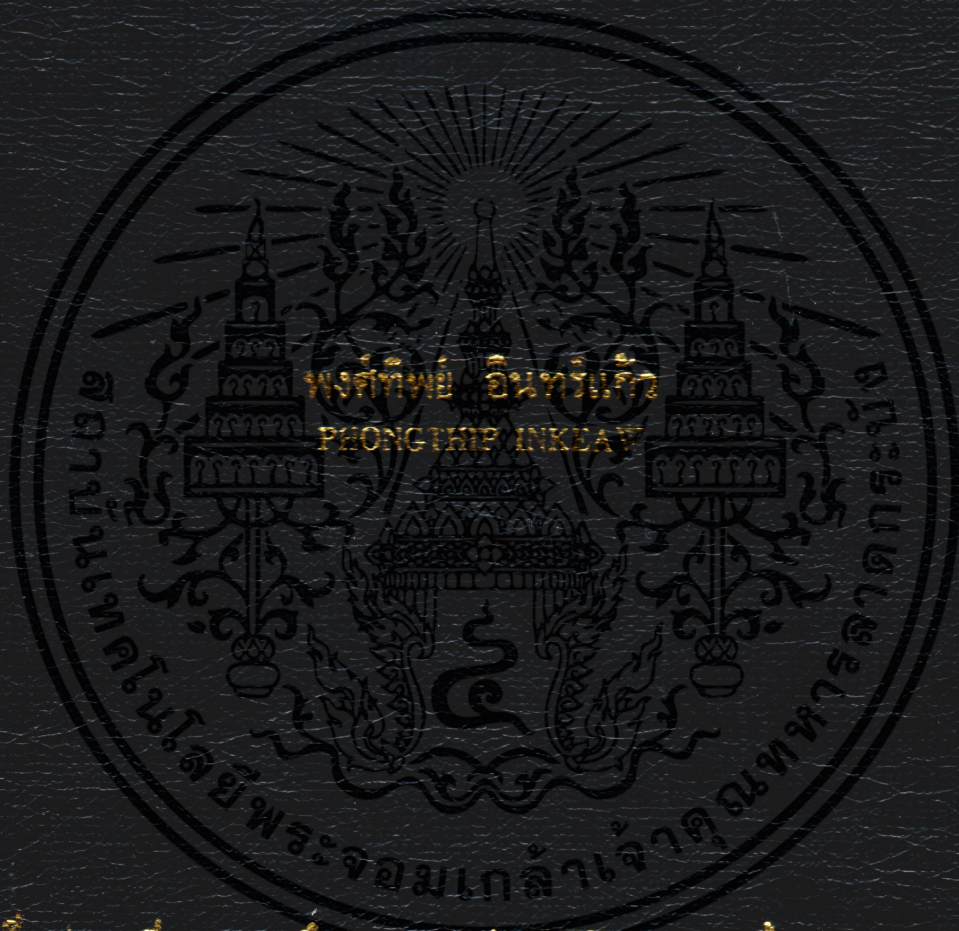

โครงการเสนอแนะเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน
ศูนย์ศึกษาน้ำบ้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา

A RECOMMENDATION FOR DESIGNING INTERIOR ARCHITECTURAL
OF A STUDY CENTER OF SOUTHERN TYPICAL
THAI HOUSES AROUND SONGKHLA LAKE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2544

ISBN 974-848-990-7

โครงการเสนอแนะเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน
ศูนย์ศึกษายานไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา

A RECOMMENDATION FOR DESIGNING
INTERIOR ARCHITECTURAL OF A STUDY CENTER
OF SOUTHERN TYPICAL THAI HOUSES AROUND
SONGKHLA LAKE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2544

ISBN - 974-648-330-7

เลขที่.....
เลขทะเบียน..... 40109
เอกสารนี้เมื่อ 15 ส.ค. 2544
วัน, เดือน, ปี.....

b.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

A RECOMMENDATION FOR DESIGNING
INTERIOR ARCHITECTURAL OF A STUDY CENTER
OF SOUTHERN TYPICAL THAI HOUSES AROUND
SONGKHLA LAKE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF ARCHITECTURE IN INTERIOR ARCHITECTURE
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

2001

ISBN - 974-648-330-7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2001

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเสนอแนะเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา

A RECOMMENDATION FOR DESIGNING INTERIOR ARCHITECTURAL OF A STUDY CENTER OF SOUTHERN TYPICAL THAI HOUSES AROUND SONGKHLA LAKE

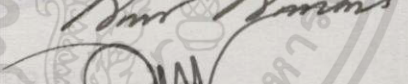
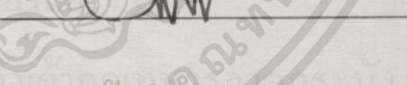
ชื่อนักศึกษา นายพงศ์ทิพย์ อินทร์แก้ว

รหัสประจำตัว 37062303

ปริญญา สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา สถาปัตยกรรมภายใน

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์พวงเพชร รัตนrama

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ลายมือชื่อ
อาจารย์พวงเพชร รัตนrama	
อาจารย์ฉัตรชัย อินทร์โชติ	
ผศ.อรรถพร เพชรานนท์	

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ 28 พฤษภาคม 2544 เวลา 13.00 น. เป็นต้นไป

สถานที่สอบ ณ ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว
(รศ.ดร.บุญวัฒน์ อัครชู)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 25 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2544

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเสนอแนะเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน ศูนย์
ศึกษายานไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา

A RECOMMENDATION FOR DESIGNING INTERIOR
ARCHITECTURAL OF A STUDY CENTER OF
SOUTHERN TYPICAL THAI HOUSED AROUND
SONGKHLA LAKE

นักศึกษา

นายพงศ์ทิพย์ อินทร์แก้ว

รหัสประจำตัว

37062303

ปริญญา

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรมภายใน

พ.ศ.

2544

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์พวงเพชร รัตนธามา

บทคัดย่อ

รอบทะเลสาบสงขลา เป็นหนึ่งในชุมชนประวัติศาสตร์ภาคใต้ของชาติไทย เป็น
แหล่งอารยธรรม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาถึงคนยุคปัจจุบัน นอกจากประวัติ
ศาสตร์แล้วยังมี วรรณคดี โบราณคดี และสถาปัตยกรรม ที่ทำให้ทราบถึงมูลเหตุ แหล่ง
กำเนิดของสถาปัตยกรรม รวมทั้งผลพลอยจากประโยชน์ของสถาปัตยกรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดย
เฉพาะรากฐานวัฒนธรรมของชุมชน

จากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและ
ภูมิปัญญา ในฐานะรากเหง้าของความรู้ดั้งเดิม ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาตนเองอย่างสมดุล
ยั่งยืนในลักษณะที่ทรงคุณค่าของเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมก้าวไกลไปกับลักษณะความ
เป็นสากล

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษารายละเอียดประกอบโครงการและสิ่งอำนวยความสะดวกของ
ศูนย์ศึกษายานไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา ในลักษณะเฉพาะเชิงความหมายและเชิง
ประโยชน์ใช้สอย รวมถึงการศึกษาเอกลักษณ์และคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่นำไปสู่แนว
ทางในการออกแบบ และการจัดแสดงในบริบทของวัฒนธรรมในแนวทางของสถาปัตยกรรมภายใน
ใน ซึ่งเป็นตัวกำหนดรูปโครงสร้างสถาปัตยกรรมภายนอกนำมาซึ่งการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งอันเหมาะสม

ผลจากการวิจัย ทำให้ทราบถึงโครงสร้างการบริหารและการจัดการของศูนย์ศึกษาบ้าน
ไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลาที่ประกอบด้วยประชาชนและองค์กรท้องถิ่นเป็นหลัก สนับสนุน
โดยหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เป็นงานออกแบบเพื่อสนองต่อประโยชน์ใช้
สอย และการใช้งานในชีวิตประจำวัน ความงามเป็นผลผลิตขั้นสุดท้าย เพราะเคารพต่อ
ประโยชน์ใช้สอย วัสดุก่อสร้าง และได้เค้าเงื่อนของปัญหาในการดำรงชีวิตในแง่ของที่กำลังเพื่อ
พำนักอาศัย อัจฉริยะภาพในการแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ ตามอัตภาพของธรรมชาติแวดล้อม กับ
สภาพดินฟ้าอากาศในกรอบคติความเชื่อทางสังคม วัฒนธรรม การออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน
ในการกำหนดที่ว่าง เพื่อประโยชน์ใช้สอย การจัดแสดง เป็นไปอย่างตรงไปตรงมา ไม่เสแสร้ง
ตามคติสัญลักษณ์

Thesis Title	A Recommendation For Designing Interior Architecture of A Study Center of Southern Typical Thai House Around Songkhla Lake
Student	Mr. Phongtip Inkeaw
Student ID.	37062303
Degree	Master of Architecture
Program	Interior Architecture
Year	2001
Thesis Advisor	Miss. Puangpet Rattanarama

ABSTRACT

Area around Songkhla Lake is one of the historical communities in southern part of Thailand. It is an education center of civilization and culture which is inherited from past until present time. Other than historical aspect, Literature, Archeology and architecture are the factors indicated architectural sources including use of architecture in the various parts especially for community cultural foundation.

From visual movement of education by gave an importance to culture and wisdom as a root of original knowledge which is a root to develop itself to balance and insist it's value of social character and culture incorporate with a national manner

This research is a study of pattern of education center of southern typical Thai House around Songkhla lake in it's definition programmatic concept, identity and value of vernacular architecture which lead to design concept, exhibition of culture concept in interior design.

Result from research found that organization and management of education center of Southern typical Thai house around Songkhla Lake, which composed of local community and local organization, supported by Bureaucratization. Vernacular architecture is the design for function and daily use, aesthetic is the end product because of function, material and culture of living problem as a shelter, genius for creative problem solving as environmental status with weather condition in social and culture believe. Interior design for local space for function and exhibition follow directly to ideal symbol and energy preservation

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างดี ด้วยคำแนะนำและคำปรึกษาจาก อาจารย์ พวงเพชร รัตนรามา ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ฉัตรชัย อินทรโชติ ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์จากท่านและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ชัยวุฒิ พิชะกุล, คุณอุไร สุขสว่าง จากสถาบันทักษิณคดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา อาจารย์ วิวัฒน์ จิตนวล สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตหาดใหญ่ ที่ให้คำแนะนำ และเสนอแนะให้ข้อมูลรอบทะเลสาบสงขลา เจ้าของบ้านที่ปรากฏชื่อในวิทยานิพนธ์นี้ทุกคน

คุณพ่อ นายล้อม อินทร์แก้ว, คุณแม่ นางยุพา อินทร์แก้ว, พี่, น้อง และญาติๆ ผศ. พิชัย สดภิบาล, อาจารย์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล อาจารย์ไชยสุ เดชศิริ อาจารย์ณภดล เจนวิจิฉัย เพื่อนๆ คณะอาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมภายใน ที่ให้คำแนะนำและกำลังใจต่อผู้วิจัยอย่างใกล้ชิด

ขอขอบคุณ นายสุรนาถ ช่างสมบุรณ์ นายเกริก มั่งคั่ง นายอภิชาติ เมฆมณเฑียร และลูกศิษย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมภายใน ที่ช่วยเหลือในการวิจัย และที่สำคัญ นางวรินรัมย์ อินทร์แก้ว ก็คือ ภริยาของผู้วิจัย

สุดท้ายสำนึกในสาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมภายใน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ผู้วิจัยได้โอกาสศึกษาค้นคว้า ภายใต้พระราชลัญจกรนี้ด้วย

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

พงศ์ทิพย์ อินทร์แก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	III
กิตติกรรมประกาศ	IV
สารบัญ	V
สารบัญตาราง	X
สารบัญภาพ	XI
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 จุดมุ่งหมายการศึกษา	4
1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	4
1.5 กรอบแนวคิดและทฤษฎี	4
1.6 สมมติฐาน	5
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น	6
1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา	6
1.9 ระเบียบวิธีวิจัย	6
1.10 ประโยชน์ที่รับจากวิทยานิพนธ์	9
บทที่ 2 วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	10
2.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑสถาน	10
2.1.1 ความหมายพิพิธภัณฑสถาน	10
2.1.2 ชนิดและประเภทพิพิธภัณฑสถาน	10
2.1.3 การจัดนิทรรศการ	13
2.1.3.1 หลักการจัดนิทรรศการ	13
2.1.3.2 ประเภทของจัดนิทรรศการ	14
2.1.3.3 เทคนิคการจัดแสดง	15

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.1.3.4 พื้นฐานในการออกแบบนิทรรศการ	16
2.1.3.5 ปรัชญาการออกแบบอาคารพิพิธภัณฑ์	16
2.1.3.6 ลักษณะของการจัดขมนิทรรศการ	16
2.1.3.7 ระบบการจัดแสง	17
2.1.3.8 การรับรู้พื้นที่ในส่วนแสดงนิทรรศการ	19
2.1.3.9 ประเภทและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ	20
2.1.3.10 พฤติกรรมของผู้ใช้	21
2.2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	22
2.2.1 ความหมายของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	22
2.2.2 การจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	23
2.2.3 วัฒนธรรมและความต้องการจำเป็นมนุษย์	24
2.2.4 วัฒนธรรมองค์ภาพรวม	25
2.2.4.1 ปัญหาพื้นฐานของมนุษย์และวัฒนธรรมด้านต่างๆ	25
2.2.4.2 ประเภทวัฒนธรรม	26
2.2.4.3 วัฒนธรรมภาคใต้	29
2.2.5 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นระดับชุมชน	30
2.2.5.1 ลักษณะของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเบื้องต้น	33
2.2.5.2 องค์ประกอบในการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	34
2.2.5.3 บทบาทหน้าที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	35
2.3 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	35
2.3.1 ความหมายสถาปัตยกรรม	35
2.3.2 ประเภทงานสถาปัตยกรรม	37
2.3.3 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	37
2.3.4 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้	39
2.3.5 เอกลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3.6 คุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	41
2.3.7 แนวทางการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	44
2.4 กรณีศึกษาเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษา	50
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	67
3.1 พื้นที่ทำการสำรวจและข้อมูลภาคสนาม	67
3.1.1 กลุ่มบ้านทะเลน้อย	67
3.1.2 กลุ่มฝั่งตะวันตกทะเลสาบสงขลาตอนกลาง	67
3.1.3 กลุ่มฝั่งตะวันออกทะเลสาบสงขลาตอนกลาง	67
3.1.4 กลุ่มทะเลสาบสงขลาตอนล่าง	67
3.2 การนำเสนอการศึกษาและการสำรวจ	67
3.2.1 การนำเสนอในเชิงสภาพทางกายภาพและองค์ประกอบหมู่บ้านประกอบ ด้วย	68
3.2.2 การนำเสนอในรายละเอียดบ้านกรณีที่ทำการศึกษา	68
3.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพและองค์ประกอบของบ้านที่ทำการศึกษา	68
3.3.1 ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้าน	69
3.3.1.1 บ้านบนน้ำ บ้านทะเลน้อย	70
3.3.1.2 บ้านริมคลองทะเลสาบ	71
3.3.1.3 บ้านติดทะเล	72
3.3.1.4 บ้านบนเกาะ	73
3.3.1.5 บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ	74
3.4 ลักษณะทางกายภาพของบ้านไทยรอบทะเลสาบสงขลา	76
3.4.1 บ้านบนทะเล / บ้านทะเลน้อย	76
3.4.2 บ้านริมคลองทะเลสาบ	84
3.4.3 บ้านติดทะเลสาบ	107

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4.3.1. บ้านฝั่งตะวันตก	107
3.4.1.2. บ้านฝั่งตะวันออก	125
3.4.4 บ้านบนเกาะ	134
3.4.5 บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ	143
3.5 ลักษณะทางกายภาพบ้านไทยรอบทะเลสาบสงขลา	149
บทที่ 4 ศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา	165
4.1 หัวข้อการจัดแสดง	165
4.2 องค์ประกอบของศูนย์ศึกษานานไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา	167
4.3 โครงสร้างการบริหารองค์กร	168
4.3.1 โครงสร้างองค์กร	168
4.3.2 สายงานการบริหาร	172
4.4 อัตรากำลังและพฤติกรรม	173
4.4.1 อัตรากำลัง	173
4.4.2 พฤติกรรมผู้ใช้อาคารและความต้องการพื้นที่ใช้สอย	176
4.4.2.1 พฤติกรรมผู้ใช้อาคาร	176
4.4.2.2 ความต้องการพื้นที่ใช้สอย	180
4.5 การเลือกที่ตั้งโครงการ	190
4.5.1 หลักในการเลือกที่ตั้ง	190
4.5.2 ที่ตั้งโครงการ	190
บทที่ 5 สรุปผลแนวความคิดในการออกแบบ	193
5.1 สรุปแนวความคิดในการบริหารศูนย์ศึกษา	193
5.2 สรุปแนวความคิดในการจัดแสดง	194
5.2.1 โลกของกลุ่มทะเลสาบสงขลา	195
5.2.2 ชุมชนโบราณรอบทะเลสาบสงขลา	203

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.2.2 ชุมชนโบราณรอบทะเลสาบสงขลา	203
5.2.3 บ้านชุมชนรอบทะเลสาบ	212
5.2.3.1 รูปแบบบ้านรอบทะเลสาบสงขลา	212
5.2.3.2 คติความเชื่อและการปลูกเรือน	213
5.2.3.3 รูปแบบและโครงสร้าง	217
5.2.4 ปัจจุบันและอนาคต	219
5.3 สรุปแนวความคิดในการออกแบบ	225
บรรณานุกรม	248
ภาคผนวก	257
ประวัติผู้เขียน	274

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ชนิดและประเภทของพิพิธภัณฑ์	12
2.2 สรุปความหมายพิพิธภัณฑ์	23
2.3 ความต้องการจำเป็นของมนุษย์และส่วนต่างๆของวัฒนธรรม	24
2.4 ปัญหาพื้นฐานของมนุษย์ และสมบัติของวัฒนธรรม	26
2.5 ประเภทวัฒนธรรม	28
2.6 สรุปการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นระดับชุมชน	33
2.7 สรุปเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	41
2.8 การหาคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	44
2.9 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบอาคารตัวอย่าง	58
2.10 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์กรณีศึกษา	66
4.1 แสดงจำนวนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของโครงการ	173
4.2 การกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบโครงการและพื้นที่ใช้สอย	182
4.3 แสดงหลักในการเลือกที่ตั้งโครงการ	192
5.1 แสดงลำดับการจัดแสดงภายในศูนย์ศึกษาย่านไทยภาคใต้รอบทะเล สบายสงขลา	224

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงแนวคิด และกรอบทฤษฎี	5
1.2 แสดงสมมติฐานของศูนย์ศึกษา	5
1.3 แสดงรูปแบบนำเสนอวิทยานิพนธ์	8
2.1 ลักษณะการจัดการชมนิทรรศการ	17
2.2 ระบบการจัดแสดง	18
2.3 ระบบการจัดแสดงที่กำหนดในแนวนอน	19
2.4 ระยะเวลาชมมมอง	20
2.5 สรุปการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	30
2.6 แสดงลักษณะภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ..	32
2.7 ความหมายสถาปัตยกรรม	36
2.8 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	39
2.9 เอกลักษณะสถาปัตยกรรมไทย	41
2.10 คุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	42
2.11 แสดงลักษณะการศึกษาเบื้องต้นของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นตามหลักการศึกษาศาปัตยกรรม ..	46
2.12 แสดงการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อหาเอกลักษณ์	47
2.13 แสดงการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อหาเอกลักษณ์	48
2.14 แสดงการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อหาเอกลักษณ์	48
2.15 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร	50
2.16 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด	51
2.17 พิพิธภัณฑ์สถานจันเสน	52
2.18 พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี	53
2.19 แสดงนิทรรศการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี	54
2.20 ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา	55
2.21 นิทรรศการศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา	56
2.22 อาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร	56

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.23 การจัดนิทรรศการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร	57
3.1 แสดงแหล่งที่ตั้งของหมู่บ้านที่ทำการสำรวจ	68
3.2 ลักษณะหมู่บ้านบนทะเล	70
3.3 ลักษณะหมู่บ้านริมคลองทะเลสาบ	71
3.4 ลักษณะหมู่บ้านติดทะเลสาบฝั่งตะวันตก	72
3.5 ลักษณะหมู่บ้านติดทะเลสาบฝั่งตะวันออก	73
3.6 ลักษณะหมู่บ้านที่อยู่บนเกาะ	74
3.7 หมู่บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ	75
3.8 ทักษณียภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ผนัง พื้น รูปด้านบ้านทะเลน้อย	76
3.9 ทักษณียภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่ บ้านทะเลน้อย	77
3.10 ทักษณียภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ผนัง พื้น ชั้นล่าง รูปด้านบ้านริมคลองทะเลสาบ	84
3.11 ทักษณียภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่ บ้านริมคลองทะเลสาบ	85
3.12 ทักษณียภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ผนัง พื้น รูปด้านบ้านติดทะเลสาบ(ฝั่งตะวันตก)	107
3.13 ทักษณียภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่ บ้านติดทะเลสาบ(ฝั่งตะวันตก)	108
3.14 ทักษณียภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ผนัง พื้น รูปด้าน(ฝั่งตะวันออก)	125
3.15 ทักษณียภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่(ฝั่งตะวันออก)	126
3.16 ทักษณียภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ผนัง พื้น รูปด้าน บ้านบนเกาะ	134
3.17 ทักษณียภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่ บ้านบนเกาะ	135
3.18 ทักษณียภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ผนัง พื้น รูปด้าน บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ	143
3.19 ทักษณียภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่ บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ	144
3.20 แสดงหุ่นจำลองบ้านนายช่อม ทองประศรี	153
3.21 แสดงหุ่นจำลองบ้านนายยิง เอ็งน้อย	153
3.22 แสดงหุ่นจำลองบ้านนายเศียร สิงห์รัตน์	153
3.23 แสดงหุ่นจำลองบ้านนางนิต แสงมณี	153
3.24 แสดงลักษณะประเภทของเรือน ที่มีพื้นบ้านยกสูง	154

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3.25 แสดงลักษณะรูปแบบของหลังคาหน้าจั่วและทรงปั้นหย้า	155
3.26 แสดงลักษณะหน้าจั่ว	156
3.27 แสดงลักษณะตีนเสาเรือนและชานเรือน	156
3.28 แสดงลักษณะฝ้าผนังและหน้าต่างของเรือนบ้าน	156
3.29 แสดงลักษณะการแบ่งสัดส่วนห้องของเรือนบ้าน	157
3.30 แสดงลักษณะของทางเข้าหน้าบ้านของเรือน	157
3.31 แสดงลักษณะของประตู	158
3.32 แสดงลักษณะของส่วนช่องลมส่วนบนผนังและบันได	158
3.33 แสดงลักษณะการเล่นระดับพื้นของเรือน	158
3.34 แสดงลักษณะการเล่นระดับพื้นของเรือน	160
3.35 แสดงลักษณะชนคาและความสูงของเรือนนอน	161
3.36 แสดงลักษณะการวางผังของอาคาร	161
3.37 แสดงลักษณะการหิวไปในทิศใดเวลานอน	162
3.38 แสดงลักษณะขององค์ประกอบเบื้องต้นของเรือน	162
3.39 แสดงลักษณะกิจกรรมการใช้สอยของบ้าน	163
4.1 แสดงสรุปผลการออกแบบศูนย์ศึกษาน้ำไทยภาคใต้รอบทะเลสาบ สงขลา	166
4.2 แสดงการวิเคราะห์การจัดเนื้อหาจัดแสดง	167
4.3 แสดงโครงสร้างการบริหารศูนย์ศึกษาน้ำไทยภาคใต้บริเวณรอบทะเลสาบสงขลา	172
4.4 สรุปอัตรากำลังบุคลากรในโครงการ	176
4.5 แสดงพฤติกรรมผู้ให้บริการ	177
4.6 แสดงองค์ประกอบความสัมพันธ์ผู้ให้บริการศูนย์ศึกษาน้ำไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบ สงขลา	177
4.7 พฤติกรรมผู้เข้าชมโครงการแบบส่วนตัว	178
4.8 พฤติกรรมผู้เข้าโครงการแบบหมู่คณะ	178
4.9 พฤติกรรมผู้เข้ามาศึกษา ค้นคว้า	178
4.10 พฤติกรรมผู้เข้าฟังบรรยาย – สัมมนา	179

VIII

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.11 พฤติกรรมผู้เข้าชมการแสดง	179
4.12 พฤติกรรมผู้มาติดต่อ	180
4.13 แสดงองค์ประกอบความสัมพันธ์ของผู้ใช้บริการของศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา	180
4.14 แสดงตำแหน่งพื้นที่ตั้งโครงการ	191
5.1 แนวความคิดเบื้องต้นการบริหาร	193
5.2 แนวความคิดการบริหารศูนย์	194
5.3 แสดงสรุปแนวความคิดในการจัดแสดง	194
5.4 แสดงภาคใต้ของประเทศไทย	195
5.5 แสดงอาณาเขตทะเลสาบสงขลาและบริเวณใกล้เคียง	197
5.6 แสดงที่ตั้งของกลุ่มน้ำทะเลสาบ และทิศทางของลมมรสุมที่พัดผ่านทะเลสาบ สงขลา 3 ช่วงฤดูกาล	199
5.7 สภาพแวดล้อมวิถีชีวิตโดยรอบทะเลสาบสงขลา	200
5.8 ลักษณะทางกายภาพบริเวณโดยรอบทะเลสาบสงขลา	201
5.9 แผนที่ของชาวตะวันตกที่เข้ามาสมัยรัตนโกสินทร์ แสดงให้เห็นว่าสมัยนั้นบริเวณทะเลสาบสงขลายังคงมีลักษณะเป็นเกาะอย่างชัดเจน	201
5.10 แสดงแนวชายฝั่งทะเลในภาคใต้ของประเทศไทย ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19	202
5.11 ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ ถึง พ.ศ. 2000 ศ.ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล	207
5.12 อาณาจักรและประชาชนในสยาม	208
5.13 คาบสมุทรทะเลจีนใต้ บันทึกโดยชาวฝรั่งเศส	208
5.14 ชุมชนสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ในภาคใต้	209
5.15 แสดงสภาพภูมิประเทศในชุมชนโบราณรอบทะเลสาบสงขลา	210
5.16 ผังเมืองพัทลุงในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เขียนโดยนายลามาร์ วิศวกรชาวฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2230	210
5.17 ผังเมืองสงขลาริมเขาแดง เขียนโดยนายลามาร์ วิศวกรชาวฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2230	211
5.18 เมืองสงขลาและเมืองชายฝั่งทะเลตะวันออกจากสมุดภาพไตรภูมิกรุงธนบุรี	211

VIX

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5.19 แผนที่จำลองจากพื้นที่เดอลามา วิศวกรชาวฝรั่งเศสซึ่งทำไว้เมื่อ พ.ศ. 2230 แสดงให้เห็นเมืองป้อมและท่าเรือที่เขาหัวแดง	212
5.20 จุดประสงค์ของศูนย์ศึกษาน้ำบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา	225
5.21 แสดงแนวความคิดในการหารูปแบบ	226
5.22 แสดงแนวความคิดในการหารูปแบบ	227
5.23 สรุปลักษณะความคิดการออกแบบศูนย์	227
5.24 แนวความคิดในการออกแบบ	228
5.25 แสดงภาพร่างขั้นต้น	234
5.26 แสดงความสัมพันธ์การใช้พื้นที่	235
5.27 แสดงแปลนการจัดแสดงนิทรรศการ	236
5.28 แสดงทัศนียภาพ	237
5.29 แสดงภาพหุ่นจำลอง	244
ผ.1 วิถีชีวิตชาวทะเลน้อย	258
ผ.2 ชุมชนบ้านทะเลน้อย	259
ผ.3 ลักษณะบ้านของชุมชนทะเลน้อย	260
ผ.4 ชุมชนบ้านลำปำ	261
ผ.5 วัดชุมชนบ้านลำปำและวังเจ้าเมืองพัทลุง	262
ผ.6 ชายฝั่งภาคตะวันตกของทะเลสาบสงขลา	263
ผ.7 ชุมชนริมทะเลสาบสงขลา	264
ผ.8 บ้านชายฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลา	265
ผ.9 บ้านชายฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา	266
ผ.10 สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศชายฝั่งตะวันออกทะเลสาบสงขลา	268
ผ.11 วัดในตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	270
ผ.12 บ้านบนเกาะยอ	271
ผ.13 ศาลาการเปรียญของวัดโดยรอบทะเลสาบสงขลา	272
ผ.14 ศาลากลางหน	273

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากประวัติศาสตร์ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ชาติหนึ่งในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นชาติที่มีอารยธรรม วัฒนธรรมของตัวเองเป็นเวลายาวนานไม่น้อยกว่าหนึ่งพันปี โดยมีหลักฐานยืนยันเป็นที่เชื่อถือได้แน่นอนจากบรรพบุรุษของเรา เป็นมรดกตกทอดมาถึงคนไทยในปัจจุบัน นอกจากประวัติศาสตร์แล้วเรายังตรวจสอบได้จาก วรรณคดี โบราณคดีและสถาปัตยกรรม ดังนั้นทำให้เราทราบถึงมูลเหตุ แหล่งกำเนิดของสถาปัตยกรรมไทยได้เป็นอย่างดี ทำให้เราได้ประโยชน์จากสถาปัตยกรรมไทยในเรื่องอื่นอีกมากมายโดยเฉพาะรากฐานทางวัฒนธรรมแห่งชาติไทย

กรมศิลปากร (2538 : บทนำ) ตามหลักวิชาการในปัจจุบันสถาปัตยกรรมเป็นศิลปะแขนงหนึ่งใน 5 แขนง ซึ่งได้แก่ ประติมากรรม จิตรกรรม ดุริยางค์ศิลป์ สถาปัตยกรรม และอักษรศาสตร์ ซึ่งงานสถาปัตยกรรม หมายถึง อาคารที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยสถาปนิกที่มีความชัดเจนในรสนิยมทางศิลปะ มีความงาม และสนองประโยชน์ใช้สอยได้สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายของอาคารนั้น ดังนั้นสถาปัตยกรรมจึงเป็นเครื่องแสดงถึงอารยธรรมของมนุษย์ในสังคมแต่ละสังคมที่มีความเจริญออกมาเพียงใด สถาปัตยกรรมจึงแบ่งออก 2 ประเภทใหญ่ คือ สถาปัตยกรรมที่เป็นที่อยู่ของมนุษย์ กับสถาปัตยกรรมที่เป็นที่ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ (กรมศิลปากร 2538 : บทนำ)

สถาปัตยกรรมที่เป็นที่อยู่อาศัย มีหลายรูปแบบด้วยกันตามฐานะของเจ้าของบ้านว่าเป็นชาวบ้านสามัญชน ชาวนาชาวไร่ คณบดีหรือขุนนาง

จากการสันนิษฐานของ น. ณ ปากน้ำ เมืองสทิงพระ ต้องเป็นเมืองเก่าแก่รุ่นพุทธศตวรรษที่ 11 จนถึง พุทธศตวรรษที่ 13 และจากการขุดค้นของศาสตราจารย์ เจริญ สดาร์การ์ด ปีพุทธศักราช 2519 พบว่ามีการตั้งถิ่นฐานเป็นเมืองเกษตรกรรม ศูนย์การค้า เป็นแหล่งผลิตดินเผาและจากหลักฐานพงศาวดารเมืองพัทลุง แสดงให้เห็นว่าลุ่มทะเลสาบสงขลา ทั้งฝั่งด้านตะวันตกและฝั่งด้านตะวันออกเป็นแหล่งที่ตั้งของชุมชนโบราณ และเป็นศูนย์กลางของศาสนาพุทธอยู่มาจนถึงปัจจุบัน (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ พุทธศาสนารูปลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออกสมัยอยุธยา หน้า 14-38)

ศรีศักร วัลลิโภดม (2537 : 40) ท้องถิ่นภาคใต้ได้แข่งการพัฒนาชุมชนเป็น 2 ด้าน คือ บริเวณด้านคาบสมุทรแถบทะเลด้านใน คือทางฝั่งตะวันออกติดกับอ่าวไทยและทะเลด้านนอก คือชายฝั่งตะวันตกติดทะเลอันดามัน แต่ร่องรอยของบ้านเมืองเป็นเมืองใหญ่โตและหนาแน่นจะอยู่ฝั่งตะวันออกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะมีชุมชนจังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อมาก็เป็นชุมชนจังหวัด

นครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา จนไปถึงชุมชนแบบปัตตานี ซึ่งลักษณะที่โดดเด่นได้แก่บรรดาบ้านเรือนที่อยู่รอบๆทะเลสาบสงขลาในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง ชุมชนและบ้านรอบทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งประกอบด้วยคตินิยมในการเลือกใช้วัสดุ รูปแบบและองค์ประกอบที่มุ่งต่อประโยชน์ใช้สอยของสิ่งก่อสร้างและการตกแต่งให้เห็นลักษณะของชุมชน เช่น ความสัมพันธ์ต่อสภาพภูมิอากาศ ดินฟ้าอากาศ ทรัพยากรท้องถิ่น ชีตความสามารถในการผลิต เทคนิคและวิธีการของชุมชน คติความเชื่อพื้นฐาน ตลอดจนคติทางศาสนา (สารานุกรมภาคใต้ เล่ม 9 2539 : 3632) ที่นิยมสร้างด้วยไม้จริง หลังคาจั่วมุงด้วยกระเบื้อง แต่ว่าเป็นเรือนขนาดเล็กมีทั้งเรือนเดี่ยวและเรือนแฝด รวมถึงเรือนครัว (ศรีศักร วัลลิโภดม 2537 : 40) นิยมสร้างตามแนวสันทราย มีชุมชนชาวประมงและชาวนา จากที่กล่าวมาข้างต้นชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา เป็นชุมชนที่ได้สร้างตามสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ เพื่อชีวิตประจำวันในครอบครัวตามลักษณะท้องที่ จะสร้างรูปแบบต่างๆด้วยความมั่นคง สวยงามรสนิยมและการใช้วัสดุต่างๆตามสภาพของภูมิประเทศและภูมิอากาศ

เรื่องของบ้านไทย จึงมีส่วนประกอบของโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เพราะความเป็นอยู่ของคนต้องอยู่รวมกันเป็นองค์กร (Organization) (ศรีศักร วัลลิโภดม 2537 : ความนำ) นับตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับชุมชน หรือบ้านกับชุมชนเมืองและวิถีชีวิต และความเป็นมนุษย์ของสังคมไทยด้วย นอกจากโครงสร้างทางกายภาพแล้ว

ศรีศักร วัลลิโภดม (2537 : ความนำ) ศูนย์กลางความสัมพันธ์ระหว่างสังคม คือ ชุมชน (Community) เพราะบ้าน (Village) เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยครัวเรือน (House Hold) อยู่รวมกัน มีการพึ่งพาอาศัยกัน ในชีวิตประจำวันทำให้เกิดการพัฒนาเป็นสังคมเผ่าพันธุ์ (Tribal Society) และสังคมชาวนา (Peasant Society) ทำให้เกิดสังคมใหญ่ ดังนั้น ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของผู้คนในครัวเรือน และในหมู่บ้านที่ดีแล้ว จะทำให้เกิดความเข้าใจบ้านและเมืองตามไปด้วย อีกนัยหนึ่ง บ้านเรือนจึงเป็นโครงสร้างทางกายภาพ ที่เล็กที่สุดตลอดจนเป็นจุดสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมก่อนใคร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บ้านเรือนก็เป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากวิถีชีวิต (ศรีศักร วัลลิโภดม 2537 : ความนำ) และวงจรของครอบครัวไทย

ดังนั้น ในปัจจุบันท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และโครงสร้างทางกายภาพของบ้านเรือนไทย ทำให้เกิดวิกฤตของการเปลี่ยนแปลงทางเอกลักษณ์ความเป็นไทย (นฤต ชมภูนิช 2530 : 49) รูปแบบบ้านเรือนไทย ขาดความสำนึกและห่วงแหนในมรดกไทย ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม แม้ว่าจะมีคนตื่นตัวในการสร้างสรรค์ ในงานเอกลักษณ์ในงานร่วมสมัยก็ตาม แต่กระแสในเรื่องโลกาภิวัตน์ กระแสพลังอำนาจของโลกตะวันตก รวมทั้งกระบวนการคิด หรือวิธีคิด ก็เอาแบบอย่างมาจากชาติตะวันตกมาเหมือนกัน ซึ่งวิกฤตต่างๆเหล่านี้ พยายามจัดโลกให้เป็นระเบียบ หรือเรียกว่า ระเบียบโลกใหม่ ที่ให้คนไปแนว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางเดียวกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมไทย จากการเปลี่ยนแปลงครั้งแรก คือ การทำสนธิสัญญาบาวะนิง และครั้งที่สอง เมื่อระบอบการปฏิวัติของ จอมพลสฤษดิ์ ตลอดจน ธนาคารโลก กองทุนระหว่างประเทศแกตต์ (Gatt) ตรงนี้เป็นวิกฤตของเมืองไทย เป็นวิกฤตทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่ ความอับจนทางภูมิปัญญา (จดหมายข่าวสถาบันชุมชนท้องถิ่น 2537 : 14) เนื่องจาก ภูมิปัญญาไปผูกโยงกันโดยภายนอกและในขณะเดียวกันภูมิปัญญาของชนบทด้วย จึงทำให้สิ่งเหล่านี้กำลังสูญหายจากสังคมไทย

ทางคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2528 ประกาศให้วันที่ 2 เมษายน เป็นวันอนุรักษ์มรดกไทย ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กรมศิลปากร 2537 : สารนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย) เพื่อเป็นการสักการะในฐานะที่พระองค์มีพระมหากรุณาธิคุณเป็นคุณูปการในด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติตลอดมาและทรงสมญาว่า "เอกอัครราชูปถัมภ์มรดกวัฒนธรรมไทย" เพื่อกระตุ้นเตือนให้ประชาชนได้เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสถาปัตยกรรมไทย ในฐานะมรดกไทย

สิ่งเหล่านี้ที่คนไทยทุกคนควรภาคภูมิใจและห่วงแหน ร่วมกันจรดองอนุรักษ์และสืบสานงานสถาปัตยกรรมไทย ด้วยภูมิปัญญาที่ปรีชาสามารถ สร้างสรรค์ด้วยชีวิต และจิตใจให้อยู่เป็นสง่าแก่ศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติอันเป็นผลงานที่แสดงถึงอัจฉริยภาพของบรรพบุรุษ และควรเห็นคุณค่า และร่วมงานอนุรักษ์ในอดีตที่หลงเหลืออยู่ให้ดำรงต่อไป อันเป็นสิ่งสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมทางวัตถุที่แท้จริง

จึงสรุปความเป็นมาและประเด็นสำคัญที่ควรศึกษาในการจัดตั้งศูนย์ศึกษา

1. ชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา เป็นดินแดนที่มีการตั้งถิ่นฐานมานาน จึงเป็นชุมชนโบราณในประเทศไทยและภาคใต้ของประเทศไทย
2. บ้านเรือนรอบทะเลสาบสงขลามีเอกลักษณ์เฉพาะตามลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศและคตินิยมต่างๆ
3. ชุมชนรอบทะเลสาบมีสภาพดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก
4. การอนุรักษ์สืบสาน ในเชิงอนุรักษ์คุณค่า ให้ดำรงไว้พัฒนาซึ่งจะส่งผลต่อการฟื้นฟูจิตสำนึกและค่านิยมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้

จากสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้เกิดแนวคิดในการทำการศึกษ เพื่อเสนอแนะในการออกแบบศูนย์ศึกษานบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา เพื่อให้ประชาชนเห็นคุณค่าทางด้านพฤติกรรมทางด้านวัฒนธรรมในการอยู่อาศัย ความชำนาญและฝีมือช่าง ตลอดจนวัสดุก่อสร้าง เพราะถ้าประชาชนไม่เห็นคุณค่าแล้วย่อมหมดโอกาสที่จะอนุรักษ์บ้านเรือนสภาพแวดล้อม ก่อนที่จะหมดโอกาสศึกษาค้นคว้าเพราะสภาพการณ์นั้นต่างก็รื้อทำลายอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนของตนอยู่ทุกขณะ อันจะเป็นการอยู่รอดของภาพลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของบ้านเรือนที่มีผล

กระทบการอยู่อาศัยกับสภาพแวดล้อมโดยตรง จึงเห็นความสำคัญต่อบทบาทและหน้าที่ทางการวิจัย อนุรักษ์ พัฒนา ถ่ายทอด เปลี่ยนแปลง หรือส่งเสริมรับใช้สังคมตามลักษณะศูนย์ศึกษาให้สูงสุด

1.2 จุดมุ่งหมายการศึกษา

เป็นแนวทางเสนอแนะเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน ศูนย์ศึกษาน้ำไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา ที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.3.1 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการจัดองค์กร การบริหาร การจัดการศูนย์ศึกษาน้ำไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา
- 1.3.2 เพื่อศึกษาคุณค่า และเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา เป็นแนวทางในการออกแบบ (Design Concept) และเพื่อเสนอแนะกำหนดหัวเรื่องจัดแสดง
- 1.3.3 เพื่อนำเสนอแนวทางในการออกแบบศูนย์ศึกษาน้ำไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาศาปัตยกรรมพื้นถิ่น เฉพาะพื้นที่โดยรอบทะเลสาบสงขลา

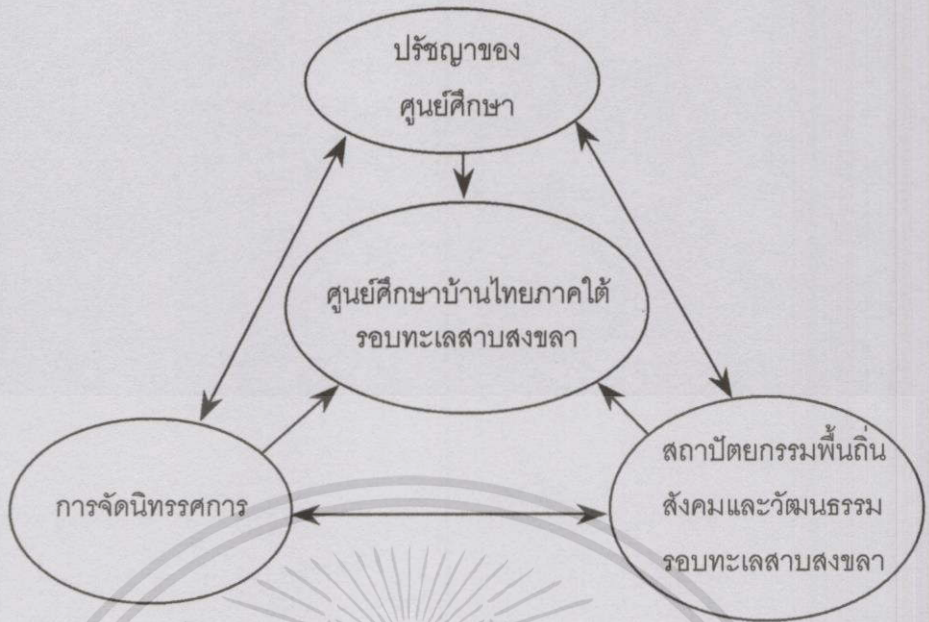
- 1.4.1 จังหวัดพัทลุง อำเภอควนขนุน อำเภอเมือง อำเภอเขาชัยสน อำเภอบางแก้ว อำเภอปากพะยูน
- 1.4.2 จังหวัดสงขลา อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสิงหนคร อำเภอสะทิงพระ อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอระโนด

1.5 กรอบแนวคิด และทฤษฎี

กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัยของศูนย์ศึกษาน้ำไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา มีกรอบแนวคิดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์พอสั่งเขปดังต่อไปนี้

- 1.5.1 ปรัชญาของการออกแบบศูนย์ศึกษาสมัยใหม่
- 1.5.2 วิธีการจัดนิทรรศการ
- 1.5.3 ความหมาย คุณค่า และเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
- 1.5.4 สังคม และวัฒนธรรมภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา

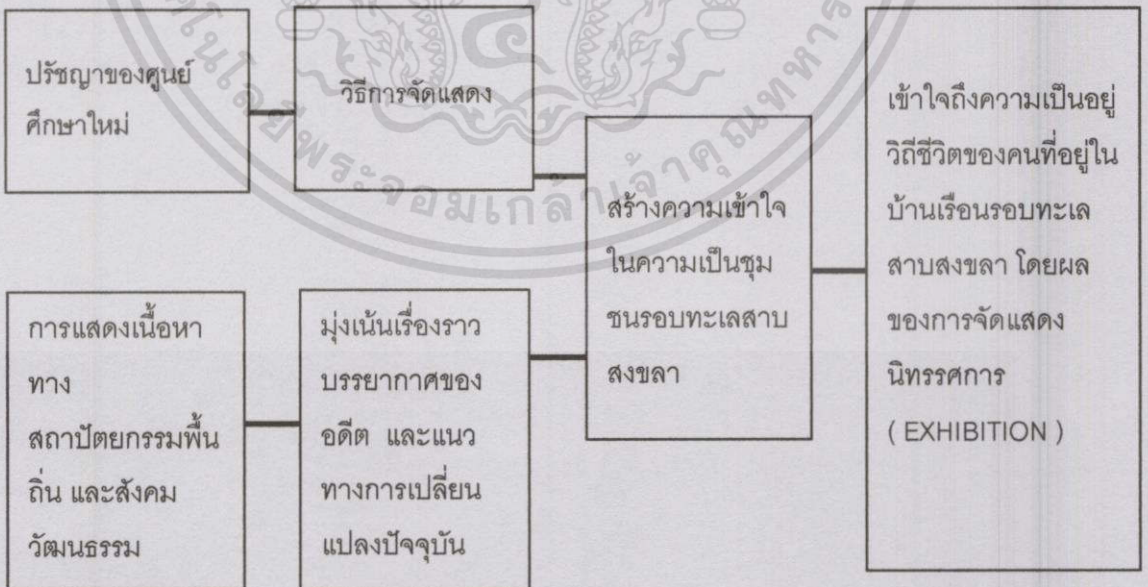
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.1 แสดงแนวคิด และกรอบทฤษฎี

1.6 สมมติฐาน

การออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนยศึกษاب้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา

ภาพที่ 1.2 แสดงสมมติฐานของศูนยศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

- 1.7.1 ศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา เป็นสถานที่จัดแสดงบ้านไทย รอบทะเลสาบสงขลา
- 1.7.2 วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาทั้งเรื่องราวสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น รอบทะเลสาบสงขลา เพื่อนำมาสร้างแนวความคิดในการออกแบบ (Concept Design) และนำมาสร้างเรื่องราว (Theme) ในการจัดแสดง
- 1.7.3 โครงการวิทยานิพนธ์นี้เป็นโครงการเสนอแนะ เพื่อการออกแบบ เพื่อนำไปเป็นแนวทางเท่านั้น

1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

การออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อม (Environment) เกี่ยวกับที่ว่างภายในสถาปัตยกรรม (Interior space planning) ในลักษณะแนวความคิดในการออกแบบ (Conceptual Design) โดยการวิเคราะห์เพื่อการออกแบบ (Design Analysis)

ศูนย์ศึกษา หมายถึง สถาบันที่ให้บริการแก่สาธารณชน เป็นแหล่งให้ความรู้การศึกษาต่างๆ โดยใช้แนวความคิด และทฤษฎีของพีพิธภัณฑ์ ซึ่งวัตถุประสงค์แสดงอาจเป็นวัตถุประสงค์จำลอง จัดแสดง แผนภูมิ แผนภาพ โดยমনศูนย์ต้องให้บริการด้านศึกษาค้นคว้า

บ้านไทยภาคใต้ หมายถึง อาคารประเภทที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นโครงสร้างทางกายภาพ รูปแบบอาคาร วัสดุ ลักษณะเฉพาะของสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง

รอบทะเลสาบสงขลา หมายถึง ตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งเป็นชุมชนโดยรอบทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วย จังหวัดพัทลุง คือ อำเภอควนขนุน อำเภอเมือง อำเภอเขาชัยสน อำเภอบางแก้ว อำเภอปากพะยูน และจังหวัดสงขลา คือ อำเภอเมือง อำเภอสิงหนคร อำเภอกระแสดิน อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด

1.9 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในวิทยานิพนธ์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามแนวทางในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1.9.1 การดำเนินการวิจัย ข้อมูลเบื้องต้นมี 4 ส่วน

1.9.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิจากการสืบค้น ค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร บทความ และอื่น ๆ ทั้งแหล่งข้อมูลท้องถิ่น และข้อมูลจากส่วนกลาง

1.9.1.2 ข้อมูลภาคสนาม จากการสำรวจทางด้านกายภาพทั้งเรื่อง สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชุมชน สภาพแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม โดยวิธี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสำรวจ แผนที่ แผนผัง ภาพถ่าย สัมภาษณ์ โดยรอบทะเลสาบ
สงขลา

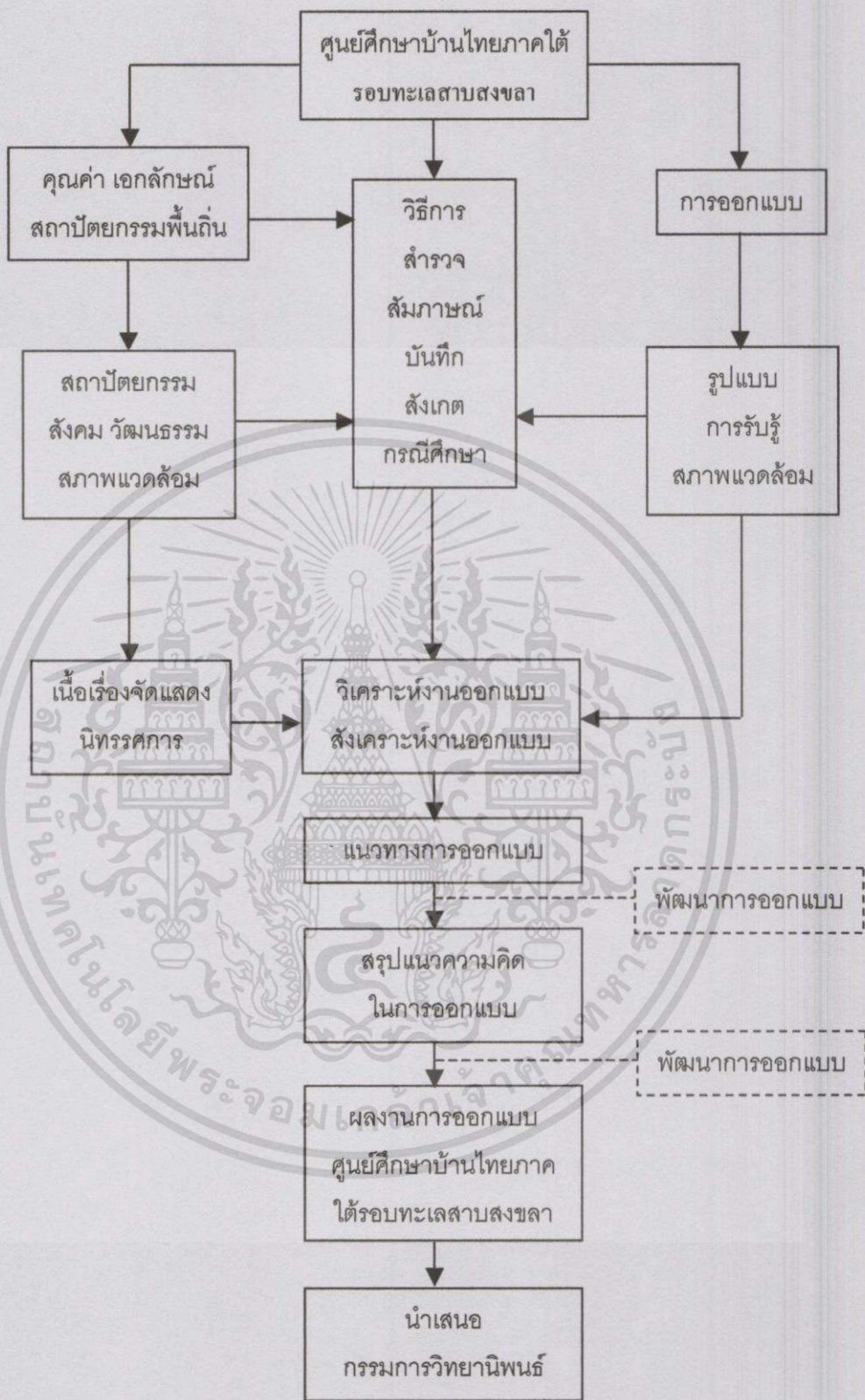
- 1.9.1.3 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สถาปัตยกรรม
สถาปัตยกรรมไทย สถาปัตยกรรมภายใน ตลอดจน ภัณฑุ นักปราชญ์
และผู้อาวุโสประจำท้องถิ่น
- 1.9.1.4 ข้อมูลจากกรณีศึกษาโครงการเปรียบเทียบ โดยวิธีการตรวจสอบสัมภาษณ์
ภาพถ่าย สังเกต และบันทึก

1.9.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลทั้งภาคสนาม และข้อมูลทุติยภูมิมาวิเคราะห์ สรุปผล นำไปสู่
การออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์ศึกษาย่านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา

1.9.3 วิธี และรูปแบบการนำเสนอ

สรุปออกเป็นภาคเอกสาร ลักษณะการพรรณนา แผนภาพต่าง ๆ และลักษณะ
ตาราง (Diagram) แผนภูมิ (Chart) ออกแบบ (Design) และหุ่นจำลอง (Mass)
พร้อมการอธิบายประกอบ

ภาพที่ 1.3 แสดงรูปแบบนำเสนอวิทยานิพนธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.10 ประโยชน์พึงได้รับจากวิทยานิพนธ์

- 1.10.1 ได้แนวทางในการออกแบบลักษณะเฉพาะของศูนย์ศึกษาและสถาปัตยกรรมภายในศูนย์ศึกษاب้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา
- 1.10.2 ได้รับรู้คุณค่า และเอกลักษณ์ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้ เฉพาะบ้านพักอาศัยรอบทะเลสาบสงขลา
- 1.10.3 เป็นแนวทางให้ผู้สนใจในการออกแบบศูนย์ศึกษา หรือ พิพิธภัณฑ์ ในลักษณะเดียวกัน

บทที่ 2

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา โดยมีสาระสำคัญที่ผู้วิจัยได้รวบรวมสรุป และนำเสนอได้ ดังนี้

- 2.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์
- 2.2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
- 2.3 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
- 2.4 กรณีศึกษาโครงการเปรียบเทียบ

2.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์

2.1.1 ความหมายพิพิธภัณฑ์สถาน

สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติหรือ ICOM (Internation Council Of museums) ให้ความหมายไว้ว่า พิพิธภัณฑ์ คือ สถานที่ที่ไม่หวังผลกำไร เป็นสถาบันถาวรที่ให้บริการสังคมและการพัฒนาสังคม มีหน้าที่รวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย และจัดแสดงสิ่งซึ่งเป็นหลักฐานมีความสำคัญแก่มนุษย์และสิ่งแวดล้อม เพื่อจุดประสงค์ในการให้ความรู้ การศึกษา และความเพลิดเพลิน สิ่งซึ่งนำมาจัดแสดงนั้นไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุแต่ยังรวมถึงสิ่งมีชีวิตด้วย ความหมายของ “พิพิธภัณฑ์” จึงได้รวมถึง สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่สงวนสัตว์น้ำ และสถานที่อันจัดเป็นเขตสงวนอื่นๆ รวมทั้งโบราณสถานและแหล่งอนุสรณ์สถาน

สรุปความได้ว่า คำจำกัดความข้างต้นให้ความเข้าใจอย่างชัดเจนว่า อะไรบ้าง ที่ถือว่าเป็น “Museum” ในความหมายปัจจุบัน และชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์สถานมีมากมายหลายประเภท และมีหน้าที่ทำนองเดียวกันคือ รวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย และจัดแสดงสิ่งซึ่งเป็นหลักฐานมีความสำคัญแก่มนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้นคว้า การศึกษา และความเพลิดเพลิน สิ่งซึ่งสงวนรักษาและจัดแสดงนั้นไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุ แต่ได้รวมถึงสิ่งที่มีชีวิตด้วย ความหมายของ “Museum” จึงได้กินความไปถึง สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่สงวนสัตว์น้ำ และสถานที่อันจัดเป็นเขตสงวนอื่นๆ รวมทั้งโบราณสถานและแหล่งอนุสรณ์สถาน (นิคม มูลิกะคามะและคณะ 2521 : 3)

2.1.2 ชนิดและประเภทของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์สถานมีกิจการเจริญรุ่งเรือง มีระบบและวิธีการบริหาร และการศึกษาเฉพาะวิชา การแบ่งแยกชนิดของพิพิธภัณฑ์สถานจึงเกิดขึ้น โดย ที่นักการพิพิธภัณฑ์ทั่วโลก ซึ่งจัดสัมมนาโดย UNESCO 1963 ซึ่งสรุปเป็นสาขาดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. พิพิธภัณฑ์สถานศิลป์ (Museum of Arts) เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมกับสุนทรียะของศิลปะ และศึกษาวิวัฒนาการด้านศิลปะหรือประวัติศาสตร์ศิลปะ

2. พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะร่วมสมัย (Gallery of Contemporary Arts) เป็นตัวเชื่อมความเข้าใจระหว่างสังคมปัจจุบันกับงานของศิลปินต่างๆ ซึ่งครอบคลุมงานในวิชาการแขนงต่างๆ เช่น ศิลปะประยุกต์ สถาปัตยกรรมที่มีความหมายทางศิลปะ

3. พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา (Natural History Museum) เป็นที่รวบรวมการศึกษาในด้านต่างๆ เช่น ก่อนประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชาติพันธุ์วิทยา ธรรมชาติวิทยา

4. พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์ และเครื่องจักรกล (Museum of Science and Technology) เป็นเรื่องราวการคิดค้นเกี่ยวกับการหาเครื่องผ่อนแรง และการวิเคราะห์เรื่องราวของเครื่องจักรกล เครื่องจักรกลที่ทันสมัย

5. พิพิธภัณฑ์สถานทางมานุษยวิทยา และชาติพันธุ์วิทยา (Museum of Anthropology and Ethnology) เป็นสิ่งที่ส่งเสริมความเข้าใจที่ดีของสังคมมนุษย์โดยทั่วไป ซึ่งมักจะแสดงเครื่องมือและเครื่องใช้ รูปเคารพทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งพอแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

ก. พิพิธภัณฑ์สถานชาติพันธุ์วิทยา (Ethnological Museum) หัวข้อเกี่ยวกับชาติพันธุ์วิทยา

ข. พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะพื้นเมือง (Folk Arts Museum) หัวข้อเกี่ยวกับทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณี พื้นบ้าน

ค. พิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้ง (Open Air Museum) เป็นลักษณะการดำเนินชีวิต ที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางการเกษตร งานฝีมือ

6. พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี (Museum of History and Archaeology) เป็นเรื่องราวความเป็นมาของมนุษย์ในอดีต ซึ่งแยกได้ ดังนี้

ก. พิพิธภัณฑ์สถานทางโบราณคดี (Museum of Archaeology) ศึกษาค้นคว้าและวิจัยความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ของมนุษย์โดยมากได้แบ่งเป็น 3 สมัย คือ

ก. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ (Prehistory)

ข. สมัยหัวเลี้ยวประวัติศาสตร์ (Proto History)

ค. สมัยประวัติศาสตร์สมัยใหม่ (Present History)

ข. พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์ (Historical Museum) เป็นการตีความหมายของวัตถุจัดแสดงของทางโบราณคดี

ค. พิพิธภัณฑ์สถานประจำโบราณสถาน (Site Museum) เป็นส่วนขยายข้อมูลของโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

7. พิพิธภัณฑ์สถานประจำท้องถิ่น (Reginal Museum) เป็นสถานที่แสดงเรื่องราวของท้องถิ่น
8. พิพิธภัณฑ์สถานแบบพิเศษ (Specialized Museum) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่แสดงเรื่องเฉพาะตามแขนงวิชาการต่างๆ หรือตั้งโดยองค์การระหว่างประเทศ
9. พิพิธภัณฑ์สถานของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา (University Museum) เป็นประเภทหรือชนิดที่ไม่จำกัดถึงการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะเป็นหัวข้อกว้าง ๆ วัตถุประสงค์หลักเพื่อเสริมการศึกษาให้ง่ายต่อความเข้าใจ และส่งเสริมชื่อเสียง และเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของนักศึกษาในสถาบัน (นิคม มุสิกคามะ และคณะ 2521 : 22 – 34)

ตารางที่ 2.1 ชนิดและประเภทของพิพิธภัณฑ์

ชนิดของพิพิธภัณฑ์สถาน	เนื้อหาการจัดแสดง
ศิลปะ (Museum of Arts)	ศิลปะ วิชาพัฒนาการศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลปะ
ศิลปะร่วมสมัย (Gallery of Contemporary Arts)	ศิลปะ ศิลปะประยุกต์ สถาปัตยกรรม
ธรรมชาติวิทยา (Natural History Museum)	ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชาติพันธุ์วิทยา ธรรมชาติวิทยา
วิทยาศาสตร์ และเครื่องจักรกล (Museum of Science and Technology)	ศิลปะ วิชาพัฒนาการศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลปะ
วิทยาและชาติพันธุ์วิทยา (Museum of Anthropology and Ethnology) - ชาติพันธุ์วิทยา - ศิลปะพื้นเมือง - กลางแจ้ง	ชาติพันธุ์วิทยา ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณี การดำเนินชีวิต ที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางการเกษตร งานฝีมือ
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี (Museum of History and Archaeology) - โบราณคดี - ประวัติศาสตร์ - ประจำโบราณสถาน	ประวัติความเป็นมาของมนุษย์ - ก่อนประวัติศาสตร์ - หัวเลี้ยวประวัติศาสตร์ - ประวัติศาสตร์สมัยใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชนิดของพิพิธภัณฑ์สถาน	เนื้อหาการจัดแสดง
ประจำท้องถิ่น (Regional Museum)	เรื่องราวท้องถิ่น
แบบพิเศษ (Specialized Museum)	แขนงวิชาต่างๆโดยองค์กรระหว่างประเทศ
มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา (University Museum)	แขนงวิชาต่างๆ

จากคำนิยามความหมายและประเภทของพิพิธภัณฑ์สถานดังที่กล่าวมาแล้วได้สะท้อนความเข้าใจ (concept) เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานแต่เดิมว่า เป็นที่รวบรวม สงวนวัตถุซึ่งมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ

ในปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์สถานในระดับนานาชาติ มีพิพิธภัณฑ์สถานมากมายหลายชนิด ดังกล่าวได้ว่า พิพิธภัณฑ์สถานเป็นที่รวบรวมเก็บวัตถุโบราณอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ได้พัฒนากิจการไปอย่างกว้างขวางจนมีความสำคัญเป็นทั้งศูนย์ชุมชน (Community Centre) และศูนย์การศึกษา (Educational center) ดังความคำจำกัดของ "Museum" ข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้ว (จิรา จงกล 2532 : 2-3)

2.1.3 การจัดนิทรรศการ (Exhibition)

จิรา จงกล (2532 : 176-187) ในหนังสือพิพิธภัณฑ์สถานวิทยา ได้กล่าวถึงการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์สถานไว้ว่า การจัดแสดงสมัยใหม่จะต้องคำนึงถึง เป็นที่ดึงดูดความสนใจ เร้าใจ ให้แก่ผู้ศึกษา ผู้ชม (Attractive, Stimulating and Educational) พิพิธภัณฑ์สถานที่มีบรรยากาศชวนชื่นชมยินดีให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน ด้วยการจัดแสดงเทคนิคสมัยใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดแสดง คือ ให้ความรู้และความเพลิดเพลิน ตลอดจนการให้ความเข้าใจด้วยการบรรยายประกอบไปพร้อมกัน (Presentation and Interpretation)

2.1.3.1 หลักการจัดแสดงนิทรรศการ (Basic Principles)

การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานใช้คำในภาษาอังกฤษว่า Museum Presentation หรือ Museum Exhibition จากความหมายของ Presentation คือ การนำเอาวัตถุที่พิพิธภัณฑ์สถานรวบรวมไว้ออกมาจัดแสดงให้เรื่องราว

ปรัชญาการจัดแสดงนิทรรศการพิพิธภัณฑ์สมัยใหม่ คือหลักว่า นิทรรศการจะต้องเร้าหรือส่งเสริมให้เกิดผลในทางดีงาม ส่งเสริมทัศนคติที่ดี ส่งเสริมรสนิยมสูง เกิดความเข้าใจเห็นคุณค่า เกิดความรู้สึกนึกคิดจินตนาการมีชีวิตชีวา เกิดความรื่นรมย์เพลิดเพลิน

พิพิธภัณฑ์สถานมีทั้งงานหน้าจากและหลังจาก ล้วนแต่มีความสำคัญแต่สำหรับผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถาน งานหน้าจากสำคัญอย่างยิ่งก็คือ ส่วนจัดแสดง จากความหมายของพิพิธภัณฑ์สถานของสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ หรือ Icom (International Council of Museums)

พิพิธภัณฑ์สถานแต่ละประเภท อาจใช้เทคนิคการจัดแสดงต่างกัน แต่โดยหลักการพื้นฐานแล้ว มีหลักการอย่างเดียวกัน ดังนี้

1. ความสำคัญของการจัดแสดงอยู่ที่วัตถุ ต้องเน้นความสำคัญกับวัตถุ คำบรรยายหรือองค์ประกอบอื่นๆเป็นรอง
2. การให้เรื่องราวความรู้เกี่ยวกับวัตถุจัดแสดง จะต้องมีความบรรยาย
3. การจัดแสดงวัตถุจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เรื่องราวขั้นตอนเป็นไปตามลำดับ
4. ความประทับใจ ความเพลิดเพลิน ความชื่นชม เห็นความสำคัญและคุณค่าของวัตถุ
5. การจัดแสดงต้องถือหลักการจัดง่าย ๆ (Simplicity) ต้องออกแบบให้พอเหมาะพอสมไม่มากไม่น้อย
6. ให้ความปลอดภัยแก่วัตถุ ไม่ให้เกิดความเสียหาย

2.1.3.2 ประเภทของการจัดแสดงนิทรรศการ

พิพิธภัณฑ์สถานได้แบ่งการจัดนิทรรศการอยู่ 3 ประเภท ได้แก่

1. การจัดแสดงถาวร (Permanent Exhibition) ได้แก่การจัดห้องแสดงเป็นห้องถาวรหรือเป็นการแสดงประจำ และแบ่งเป็นการจัดแสดงย่อย อีกคือ

1.1 การจัดแสดงถาวรในห้องนิทรรศการ โดยการคัดเลือกวัตถุที่มีความสำคัญออกจัดแสดงไม่มากขึ้น ใช้เทคนิคต่างๆตามประเภทวัตถุ

1.2 การจัดแสดงเพื่อการศึกษาค้นคว้า (Study Collection) เป็นการจัดแสดงของเหลือจากการคัดเลือกจัดแสดงไว้เป็นห้องค้นคว้าโดยเฉพาะ

1.3 การจัดแสดงเพื่อการศึกษา (Education Collection) ของบางประเภทไม่มีค่าในตัวเอง แต่มีคุณค่าในการศึกษา ได้แก่รูปจำลองหรือวัตถุของจริงที่ไม่มีคุณค่าความงาม

2. การจัดแสดงชั่วคราว (Temporary Exhibition) หรือ การจัดแสดงหมุนเวียน (Changing Exhibition) เป็นห้องจัดแสดงที่จัดไว้ชั่วคราว แต่ละเรื่องช่วงระยะเวลาสั้นๆแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปลี่ยนเรื่องอื่นใหม่หมุนเวียนกันไป เพื่อชักจูงความสนใจและให้ความรู้เรื่องวัตถุที่ได้มาใหม่แก่ชุมชนหรือผู้มาชม

2.1.3.3 เทคนิคการจัดแสดงนิทรรศการ (Presentation Technique)

โดยหลักการพื้นฐาน (Basic Principles) จัดการแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานทุกประเภทยึดถือหลักการเดียวกัน แต่เทคนิคในการจัดแสดงแตกต่างกันไปตามประเภทของวัตถุ ดังนั้น จึงมีวิธีการและเทคนิคต่างๆ ได้แก่

1. เทคนิคการจัดแสดงเพื่อความงาม (Aesthetic Presentation) เป็นเทคนิคที่ใช้กันในการจัดแสดงศิลปวัตถุของพิพิธภัณฑ์สถานศิลป์ และหอศิลป์ เทคนิคอยู่ที่การจัดวางรูปห้อง การให้สีพื้นหลัง ให้แสงสว่าง แบบตู้ ประณีตสวยงาม การจะเน้นความงามของวัตถุ องค์ประกอบจะต้องเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้งามเด่นยิ่งขึ้น องค์ประกอบต่างๆ ไม่โดดเด่นกว่าวัตถุการจัดแสดง

2. การจัดแสดงให้ความรู้ (Instructional Presentation) หรืออาจเรียกว่า การจัดแสดงให้เกิดปัญญา (Intellectual Presentation) เป็นการจัดแสดงที่ใช้คำบรรยาย ภาพถ่าย ภาพเขียน แผนที่ แผนภูมิ หรือองค์ประกอบอื่นๆ

3. การจัดแสดงตามสภาพธรรมชาติ (Natural Context -Presentation) การจัดแสดงวัตถุโดยจัดให้เห็นตามสภาพจริงตามธรรมชาติของวัตถุนั้น โดยใช้เทคนิคจัดฉากละคร (Diorama Technique) หลักการสำคัญก็คือ จัดแสดงให้เหมือนจริงตามธรรมชาติมากที่สุด ทั้งขนาดจริงและขนาดย่อ (Miniature Diorama)

4. การจัดแสดงตามสภาพจริง (Authentic Setting Presentation) ในพิพิธภัณฑ์สถานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะ นิยมการจัดแสดงตามสภาพเป็นจริงตามสมัย (Period Room Technique) ซึ่งรวมถึงการจัดการแสดงพิพิธภัณฑ์สถานศิลป์พื้นเมืองและพิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้ง (Open Air Museum) ซึ่งได้รวบรวมบ้านอาคารสมัยต่างๆ มาปลูกตามสภาพจริง หรือภายในอาคาร ซึ่งแต่ละหลังเป็นสภาพจริงทุกประการ ทำให้ผู้เข้าชมสนุกสนานเพลิดเพลินและเรียนรู้ได้โดยง่าย ไม่ต้องบรรยายยืดเยื้อ

5. เทคนิคกดปุ่ม (Push Button Presentation) จัดแสดงสำหรับเยาวชน นิยมให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทุกอย่าง หลักการนี้ได้พิจารณาตามความต้องการทางจิตวิทยาเด็ก เพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ทำให้เด็กสนใจและสนุกสนาน ซึ่งมีความสำคัญมากในการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบัน

เทคนิคการจัดแสดงที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นหลักการที่ใช้กันทั่วไปในพิพิธภัณฑ์ตามความเหมาะสมและดัดแปลงปรับปรุงให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของการจัดแสดงนั้นๆ

2.1.3.4 พื้นฐานในการออกแบบนิทรรศการ

การออกแบบพิพิธภัณฑ์ทั่วไปมีพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ ที่ควรย้าและพิจารณา คือ

1. การรวบรวมวัตถุและเตรียมการ (Collections) หลักเด่น คือ การรวบรวมวัตถุไว้และเก็บรักษา ค้นคว้าหาความรู้อย่างแท้จริง ตลอดจนสามารถอนุรักษ์ ศึกษาและจัดแสดงวัตถุที่รวบรวม ซึ่งจะต้องมี ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ ห้องทะเบียน ห้องเก็บของ
2. การจัดแสดง (Exhibition) เป็นการเลือกคุณภาพของวัตถุจัดแสดงที่มีความสำคัญต่อชุมชน การผูกเรื่องราว การจัดแสดงและเทคนิคต่างๆ เนื้อที่จัดแสดงไม่ควรมากไปกว่า 30% - 40% ของจำนวนเนื้อที่ของอาคารพิพิธภัณฑ์ (นิคม มุสิกะคามะ และคณะ 2521 : 168)

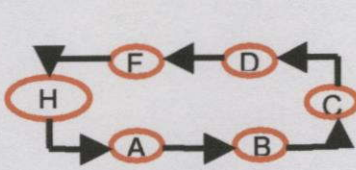
2.1.3.5 ปรัชญาในการออกแบบอาคาร

นิคม มุสิกะคามะ และคณะ (2521 : 165) สถาปนิกขององค์การศึกษา สหประชาชาติ ที่ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ได้สรุปปรัชญาของการออกแบบอาคารพิพิธภัณฑ์สถาน ไว้ว่า ประโยชน์ใช้สอย (Function) มีความสำคัญมากกว่าอาคาร

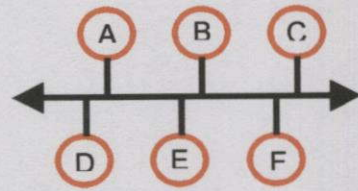
1. ควรออกแบบให้สมบูรณ์ตามหลักการแห่งวัตถุประสงค์ของพิพิธภัณฑ์สถานสมัยใหม่ เพื่อบริการชุมชนและได้รับความสนใจ
2. ควรออกแบบให้สัมพันธ์กับความก้าวหน้าของวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ
3. ให้ชุมชนสามารถใช้บริการตามส่วนประกอบหรือกิจกรรมของอาคาร
4. มองแผนงานในอนาคตและสมดุลกับงบประมาณ
5. คุณภาพในการปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์สถาน (นิคม มุสิกะคามะ และคณะ 2521 : 167)

2.1.3.6 ลักษณะการจัดการชมนิทรรศการ

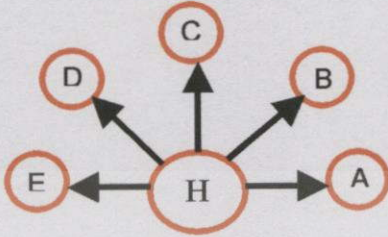
1. Room To Room Arrangement เป็นการจัดให้ผู้ชมจากห้องหนึ่งไปสู่ยังอีกห้องหนึ่งเรื่อยๆไปจนครบ โดยไม่ต้องย้อนกลับเมื่อเปิดห้องใดห้องหนึ่งจะไม่ติดขัด
2. Corridor to Room Arrangement แบบมีทางเดินหรือทางสัญจรอยู่ตรงกึ่งกลางห้องที่จัดแสดง แต่ละห้องจะมีทางเข้า-ออกโดยตรงไม่ต้องผ่านห้องอื่นแต่จะลำบากในการรักษาความปลอดภัย
3. Nave to Room Arrangement แบบตรงกลางเป็นห้องโถงมีห้องแสดงอยู่โดยรอบเหมาะกับการเข้าชมเป็นกลุ่ม ซึ่งแยกเข้าชมในแต่ละห้องได้ตามความต้องการ

1. Room To Room Arrangement

2. Corridor to Room Arrangement

3. Nave To Room Arrangement

ภาพที่ 2.1 ลักษณะการจัดการชมนิทรรศการ

2.1.3.7 ระบบการจัดแสดง

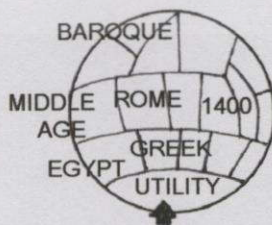
1. ระบบการจัดแสดงแบบจัดแบ่งเขตพื้นที่ (Topological Arrangement)

1.1 การกำหนดพื้นที่ภายในตามลักษณะการแบ่งภูมิประเทศเช่น Buckminster Fuller Geodesic Dome ระบบการจัดแสดงเป็นไปแบบติดต่อกันเป็นลำดับ

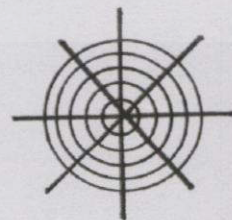
1.2 การจัดแสดงตามลำดับวัน, เดือน, ปี (ตามแนวรัศมี) การจัดแสดงทั่วไปจะจัดอยู่ในแต่ละช่องตามแนววงกลม ตั้ง หรือวงแหวนที่ 1 หรือ 2 มีการชักนำผู้เข้าชมให้เดินไปตามรัศมีของวงกลมที่เส้นผ่าศูนย์กลางร่วมกัน การเข้าชมเริ่มจากศูนย์กลาง

1.3 การรวบรวมเอาบริเวณต่างๆเข้าด้วยกัน เนื้อที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกัน เพื่อจุดมุ่งหมายในการแสดงที่แตกต่างกัน ซึ่งวงจรในแต่ละส่วนรวมเข้าด้วยกัน

1.4 ภายในส่วนจัดแสดงไม่มีโครงสร้างที่เกะกะ การให้โครงสร้าง ส่วนจัดแสดงทั้ง สามารถปรับระดับได้โดยแทนเครื่องกลไกล้อตโนมัติ การจัดการแสดงเข้าได้ทุกทางและจะใช้แสงไฟเข้าช่วย เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดแสดงในลักษณะต่างๆเพื่อความเหมาะสม

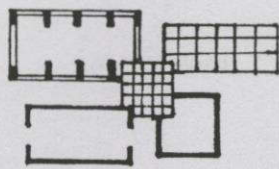
1. ลักษณะการแบ่งภูมิ

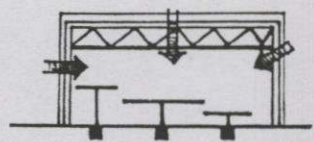
2. ลักษณะตามวันเดือนปี

ภาพที่ 2.2 ระบบการจัดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. รวมบริเวณเข้าด้วยกัน

4. ลักษณะโครงสร้าง

ภาพที่ 2.2 (ต่อ)

2. ระบบการจัดแสดงที่กำหนดในแนวนอน

ข้อเปรียบเทียบของระบบนี้คือ ความสะดวกในการควบคุมดูแล ประการหนึ่งของระบบนี้คือผู้ชมจะถูกชักนำไปตามเส้นทาง ถ้าสิ่งต่างๆที่ถูกจัดแสดงก่อนนั้นไม่เกิดความประทับใจต่อผู้ชม ก็จะมีผลต่อสิ่งแสดงที่ผู้ชมต้องการโดยเฉพาะ

การวางผังจะจัดตามเส้นทางเคลื่อนไหวของผู้ชมและผู้ชมก็จะเดินไปตามเส้นทางที่กำหนดโดยตัวสถาปัตยกรรมผู้ชมจะมีแบบ ในการเดินชมที่ตายตัวตั้งแต่ต้นจนจุดสุดท้ายแต่อาจจะหยุดดูเป็นช่วงๆได้

2.1 Twisting Circuit วงจรการเคลื่อนชมรอบๆโดงกลางซึ่งมีบันไดเชื่อมต่อหลายชั้น พิพิธภัณฑ์ที่ใช้ระบบนี้ในกรณีที่ต้องการใช้แสงธรรมชาติผ่านส่วนกลางหรือมีหลายชั้นที่ต้องแสดงต่อเนื่อง

2.2 Rectilinear Circuit การเคลื่อนที่การชมแบบเส้นตรงโดยปราศจากการสอดแทรกรูปแบบลักษณะอื่นๆเข้าไปประกอบมักจะพบในลักษณะพิพิธภัณฑ์แบบเก่าและบางส่วนในสมัยใหม่ ลักษณะของห้องแสดงในส่วนทางเดิน

2.3 Weaving Frame Lay-Out ผังการจัดแสดงที่สามารูปอย่างอิสระ โดยปกติจะใช้ทางลาดเข้าช่วย และใช้องค์ประกอบที่น่าสนใจเป็นตัวชักนำ เนื่องจากผังลักษณะนี้อาจทำให้ผู้ชมหลงอยู่ภายในได้ถ้าการจัดแสดงภายในใช้รูปแบบรูปทรงเลขาคณิต

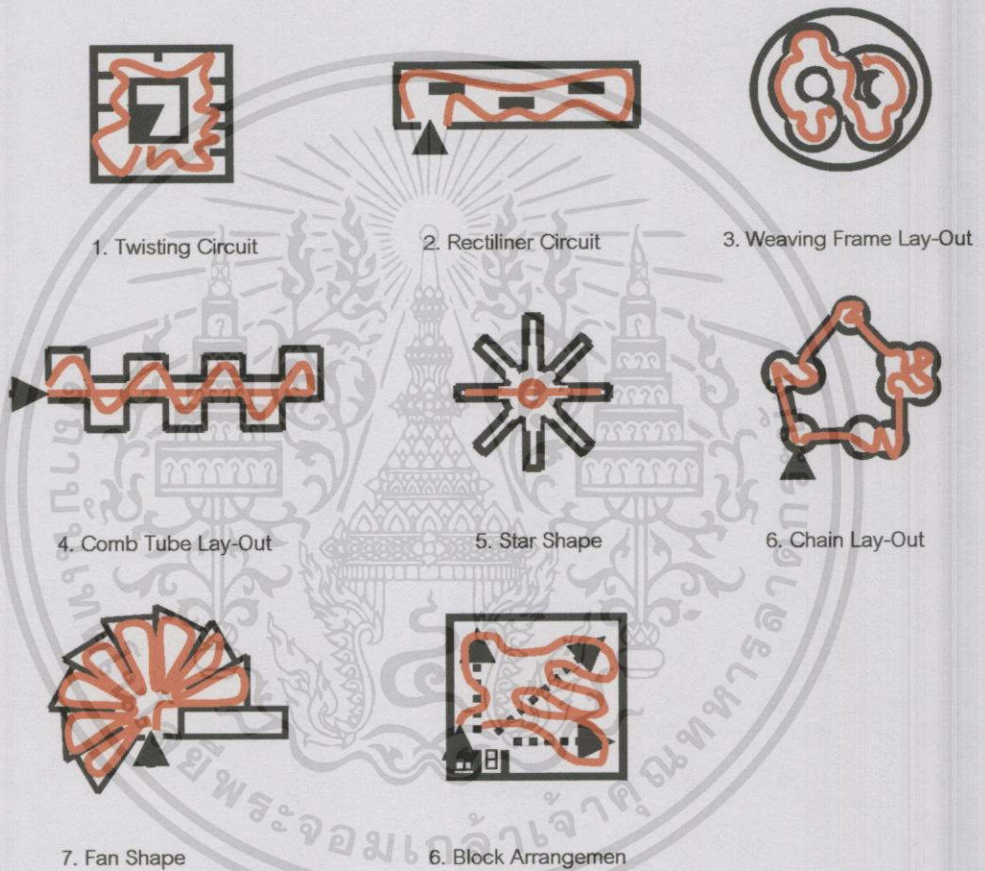
2.4 Comb Tube Lay-Out เป็นการจัดผังแบบที่มีทางเดินกลางเป็นหลักแล้วมีส่วนให้เลือกชมเวลาเดียวกันทางเข้าอาจอยู่ทางด้านซ้ายด้านใดด้านหนึ่งหรือบริเวณส่วนกลางซึ่งผู้ชมสามารถเลือกไปด้านใดด้านหนึ่งเพื่อเพิ่มแนวทางในการเลือกให้ผู้ชม

2.5 Star Shape ทางเข้าอยู่ตรงส่วนกลางของรูปทรงต่างๆมีลักษณะแกนหลักหมุนรอบรูปทรงเพื่อแจกเข้าสู่ส่วนต่างๆ

2.6 Chain Lay-Out เป็นการจัดวางแยกส่วนต่างๆออกจากกันเพื่อแสดงที่ต่างกันทำให้มีอิสระในรูปแบบการแสดงที่แตกต่างกันมีทางเชื่อมที่ต่อถึงกัน เพื่อให้เกิดวงจรในการเข้าชม

2.7 Fan Shape จะมีส่วนโถงส่วนกลางเป็นทางเชื่อมไปยังส่วนต่างๆการจัดลักษณะนี้ จะมีทางเลือกมากมายผู้ชมจะต้องตัดสินใจเลือกชมในส่วนหนึ่งจำนวนคนในส่วนกลางจะมากจน เป็นปัญหาเพราะความวุ่นวาย

2.8 Block Arrangement ลักษณะของแผนผังแบบสี่เหลี่ยม มีอิสระในการจัดอย่าง เต็มที่ในส่วนพื้นที่ส่วนใหญ่ ควรวางจุดเข้า-ออกที่กลางพื้นที่ที่ต้องการกระจายผู้ดูไปสู่ส่วนจัดแสดง ได้ง่ายสั้นและทั่วถึงส่วนพื้นที่ขนาดเล็กหากวางกลางพื้นที่จะทำให้ส่วนอื่นๆเสียหายจึงควรวางทาง เข้า-ออกที่มุมหนึ่งเพื่อไม่ให้เสียพื้นที่ในการจัดแสดง

ภาพที่ 2.3 ระบบการจัดแสดงที่กำหนดในแนวนอน

2.1.3.8 การรับรู้พื้นที่ในส่วนแสดงนิทรรศการ

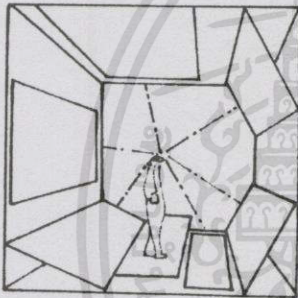
การใช้พื้นที่ใช้สอยในส่วนแสดง นอกจากต้องวิเคราะห์จากขนาดของสิ่งของที่จะแสดงแล้วยังจำเป็นต้องศึกษาในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ของการจัดแสดง ซึ่งมีผลกับขนาดพื้นที่ด้วย

1. มุมมอง (Vista) โดยปกติมนุษย์จะมีความสูงเฉลี่ยมาตรฐานที่ 172 cm.

ระยะมุมมอง (Cone of Vision) ที่สามารถหวังผลในระนาบอนนที่ 62 องศา (ชายและขวา) และเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. มุมมอง (Vista) โดยปกติมนุษย์จะมีความสูงเฉลี่ยมาตรฐานที่ 172 cm. ระยะเวลามุมมอง (Cone of Vision) ที่สามารถหวังผลในระนาบนอนที่ 62 องศา (ซ้ายและขวา) และระนาบทางตั้งด้านบนที่ 50 องศา ด้านล่างที่ 70 องศา หากมีการหมุนคอหรือเงยศีรษะก็จะเป็นผลให้ระยะมุมมองของมนุษย์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นระยะมุมมองและความรู้สึกของมนุษย์จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างมากต่อการรับรู้ (Perception) (Panero & Zelnik 1979 : 286) ที่ว่างทางสถาปัตยกรรมที่สื่อออกมาทางสิ่งที่แสดงอีกทอดหนึ่งตลอดเวลา (Matthews 1991 : 50)

2. ระยะที่ชมการแสดง ระยะการชมที่เหมาะสม จะขึ้นกับขนาดของสิ่งที่สัมพันธ์กันระหว่างความสูงและมุมมอง ตลอดจนระยะของทางสัญจรที่เอื้อและสัมพันธ์ต่อระยะการชมมุมมองของมนุษย์ที่ไม่ต้องหันศีรษะจะใช้ประมาณ 40 องศาความจริงมุมมองของมนุษย์มีมากกว่านี้ โดยมุมมองทางด้านตั้งมากกว่าทางนอน ทางหันศีรษะง่ายกว่าการเหลือบตาตาดังภาพข้างล่างนี้

ผู้ที่กำลังดูภาพหนึ่งๆหรือตามที่จัดเป็นกลุ่มก็ตามผู้ดูจะหมุนศีรษะหรือหมุนตัวเพื่อดูภาพอื่นๆดังนี้ แสดงโดย Herber Bayer ในปี 1939 แสดงว่ามนุษย์สามารถมองดูภาพได้ทุกทิศทางทั้งด้านบนด้านล่าง แสดงขอบเขตของการมองเห็นของคนสายตาสายตาปกติที่มี 2 ตา มุมที่สามารถมองเห็นได้ประมาณ 120 องศาแต่เราไม่ใช่ดังนี้เพราะผู้ดูต้องหันศีรษะใช้เพียง 40 องศา โดยไม่ต้องหันศีรษะ

ภาพที่ 2.4 ระยะกับมุมมอง

จาก Architect Data กำหนดมุมมองทางด้านตั้งของมนุษย์ไว้ 27 องศาเหนือระดับสายตา และ 27 องศาใต้ระดับสายตาเป็นมุมมองที่สะดวกสบายที่สุด โดยไม่ต้องก้มหรือเงยศีรษะ

2.1.3.9 ประเภทและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ

พิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่ที่รวบรวมความรู้และเป็นที่ยอมรับจัดแสดงงานศิลปะ ทั้งยังนำเสนอความเป็นวัฒนธรรมไทยพื้นถิ่น ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของผู้เข้าใช้บริการ ได้ดังนี้

1. ประชาชน (General Public) เป็นกลุ่มผู้เข้าชมในวันหยุด หรือวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งโดยรวมของกลุ่มนี้มักไม่ค่อยให้ความสนใจกับการจัดนิทรรศการอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ต้องการชมความน่าสนใจของการจัดแสดง

2. นักเรียน นักศึกษา (Pupils & Students) โดยกลุ่มผู้ชมกลุ่มนี้ จะมีจำนวนมากเข้าชมโดยการมาเป็นกลุ่มหรือคณะ โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของงานแสดง

3. นักวิชาการ (Scholars) ผู้ชมกลุ่มนี้เป็นผู้มีความรู้พื้นฐานในเรื่องการจัดแสดง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาดูโดยเฉพาะ

4. นักท่องเที่ยว (Tourists) ปัจจุบันการคมนาคมสะดวก ทำให้มีนักท่องเที่ยวจากต่างชาติเข้ามาเมืองไทยมากขึ้น จุดที่ตั้งของหอศิลป์ฯ นับว่าเป็นจุดที่มีความสำคัญมาก ซึ่งควรใกล้กับสถานที่ที่น่าสนใจ (Geoff 1991 : 32) ผู้ชมกลุ่มนี้มีความสนใจในการจัดแสดงมาก โดยมากจะมาเป็นกลุ่มหรือคณะ โดยมีกำลังจ่ายที่สูงและเป็นกลุ่มที่น่าสนใจในการจัดการบริการ ซึ่งกลุ่มที่เข้าชมการจัดนิทรรศการของหอศิลป์ฯ ควรมีสิ่งที่พึงนำมาพิจารณาประกอบ คือ องค์ประกอบของผู้ชม เช่น อายุ ระดับปัญญา และการศึกษา นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงเวลาที่จัดแสดง คู่แข่งหรือแม้แต่ระยะเวลาในการเข้าชมแต่ละครั้ง (เป็รื่อง กุมุท 2535 : 8)

2.1.3.10 พฤติกรรมของผู้ใช้

ผู้มาใช้บริการในส่วนของพิพิธภัณฑ์ จะมีหลายประเภท ตลอดจนระยะเวลาในการมาใช้บริการที่ต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ ได้ดังนี้

1. ผู้ชมโดยทั่วไป เป็นเป้าหมายหลักของโครงการ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (ข้อมูลเฉลี่ยจากศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยาและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร)

- มาเอง โดยเดินทางโดยรถประจำทาง รถส่วนตัว รถรับจ้างหรือเดินมา
- มาเป็นหมู่คณะ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่มาด้วยรถบัสหรือมาเป็นหมู่คณะ

2. ผู้มาศึกษาค้นคว้า ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการ นักศึกษา โดยมีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่จัดแสดงอยู่แล้ว โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม

3. ผู้มาติดต่อ มาเพื่อติดต่อ ขอเอกสารข้อมูลและคำแนะนำต่างๆ รวมทั้งติดต่อเพื่อเข้าชมเป็นหมู่คณะ โดยเป็นตัวแทนของบริษัททัวร์ต่างๆหรือตัวแทนนักวิชาการ นักศึกษา เพื่อขอข้อมูลหรือประสานงานในส่วนที่ตนเองต้องการ (สวรค์ ตั้งตรงสิทธิกุล 2540 : 36)

สรุป ศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา เป็นศูนย์ศึกษาที่มีหน้าที่รวบรวมศึกษาวิจัย จัดแสดงบ้านรอบทะเลสาบ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับพิพิธภัณฑ์สถานทางมนุษยวิทยา และชาติพันธุ์วิทยา (Museum of Anthropology and Ethnology) ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพื้นเมือง (Folk Arts Museum) ขนบธรรมเนียมประเพณี การดำเนินชีวิต กิจกรรมการเกษตร งานฝีมือ

กับบ้านพักอาศัย ซึ่งมีลักษณะการจัดแสดงที่ให้อาคารมีความสำคัญ และให้บ้านเป็นวัตถุประสงค์แสดงถาวร และมีเทศกาลต่างๆในรอบปี เป็นนิทรรศการชั่วคราว

- เทคนิคการจัดแสดง มุ่งเน้นให้ความรู้ของจริงประกอบคำบรรยาย ซึ่งมีภาพถ่าย แผนที่ และแผนภูมิ ตามลำดับ จัดแสดงตามสภาพธรรมชาติ เหมือนจริง ทั้งของจริง และหุ่นจำลอง รวมถึงเทคนิคต่างๆ เช่น การกดปุ่มต่างๆ ใช้แสงธรรมชาติ
- เนื้อหาเรื่องราวในการจัดแสดง จัดตามลำดับ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยผูกเรื่องราวของบ้านต่อเจ้าของบ้าน และชุมชน
- ลักษณะการขนนิทรรศการ แบบ Corridor to Room Arrangement แบบมีทางเดิน แต่ละส่วนมีทางเข้า-ออก ไม่ต้องผ่านห้องอื่นๆ
- ระบบการจัดแสดงในแนวนอน ใช้ระบบการวางผังแบบ Chain Lay-Out แยกส่วนต่างๆออกจากกันอย่างมีอิสระ มีทางเชื่อมต่อกัน

2.2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กำลังเป็นกระแสความคิดแนวใหม่ในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย แม้ปัจจุบันจะมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นตามจังหวัดต่าง ๆ แต่กระนั้นก็เป็นส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนชุมชนและท้องถิ่นที่มีจำนวนมากในประเทศไทย ที่ยังขาดแคลนคลังภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้ลูกหลาน ได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้

2.2.1 ความหมายของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

ศรีศักร วัลลิโภคม (2539 : 11) พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น คือ สถานที่แสดงของที่ทำให้คนในท้องถิ่นรู้จักตัวเอง อยู่ที่ไหนมีสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างไร มีหลักฐานความเก่าแก่ในการตั้งถิ่นฐานและการปรับปรุงตัวเองเข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมาอย่างไร และในการปรับตัวดังกล่าวทำให้ต้องพัฒนาเทคโนโลยีอย่างไรมาควบคุม เรื่อยลงมาถึงพัฒนาการทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจในท้องถิ่น จะทำให้แลเห็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในปัจจุบันและอนาคตได้

จิรัช วีระชัย (2539 : 23) มองจุดประสงค์ของการมีพิพิธภัณฑ์ คือ ไม่เพียงแต่สะสม (Collecting) อันเป็นอุปนิสัยของสัตว์โลกที่เรียกว่า มนุษย์ที่มีความอยากรู้ (Acquisitiveness) หรือการเข้าถือสิทธิ์ อาจจะเรียกได้ว่าความสรรพโรภก็ได้ และยังมิจุดประสงค์

- 1) การเก็บรักษา
- 2) ศึกษาหาความรู้ และ
- 3) นิทรรศการทางวัตถุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่ว่าจะวัตถุประสงค์อย่างไร แต่บรรดาสรรพสิ่งที่เก็บรักษาไว้สะท้อนภาพแห่งชีวิต
ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในกาลเวลา และสภาพนิเวศน์ต่าง ๆ กัน

อภิญา บั้วสรวง (2539 : 115) พิพิธภัณฑ์ มีความแตกต่างในแง่ของขนาด วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ ดันสังกัด ผู้ดำเนินการ ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายของผู้ชม

ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง (2534 : 16) คำว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ขอบปฏิบัติ ศิลปะ และหัตถกรรมและเป็นอะไรอีกหลายอย่างที่ยังบอกถึงชีวิต สังคม ทั้งที่ตกทอดมรดกมาช้านาน และส่วนที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

สำนักงานใหญ่ ยูเนสโก ปารีส กำหนดขอบเขตและขอบข่ายของวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ว่า คือ สิ่งที่เป็นสมบัติแห่งภูมิปัญญา ที่ได้รับการพิทักษ์โดยกลุ่ม และเพื่อกลุ่มที่สั่งนั้น เกี่ยวข้องและแสดงเอกลักษณ์ไม่ว่าเป็นกลุ่มครอบครัวอาชีพอท้องถิ่น ศาสนา วัฒนธรรมย่อยๆ และรูปแบบวัฒนธรรมพื้นบ้านปรากฏ ได้แก่ ภาษา วรรณกรรม ดนตรี การฟ้อนรำ การละเล่น เทพปกรณ พิธีกรรม ความเชื่อกับประเพณี หัตถกรรม สถาปัตยกรรม และศิลปะด้านอื่น ๆ (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2525 : 14)

ตารางที่ 2.2 สรุปความหมายพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	รู้จักตนเอง ศึกษาหาความรู้	การตั้งถิ่นฐาน ระบบนิเวศน์ การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี พัฒนาการสังคม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะสถาปัตยกรรม หัตถกรรม
--------------------	-------------------------------	---

2.2.2 การจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมโดยตรง

งามพิศ ลัตย์สงวน (2539 : 11) ดังนั้นถ้าเข้าใจกรอบของแนวคิดทางด้านวัฒนธรรม จะทำให้การจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้สมบูรณ์มากขึ้น

นักมนุษยวิทยา ให้ความหมายวัฒนธรรมหลายอย่าง เช่น ให้ความหมายวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์ (Historical) ความหมายเชิงบรรทัดฐาน (Normative) ความหมายเชิงจิตวิทยา (Psychological) ความหมายเชิงโครงสร้าง (Structural) และความหมายเชิงความเป็นมา (Genetic)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ความหมายเชิงประวัติศาสตร์ (Historical) หมายถึง วัฒนธรรมเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เป็นมรดกทางสังคม เกิดจากการเรียนรู้จากรุ่น ปู่ย่า ตายายมาสู่รุ่นลูกหลาน

2. ความหมายเชิง บรรทัดฐาน (Normative) หมายถึง เป็นมรดกด้านกฎหมายข้อบังคับต่างๆ รวมทั้งแบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์ในชุมชนนั้น ๆ

3. ความหมายเชิงจิตวิทยา (Psychological) หมายถึง การปรับตัวของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาพื้นฐานเพื่อสนองความต้องการสิ่งจำเป็นของมนุษย์

4. ความหมายเชิงโครงสร้าง (Structural) หมายถึง วัฒนธรรมเป็นแบบแผนของการเรียนรู้ และผลของการเรียนรู้

5. ความหมายเชิงประวัติศาสตร์ความเป็นมา (Genetic) หมายถึง ระบบสัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งเป็นนามธรรม และรูปธรรม (งามพิศ สัตย์สงวน 2538 : 23 – 27)

2.2.3 วัฒนธรรมและความต้องการจำเป็นของมนุษย์

เรามองวัฒนธรรมว่าเป็นหนทางต่างๆเป็นแบบแผนของพฤติกรรมต่างๆ เพื่อสนองความต้องการจำเป็น (needs) ของมนุษย์ในการเอาชีวิตรอด เมื่อความต้องการจำเป็นของมนุษย์ได้รับการตอบสนอง มนุษย์โดยทั่วไปไม่มีความจำเป็นอยู่ 3 ประการ คือ

1. มนุษย์มีความต้องการจำเป็น วัตถุประสงค์ของ เครื่องใช้ต่างๆ (Biological needs) คือ ต้องการปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ

2. มนุษย์มีความต้องการจำเป็นทางสังคม (Social need) ซึ่งมีรากฐานจากชีวภาพ เช่น เพศ การจัดระเบียบต่างๆ

3. มนุษย์มีความต้องการจำเป็นทางด้านจิตใจ (Psychological needs) มีรากฐานมาจากชีวภาพเหมือนกัน แต่มนุษย์ต้องการเรียนรู้และจัดการ ควบคุมกับเหตุการณ์ต่างๆ คือ

ตารางที่ 2.3 ความต้องการจำเป็นของมนุษย์และส่วนต่างๆของวัฒนธรรม

ระบบความเชื่อ (Ideology)		
ความต้องการจำเป็นของมนุษย์	ส่วนของวัฒนธรรมที่สนองความต้องการของมนุษย์	วัฒนธรรม
ด้านชีววิทยา	เทคโนโลยี	
ด้านสังคม	การจัดระเบียบสังคม	
ด้านจิตใจ	ระบบความเชื่อ	

(งามพิศ สัตย์สงวน 2538 : 46-47)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.4 วัฒนธรรมองค์ภาพรวม (Holistic)

งามพิศ สัตย์สงวน (2539 : 13) ได้สรุปถึง วัฒนธรรมองค์ภาพรวม (Holistic) ซึ่งหมายถึง กิจกรรมทุกด้านของมนุษย์ เช่น ชีวิตประจำวัน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นประจำทุกปี การเลี้ยงดูลูก อบรมสั่งสอนลูกของบิดามารดา วิธีการทำมาหากินของมนุษย์ในชุมชนต่าง ๆ การบริโภคสิ่งต่าง ๆ สุขภาพอนามัย และการรักษาพยาบาลในรูปแบบต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเพศ และการแต่งงาน การกำเนิดทารก ความตาย การหาเลี้ยงการเมือง นิยายปรัมปรา พิธีกรรมและอื่น ๆ เมื่อองค์ภาพรวมมีความสำคัญจึงควรทำความเข้าใจกับปัญหาพื้นฐานของมนุษย์ และส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรม

2.2.4.1 ปัญหาพื้นฐานของมนุษย์และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ

เมื่อมนุษย์กลุ่มหนึ่งในสังคมต่าง ๆ จะมีชีวิตอยู่รอดได้เมื่อความต้องการจำเป็น 3 ประการของมนุษย์ได้รับตอบสนองและประชากรหรือสังคมนั้นต้องแก้ปัญหาพื้นฐานหลายอย่าง และต้องดำเนินการแก้ไขวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งเป็นปัญหาของมนุษย์ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความต้องการทางเพศ และการควบคุมเพศสัมพันธ์ วัฒนธรรมที่จัดการกับปัญหา คือ ระบบเครือญาติ (Kinship)
2. ปัญหาเกี่ยวกับปากท้อง การหาอาหาร เพื่อให้ได้มาซึ่งอาหาร น้ำ เครื่องมือ เครื่องใช้จำเป็นสำหรับชีวิต วัฒนธรรมด้านการจัดการก็คือ การจัดระเบียบทางเศรษฐกิจ (Economic Organization) ระบบเศรษฐกิจ
3. ปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งและการควบคุมทางสังคม เพื่อให้เกิดความสามัคคีมีระเบียบในสังคม วัฒนธรรมที่เข้าจัดการกับปัญหาคือ การจัดระเบียบทางการเมือง (Political Organization) หรือระบบการเมืองการปกครอง
4. ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ของสังคม วัฒนธรรมที่จัดการกับปัญหาด้านนี้ คือ การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และระบบการศึกษา
5. ปัญหาเกี่ยวกับความลึกลับ อำนาจเหนือธรรมชาติ ภูตผีปีศาจ พระเจ้า ส่วนของวัฒนธรรมที่เข้าไปจัดการกับปัญหานี้ คือ ศาสนา และระบบความเชื่อ
6. ปัญหาเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บและสุขภาพอนามัย วัฒนธรรม ด้านที่เข้ากับปัญหานี้ คือ การแพทย์และสาธารณสุข
7. ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารติดต่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ระบบสัญลักษณ์ในการสื่อสารติดต่อกัน วัฒนธรรมที่เข้ามาแก้ปัญหา คือ ระบบสื่อสาร
8. ปัญหาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ และความต้องการแสดงออกมาของมนุษย์ วัฒนธรรมที่เข้าไปจัดการ ก็คือ ศิลปะ

9. ปัญหาเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ การใช้เวลาว่างของมนุษย์ วัฒนธรรม
ด้านที่จัดการกับปัญหานี้ก็คือ นันทนาการ

ตารางที่ 2.4 ปัญหาพื้นฐานของมนุษย์ และสมบัติของวัฒนธรรม

ปัญหาพื้นฐาน	สมบัติของวัฒนธรรม
1. ปัญหาความสัมพันธ์ทางเพศ และการควบคุมสัมพันธ์	ระบบเครือญาติ
2. ปัญหาเรื่องปากท้อง	ระบบเศรษฐกิจ
3. ปัญหาความขัดแย้งและการควบคุมสังคม	ระบบการเมืองการปกครอง
4. ปัญหาเรื่องการอบรมสั่งสอน สมาชิกใหม่ของสังคม	การขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรม
5. ปัญหาเรื่องลึกลับอำนาจเหนือธรรมชาติ	ระบบศาสนาและคติความเชื่อ
6. ปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ	การแพทย์และสาธารณสุข
7. ปัญหาการสื่อสาร	ระบบสื่อสาร
8. ปัญหาเรื่องความคิด สร้างสรรค์และการแสดงออก	ศิลปะ
9. ปัญหาเรื่องการพักผ่อนหย่อนใจ	นันทนาการ

หัวใจของ
วัฒนธรรม

2.2.4.2 ประเภทของวัฒนธรรม

งามพิศ ลัทธิสงวน (2519 : 15) ได้สรุปว่านักมนุษยวิทยาแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ (material culture) และวัฒนธรรมไม่ใช่วัตถุ (non – material culture)

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสได้ เช่น สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ไปจนถึงเครื่องจักรกลต่างๆ และสิ่งที่จำเป็นต่อมนุษย์ คือ อาหาร ยา รักษาโรค

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ คือ วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เพราะไม่มีรูปร่างขนาด หรือน้ำหนัก แต่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์แบ่งได้ 6 ประเภทย่อย คือ

1. บรรทัดฐานทางสังคม
2. สถาบันทางสังคม
3. วัฒนธรรมประเภทการควบคุมทางสังคม
4. ศิลปะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ภาษา
6. พิธีกรรม

1. บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms)

เนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคมเป็นกฎระเบียบหลักของแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคมต่าง ๆ จึงแบ่งเป็น 3 ประเภทย่อย ดังนี้

1.1 วิถีชาวบ้าน (Folkways) แต่ละสังคมมีวิถีชาวบ้านเกี่ยวกับการแต่งกาย เพื่อเหมาะกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพศ วัย และสถานภาพสังคม การพูดจา การรับประทานอาหาร การปฏิบัติต่อคนในสังคม

1.2 จารีต (Mores) เป็นบรรทัดฐานทางสังคมประเภทที่มีความสำคัญต่อสังคมมาก ซึ่งมีผลกระทบต่อคนหมู่มาก หรือต่อสังคมโดยรวม เช่น อาจเป็นข้อห้าม หรือ ข้อให้ทำตาม ในสังคมไทยจารีตไม่ได้บัญญัติเป็นกฎหมาย ตลอดจนความเชื่อในศาสนา ซึ่งจารีตเปลี่ยนแปลง ยากกว่าวิถีชาวบ้าน

1.3 กฎหมาย (Laws) แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ กฎหมายที่ไม่ได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งเป็นเรื่องประเพณีและกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ อีกประเภทหนึ่งคือ กฎหมายที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร กฎหมายประเภทนี้มีลักษณะเด่นและชัดเจนมาก

1.4 บรรทัดฐานประเภทอื่นๆ วิถีชาวบ้าน จารีต และกฎหมายเป็นที่กล่าวมาแล้ว เป็นบรรทัดฐานหลักของสังคมต่าง ๆ เช่น สมัยนิยมความนิยมชั่วคราว ความคลั่งไคล้ พิธีการ พิธีกรรม งานพิธี และมารยาททางสังคม

2. สถาบันทางสังคม คือส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมที่เข้าจัดการกับปัญหาพื้นฐานของสังคม 9 ประการที่กล่าวมาแล้ว คือ สถาบันครอบครัว เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา ศาสนาการแพทย์ และสาธารณสุข สถาบันสังคม เป็นหัวใจของวัฒนธรรม

3. วัฒนธรรมประเภทที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม คือ วัฒนธรรมที่ช่วยให้เกิดระเบียบในสังคมบางอย่างจะเป็นการควบคุมเป็นทางการ บางอย่างควบคุมไม่เป็นทางการมีทั้งหมด 5 ประเภทย่อย คือ

3.1 ศาสนา ให้หลักศาสนามีข้อห้ามต่าง ๆ เช่น คีล 5 คีล 8 ศาสนาจึงควบคุมสังคมอย่างสำคัญ

3.2 ความเชื่อทางสังคม คือ ระบบความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องต่างๆที่เป็นของคนในสังคม เช่น นรก สวรรค์ บุญ บาป การทำบุญ และโลกหน้าความเชื่อดังกล่าวนี้นำให้คนมีระเบียบ

3.3 ค่านิยม คือ มาตรฐานที่ใช้วัดว่าสิ่งใดมีค่าในสังคมบ้าง ความเชื่อในค่านิยมของสังคม ทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคมนั้น

3.4 ประเพณีต่าง ๆ ซึ่งแต่ละสังคมมีประเพณีต่างๆ ที่ปฏิบัติต่อกันมาอันเป็นเวลานาน เมื่อคนทำตามประเพณีทำให้เกิดระเบียบต่อสังคม

3.5 กฎหมาย คือ การควบคุมทางสังคมโดยตรง กฎหมายที่มีความสำคัญมากต่อสังคมสมัยใหม่ เพราะทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคม

4. ศิลปะ เป็นการสร้างสรรค์ด้านผลงานด้านต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม ดนตรี การละคร นาฏศิลป์ และวรรณกรรม เป็นต้น

5. ภาษา คือ ระบบสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อติดต่อกันภาษาในที่นี้คือ ภาษาพูด ภาษาเขียน และกริยาท่าทางด้วย

6. พิธีกรรม เน้นเฉพาะพิธีที่ต้องทำในแต่ละขั้นตอนของประเพณีต่าง ๆ

ตารางที่ 2.5 ประเภทวัฒนธรรม

วัฒนธรรมทางวัตถุ	วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ
บ้านรถยนต์ เสื้อผ้า เครื่องจักรกล ตู้เย็น พัดลม โต๊ะ เก้าอี้ จิพยู เครื่องมือเครื่องใช้ ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น	สถาบันสังคม : ครอบครัว เศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองการปกครอง ศาสนา สุขภาพอนามัย
	วัฒนธรรมประเภทควบคุมทางสังคม ศาสนา ความเชื่อ ความนิยม อุดมการณ์ ประเพณี กฎหมาย
	ศิลปะ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี การละคร
	ภาษา : ภาษาพูด ภาษาเขียน กริยา ท่าทาง
	พิธีกรรม

งามพิศ สัตย์สงวน (2539 : 18)

เนื่องจากวัฒนธรรมมีขอบข่ายกว้างขวางเพื่อสะดวกต่อการศึกษา(ลูธิงค์ พงศ์ไพบุลย์ 2535 : 14-15) (Jan Harold Brunvand The Study OF American Folklore) วัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้จำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ โดยอาศัยรูปแบบที่ปรากฏ คือ

1. วัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทต้องอาศัยภาษา (Verbal Folklore) ได้แก่

1.1 นิทานพื้นเมือง (Folklore) เช่น พวบทำนาน (Fairy tale) นิทานประจำถิ่น (Local Legend) ซึ่งเชื่อว่ามีมูลความจริง นิทานวีรบุรุษ (Hero tale) นิทานเกี่ยวกับสัตว์ (Animal tale) นิทานอธิบายเหตุ (Explanatory) นิทานตลกขบขัน(Jest) หรือนิทานรำเริง (Merry tale)

1.2 ภาษาถิ่น (Dialect) รวมทั้งวัฒนธรรมการพูดจา (Folk Speech) และการตั้งชื่อ (naming) เช่น ชื่อบ้านนามเมือง ที่มีความเชื่อเกี่ยวข้องกับชื่อ

1.3 บทภาษิต (Proverb) และคำกล่าวที่เป็นภาษิต (proverbial saying) คือ คำกล่าวที่รู้หรือยอมรับโดยทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 ปริศนาคำทาย (Riddles)

1.5 คำพูดที่คล้องจองกัน (Rhymes) เช่น คำกลอนสำหรับเด็ก (Nursery rhymes)

1.6 เพลงชาวบ้าน (Folksongs) ได้แก่ เพลงชาวบ้านรวมทั้งเพลงกล่อมเด็ก (Lullabies) บทขับร้องเป็นเรื่องราว

2. วัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทที่ไม่ต้องอาศัยภาษาเป็นสื่อ (Non - Verbal Folklore) ได้แก่

2.1 สถาปัตยกรรมชาวบ้าน (Folk architecture)

2.2 ศิลปะชาวบ้าน (Folk Art)

2.3 งานฝีมือชาวบ้าน (Folk Craft)

2.4 เครื่องแต่งกายชาวบ้าน (Folk costumes)

2.5 การกินของชาวบ้าน (Folk Foods) และนิสัยการกิน (Food habit)

2.6 อากัปกิริยาของชาวบ้าน (Folk gesture) เช่น ท่าทาง แสดงการอวย การโกรธ อากัปกิริยาต้อนรับและปฏิเสธ และอากัปกิริยาทั่วไป

2.7 ดนตรีพื้นเมือง (Folk music)

3. วัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทผสมผสาน (Partly Verbal Folklore)

3.1 ความเชื่อ (Belief) รวมทั้งการถือโชคลาง (Superstitions) คาถาอาคม (Magic) การทำ เล่นที่และเครื่องรางของชาวบ้าน (Folk dances)

3.2 การละครชาวบ้าน หรือ การละเล่นพื้นเมือง (Folk dramas หรือ Folk plays) และระบำเต้นของชาวบ้าน (Folk dances)

3.3 ประเพณีพื้นเมือง (Folk customs) และพิธีกรรม (Rituals)

3.4 งานมหกรรม พิธีการฉลอง (Festivals)

3.5 การเล่น หรือ กีฬาพื้นเมือง (Folk games) รวมทั้งการเล่นของเด็ก (Children's games)

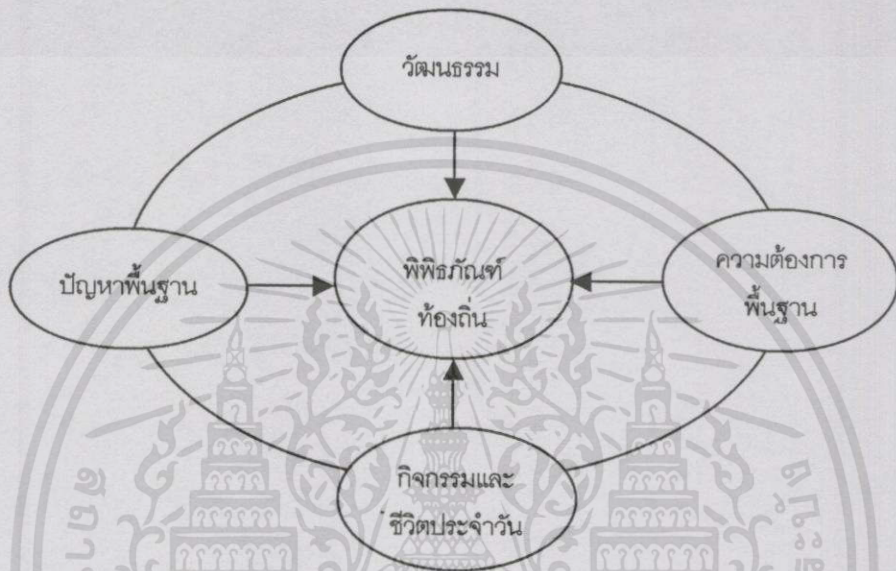
3.6 ยากกลางบ้าน (Folk medicines)

2.2.4.3 วัฒนธรรมภาคใต้

วัฒนธรรมภาคใต้ หมายถึง สิ่งทั้งปวงที่กลุ่มชนในภาคใต้สืบทอดและสร้างเสริมต่อกันมา ทั้งที่ปรากฏเป็นรูปลักษณะให้มองเห็นได้และเป็นรูปแบบ ซึ่งเชื่อถือและแสดงออกร่วมกัน ตลอดถึงกิจกรรมหรือพฤติกรรมร่วมของกลุ่มชนน้อยใหญ่ในภาคใต้ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล และงานประดิษฐ์คิดค้นบางอย่างอันได้รับหรือส่งอิทธิพลซึมซับสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชน ไม่ว่าจะประดิษฐ์กรรมนั้นๆ จะเกิดจากทรัพยากรบุคคลที่มีถิ่นกำเนิดในภาคใต้หรือไม่ก็ตาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื่องจากวัฒนธรรมภาคใต้ มีขอบข่ายกว้างขวางล้วนแต่เป็นผลผลิตหรืออาศัย
ผลผลิตของมนุษย์ที่เป็นผลผลิตของกลุ่มชนที่มีภูมิหลังและสภาพที่แตกต่างตามชาติพันธุ์
การตั้งถิ่นฐาน การแพร่กระจาย สภาพทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนกลไกและ
ปัจจัยอื่นๆ ของกลุ่มชนนั้นๆ ความซับซ้อนและพิสดารแต่ละอย่าง แต่ละแขนงขึ้นอยู่กับเอกลักษณ์
ของกลุ่มชนและความเกี่ยวข้องกัน (สารานุกรมภาคใต้ เล่ม 1 2529 หน้า คำชี้แจง)

ภาพที่ 2.5 โครงสร้างจัดพิธีภักดิ์ท้องถิ่น

2.2.5 พิธีภักดิ์ ท้องถิ่นระดับชุมชน

พิธีภักดิ์ชุมชนเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางทางด้านวัฒนธรรม
(งามพิศ สัตย์สงวน 2539 : 22) เพราะฉะนั้นข้อมูลในระดับหมู่บ้าน หรือชุมชนนั้นๆ สิ่งของที่น่าสนใจ
จัดแสดง ควรมีดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อม ควรมีข้อมูลที่ตั้งขนาดชุมชน ภูมิประเทศ
ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ การคมนาคม การสื่อสาร โครงสร้างชุมชน สถานที่สำคัญของชุม
ชน เป็นต้น
2. ประชากร ควรให้ข้อมูล จำนวนประชากร โครงสร้างอาชีพ โครงสร้างประชากร
สถิติที่เกี่ยวกับการศึกษา สาธารณสุข ศาสนา ชนชั้น ภายใต้วงกลุ่มชาติพันธุ์
3. เครือญาติ ควรให้ข้อมูลครอบครัว แผนภูมิ ครอบครัว
4. ประวัติความเป็นมา ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชุมชน การตั้งถิ่นฐาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. วงจรชีวิต กับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของชาวบ้านหรือประชากรในชุมชน ชาวบ้านใช้ชีวิตประจำวันในรอบเดือน ครอบคลุม 1 ปี ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในรอบ 1 ปีของชุมชน

6. กลุ่มทางสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับสมาคม กลุ่มชาวบ้านที่รวมตัวกันทำกิจกรรม

7. วัฒนธรรมทางวัตถุและเทคโนโลยี ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะบ้านเรือน เสื้อผ้าชายหญิง คนชรา เด็ก เครื่องใช้ในบ้าน เฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือทำไร่ ทำนา พาหนะขนส่ง การสื่อสารอื่น ๆ

8. ประวัติชีวิต ข้อมูลครอบครัว ประวัติคนวัยต่าง ๆ เด็กวัยรุ่น คนหนุ่มสาว คนชรา ให้เห็นชีวิตแต่ละช่วงแต่ละคนมารวมกันจะให้เห็นภาพรวมของชุมชน

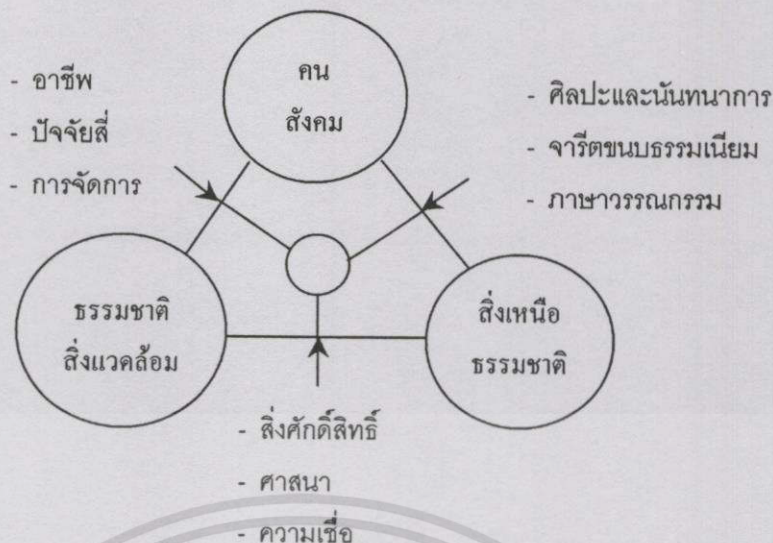
9. ภาษาท้องถิ่น และศิลปะ ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตวัฒนธรรมแสดงออกมาในรูปภาษา เช่น

- นิทานชาวบ้าน มุ่งเน้นในส่วนของเสียง
- เกมต่าง ๆ
- เพลงต่าง ๆ
- การละเล่นต่าง ๆ
- การเต้นรำ
- นิยาย เป็นหลัก

10. วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ คือ ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ศาสนาและความเชื่อ การศึกษา การแพทย์ และสาธารณสุข การคมนาคมสื่อสาร ศิลปะ และนันทนาการ

จากการศึกษาส่วนของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจะต้องศึกษาหรือทำความเข้าใจในส่วนของวัฒนธรรม (Culture) เพื่อจะนำสิ่งเหล่านี้เข้าไปสู่เนื้อหาของการจัดแสดงในส่วนของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่ยังมีอีกหัวข้อหนึ่งที่ต้องทำความเข้าใจเช่นเดียวกันนั้นก็คือ ภูมิปัญญาของไทย (Intellectual) ซึ่งสะท้อนออกมา 3 ลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกันนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541 : 18)

1. ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืชธรรมชาติ
2. ความสัมพันธ์ของคนกับคนอื่น ๆ ที่รวมกันในกลุ่มหรือในชุมชน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ ตลอดทั้งสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย

ภาพที่ 2.6 แสดงลักษณะภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคน ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

ทั้ง 3 ลักษณะนี้คือ สามมิติของเรื่องเดียวกันคือ ชีวิตของชาวบ้านที่สะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิต อย่างมีเอกภาพเหมือนสามมุมของรูปสามเหลี่ยม ภูมิปัญญาจึงเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของคนไทย ซึ่งสามมิตินี้จะดูได้จากแผนภาพประกอบ ดังนี้ (งามพิศ สัตย์สงวน 2539 : 219)

จากการสร้างสรรค์ต่างจากที่มาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งอาจจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมใหม่ ที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจของท้องถิ่นแน่นแฟ้น (อรศิริ ปาณินท์ 2538 : 7)

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าลักษณะภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะแสดงออกมาในลักษณะภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานด้านปัจจัยสี่ การบริหารจัดการองค์กร ตลอดจนการประกอบอาชีพต่างๆ เป็นต้น

ภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนอื่นๆ ในสังคมจะแสดงออกมาในลักษณะจารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะและนันทนาการ ภาษาและวรรณกรรม ตลอดจนการสื่อสารต่างๆ เป็นต้น

ภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิ่งที่ไม่เห็นธรรมชาติจะแสดงออกมาในลักษณะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาสนาความเชื่อต่างๆ เป็นต้น

ตารางที่ 2.6 สรุปการจัดพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นระดับชุมชน

การตั้งถิ่นฐาน	- ลักษณะทางกายภาพ - ภูมิประเทศ - ภูมิอากาศ
ประชากร	- จำนวน - เครือญาติ - อาชีพ - ประวัติ
กิจกรรม	- วงจรชีวิต
สังคม	- สมาคม - สหกรณ์ - ชมรม
วัฒนธรรม	- วัตถุ - เทคโนโลยี - บ้านเรือน - ศาสนา - ความเชื่อ
ภาษา, ศิลปะ	- นิทาน - เกม - เพลง
ภูมิปัญญา	- การดำเนินชีวิต

2.2.5.1 ลักษณะของพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นเบื้องต้น

พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากพิพิธภัณฑท์ทั่วไปดังนี้

1. ท้องถิ่นเป็นผู้ที่ริเริ่ม จัดทำ และดำเนินการ พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นจะต้องเกิดจากความต้องการหรือจากการริเริ่มของชาวบ้าน ซึ่งอาจมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือบ้าง แต่ชาวบ้านจะทำหน้าที่ในด้านการจัดการ ดูแลรักษาและดำเนินการเอง
2. เนื้อหาที่นำเสนอ เป็นเรื่องราวของชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาชุมชน การทำมาหากิน ศาสนา ความเชื่อ ตลอดจนความสัมพันธ์ภายในชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นสำคัญ มีการกล่าวถึงท้องถิ่นอื่นๆก็เฉพาะในสถานที่ท้องถิ่นมีการติดต่อสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมกับสังคมภายนอกเท่านั้น
3. มีความหลากหลาย พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นแต่ละที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะ อันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างในความหลากหลายของ

วัฒนธรรม ช่วยลดทอนการหลงตัวเองและการดูถูกเหยียดหยาม อันที่จะนำไปสู่การเข้าใจซึ่งกันและกันของสังคม

4. เน้นความเรียบง่ายแต่มีความหมายของชุมชน ซึ่งแสดงมีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นของมีค่าอาจเป็นศิลปทางศาสนา หรือศิลปะหัตถกรรมประเภทเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

2.2.5.2 องค์ประกอบในการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีรายละเอียด ดังนี้

1. คณะทำงาน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จได้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกันซึ่งเรียงลำดับดังนี้

1.1 ชาวบ้าน กลุ่มเจ้าของพิพิธภัณฑ์ที่แท้จริง คนในท้องถิ่นจะต้องมีความสำคัญในแง่ข้อมูลที่มาของวัตถุจัดแสดงและที่สำคัญอย่างยิ่งคือ จะต้องดูแลรักษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้คงอยู่

1.2 ฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่ในการศึกษาวิจัยท้องถิ่น เพื่อให้ได้เนื้อหาในการจัดแสดง คำบรรยายเรื่องราว ตลอดจนกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ประกอบด้วย ชาวบ้าน พระสงฆ์ ครู อาจารย์ หรือนักวิชาการจากสถาบันภายในท้องถิ่น

1.3 ภัณฑรักษ์ ทำหน้าที่จดทะเบียนวัตถุ ทำความสะอาดวัตถุ ซ่อมแซมวัตถุที่เสียหาย ตลอดจนคัดเลือกวัตถุที่จัดแสดงโดยประสานงานกับฝ่ายวิชาการ

2. งบประมาณ ไม่เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการทำพิพิธภัณฑ์ควรดำเนินงานตามอัตถภาพ ต้องค่อยๆ พัฒนา ที่สำคัญต้องสร้างความเข้าใจแก่คนในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ที่มีต่อท้องถิ่น เมื่อมีความเข้าใจแล้ว จะได้รับความร่วมมือในเรื่องทุนหรือความช่วยเหลือด้านต่างๆ

3. เนื้อหาที่น่าสนใจ เป็นเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่นในด้านต่างๆ ได้แก่ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม นิทานหรือตำนานโบราณคดี ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี การละเล่น ประวัตินุคคลสำคัญในท้องถิ่น การทำมาหากินของคนในอดีตและปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของคนภายในท้องถิ่น รวมถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมกับสังคมภายนอก จากการศึกษาที่พิพิธภัณฑ์ได้รวบรวมเอาความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นไว้มากมาย จึงกลายเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านต่างๆ เกี่ยวกับท้องถิ่น

4. สิ่งของที่จัดแสดง สิ่งของที่นำมาจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นคือสิ่งของที่มีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ จำเป็นต้องมีคุณค่า เพราะสิ่งสำคัญคือความหมายที่อยู่หลังวัตถุชิ้นไม่ใช่ตัววัตถุ

5. สถานที่จัดแสดง อาจเป็นบ้าน ตึก หรือวัด เพราะในอดีตคนมีความศรัทธาต่อวัด ในกรณีที่มีงบประมาณก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะ ให้ออกแบบอาคารโดยพิจารณาถึง การใช้ประโยชน์ใช้สอยเป็นหลักเช่น จะมีกิจกรรมอะไรบ้าง ใครบ้างที่จะเข้ามาใช้พิพิธภัณฑ์ ต้อง สนองความต้องการในการใช้สอยได้อย่างเต็มที่

2.2.5.3 บทบาทหน้าที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

อภิญา บัวสรวง (2539 :116 -117) สรุปการสัมมนาเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ไทย ถึงคุณประโยชน์ที่มีผลมาจากการพัฒนา จะตกอยู่กับคนในท้องถิ่น สังคม และประเทศ ชาติในการพัฒนาบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทุกแห่งจะต้องตระหนักถึง คุณ ประโยชน์คนในท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ

1. บทบาททางสังคมและวัฒนธรรม จึงควรมีบทบาท ดังต่อไปนี้
 - 1.1 สร้างจิตสำนึกและความภูมิใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคน ในท้องถิ่น
 - 1.2 เป็นองค์กรที่สงวนรักษาอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม
 - 1.3 เป็นศูนย์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - 1.4 การให้บริการการศึกษาแก่คนในท้องถิ่นและคนต่างถิ่น
 - 1.5 เสริมสร้างคุณภาพชีวิตแก่คนต่างถิ่น
2. บทบาททางเศรษฐกิจ บทบาทและหน้าที่ พิพิธภัณฑ์น่าจะปรับให้สอดคล้องกับการ พัฒนาเศรษฐกิจ เช่น
 - 2.1 บทบาทสร้างกิจกรรมเสริมภาวะเดิมๆของพิพิธภัณฑ์
 - 2.2 อันที่จะส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจต่างๆที่สอดคล้องกับภารกิจของ พิพิธภัณฑ์
 - 2.3 บทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น ด้วยการขยายอาชีพใหม่
 - 2.4 บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อชุมชนจะมีรายได้ด้วย
 - 2.5 บทบาทในการสร้างงานที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สำหรับเยาวชน และคนในท้องถิ่น

2.3 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

2.3.1 ความหมายสถาปัตยกรรม

คำว่า สถาปัตยกรรม มาจากภาษาอังกฤษว่า "Architecture" ซึ่งเป็นคำพระราชทาน เป็นคำไทยจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

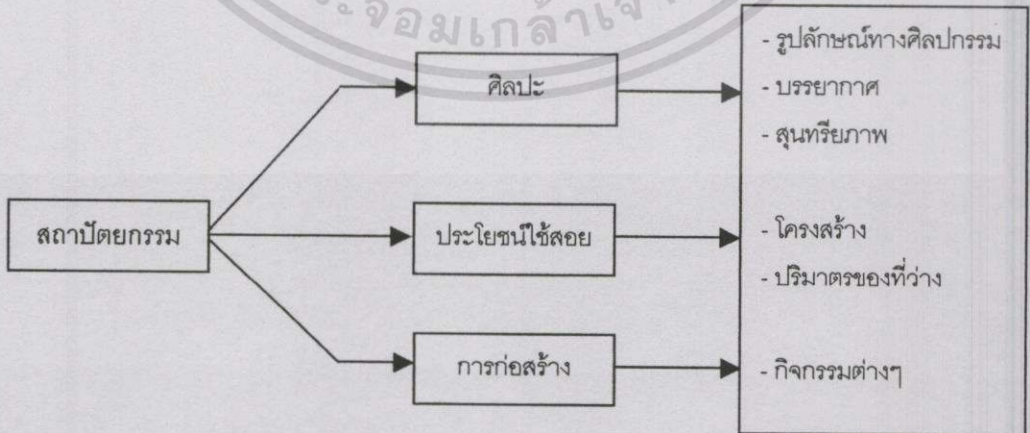
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต พ.ศ. 2525 อรรถาธิบายว่า สถาปัตยกรรม คือ ศิลปะและวิทยาการก่อสร้าง ต้องดีพร้อมทั้งรูปลักษณะทางศิลปกรรมและมีโครงสร้างประโยชน์ใช้งานจากอาคารได้เต็มที่ ตามวัตถุประสงค์ ที่นี้ย่อมขึ้นอยู่กับปรัชยานิยมร่วมสมัย (อนูวิทย์ เจริญศุภกุล 2512 : 3) คำว่าสถาปัตยกรรมกินความหมายล้าลึก มีปริมนพลเกี่ยวกับสิ่งสร้างมากขึ้น มันไม่ได้อยู่ที่อาคารอย่างเดียว รวมถึงผังบริเวณ ปัญหาการจราจร สิ่งสาธารณูปโภค สังคมวิทยา ฯลฯ ตลอดจน การออกแบบสิ่งต่างๆที่เป็นสิ่งแวดล้อม ก็เป็นงานสถาปัตยกรรม

ศ.นอ.สมภพ ภิรมย์ รม.ราชบัณฑิต กล่าวว่า สถาปัตยกรรม คือ ศิลปะและแนวคิดในการก่อสร้าง เพื่อสนองตอบความต้องการในด้านวัตถุและจิตใจของอารยชน (Architecture is the Art and Technique of Building, Employed to Fullfill the Practical and Expression Requirements of Civilized People) หรืออีกนัยหนึ่ง สถาปัตยกรรม คือ มาตรการสร้างสรรค์ กำหนดขอบเขตปริมาตรของที่ว่างให้เกิดบรรยากาศและสุนทรีย์แห่งประโยชน์ใช้สอย ในอาคารตามความต้องการในรูปธรรม และนามธรรมแห่งนาครชน (สถาปัตยกรรม เวียง, วัง, วัด, เวียง สมัยรัตนโกสินทร์ 2527 คณะอนุกรรมการส่งเสริมสถาบันชาติ เอกลักษณะสถาปัตยกรรมประเทศไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

คำกล่าวของ หลุยส์ ซัลลิแวน กล่าวว่า สถาปัตยกรรมมิใช่เพียงแต่เป็นงานศิลปะที่จะต้องฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาปนิกเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสิ่งที่เผยให้เห็นสภาพการณ์ของสังคมให้ปรากฏกระจ่างชัด (Social Man)

สถาปัตยกรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆที่สำคัญต่อชีวิตหรือเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มนุษย์นั้นเอง ดังนั้นสถาปัตยกรรมจึงเป็นเครื่องแสดงถึงอารยธรรมของมนุษย์ในสังคม (กรมศิลปากร 2538 : บทนำ)

ภาพที่ 2.7 ความหมายสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2 ประเภทของงานสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมปัจจุบันในประเทศไทย แบ่งออกได้เป็นประเภทใหญ่ๆ 3 ประเภท คือ

1. สถาปัตยกรรมร่วมสมัย (Contemporary Architecture)
2. สถาปัตยกรรมแบบประเพณีไทย (Traditional Thai Architecture)
3. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vernacular Architecture)

1. สถาปัตยกรรมร่วมสมัย โดยทั่วไป หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย เป็นทั้งส่วนที่สนองความต้องการจำเป็นในระดับท้องถิ่น และส่วนที่เป็นอิทธิพลจากโลกภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศที่พัฒนาแล้ว

2. สถาปัตยกรรมแบบประเพณีไทย โดยทั่วไป หมายถึง สถาปัตยกรรมแบบไทยที่พัฒนาต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ยุคการรับวัฒนธรรมแบบอินเดียมาจนถึงอารยธรรมไทย เป็นสายที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากโลกตะวันตก ทั้งในรูปแบบและความหมายสัญลักษณ์ ถึงแม้ว่าจะได้รับความรู้ และเทคนิควิทยาาร่วมสมัยอยู่บ้างก็ตาม ที่เห็นได้อย่างชัดเจนส่วนหนึ่ง คือ แบบทรงไทยที่เป็นโบราณสถานและอาคารที่สร้างเป็นส่วนราชการ

3. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมายถึง สิ่งก่อสร้างต่างๆตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่มนุษย์สร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่น

2.3.3 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ความหมายโดยทั่วไป สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมายถึง สิ่งก่อสร้างต่างๆตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่มนุษย์สร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม เพื่อสนองความต้องการของชุมชนนั้นๆ รูปแบบของสิ่งก่อสร้างอาจจะพัฒนาไปจากรูปแบบเดิมโดยปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาเพื่อจะให้มีรูปแบบเฉพาะตัวขึ้นได้ (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ 2525 : 18) อาคารบางหลังเป็นรูปแบบที่นำมาจากต่างถิ่น อีกทั้งช่างก่อสร้างและช่างฝีมือก็มาจากภายนอก ซึ่งโดยแท้จริงแล้วไม่อาจถือได้ว่าเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยตรง แต่ก็ให้อิทธิพลต่อช่างหรือประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆนำไปผสมผสานกับรูปแบบเดิม อิทธิพลจากภายนอกมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่ที่ค่านิยมของประชาชนและรูปแบบที่สอดคล้องกับวิธีการก่อสร้างและความสามารถในการดัดแปลงของช่างในท้องถิ่น

วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ (2530 : 117) คำว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มาจากภาษาอังกฤษว่า Vernacular Architecture หมายถึง รูปแบบของอาคารที่ชาวบ้านสร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นและเน้นเฉพาะอาคารประเภทที่พักอาศัย ซึ่งมีลักษณะแปรเปลี่ยนไปตามลักษณะของวัฒนธรรมสภาพแวดล้อม และดินฟ้าอากาศต่างกัน

บางคนเรียก สถาปัตยกรรมชาวบ้าน (Indigenous Architecture) หรือ (Folk Architecture) ซึ่งหมายถึง สถาปัตยกรรมที่พักอาศัยของประชาชน (People) ตามธรรมชาติ (วิวัฒน์ เตมียพันธ์ 2530 : 117)

ฉะนั้น คำว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น จึงหมายถึง Indigenous Architecture Folk Architecture และ Vernacular Architecture ซึ่งวิวัฒน์ เตมียพันธ์ ยังได้สรุปต่อว่าต่างเป็น สถาปัตยกรรมของชาวบ้าน และยังรวมถึงเรือนพักอาศัยที่มีรูปแบบประเพณีนิยมที่มีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งประชาชนในแต่ละท้องถิ่นนิยมสร้างสืบต่อกันมา และอาคารที่มีรูปแบบที่เปลี่ยนไป จากลักษณะทางประเพณีนิยม แต่เป็นอาคารที่สร้างขึ้นโดยชาวบ้านและได้คลี่คลายไปอย่างต่อเนื่อง จากอาคารแบบประเพณีนิยมดั้งเดิม อันถือเป็นสายของกระบวนการวิวัฒนาการที่ขึ้นกับมิติของเวลา และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และแต่ละภูมิภาคหรือแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนอาคารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในการดำรงชีพของชาวบ้าน เช่น ยุ้งข้าว โรงเก็บของ

มโน พิสุทธิรัตนานนท์ ครั้น มณีโชติ (2535 : 14) ได้อ้างถึงเอกสารหมายเลข 6 ประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องหมู่บ้านและเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2528 หน้า 1-3 ซึ่งมีใจความว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมายถึง สถาปัตยกรรมแบบประเพณีที่ดำรงอยู่ในชุมชนพื้นถิ่น ส่วนใหญ่จะเป็นงานสถาปัตยกรรมที่ใช้ประกอบอาชีพและอยู่อาศัยของผู้มีอาชีพทางกสิกรรม เช่น กระต๊อบเผ้าทุ่ง ยุ้งข้าว โรงต้มเกลือ ฯลฯ จนถึงเรือนพักอาศัยแบบต่างๆ บางครั้งรวมถึงศาสนาสถานที่ชาวบ้านได้ออกแบบก่อสร้างตามความจำเป็น สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีประวัติยาวนานที่สุด และเป็นพื้นเมืองมากที่สุด เช่น สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวนา ซึ่งเป็นชนกลุ่มเดียวที่มีอาชีพที่ยั่งยืนยาวนานที่สุด ฉะนั้นโดยทั่วไปแล้วสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงเป็นงานออกแบบและประดิษฐ์คิดค้นวิธีการแก้ปัญหาในปัจจัยสี่ส่วนหนึ่ง และเกิดจากสติปัญญาที่บ่งค้ำประกอบที่อำนวยความสะดวก

อรศิริ ปาณินท์ (2538 : 7) กล่าวไว้ในหนังสือบ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น ว่าเรื่องราวของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ทำให้ต้องค้นเรื่องราวเกี่ยวเนื่องมากมาย เพื่อคนที่มาของรูปแบบให้สอยจัดที่ว่างและมวลทางสถาปัตยกรรมของพื้นถิ่นอันเกี่ยวเนื่องกับ ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา ที่ส่งผลต่ออารวมฝั่ง กลุ่มบ้าน หมู่บ้าน ซึ่งต้องศึกษาระบบนิเวศวิทยาท้องถิ่น ซึ่งแฝงไว้ด้วยความเชื่อ นานาประการ แต่เมื่อวิเคราะห์ตามหลักเหตุและผลแล้วจะพบว่าแฝงการอนุรักษ์ระบบนิเวศวิทยาชุมชนที่เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานการดำรงชีวิตและการให้ความอุดมสมบูรณ์ต่อการดำรงชีวิตตามวิถีทางเกษตรกรรมได้อย่างแยบยล เป็นอันหนึ่งอันเดียวอย่างครบวงจร (อรศิริ ปาณินท์ 2538 : 179)

อรรถิรี ปาณินท์ (2543 : 20) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ตัวสถาปัตยกรรมมิใช่เป็นตัวกำหนดคุณค่าเสมอไป แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เราอาจมีส่วนในการกำหนดคุณค่าได้ เรื่องราวของชีวิตและสังคมวัฒนธรรมที่มาพร้อมกับสถาปัตยกรรม เป็นสิ่งที่ทำให้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมีคุณค่า

วิโรฒ ศรีสุโร (2543 : 23) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมายถึง สถาปัตยกรรมที่ถือกำเนิดขึ้นมาจากภูมิปัญญาของชุมชนที่มีได้อยู่ในเมืองหลวง ส่วนใหญ่อยู่ตามภูมิภาคต่างๆอันเป็นชนบทห่างไกลจากความเจริญทางวัฒนธรรม อิทธิพลต่างๆที่หล่อหลอมให้ช่างหรือสถาปนิกพื้นบ้าน แต่ละภูมิภาคได้สร้างสรรค์ผลงานออกมา ย่อมมีข้อผิดแผกแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมท้องถิ่น ซึ่งพอจำแนกถึงอิทธิพลเหล่านี้ได้ดังนี้

- อิทธิพลทางสภาพภูมิอากาศ
- อิทธิพลทางเผ่าชน
- อิทธิพลทางความเชื่อและศาสนา
- อิทธิพลทางสภาพเศรษฐกิจ
- อิทธิพลทางวัสดุและอุปกรณ์การก่อสร้าง

ภาพที่ 2.8 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

สรุป สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมายถึง สิ่งก่อสร้าง อาคารที่พักอาศัย อาคารประกอบอาชีพ และอาคารศาสนาดามตามความจำเป็น มีรูปแบบเฉพาะตัว โดยลักษณะของวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ อันมีประเพณีนิยมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม กำเนิดจากภูมิปัญญาในเรื่องวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างที่มีขึ้นแต่ท้องถิ่น

2.3.4 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้

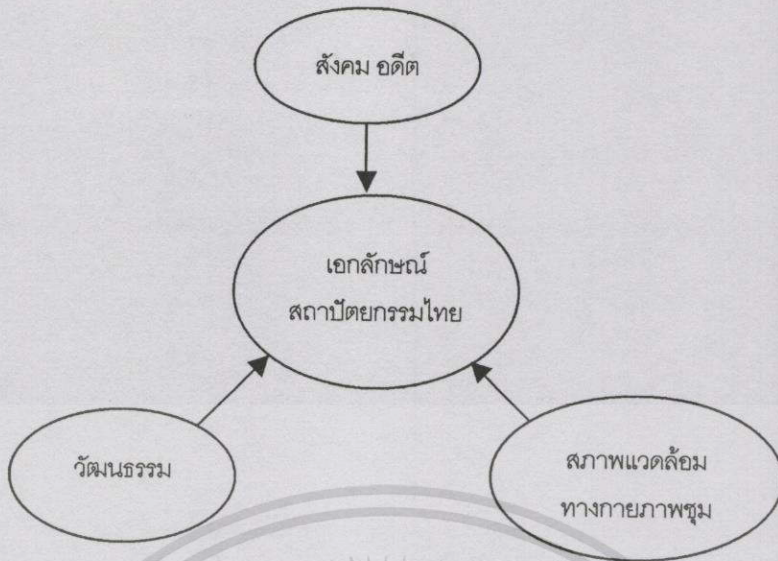
ในที่นี้ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 9 (2529 : 363) ได้พูดถึงสถาปัตยกรรมพื้นบ้านกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เป็นความหมายเดียวกันได้จำแนกประเภทไว้ ดังนี้

1. อาคารบ้านเรือนสำหรับอยู่อาศัย
2. ศาสนสถาน เช่น กุฏิ อุโบสถ วิหาร มัสยิด ศาลเจ้า
3. สถานการณ์สถาน เช่น ศาลาริมน้ำ ศาลากลางบ้าน(หลา)
4. อนุสรณ์สถาน เช่น บัวเจดีย์ หลักเมือง ศาล อันเป็นที่สิงสถิตของสิ่งศักดิ์สิทธิ์
5. โรงประกอบพิธีกรรมเฉพาะอย่าง เช่น โรงเบญจา (สำหรับรดน้ำหรือสงน้ำสำหรับผู้ใหญ่) เมรุเผาศพ ประรำพิธี
6. พลับพลา
7. โรงมโหรีศพ เช่น โรงหนังตะลุง โรงโนรา โรงกาหลง
8. สิ่งที่ทำขึ้นชั่วคราวตามคติความเชื่อ หรือประเพณีบางอย่าง เช่น เรือสำหรับประเพณีลอยเรือของชาวเล เรือสำหรับลากพระ

2.3.5 เอกลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ศาสตราจารย์ ทองใหญ่ ทองใหญ่ (2527 : 90-101) ในเอกสารและสรุปผลการสัมมนา เรื่อง เอกลักษณะสถาปัตยกรรมในประเทศไทย 2527 เอกลักษณะสถาปัตยกรรมไทย หรือเรียกกันว่า "เอกลักษณะ"สถาปัตยกรรมไทย เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาถึงวิวัฒนาการของสังคมในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อจะได้วิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ชัดเจน มูลเหตุและปัจจัยการสร้างสรรคงานสถาปัตยกรรม เช่น เอกลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ชุมชนจะสะท้อนเอกลักษณะทางกายภาพ เอกลักษณะของสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณะทางกายภาพ

หลักการและแนวคิดที่เป็นเอกลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อยู่ที่สังคมเกษตรกรรมที่มีอากาศร้อนชื้น ที่อุดมไปด้วยน้ำและไม่มีภัยธรรมชาติที่รุนแรง หนึ่ง เบา ลอยตัว มีเหตุและปัจจัยจากการให้สอดคล้องกับสภาพอากาศของประเทศไทย คือ ต้องการลมที่เย็นสบาย ป้องกันลมพายุ ฝน และน้ำหลาก ซึ่งท่วมที่อยู่อาศัย รวมทั้งต้องการพื้นที่ใช้สอยอเนกประสงค์จำนวนมาก ความสามารถในการสร้างสรรค์ของช่าง มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนทุกแห่งเป็นภาพรวมของสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่นๆอันได้แก่ คู คลอง ลำน้ำ เป็นเมืองอยู่กับน้ำ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงเป็นจุดเริ่มต้นเอกลักษณะของสถาปัตยกรรมไทย (วิโรฒ ศรีสุโร 2527 : 104)

ภาพที่ 2.9 เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย

สรุปเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ตารางที่ 2.7 สรุปเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

- สังคมเกษตรกรรม
- อยู่กับน้ำ
- สอดคล้องกับสภาวะอากาศ ร้อนชื้น
- มีพื้นที่ใช้สอยอเนกประสงค์มาก
- ลักษณะอาคาร นิ่ง เบา ลอยตัว
- มีวัดเป็นศูนย์กลาง

2.3.6 คุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ (2530 : 120-121) จากเอกสารการอบรมแนวทางศึกษาและวิจัยทางศิลปกรรม ได้รวบรวมข้อความจากนักวิชาการ และสถาปนิกชั้นนำของโลกซึ่งต่างประจักษ์ถึงความสำคัญของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น พอสรุปสังเขปได้ ดังนี้

Anna Dattillo Rubbo ที่เสนอต่อมหาวิทยาลัย Michigan เพื่อรับปริญญาสถาปัตยกรรมดุซงฎบัณฑิต ไว้ว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หรือ สถาปัตยกรรมของประชาชน (Popular Architecture) จะเข้าใจถึงสภาพของสังคม (Society) ได้ชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของประชาชน (Popular Culture)

Christopher Alexander ได้ให้ความเห็นไว้ว่า เป็นการแสดงถึงการแก้ปัญหาในกระบวนการออกแบบตรงไปตรงมาและชัดเจน (Clarity) เพราะรูปทรงของบ้าน (Form) ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

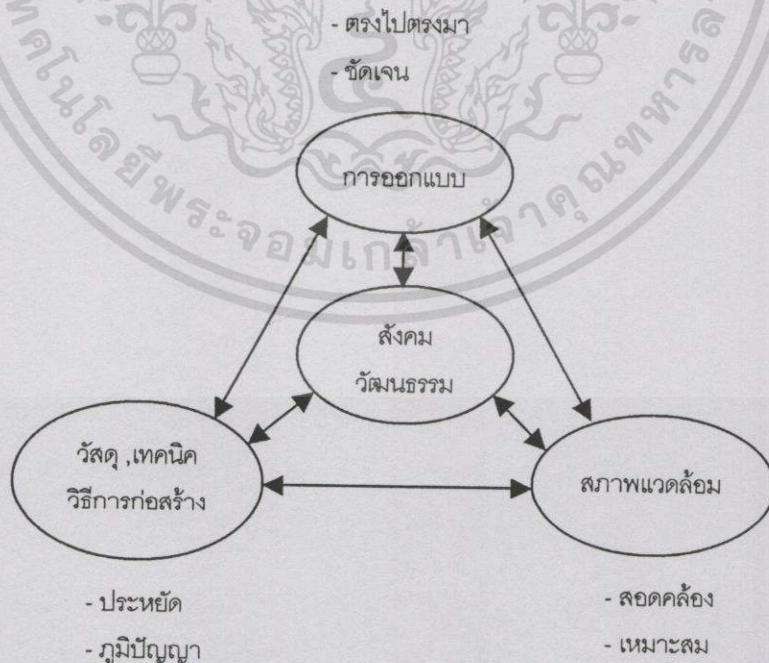
ประมวลเนื้อหาที่สนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม (Combination of Goodfit) ตรงตามเนื้อหา (Context) ที่ต้องการ และการออกแบบรูปทรงที่ตั้นั้นต้องเป็นผลของการแก้ปัญหาที่เหมาะสม (The Form is the Solution to the Problem : The Context of Fines the Problem)

แฟรงค์ ลอยด์ไรท์ สถาปนิก ได้กล่าวไว้ว่า อาคารของชาวบ้านนั้นเกิดขึ้นจากการตอบสนองตรงไปตรงมากับความต้องการที่แท้จริง และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมก็เนื่องมาจากชาวบ้านได้รู้สึกที่แท้จริงของเขาออกแบบอาคารให้เหมาะสมกับความต้องการ

Le Corbusier สถาปนิก ได้สรุปไว้ว่า บ้านพื้นถิ่น (Vernacular House) เป็นบ้านสำหรับมนุษย์ที่แท้จริง (Human House) และมนุษย์สำหรับมีจิตวิญญาณ (Spirit Man) อันแสดงถึงประสิทธิภาพ ความประหยัด และแสดงถึงความรู้สึก (Lyricism) ตลอดจนภูมิปัญญา (Intelligence)

อรศิริ ปาณินท์ (2542) ได้กล่าวในการสัมมนาวิชาการ เรือนพื้นถิ่นละแวกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา 2542 บ้าน เรือนพักอาศัย และสถาปัตยกรรมเกี่ยวเนื่องตามวิถีไทย ไว้ว่า คุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการและมีความต่างในการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในแต่ละแหล่งที่ตั้งจำแนกความสำคัญด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ

1. คุณค่าที่ตัวสถาปัตยกรรมเอง
2. คุณค่าของการคงอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นเฉพาะถิ่น
3. คุณค่าคงอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติเฉพาะท้องถิ่น

ภาพที่ 2.10 คุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

คุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สะท้อนให้เห็นสังคม วัฒนธรรม ในการออกแบบที่มีการแก้ปัญหา สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมอย่างตรงไปตรงมาด้วยประสิทธิภาพ ความประหยัด และความรู้จัก อันแสดงถึงภูมิปัญญาทางช่าง วัสดุ เทคนิค และวิธีการก่อสร้าง

ลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมิได้ถูกกำหนดด้วย คุณค่าของสถาปัตยกรรม ซึ่งจะแตกต่างกัน ต้อง ซ่อมแซม เก็บรักษาได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ถูกกำหนดด้วยความสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นนามธรรมเป็นส่วนใหญ่ ตัวสถาปัตยกรรมเป็นตัวจริง ดังนั้น การแสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมท้องถิ่นและชีวิต เป็นตัวกำหนดคุณค่ามากกว่ากำหนดด้วยตัวอาคาร โลกทัศน์และเอกลักษณ์ทางสภาพแวดล้อมกายภาพของแหล่งพักอาศัย

การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของไทยในแต่ละภูมิภาค เพื่อรู้ซึ่งในคุณค่านั้น จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงที่สนองตอบความต้องการทางกายภาพที่เป็นความจำเป็นและความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีพ สอดค้นให้เห็นถึงความชาญฉลาดของช่างแต่ละท้องถิ่น ในการแก้ปัญหาเทคนิคและวิธีการก่อสร้าง รวมถึงการคิดประดิษฐ์คิดค้นวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นสนองต่อการก่อสร้างที่พักอาศัยอย่างมีประสิทธิภาพ และยังต้องค้นลึกลงไปถึงความหมายที่เป็นเนื้อหาสาระทางสังคมที่แฝงเร้นอยู่กับรูปทรงตลอดถึงการแบ่งพื้นที่ภายในตัวเรือนอีกด้วย เพราะเรือนพื้นถิ่นเป็นสถาปัตยกรรมที่นักมานุษยวิทยา เห็นว่าเป็นแหล่งศูนย์กลางที่สะท้อนถึงเนื้อหาของวัฒนธรรมในแต่ละสังคม (Architectural Association school of Architecture Prospects)

เนื้อหาวัฒนธรรม หมายถึง พฤติกรรมคติความเชื่อ พร้อมทั้งพิธีกรรมและประเพณีที่สัมพันธ์กับระบบการตั้งถิ่นฐาน ระบบการวางผัง และลำดับขั้นตอนการก่อสร้าง การแบ่งพื้นที่และรูปลักษณะของอาคาร (วิวัฒน์ เตมียพันธ์ "ที่อยู่อาศัย" เอกสารสัมมนาทางวิชาการด้านนาคติศึกษา) เพราะการศึกษาในระบบก่อสร้าง การจัดแบ่งพื้นที่สนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีพทางกายภาพ อันเป็นเนื้อหาโดยตรงทางสถาปัตยกรรม ยังไม่ครอบคลุมความหมายได้ทั้งหมดเพราะสถาปัตยกรรมมิใช่ผลผลิตทางการแก้ปัญหาด้านเทคนิควิทยาการก่อสร้างเท่านั้น แต่สถาปัตยกรรมยังสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์และความต้องการที่อยู่เหนือทางกายภาพ อันเป็นความต้องการที่ลึกลับ เพื่อหวังจัดความกลัวและสร้างความหวังอันเป็นอุดมคติของวิถีชีวิต ซึ่งเป็นระบบความเชื่อต่ออำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นความต้องการเหนือความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (วิวัฒน์ เตมียพันธ์ "อาคารพักอาศัยล้านนา" คติความเชื่อและประเพณีบางประการ เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน "การปลูกสร้างและการวางผัง" เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ "วัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ ศิลปกรรม ภาษา" โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526 : 1-2)

ประเพณีคติความเชื่ออันเป็นผลมาจากโลกทัศน์ของชนชั้นนั้นถือได้ว่าเป็นคลังความรู้ของท้องถิ่น ที่คนยุคปัจจุบันไม่ควรละเลยและมองข้าม (Jeffrey A.Mc.Neely & David Pitt "Culture and Conservation" 1985 (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ 2521. เรือนล้านนาไทย และประเพณีปลูกเรือน. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ, ม.ป.ท.)

สรุป การหาคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เพื่อให้เข้าใจในคุณค่า จึงต้องทำการศึกษาค้นคว้า ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.8 การหาคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

สิ่งศึกษาค้นคว้าจากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ผลของการศึกษา

1. การตั้งถิ่นฐาน	วัฒนธรรม
การวางผัง	พิธีกรรม
ลำดับการก่อสร้าง	ประเพณี
การแบ่งพื้นที่	โลกทัศน์
รูปลักษณะอาคาร	
2. รูปทรง	ความต้องการทางกายภาพ
3. ความหมาย รูปทรง	เนื้อหาสาระทางสังคม
การแบ่งพื้นที่	
4. เทคนิคและวิธีการก่อสร้าง	ความชาญฉลาด
	การแก้ปัญหา
5. วัสดุ	การประดิษฐ์, คิดค้น

2.3.7 แนวทางการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ (2530 : 124-127) ในวงการสถาปัตยกรรมนั้น มีแนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมีจุดประสงค์และแนวทางการศึกษาที่ต่างกันพอสรุปได้ 2 แนวทางใหญ่ๆดังนี้

1. แนวทางของสถาปนิกที่มีพลังสร้างสรรค์สูง
2. แนวทางของสถาปนิกและนักการศึกษาสถาปัตยกรรมที่ต้องศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วยระบบวิธีทางการศึกษาที่เป็นระบบและขั้นตอน

แนวทางที่ 1. เป็นแนวทางที่สถาปนิกมีพลังในการสร้างสรรค์ในตัวสูงเป็นเองโดยธรรมชาติ เป็น"ระบบวิธีการและขั้นตอน"หรือ"เป็นแบบไม่เป็นระบบ" เพราะสถาปนิกจะเลือกศึกษา(Study) เฉพาะงานที่สถาปนิกเห็นว่ามีความค่าตามประสบการณ์ด้วยการบันทึกและตรวจสอบงานที่เห็นโดยวิธีการร่างภาพด้วยตนเอง (Sketch, Drawing) ตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางที่ 2 ซึ่งเป็นแนวทางที่ค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วยระบบและเป็นขั้นตอนเป็นวิธีการศึกษาที่มีความมุ่งหมายเพื่อจะศึกษาค้นคว้าให้เห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งคุณค่านั้นย่อมมีหลายแง่และหลายความหมายเช่น

1. คุณค่าในเชิงออกแบบของสถาปัตยกรรมโดยตรง
2. คุณค่าในฐานะเป็นรูปแบบเฉพาะทางวัฒนธรรมประเภทที่พักอาศัยของกลุ่มชนแต่ละท้องถิ่น
3. คุณค่าในฐานะเป็นรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของภูมิภาค
4. คุณค่าสะท้อนฐานะทางสังคม เป็นต้น

นอกจากความมุ่งหมายในเชิงคุณค่าแล้วยังมีความมุ่งหมายนอกเหนือไปอีกเช่น ศึกษาเพื่อเห็นกระบวนการวิวัฒนาการของอาคารอาคารพื้นถิ่น ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับประยุกต์ใช้กับสมัยปัจจุบันศึกษาหาสาเหตุของเปลี่ยนแปลงรูปทรงของอาคาร ศึกษาระบบและวิธีในการก่อสร้าง ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบรูปทรงในเชิงชาติพันธุ์วิทยา ศึกษาถึงคติความเชื่อที่ผูกพันกับรูปทรงอาคาร ศึกษาการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น ฯลฯ วิธีการศึกษาสถาปัตยกรรมท้องถิ่นเป็นการศึกษาจากอาคารที่มีอยู่จริงจึงไม่ค่อยจำเป็นต้องการตั้งสมมุติฐานนั้น แต่เป็นการศึกษาจากข้อมูลที่ได้มาด้วยการวิเคราะห์ในแง่มุมต่างๆของวัตถุประสงค์

วิธีการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในแนวทางกว้างๆของ R.M. Brun Skill จากหนังสือ Vernacular Architecture สรุปเป็นแนวทางใหญ่ๆดังนี้

1. แบ่งประเภทสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น 3 ประเภทใหญ่คือ
 - 1.1 อาคารประเภทที่พักอาศัย (Domestic Architecture)
 - 1.2 อาคารประเภทประกอบทางการเกษตรกรรม (Architecture Of Agriculture) ได้แก่ คอกสัตว์ ยุ้งข้าว ฯลฯ
 - 1.3 อาคารสำหรับประกอบอุตสาหกรรมของชาวบ้าน (Industrial Vernacular) เช่น โรงสีข้าว โรงปั่นหม้อ ฯลฯ
2. การศึกษาสำรวจท้องถิ่นที่ตั้งของอาคารพื้นถิ่น (Vernacular Zone) โดยการศึกษาทั้งสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ สภาพดินฟ้าอากาศ สภาพทางธรณีวิทยา ฯลฯ
3. การศึกษาในรายละเอียดของส่วนประกอบอาคารจากวัสดุและวิธีการก่อสร้างโดยแยกส่วนประกอบอาคารออกเป็นประเภทใหม่ๆดังนี้
 - 3.1 ผนัง วัสดุและวิธีการก่อสร้าง (Walling = Construction And Material)
 - 3.2 หลังคา รูปร่าง วัสดุและวิธีการก่อสร้าง (Roofing = Shape Construction And Material)
 - 3.3 แพลนและรูปตัด (Plan And Section) ตลอดถึงบันได ประตูและหน้าต่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 รายละเอียด(Architecture Detail)

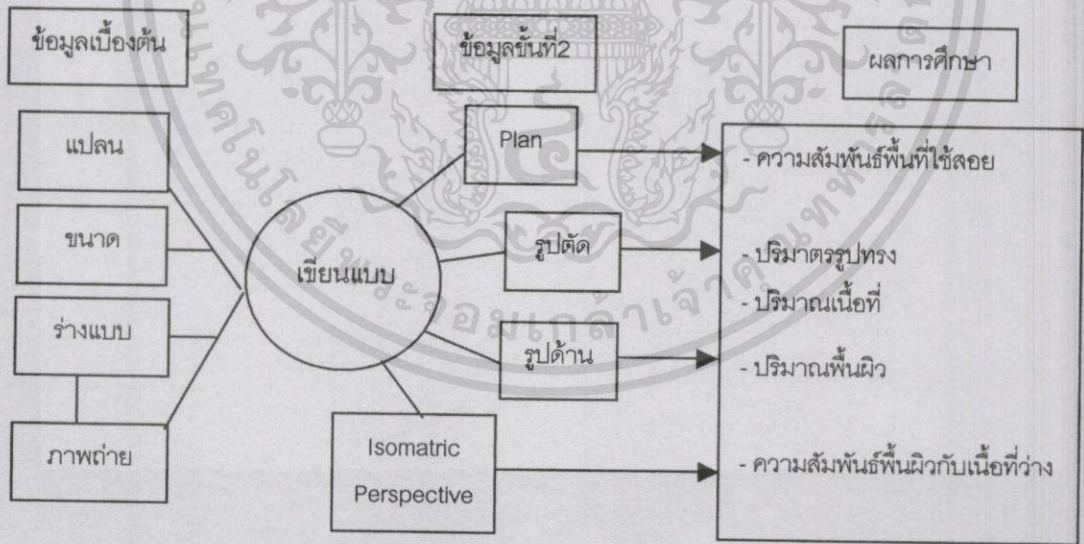
3.5 โรงนา (Farm Buildings)

3.6 อาคารพื้นถิ่นในเมืองและโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กของชาวบ้าน (Urban Vernacular And Minor Industrial Building)

จากหัวข้อของ R.M. Brunskill ที่แบ่งไว้ ในเบื้องต้นในการศึกษาค้นคว้าหาลักษณะของรูปแบบโดยแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. การสำรวจ
2. การวัดขนาดอาคาร
3. เขียนร่างภาพ
4. ภาพถ่ายในข้อมูลเบื้องต้นตามหลักสถาปัตยกรรม

เมื่อได้หัวข้อเบื้องต้นแล้วจะต้องนำมาเขียนแบบละเอียดคือ แปลน (Plan) รูปตัด (Section) รูปด้าน (Elevation) รูป Isometricหรือทัศนียภาพ (Perspective)เพื่อศึกษาปริมาตรของรูปทรง ปริมาตรของพื้นที่(Space) ความสัมพันธ์ของปริมาตรของพื้นผิว(Surface)ตลอดจนความสัมพันธ์ของพื้นที่ภายในอาคารมาจากทัศนียภาพและภาพ Isometric ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของพื้นผิวและเนื้อที่ว่าง (Space)

ภาพที่ 2.11 แสดงลักษณะการศึกษาเบื้องต้นของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นตามหลักการศึกษสถาปัตยกรรม

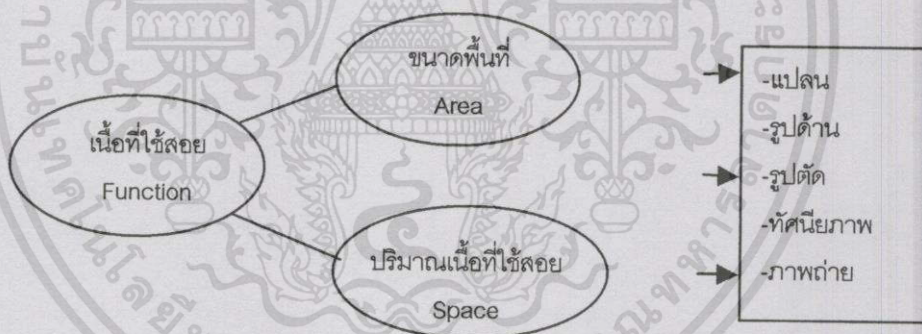
เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นซึ่งจะมาพื้นฐานในการวิเคราะห์เนื้อหาและประเด็นที่ต้องศึกษา

1. การวิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้สอย การวิเคราะห์ขนาดของพื้นที่ขนาดของเนื้อที่โดยปริมาตรของเนื้อที่ใช้สอย

2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อที่ใช้สอย กิจกรรมที่เกิดขึ้นในเนื้อที่ใช้สอยตามมิติของเวลา ฤดูกาลและความสัมพันธ์ของกิจกรรมกับพื้นที่ที่ใช้สอยตลอดจนพฤติกรรมทางวัฒนธรรมผลมาจากคติความเชื่อแบบแผนในการดำรงชีวิตหลักการวิเคราะห์ต้องอาศัยการสังเกต (Observation) สัมภาษณ์ เอกสาร คติความเชื่อท้องถิ่น

3. วิเคราะห์จากระบบโครงสร้างธรรมชาติของวัสดุที่กำหนดวิธีการก่อสร้าง ระบบการระบายอากาศภายในอาคารการจัดวางพื้นที่ใช้สอยกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ภูมิอากาศและทิศทางของแสงแดดและลม การแก้ปัญหาจากผลกระทบของธรรมชาติ การเลี้ยงแสงแดด การเปิดรับแสงแดด การเปิดรับลม วิธีการเลี้ยงและการป้องกันการสาดของฝนหรือพายุฝน

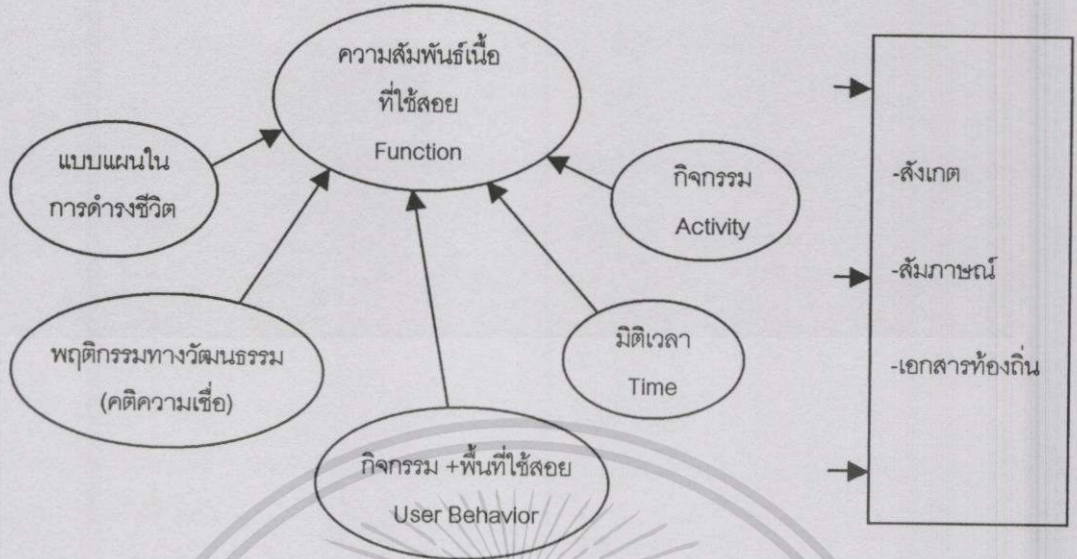
การวิเคราะห์แบบที่ 1

ภาพที่ 2.12 แสดงการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อหาเอกลักษณ์

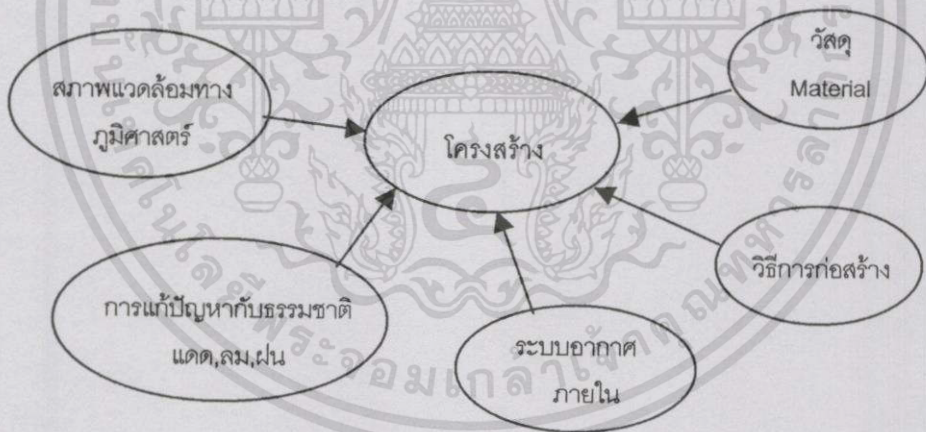
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์แบบที่2.

ภาพที่ 2.13 แสดงการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นฐานเพื่อหาเอกลักษณ์

การวิเคราะห์แบบที่3.

ภาพที่ 2.14 แสดงการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นฐานเพื่อหาเอกลักษณ์

เมื่อวิเคราะห์โดยแยกเป็นประเด็นต่างๆแล้วที่จะเข้าสู่การประเมินค่าของอาคารโดยสรุปเป็น 3 ชนิด

1. คุณค่าการแก้ปัญหาเรื่องประโยชน์ใช้สอย
2. คุณค่าของการก่อสร้างและการใช้วัสดุ ระบบวิธีการของโครงสร้างที่ทำให้เกิดความมั่นคงและแข็งแรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. คุณค่าทางความงามแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อยได้ดังต่อไปนี้
 - 3.1 ความสัมพันธ์ของระนาบกับพื้นที่ (Space)
 - 3.2 สัดส่วนของรูปทรง (Proportion Of Void)
 - 3.3 จังหวะของการเจาะช่องที่สัมพันธ์กับผนังทึบ
 - 3.4 คุณค่าของรูปทรงที่เป็นมวล (Mass)
 - 3.5 ระเบียบวิธีการตกแต่งระนาบต่างๆ
 - 3.6 ความสัมพันธ์ของเส้นใยรูปทรงอาคาร (ระนาบ)
 - 3.7 รายละเอียดของส่วนต่างๆของอาคาร(Finished)
 - 3.8 ความสัมพันธ์ของพื้นผิววัสดุ (Texture)
 - 3.9 แสงเงาที่มีผลกระทบต่ออาคาร (Light And Shade)
 - 3.10 ความเคลื่อนไหวของพื้นที่ว่าง (Flowing Of Space)
 - 3.11 องค์ประกอบของรูปด้าน (Composition Of Elevation)
 - 3.12 องค์ประกอบของมวลและรูปทรง (Composition Of Mass and Form)
 - 3.13 องค์ประกอบของพื้นที่ (Composition Of Plan)
 - 3.14 ความสัมพันธ์ของพื้นที่ว่างภายในอาคารและภายนอกอาคาร
 - 3.15 ความสัมพันธ์ระหว่างอาคารกับสภาพแวดล้อมในเชิงความงาม
 - 3.16 การตกแต่งอาคารให้มีคุณค่า (Architectural Decoration)

การค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำเป็นต้องใช้ความรู้หลักวิชาเหตุและผลคือ

1. ลักษณะภาวะวิสัย (Objective) หรือวิธีทางวัตถุนิยม
2. ลักษณะอัตวิสัย (Subjective) หรือวิถีทางของภาวะหน้าที่ของสภาวะจิตของมนุษย์ (The Rational And Intuitive Are Complementary Modes Of Functioning Of Human Mind) จากบทความของ (วิวัฒน์ เตมียพันธ์ 2529:126)

2.4 กรณีศึกษาเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับศูนย์ศึกษา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

ที่ตั้ง ถนนหน้าพระธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

เจ้าของโครงการ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

ลักษณะโครงการ จัดแสดงสมบัติวัฒนธรรมเพื่อเผยแพร่เรื่องราวประวัติศาสตร์

ภาพที่ 2.15 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

โครงการประกอบด้วย

- ประวัติศาสตร์ของชาติไทยจัดแสดงในพระที่นั่งศิวโมกษพิมาน
- ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีในประเทศไทยจัดแสดงส่วนหลังของพระที่นั่งศิวโมกษพิมานชั้นบนของอาคารมหาสุรสิงหนาท
- ประณีตศิลป์และชาติพันธุ์วิทยาจัดแสดงในหมู่พระวิมาน คือพระที่นั่งวสันตพิมาน พระที่นั่งวายุสถานอมเรศ และพระที่นั่งพรหมเมศธาดา

ลักษณะอาคาร โครงสร้างเป็นคอนกรีต

ออกแบบนิทรรศการ อ. เกียรติไกร สัมปตสขลิต

อาคารสถานแห่งชาติ พระนครตั้งอยู่ในบริเวณพระราชวังบวรสถานหรือวังหน้า ประกอบด้วยหมู่พระที่นั่งต่างๆ ได้แก่ พระที่นั่งศิวโมกษพิมาน พระที่นั่งพุทธไธสวรรย์ พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย หมู่พระวิมาน พระที่นั่งอิศเรศราชานุสรณ์ และอาคารที่สร้างใหม่ คือ อาคารดำรงราชานุภาพ อาคารมหาสุรสิงหนาท และอาคารประภาสพิพิธภัณฑ์

แนวความคิดในการจัดตั้ง

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร เริ่มรากฐานมาจากพิพิธภัณฑ์ส่วนพระองค์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยใช้พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์ในพระบรมมหาราชวัง เป็นสถานที่รวบรวมและจัดแสดงศิลปวัตถุ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง " มิวเซียม " ณ ศาลาสหทัยสมาคมหรือหอคลวง คลองเตย เมื่อพ.ศ. 2417 จัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับประชาชน ต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายพิพิธภัณฑ์มาจัดตั้งใน

พระราชวังบวรสถานมงคล ได้พระราชทานอาคารหมู่พระวิมานทั้งหมดจัดตั้งเป็น “ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ”

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด

สถานที่ตั้ง ถนนเพลินจิต ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด
45000

เวลาทำการ 9.00-16.00 วันพุธ-วันอาทิตย์ ปิดวันจันทร์-
อังคารและวันหยุดนักขัตฤกษ์

เจ้าของโครงการ กรมศิลปากร จังหวัดร้อยเอ็ด

สถาปนิก นายศรีสกุล เขียววิมล

ออกแบบนิทรรศการ นายสุเทพ จิริยะบุศย์ และ
นส. อัจฉรา ถาวรมาศ

ภาพที่ 2.16 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด

ลักษณะอาคาร

เป็นอาคาร 3 ชั้นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีช่องแสงรอบทั้ง 4 ด้าน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติร้อยเอ็ด เริ่มจากแนวความคิดของ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิพานิชย์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดแสดงผ้าไหมพื้นเมืองและงานศิลปหัตถกรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อกรมศิลปากรมีนโยบายจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจึงได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติมข้อมูลในด้านต่างๆเช่น ภูมิศาสตร์โบราณคดี ประวัติศาสตร์บุคคลสำคัญ วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม

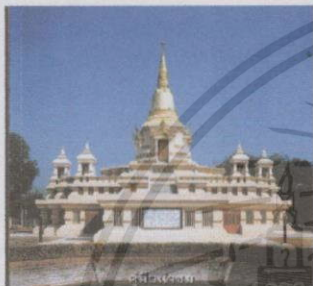
ประวัติความเป็นมา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดร้อยเอ็ด จัดว่าเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประจำเมือง เป็นสถานที่จัดแสดงและเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดนี้ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดร้อยเอ็ดจัดตั้งขึ้นตามดำริของท่านศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิพานิชย์ ในอันที่จะเป็นพิพิธภัณฑสถานศิลปหัตถกรรมอีสาน โดยเฉพาะผ้าไหมและผ้าพื้นเมืองต่อกรมศิลปากรได้ปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับจังหวัดในด้านต่างๆตั้งแต่ 2536-2540 ทั้งนี้ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดแสดงโดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้แก่ ระบบสารสนเทศ การทำหุ่นจำลอง และฉากชีวิตต่างๆเข้ามาประกอบการนำเสนอเรื่องราว

พิพิธภัณฑสถานจีน

พิพิธภัณฑสถานจีนเป็นพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นทางโบราณคดีและชาติพันธุ์วิทยาเพื่อความเข้าใจในท้องถิ่นชุมชนของชาวจีนและผู้สนใจทั่วไปว่ามีความเก่าแก่และสำคัญอย่างไรรวมถึงหอสมุดความรู้ทางด้านการเกษตรและอาชีพในท้องถิ่น

ที่ตั้ง วัดจีนเสน หมู่ที่ 2 บ้านโคกจีนเสน ต.จีนเสน อ.ตาคลี
จ.นครสวรรค์

เจ้าของโครงการ วัดจีนเสน
ลักษณะของอาคาร รูปทรงของอาคารมณฑปยอดเจดีย์
(ศิลปะทวารวดี)

สถาปนิก อาจารย์ วนิดา พึ่งสุนทร อาจารย์คณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีดำเนินการ พ.ศ. 2532

ภาพที่ 2.17 พิพิธภัณฑสถานจีน

ออกแบบนิทรรศการ รองศาสตราจารย์ ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม

พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นของชาวจีนเสน กำเนิดจากการดำริของอดีตเจ้าอาวาสวัดจีนเสน

พระครูนิสัยจริยคุณ(หลวงพ่อด)ดำเนินการก่อสร้างโดยพระครูนิวสุธรรมขันธุ์(หลวงพ่อเจริญ) เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันร่วมมือกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะโบราณคดี ศูนย์มนุษยวิทยา สิรินคร มหาวิทยาลัยศิลปากร รองศาสตราจารย์ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม เป็นหัวหน้าคณะนักวิชาการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถานตลอดจนประชาชนชาวจีนเสนใช้เงินทุนท้องถิ่นสนับสนุน โดยไม่ต้องพึ่งพุงทุนของรัฐ และเป็นกาให้การศึกษานอกระบบเพื่อความเข้าใจในท้องถิ่นและชุมชนของตนเองอย่างแท้จริง

แนวความคิดในการออกแบบ

ได้ใช้ลักษณะของสถาปัตยกรรมทวารวดีเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบโดยไม่ได้นำรูป
ลักษณะของอาคารสมัยทวารวดีมาใช้ทั้งหมดแต่พยายามใช้รายละเอียดของลวดลายทาง
สถาปัตยกรรมในสมัยทวารวดีซึ่งพบในลายประดับในเขตจีนเสน
เนื้อที่ใช้สอย มี 3 ส่วนหลัก

1. ส่วนองค์ระฆัง คือส่วนยอดมณฑปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
2. ส่วนมณฑป ประดิษฐานพระพุทธรูปนาคปรกหินทราย

3. ส่วนภายในฐานล่างแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกกลางอาคารทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ส่วนที่สองรายล้อมรอบเป็นที่จัดแสดงพิพิธภัณฑ
4. หอสมุด
5. อาคารกลุ่มทอผ้า

การจัดแสดงนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์จันเสนได้แบ่งหัวข้อได้แบ่งออกเป็น 14 หัวข้อดังนี้

1. จันเสนกับสภาพแวดล้อม
2. การศึกษาทางโบราณคดีบริเวณจันเสน
3. พัฒนาการของชุมชนในลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก
4. พัฒนาการของบ้านเมืองในยุคเหล็ก
5. การขุดค้นแหล่งโบราณคดีที่บ้านใหม่ชัยมงคล
6. จันเสนเมืองแรกเริ่มในลุ่มลพบุรี-ป่าสัก
7. จันเสนสมัยพูนัน-สุวรรณภูมิ
8. จันเสนในสมัยทวารวดี, ศาสนาและความเชื่อ
9. วิถีชีวิตชาวจันเสนสมัยทวารวดี
10. จันเสนสมัยทวารวดี
11. การฟื้นฟูจันเสน
12. ภูมิปัญญาพื้นบ้านจาก คุณตาขุน ด้วงเงิน
13. การเปลี่ยนแปลงในจันเสน
14. พระครูวินัยนิตย์จริยคุณ

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี

สถานที่ตั้ง 26/43 ถ.วิสุทธิกษัตริย์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก
โทร 055-258715

เปิด 08.30-16.30 ทุกวันจันทร์

เจ้าของโครงการ จำสืบเอกทวี บุรณเขตต์

ภาพที่ 2.18 พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี

ลักษณะโครงการ

เป็นการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้นหลังจากที่รวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านไว้เป็นจำนวนมาก นำมาจัดแสดงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านไทยในอดีต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการประกอบด้วยการจัดแสดงเป็นส่วน

- ความเชื่อ
- ภาษาและวรรณกรรม
- ศิลปะและหัตถกรรม
- ดนตรีและการละเล่น
- วิถีชีวิตและความเป็นอยู่

ภาพที่ 2.19 แสดงนิทรรศการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวีสร้างขึ้นในแบบรวมสมัยเมื่อประมาณ 50 ปีแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพิษณุโลก (ภาคเหนือตอนล่าง) ได้นำสิ่งของเครื่องใช้ที่อยู่ในประเภทเดียวกันมาคัดเลือกนำมาเสนอ รวมถึง เรือนแสดงวิถีชีวิตของชาวเข่ง

ความเป็นมา

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวีเป็นพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคลของจำลิบทวี บุรณเขตต์หรือที่ชาวพิษณุโลกเรียกท่านว่า " ลุงจำ " " จำทวี " เป็นจำลิบเอกทวี จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้นหลังจากที่รวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านไว้เป็นจำนวนมากนำมาจัดแสดงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยในอดีตและเปิดให้ผู้สนใจเข้าชมศึกษาหาความรู้ โดยไม่เก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมแต่หากผู้เข้าชมจะสนับสนุนการดำเนินงานอาจช่วยบริจาคเงินใส่ตู้บริจาคที่จัดไว้ หรืออาจช่วยอุดหนุนสินค้าพื้นบ้านเล็กๆน้อยได้ตามความสมัครใจ ทั้งที่เป็นอุดมการณ์ที่ต้องการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าชมได้โดยเสมอกัน

จำลิบเอกทวี บุรณเขตต์ ตระหนักในคุณค่าของเครื่องมือเครื่องใช้ทุกชิ้นที่พบพยายามขอแลกขอซื้อสิ่งของเหล่านั้น ซึ่งในช่วงต้นชีวิตทำได้ยากเพราะท่านเป็นคนจน จนเมื่อมีฐานะดีขึ้นจึงได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจเสาะแสวงหา ใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวอีกมากเพื่อสร้างและดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ การที่ จำลิบเอกทวี บุรณเขตต์ เป็นลูกชายรุ่นใหญ่ในครอบครัวยากจนที่มีลูกมาก การสร้างพิพิธภัณฑ์จึงเกิดการสร้างชีวิตของบุคคลผู้เคยด้อยโอกาสนั่นเอง

ความยากจนและการคลุกคลีช่วยงานด้านช่างศิลป์กับบิดา เป็นพื้นฐานหล่อหลอมให้จำลิบเอกทวี มีความผูกพันกับสิ่งของเครื่องใช้ทุกชิ้นที่พบเห็น ทั้งสิ่งของที่มีความหมายต่อจิตใจอย่างเช่นพระพุทธรูป พระบูชาต่างๆหรือกระทั่งเครื่องใช้ไม้สอยที่ผู้อื่นไม่ต้องการแล้ว โดยท่านรวบรวม

ขอแบ่งปัน สะสมทรัพย์ซื้อหามาเรื่อยจนเมื่อประกอบอาชีพรับจ้างหล่อพระพุทธรูปในราวพ.ศ. 2515เริ่มมีฐานะดีขึ้น จึงได้ทุ่มเทซื้อหามาโดยถือย่ำว่าของที่เจ้าของไม่ต้องการไม่ใช้งานแล้ว เพื่อไม่ให้ชาวบ้านต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไป

แนวความคิดในการออกแบบ

เป็นอาคารที่สร้างขึ้นในแบบร่วมสมัยเมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้วเพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งของที่จัดแสดง มีข้าวของเครื่องใช้จากทุกภูมิภาคของประเทศ แต่จะเน้นเป็นพิเศษในเขตภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ได้พยายามนำสิ่งของเครื่องใช้ที่อยู่ในประเภทเดียวกันมาคัดเลือกนำเสนอโดยอาจจำแนกการจัดแสดงเป็นส่วนต่างๆรวมถึงเรือนแสดงวิถีชีวิตลาวโซ่งดังนี้ คือ

1. การจัดแสดงในส่วนความเชื่อ
2. ในส่วนของภาษาและวรรณกรรม
3. ด้านหัตถกรรมแลศิลปะพื้นบ้าน
4. เครื่องดนตรีและการละเล่น
5. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่

ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

ที่ตั้ง ถนนโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบ
ด้วยอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยาและอาคาร
ผนวกอยู่ในหมู่บ้านญี่ปุ่น ที่ดิน 6 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา
พื้นที่อาคาร 13,00 ตารางเมตร
เจ้าของโครงการ กระทรวงการคลัง
สถาปนิก ดร.อภิชาติ วงศ์แก้ว บริษัทที่ปรึกษาไทยกรุป
จำกัด (Thai Group Hideharu Hisano)
ออกแบบนิทรรศการ Nikken Sekkei Nomura Display

ภาพที่ 2.20 ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

ลักษณะอาคาร

เป็นอาคาร 2 ชั้น รูปทรงสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ เป็นอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยาในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการค้าขายกับต่างประเทศจัดสร้างขึ้นโดยการสนับสนุนจากประเทศญี่ปุ่น

แนวความคิดในการออกแบบอาคาร

เน้นถึงเอกลักษณ์ของอยุธยาอย่างชัดเจนโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม งานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หรือแม้กระทั่งแนวความคิดเดิมของพื้นถิ่นโดยมีการนำเสนอการออกแบบสระว่ายน้ำเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัญลักษณ์ของภูมิศาสตร์ของอยุธยาที่ชัดเจนมีการประสานเอาประโยชน์ใช้สอยทางศิลปะเข้าด้วยกัน และนำเอารูปแบบสถาปัตยกรรมประยุกต์มาใช้

ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์มีการจัดแสดงภายในอย่างชัดเจนซึ่งได้ครอบคลุมแนวความคิดที่ออกแบบไว้โดยจัดแบ่งพื้นที่การแสดงเป็นส่วนๆ โดยใช้เรื่องราวของอยุธยาโดยการบรรยายเนื่องเรื่องตามพื้นที่จัดแสดงซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วนจัดแสดงดังนี้

ภาพที่ 2.21 นิทรรศการศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

1. ส่วนพระนครศรีอยุธยาในราชธานี
2. ส่วนกรุงศรีอยุธยาในท่าเมืองเก่า
3. ส่วนอยุธยาในฐานะศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองการปกครอง
4. ส่วนชีวิตชาวบ้านไทยสมัยโบราณ

การจัดผังและทางสัญจรในการเข้าชมภายในเป็นการจัดแบบ Core and Satellite - Lefilade คือการจัดแสดงในส่วนต่างๆ โดยการแยกทางเข้าจากส่วนกลางมีความอิสระในการเลือกชมหัวข้อต่างๆ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร

สถานที่ตั้ง จังหวัดชุมพร

เจ้าของโครงการ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

สถาปนิก อุดม สกุลพานิชย์ สถาปนิก 8

สถาบันศิลปากร กรมศิลปากร

ภาพที่ 2.22 อาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

รูปทรงอาคารมาจาก 2 แนวความคิดหลักคือรูปทรงของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจังหวัดชุมพรและรูปทรงที่ช่วยลดแรงปะทะของลม อันเนื่องมาจากทำเลที่ตั้งของอาคารพร้อมทั้งนำแนวเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความคิดเรื่องเพาวิชั่นมาออกแบบในส่วนหอคอยของอาคารในลักษณะระชาคณิตที่เรียบง่าย
ด้านหน้าอาคารมีมุขยื่นออกเพื่อสะดวกผู้ใช้อาคารในช่วงหน้าฝนหลังคาเป็นโลหะเสริมฉนวนเพื่อ
ลดความร้อนและเสียงจากภายนอก

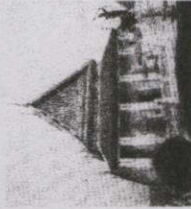
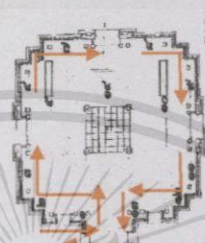
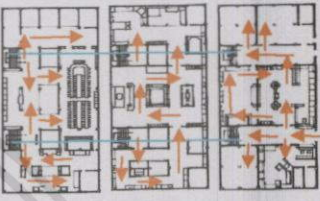
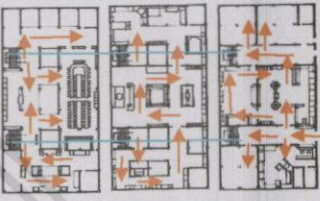
การจัดแสดงภายใน ส่วนการจัดแสดงภายในอยู่บนชั้นที่ 2 ของอาคารอยู่ในความรับผิดชอบ
ของนาย ยงยุทธ สังคนาคินทร์ มัณฑนากร กรมศิลปากร โดยแบ่งหัวข้อการจัดแสดงออกเป็น 6
หัวข้อประกอบด้วย

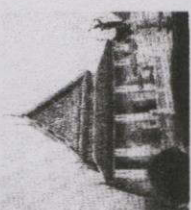
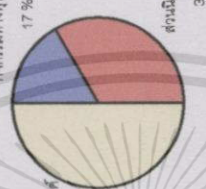

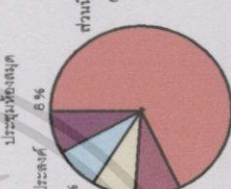

ภาพที่ 2.23 การจัดนิทรรศการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร

1. จังหวัดชุมพร
2. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในชุมพร
3. พัฒนาการในช่วงต้นประวัติศาสตร์
4. สมัยประวัติศาสตร์ในชุมพร
5. ชุมพรกับสงครามโลกครั้งที่ 2 และวีรกรรมของยุวชนทหาร
6. ชุมพรกับการเป็นโหนดเส้นทางผ่านพายุไต้ฝุ่น
7. ธรรมชาติวิทยาและมรดกดีเด่นของจังหวัดชุมพร

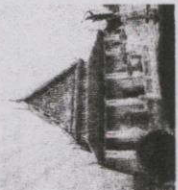

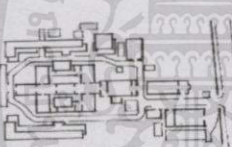

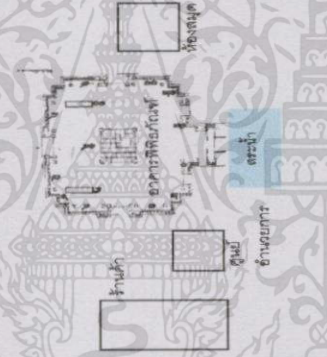

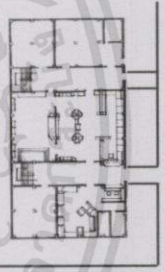

ตารางที่ 2.9 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบอาคารตัวอย่าง

อาคารตัวอย่าง	กรณีศึกษา	ที่ตั้ง	ระบบทางสัญจร	องค์ประกอบ
 พิพิธภัณฑ์พระนคร	<ul style="list-style-type: none"> - องค์ประกอบของอาคาร - การจัด zoning และทางสัญจร - การจัดสวนนิทรรศการและห้องประชุม - ระบบการจัดแสดง - การจัดกิจกรรมภายในโครงการ 	กรุงเทพมหานคร นครสวรรค์		<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนนิทรรศการ - ห้องอเนกประสงค์ - กิจกรรมทางพฤกษศาสตร์
พิพิธภัณฑ์จันทน์เสน	<ul style="list-style-type: none"> - องค์ประกอบของอาคาร - รูปแบบการจัดแสดง - เทคนิคและระบบการจัดแสดง - การจัดกิจกรรมภายในอาคาร 	ร้อยเอ็ด		<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนนิทรรศการ - ส่วนห้องประชุมห้องสมุด - ส่วนสำนักงาน - ส่วนอเนกประสงค์
พิพิธภัณฑ์ร้อยเอ็ด	<ul style="list-style-type: none"> - องค์ประกอบของอาคาร - รูปแบบการจัดแสดง - เทคนิคและระบบการจัดแสดง - การจัดสวนนิทรรศการและห้องประชุม - การจัด zoning และทางสัญจร 	ร้อยเอ็ด		<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนนิทรรศการ - ส่วนห้องประชุมห้องสมุด - ส่วนสำนักงาน - ส่วนอเนกประสงค์

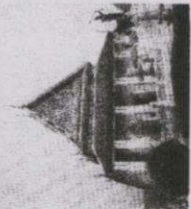

ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

อาคารตัวอย่าง	แนวความคิด	การจัดกิจกรรม	สัดส่วนพื้นที่	ลักษณะเด่น
 <p>พิพิธภัณฑ์พระนคร</p>	<p>- อาคารใช้ลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยทวารวดีเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ</p>	<p>- แนวความคิดการตั้งกลุ่มกิจกรรมของนิทรรศการ</p>		<p>- รูปแบบของมหาธาตุเจดีย์มีลักษณะเฉพาะ</p> <p>- ป็นน้ำด้านหน้าขนาดเล็กรักษาไว้ตามคติโบราณ</p> <p>- การกำหนดรูปแบบสมัยทวารวดีมาผสมผสานในงานตกแต่ง</p>
 <p>พิพิธภัณฑ์จัมเสน</p>	<p>- เป็นการจัดวางพื้นที่ให้สอดคล้องกับประวัติศาสตร์</p> <p>- ใช้สีของวัสดุให้สอดคล้องกับวัสดุจัดแสดง</p> <p>- นำเทคโนโลยีมาประกอบแบบเพื่อความเข้าใจ</p>	<p>- แยกกิจกรรมแต่ละส่วนออกจากกันแบ่งตามความเหมาะสม</p>		<p>- ทางเข้าของตัวอาคารมีเอกลักษณ์</p> <p>- การใช้วัสดุผสมจึงเข้าใจง่าย</p>
 <p>พิพิธภัณฑ์รอยเอ็ด</p>				

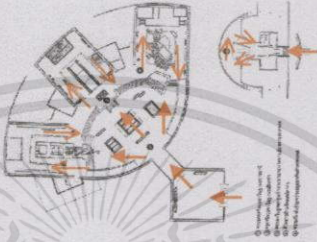
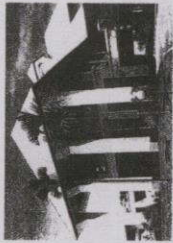

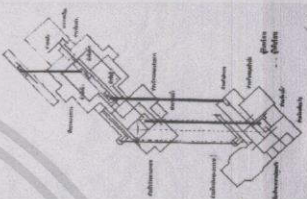
ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

อาคารตัวอย่าง	รูปทรงอาคาร	การจัดวางผัง	ระบบโครงสร้าง	การใช้แสงสว่าง
 พิพิธภัณฑ์พระนคร	 - รูปทรงอาคารพระมหาธาตุเจดีย์สังฆมัย พุทธาวรวิปรีชญมณฑล		 - ระบบโครงสร้างโดยรวมเป็นอาคารปูน มีระดับตลอดด้วยไม่เสกสตีทอง	 - ใช้แสงประดิษฐ์ส่วนใหญ่ใช้ในการจัดแสดง
 พิพิธภัณฑ์จันเสน	 - อาคารเป็นสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์		 - โครงสร้างเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กมีการเจาะช่องแสงทุกช่วงเสา	 - ใช้แสงประดิษฐ์มากกว่าแสงธรรมชาติ
 พิพิธภัณฑ์ร้อยเอ็ด	 - อาคารเป็นสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์		 - โครงสร้างเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กมีการเจาะช่องแสงทุกช่วงเสา	 - ใช้แสงประดิษฐ์มากกว่าแสงธรรมชาติ

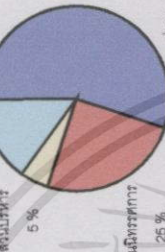
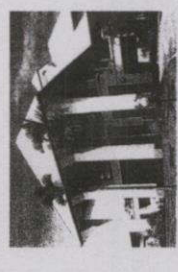
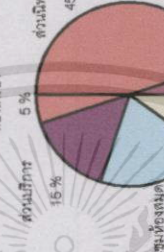
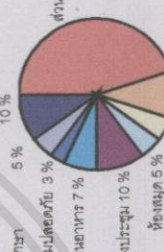
ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

อาคารตัวอย่าง	ขนาดพื้นที่ว่าง	เทคนิคการจัดแสดง	ข้อดี	ข้อเสีย
 พิพิธภัณฑ์พระนคร	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่สีเขียวโดยรอบ - ด้านหน้ามีที่นั่งขนาดใหญ่ตามคติโบราณ - มีเงินต้นอยู่ด้านหน้า 	 <ul style="list-style-type: none"> - การจัดแสดงโดยใช้แสงประดิษฐ์ - มีการจัดแสดงเรื่องราวที่ต่อเนื่องน่าสนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งยุคการแสดงเป็นช่วงๆ ในการศึกษา - มีการจัดภูมิทัศน์โดยรอบที่ดี - มีรูปแบบสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธศาสนิกชน - การจัดแสดงมีทรรศการไม่เอ็ดดี้ให้ความรู้ลึกไปเรื่องโง่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - การให้แสงธรรมชาติน้อย - แสงประดิษฐ์ไม่พอกับวัตถุที่จัดแสดง - มีข้อกำหนดของพิพิธภัณฑ์ทำให้อยู่ใต้ฐานของมณฑปเจดีย์
 พิพิธภัณฑ์เงินแสน	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่คอนกรีตสลับกับพื้นที่สีเขียว - พื้นที่ย่านคอนกรีตโดยรอบพิพิธภัณฑ์ 	 <ul style="list-style-type: none"> - มีการใช้เทคโนโลยีประกอบระบบคอมพิวเตอร์ - การจัดแสดงมีความเข้าใจง่ายและน่าสนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - การแยกวัสดุต่างชนิดออกจากกัน - แบ่งยุคการจัดแสดงเป็นช่วงๆ ภายในการศึกษา - เห็นภาพและตัวอย่างได้โดยการใช้เทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาสื่อได้ดี - แยกสถานที่เป็นช่วงๆ ภายในการดู 	<ul style="list-style-type: none"> - ดาวยละเอียดของเนื้อเรื่องยังไม่เพียงพอ - มีวัตถุแต่ยังไม่ทราบว่ามีกรใช้งานอย่างไร - รายละเอียดประกอบ (คำบรรยาย) ยังไม่ครบคลุมเข้าใจยากแก่เด็ก - การแยกส่วนสื่อทำงานกับส่วนประชุมห่างกันมากไปทำให้ขาดความสัมพันธ์
 พิพิธภัณฑ์ร้อยเอ็ด				

ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

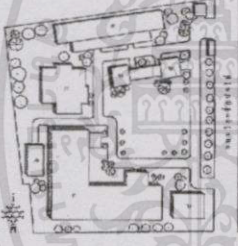

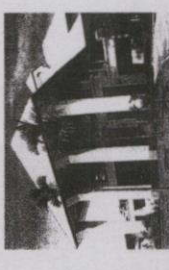

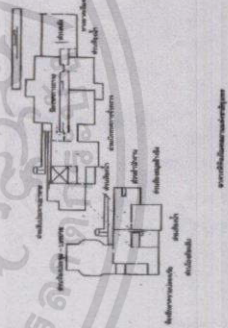

อาคารตัวอย่าง	กรณีศึกษา	ที่ตั้ง	ระบบทางสัญจร	องค์ประกอบ
<p>พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวี</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - องค์ประกอบของอาคาร - เทคนิคและระบบการจัดแสดง - การจัดสวนนิทรรศการ - การจัดกิจกรรมภายในโครงการ - ระบบรักษาความปลอดภัย 	<p>พิบูลย์โลก</p> <p>อยุธยา</p> 		<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนนิทรรศการ - โถงเอนกประสงค์ - ห้องเก็บของ - ส่วนห้องประชุมและห้องสมุด - ส่วนบริการ - ห้องเครื่อง
<p>ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - องค์ประกอบของอาคาร - รูปแบบพื้นที่การจัดแสดง - การจัดกิจกรรมภายในโครงการ - การจัดสวนนิทรรศการ 	<p>ขุนพร</p> 		<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนนิทรรศการ - โถงต้อนรับ - ส่วนคลัง - ส่วนห้องประชุม - ห้องสมุด - ส่วนทานอาหาร - ห้องรักษาความปลอดภัย - ห้องน้ำ

ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

อาคารตัวอย่าง	แนวความคิด	ภารกิจกิจกรรม	สัดส่วนพื้นที่	ลักษณะเด่น
<p>พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวี</p> 	<p>- ใช้รูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยพื้นบ้านผสมผสานกับสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย</p> <p>- การจัดวางแยกกลุ่มอาคารออกจากกัน</p>	<p>- แยกกิจกรรมแต่ละส่วนออกจกกันแบ่งตามความเหมาะสม</p>		<p>- วัตถุประสงค์แสดงถึงความมีเอกลักษณ์</p> <p>- รูปแบบของตัวอาคารแต่ละอาคารมีเอกลักษณ์ของตนเอง</p>
<p>ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา</p> 	<p>- สถานปรบรอยชนใช้สื่อและศิลปะ</p> <p>- ใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย</p> <p>- มีสระน้ำเพื่อแสดงลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอยุธยา</p>	<p>- แนวความคิดการจัดกลุ่มกิจกรรมของนิทรรศการ</p>		<p>- การจัดแสดงเรื่องราวและเนื้อหาที่มีความน่าสนใจ</p> <p>- รูปทรงอาคารมีการประยุกต์รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย</p> <p>- มีการใช้ไม้เป็นส่วนประกอบของอาคาร</p>
<p>พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร</p>	<p>- การวางผังอาคารตามสภาพแวดล้อมมีรูปทรงทางสถาปัตยกรรมที่ทันสมัย</p> <p>จังหวัดชุมพร</p>	<p>- แยกกิจกรรมแต่ละส่วนออกจากกันแบ่งตามความเหมาะสม</p>		<p>- อาคารตั้งอยู่บนเนินเขา</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญัตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

อาคารตัวอย่าง	รูปทรงอาคาร	การจัดวางผัง	ระบบโครงสร้าง	การใช้แสงสว่าง
<p>พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทรี</p> 	<p>- รูปทรงเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทยพื้นบ้านกับสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย</p> 		<p>- โครงสร้างโดยรวมเป็นคอนกรีตผสมกับไม้เจาะช่องแสงของหน้าต่างเป็นอาคารกึ่งพักอาศัย</p> 	<p>- มีการนำแสงจากธรรมชาติมาประกอบการจัดแสดงมากกว่าแสงประดิษฐ์</p>
<p>ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา</p> 	<p>- รูปทรงอาคารเป็นสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย</p> 		<p>- ระบบโครงสร้างส่วนใหญ่เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก</p> 	<p>- การใช้แสงธรรมชาติร่วมกับแสงประดิษฐ์</p> <p>- แสงประดิษฐ์ส่วนใหญ่ใช้ในการจัดแสดง</p>
<p>พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร</p> 	<p>- รูปทรงอาคารเป็นสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่</p> 		<p>- ใช้ผ้าม่านควบคุมแสงเข้า โดยรอบอาคารใช้วัสดุโปร่งแนวในการตกแต่ง รวมถึงการใช้ไม้ฉลุกลาย</p> 	<p>- ใช้แสงประดิษฐ์เฉพาะจุดที่จัดแสดงโดยเน้นตามเนื้อหาและบรรยากาศ</p>

ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

อาคารตัวอย่าง	ขนาดพื้นที่ว่าง	เทคนิคการจัดแสดง	ข้อดี	ข้อเสีย
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวี	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่สีเขียวปลูกต้นไม้ - พื้นที่ทางเดิน 	 <ul style="list-style-type: none"> - มีการใช้แสงธรรมชาติประกอบการจัดแสดง - การจัดวางวัตถุจัดแสดงน่าสนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นวัตถุที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้โดยตรง เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเฉพาะเรื่อง - ใช้แสงธรรมชาติเป็นหลักในการจัดแสดงจึงเป็นการประหยัดพลังงานและให้ความรู้สึกความเป็นธรรมชาติ - การจัดวางแสดงวัตถุไม่แออัด ให้ความรู้สึกโปร่งโล่ง - การจัดแสดงมีอิสระในการชม - มีการประยุกต์รูปแบบสถาปัตยกรรมไทย 	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงสว่างกระจ่างทั่วห้อง ขาดการเน้นในส่วนที่สำคัญ - การนำเสนอมูลข้อมูลยังขาดเทคนิคในการจัดแสดงให้น่าสนใจส่วนมากเป็นรูปภาพมีข้อความให้อ่านและข้อความค่อนข้างยาว - วัตถุจัดแสดงแสดงจากเสียหายได้เนื่องจากระบบความปลอดภัยในตัววัตถุยังไม่ดีพอ - ขาดความลึกลับความสำคัญในการจัดนิทรรศการ - การจัดแบ่งอาคารและตงสถานที่กันทำให้ขาดความต่อเนื่องไม่เป็นการชม - มีการรวม SPACE ใหญ่หลายจุดทำให้ไม่มีจุดเด่น - ส่วนประชาสัมพันธ์กับส่วนเอนทางเข้าไม่สัมพันธ์กัน
ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่สีเขียวปลูกต้นไม้ - พื้นที่ทางเดิน 	 <ul style="list-style-type: none"> - มีการใช้ระบบแสงสีเสียงประกอบ - การจัดแสดงมีความน่าสนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - การแยกวัสดุต่างชนิดออกจากกัน - แบ่งยุคการจัดแสดงเป็นช่วงๆง่ายในการศึกษา - เห็นภาพและตัวอย่างได้โดยการใช้อะไหล่ระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาสื่อได้ดี - แยกสถานที่เป็นช่วงๆง่ายในการดูน่าสนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - รายละเอียดของเนื้อเรื่องยังไม่เพียงพอ - มีวัตถุแต่ยังไม่ทราบว่ามีการใช้งานอย่างไร - รายละเอียดประกอบ (คำบรรยาย) ยังไม่ค่อยครอบคลุมเข้าใจยากแก่เด็ก - การแยกส่วนส่วนสำคัญกับส่วนประกอบห่างกันมากไปทำให้ขาดความสัมพันธ์
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร				

ตารางที่ 2.10 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์กรณีศึกษา

หัวข้อการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
แนวความคิด (CONCEPT DESIGN)	- ใช้รูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นผสมผสานกับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่
การจัดกิจกรรม	- การจัดกลุ่มของนิทรรศการโดยจัดแบ่งตามลำดับและความสำคัญของเนื้อหาโดยเฉพาะจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์
ลักษณะเด่น	- เอกลักษณะของอาคารตามงานสถาปัตยกรรมแต่ละท้องถิ่น - ให้น้ำเป็นส่วนประกอบของอาคาร
รูปทรงอาคาร	- รูปทรงของอาคารเป็นสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย
ระบบโครงสร้าง	- โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก - ตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นไม้สัก
การใช้แสงสว่าง	- การนำแสงจากธรรมชาติมาประกอบการจัดแสดงกับแสงประดิษฐ์ - แสงประดิษฐ์ใช้เฉพาะจุดการจัดแสดงโดยเน้นตามเนื้อหาและบรรยากาศ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 พื้นที่ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม

ในการศึกษาและสำรวจบ้านไทยโดยรอบทะเลสาบสงขลาตามวัตถุประสงค์โครงการในการสำรวจและเก็บข้อมูลกรณีศึกษากระจายและครอบคลุมพื้นที่โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

3.1.1 กลุ่มบ้านทะเลน้อย

อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้แก่ บ้านทะเลน้อย ริมคลองปากประ ตำบลนางตุง

3.1.2 กลุ่มฝั่งตะวันตกทะเลสาบสงขลาตอนกลาง

อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ตำบลลำปำ

อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ตำบลจองถนน, ตำบลห่านโพธิ์

อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ตำบลนาปะขอ

อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ตำบลผาละมี, ตำบลเกาะนางคำ

3.1.3 กลุ่มฝั่งตะวันออกทะเลสาบสงขลาตอนกลาง

อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ได้แก่ ตำบลระโนด, ตำบลบ้านขาว

อำเภอสะทิงพระ จังหวัดสงขลา ได้แก่ ตำบลท่าหิน, ตำบลคูขุด

อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ได้แก่ ตำบลท่าบ่อ, ตำบลบ่อเขียว

อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ได้แก่ ตำบลชิงแส, ตำบลเกาะใหญ่,

ตำบลกระแสดินธุ์

3.1.4 กลุ่มทะเลสาบสงขลาตอนล่าง

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้แก่ ตำบลเกาะยอ

อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ได้แก่ ตำบลสทิงหม้อ

3.2 การนำเสนอการศึกษาและการสำรวจ

ในการศึกษาบ้านรอบทะเลสาบสงขลาตามรายละเอียดในหัวข้อที่ 3.1 นั้นได้ตระหนักถึงคุณค่าของเรือนไทยพื้นถิ่นทางด้านสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมที่สะท้อนเนื้อความในการดำรงชีวิตในแต่ละสังคมเป็นสำคัญดังนั้นการศึกษาจึงเป็นการดำเนินการสำรวจเกี่ยวกับชุมชนและองค์ประกอบที่มีความสำคัญของชุมชนไปพร้อมๆกับการศึกษาสถานที่ตั้งของชุมชนเพื่อให้เกิดความกระชับและชัดเจนในการศึกษา จึงมีการแยกหัวข้อเพื่อนำเสนอออกเป็นลักษณะต่างๆดังนี้

3.3.1 ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้าน

เนื่องจากการศึกษาเขตแนวทะเลสาบเป็นที่ตั้ง ฉะนั้นจึงมีลักษณะทางกายภาพ โดยแยกออกเป็นกลุ่ม ลักษณะต่างๆดังนี้

3.3.1.1 บ้านบนทะเล บ้านทะเลน้อย ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

3.3.1.2 บ้านริมคลองทะเลสาบ

- บ้านคลองปากประ ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
- บ้านลำป่า ตำบลลำป่า อำเภอเมืองจังหวัดพัทลุง
- บ้านเว ตำบลห่านโพธิ์ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
- บ้านคูขุด ตำบลห่านโพธิ์ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
- บ้านกระแสดินร์ ตำบลกระแสดินร์ อำเภอ กระแสดินร์ จังหวัดสงขลา
- บ้านระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
- บ้านเชิงแส ตำบลเชิงแส อำเภอ กระแสดินร์ จังหวัดสงขลา
- บ้านสทิงหม้อ ตำบลท่าขนบ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

3.3.1.3 บ้านติดทะเลสาบ

1. ฝั่งด้านตะวันตก

- บ้านปากพลี ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง
- บ้านจงเก ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
- บ้านบางเขียด ตำบลบ่อเขียด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

2. ฝั่งด้านตะวันออก

- บ้านพรวน ตำบลท่าหิน อำเภอสะทิงพระ จังหวัดสงขลา
- บ้านโหนดด้วน ตำบลกระแสดินร์ อำเภอกระแสดินร์ จังหวัดสงขลา

3.3.1.4 บ้านบนเกาะ

- บ้านทุเรียน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา
- บ้านแหลมทอง ตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
- บ้านประกก ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอ
- กระแสดินร์ จังหวัดสงขลา

3.3.1.5 บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ

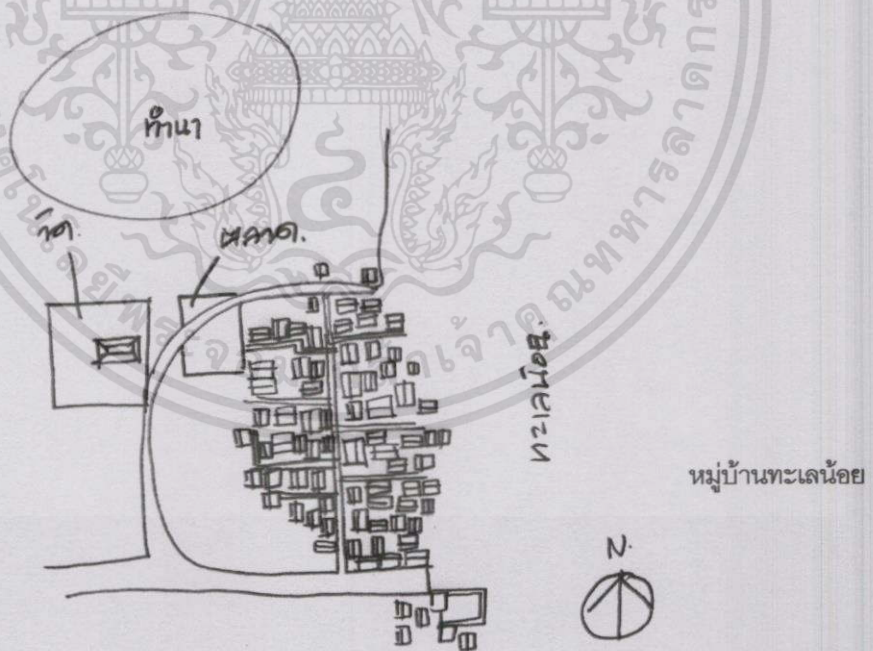
- บ้านทุ่งแซะ ตำบลนาปะขอ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
- บ้านฝาละมี ตำบลฝาละมี อำเภอปากพะยูนจังหวัดพัทลุง

ลักษณะทางกายภาพหมู่บ้านและลักษณะรูปพรรณลักษณะของหมู่บ้าน

สภาพของหมู่บ้าน เกิดการรวมตัวกันตามลักษณะภูมิศาสตร์ของการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านรอบทะเลสาบสงขลา ประกอบอาชีพทำนา ทำสวนเป็นหลัก ควบคู่กับการประมงที่เป็นรอง ยกเว้นหมู่บ้านทะเลน้อย นอกนั้นจะมีปัจจัยอื่น เช่น การขยายบ้านในระบบเครือญาติ สมัยก่อนน้ำเป็นเส้นทางคมนาคมซึ่งเป็นที่นิยมทำให้บ้านและหมู่บ้านอยู่ริมคลองและริมทะเลสาบ

เมื่อเกิดเป็นชุมชน คนหมู่บ้านรวมตัวกัน ทำให้เกิดตลาดเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนซื้อขายซึ่งกันและกันและมีวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ฉะนั้นชุมชนโบราณรอบทะเลสาบสงขลาจึงมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนหรือเมือง

3.3.1.1 บ้านบนน้ำ บ้านทะเลน้อย ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง แสดงลักษณะเฉพาะของเรือนกลางน้ำคือทุกบ้านจะยกเสาสูงกิจกรรมทุกอย่างจะอยู่บนบ้านจะมีเรือและอุปกรณ์หาปลาอยู่บริเวณใต้ถุนบ้านระดับน้ำจะขึ้นลงตามฤดูกาล ตัวบ้านจะหันจั่วไปในทางทิศตะวันออกและทางทิศตะวันตกเกือบทุกหลังเพราะหลบกระแสลมที่พัดมาจากทะเลเป็นหลัก ปัจจุบันมีถนนล้อมรอบหมู่บ้านชุมชนเริ่มหันทิศทางของบ้านสู่ถนนซึ่งเป็นทางสัญจรหลักของคนในหมู่บ้าน

ภาพที่ 3.2 ลักษณะหมู่บ้านบนทะเล

- สภาพบ้านเรือนในชุมชน จะเกาะกลุ่มตามเส้นทางสัญจรในชุมชนที่อยู่ใต้น้ำ ด้านหลังหมู่บ้านที่เป็นพื้นดินจะเป็นลักษณะคานสูง ซึ่งช่วยลดกระแสลมให้บางลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านกับพื้นที่เกษตรกรรมและอาชีพพื้นถิ่น ลักษณะของหมู่บ้านจะเป็นกลุ่มที่หนาแน่นมาก ประกอบอาชีพทางด้านประมงเป็นหลักซึ่งใช้ทะเลน้อยเป็นแหล่งยังชีพ แต่ก็มีการทำนาที่บริเวณริมตลิ่งทะเลน้อยและบริเวณที่ราบตลิ่งนางตุ้ง แต่ด้วยสภาพภูมิประเทศบริเวณนั้นการทำนาเพื่อการเกษตรจะอยู่ไกลหมู่บ้านและชุมชน ชาวบ้านจะต้องเดินทางด้วยเรือไปทำนา ฉะนั้นสัตว์ที่เลี้ยงไว้ผ่อนแรงคือวัวจะเลี้ยงบนบ้าน สภาพปัจจุบัน มีการประกอบอาชีพประมงและทำนายน้อยมากแต่จะประกอบอาชีพการสานเสื่อ(กระจูด) เป็นอาชีพหลัก

- ลักษณะถนนและทางสัญจร เนื่องจากหมู่บ้านเกาะกลุ่มตามทางสัญจรในอดีตเป็นทางเดินไม้เคี่ยมขนาดเล็กเป็นหลักและสะพานไม้เป็นลักษณะเชื่อมบ้านต่อบ้านปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงเป็นทางเดินคอนกรีตเสริมเหล็กกว้าง 1.20 เมตรแต่ด้วยลักษณะทางเดินบ้านต่อบ้านภายหลังมีการเลิกจ้างไปโดยปัจจุบันมีการทำสะพานไม้ข้ามบ้านเป็นทางเดินแทน

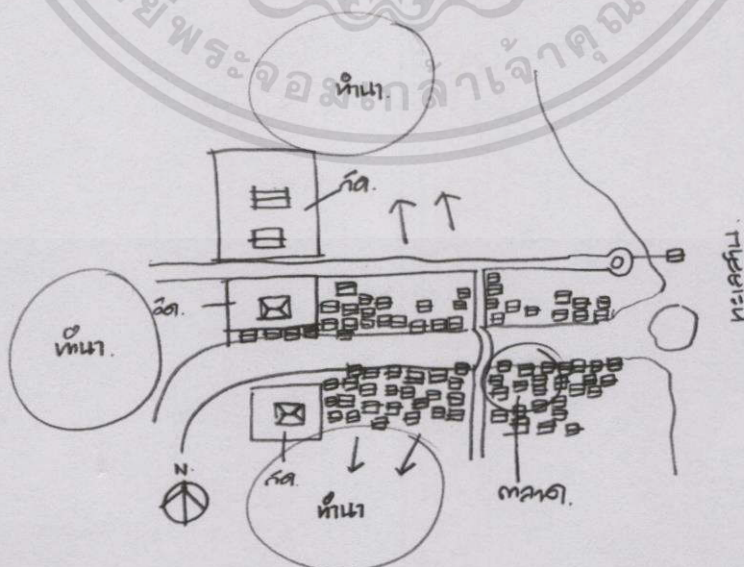
ลักษณะของหมู่บ้านได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ถนนทางหลวงที่มาจากพื้นดินปากทางเข้ายาวมาจนสุดชายทะเล
2. ทางเดินที่ใช้เดินภายในหมู่บ้าน

- ระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้านทะเลน้อยมีไฟฟ้าและ ประปาของหมู่บ้านบริการแต่น้ำดื่มชาวบ้านพื้นถิ่นยังนิยมต้มน้ำฝนอยู่ ห้องน้ำและห้องส้วมมีการต่อเติมเสริมจากตัวบ้านซึ่งเมื่อก่อนชาวบ้านจะขับถ่ายลงทะเลโดยตรง

3.3.1.2 บ้านริมคลองทะเลสาบ

- ลักษณะรูปพรรณสัณฐาน หมู่บ้านที่อยู่ริมคลองที่ไหลลงสู่ทะเลสาบนั้นพบว่าเป็นที่หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมน้ำประกอบด้วย คลองประ, คลองลำป่า, คลองห่านโพธิ์, คลองบางแก้ว (คลองมะเดื่อ), คลองหลงหรือคลองฝาละมีในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา

ภาพที่ 3.3 ลักษณะหมู่บ้านริมคลองทะเลสาบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ลักษณะสภาพบ้านเรือน บริเวณบ้านปากประ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นลักษณะเรียงกันตามแนวยาวลำคลองและกระจายออกเป็นกลุ่มจากส่วนที่ลุ่มเข้าไปในน้ำบ้านเรือนสัมพันธ์กับลักษณะของน้ำบันไดหันไปทางน้ำเช่น บ้านลำป่า อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุงและบ้านระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลาลักษณะ บ้านเรือนสัมพันธ์กับน้ำมากเช่นหันจั่วไปทางทิศตะวันออกและตะวันตก ไม่ก็หันไปทางทะเลสาบไม่ขวางตะวันพื้นบ้านยกสูงหนีน้ำเวลาน้ำหลาก

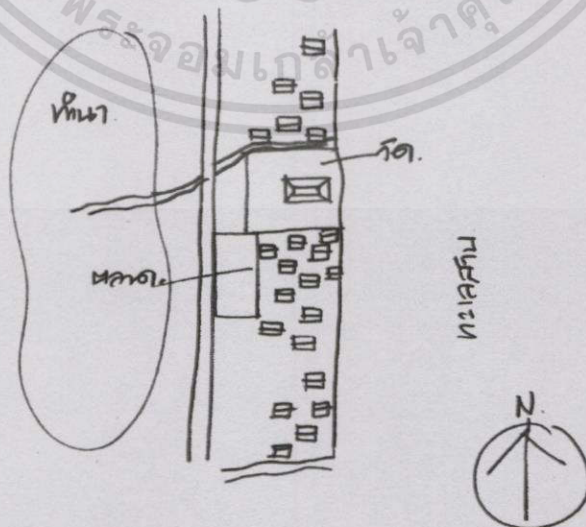
- ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านและพื้นที่เกษตรกรรมและอาชีพพื้นถิ่น หมู่บ้านอยู่กันห่างๆโดยรอบ จะเป็นพื้นที่สีเขียวเป็นพื้นที่เกษตรกรรม,เพาะปลูกและพื้นที่ป่าของหมู่บ้าน ทุกๆบ้านประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพรองปัจจุบันยังมีการทำนาแต่การทำประมงจะลดน้อยลง

- ระบบถนนและทางสัญจร เนื่องจากหมู่บ้านเป็นลักษณะเป็นแนวทอดตัวไปตามลำน้ำ ถนนทางหลวงจะอยู่ห่างไกลแต่จะมีถนนย่อยเข้าสู่หมู่บ้านเป็นทางสัญจรในหมู่บ้านจะมีทางขนานกับลำคลองหรือทางย่อยเข้ากลางหมู่บ้านจะมีถนนลูกรังและถนนคอนกรีตเช่น หมู่บ้านปากชะ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และหมู่บ้านลำป่า อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

- ระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน หมู่บ้านที่ทำการสำรวจมีระบบไฟฟ้าและประปาของหมู่บ้านให้บริการเกือบทั้งหมดยกเว้นหมู่บ้านปากประ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ยังใช้น้ำบ่ออยู่เป็นบ่อส่วนบุคคลส่วนน้ำที่ใช้อาบชาวบ้านยังนิยมใช้น้ำจากคลอง

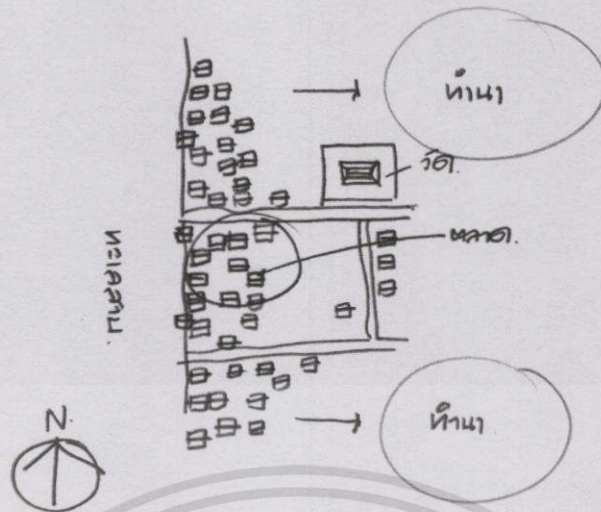
3.3.1.3 บ้านติดทะเล

- ลักษณะรูปพรรณสัณฐานและสภาพบ้านเรือน กลุ่มบ้านที่ทำการสำรวจเป็นหมู่บ้านติดชายทะเล มีผลกระทบต่อน้ำขึ้นน้ำลง ลักษณะบ้านหันหน้าและหันหลังเข้าสู่ทะเลแต่หน้าจั่วเกือบทั้งหมดหันไปทางทะเลเรียงตัวตามแนวของทะเลสาบเป็นกลุ่มและกระจายบ้าง สำหรับบ้านที่สร้างมาภายหลังจะมีการร่นระยะจากชายทะเลมาพอสมควร

ภาพที่ 3.4 ลักษณะหมู่บ้านติดทะเลสาบฝั่งตะวันตก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.5 ลักษณะหมู่บ้านติดทะเลสาบฝั่งตะวันออก

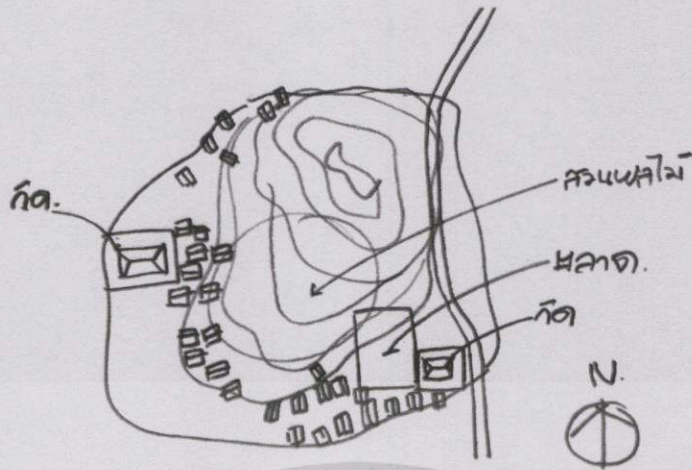
- ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านและพื้นที่เกษตรกรรมและอาชีพพื้นถิ่น กลุ่มหมู่บ้านจะอยู่กันเป็นกลุ่มเป็นย่านที่พักอาศัยส่วนเกษตรกรรมจะอยู่ด้านนอกของหมู่บ้าน โดยมีการทำนาและผลิตภัณฑจากต้นตาลส่วนบ้านที่ติดทะเลมากๆก็จะทำการประมงเป็นอาชีพเสริมอีกอาชีพหนึ่งด้วย

- ระบบถนนและทางสัญจร เนื่องจากตัวหมู่บ้านเป็นลักษณะเกาะตัวไปตามชายทะเลดังนั้นจึงห่างไกลจากถนนหลวงสายหลักเพราะเมื่อก่อนชาวบ้านจะเดินทางด้วยทางเรือแต่มีถนนสายรองเป็นถนนลาดยางและคอนกรีตแยกเข้าหมู่บ้านตลอดแนวชายทะเลยกเว้นบ้านที่กระจัดกระจายหรืออยู่ห่างจากกลุ่มบ้านยังต้องใช้คัณนาเป็นทางสัญจร

- ระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน จากการสำรวจทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้าส่วนระบบประปา นั้นจะยกเว้นเฉพาะบ้านพรวน ตำบลท่าพัน อำเภอสิงหนคร, บ้านตะโหนดด้วน อำเภอกะแสสิทธิ์ จังหวัดสงขลาและบ้านจงเก ตำบลจงถนน อำเภอลำดวน จังหวัดพัทลุงชาวบ้านส่วนใหญ่ในบริเวณที่กล่าวมานี้จะมีการเก็บน้ำฝนไว้ในโอ่งหรือไม่ก็เป็นถังน้ำขนาดใหญ่

3.3.1.4 บ้านบนเกาะ

- ลักษณะรูปพรรณสัณฐานและสภาพบ้านเรือน ในกลุ่มหมู่บ้านบนเกาะแหล่งที่ตั้งจะอยู่บริเวณริมทะเลลักษณะบ้านจะหันหน้าเข้าสู่ทะเล หน้าจั่วจะหันหน้าสู่ทะเลด้วย ลักษณะจะอยู่กันเป็นกลุ่มเป็นลักษณะบ้านพักอาศัย บางบ้านจะมีทำนน้ำเป็นของตนเองเช่นบ้านแหลมทอง ตำบลเกาะนางคำ อำเภอลำดวน จังหวัดพัทลุง หรือบ้านที่อยู่บริเวณเชิงเขาของเกาะตำบลเกาะยอ อำเภอมืองจังหวัดสงขลา

ภาพที่ 3.6 ลักษณะหมู่บ้านที่อยู่บนเกาะ

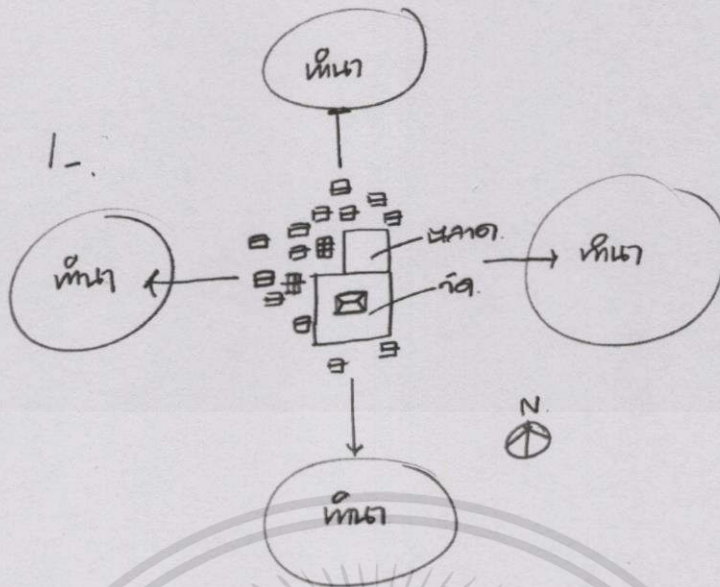
- ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านและพื้นที่เกษตรกรรมและอาชีพพื้นถิ่น ลักษณะของหมู่บ้านบนเกาะจะเป็นย่านพักอาศัยและส่วนพื้นที่เกษตรกรรมจะอยู่ห่างจากทะเลเช่น บ้านแหลมทอง ตำบลเกาะนางค้ำ อำเภอปากพูน จังหวัดพัทลุง เป็นมีอาชีพทางการเกษตรเช่นทำนา,ปลูกผลไม้,ปลูกสวนยางพาราและทำผลิตภัณฑ์จากต้นตาล ส่วนชาวบ้านที่ทำการประมงจะอยู่ชิดกับทะเลหาปลาและการเลี้ยงปลาในกระชัง และบ้านก็ทอผ้า ทำกระเบื้องหลัง กระเบื้องดินเผา

- ระบบถนนและทางสัญจร หมู่บ้านส่วนใหญ่จะอยู่รอบๆเกาะดังนั้นถนนหลวงสายหลักจึงเข้าไม่ถึงตัวหมู่บ้าน ฉะนั้นจึงมีทางเข้าย่อยแยกเข้าหมู่บ้านเป็นถนนดินอัดแน่น(ลูกรัง) ส่วนบ้านบนเกาะยอด ถนนจะเป็นถนนลาดยางกระจายไปรอบๆเกาะ

- ระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน หมู่บ้านจะมีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้านแต่ระบบประปาจะมีเฉพาะบ้านเกาะยอด อำเภอเมืองจังหวัดสงขลาเท่านั้น นอกนั้นจะใช้น้ำฝนที่เก็บไว้มาใช้บริโภคและใช้ในการอุปโภค ส่วนระบบสุขภิบาลห้องน้ำต่างๆก็จะต่อเติมแยกออกจากตัวบ้านเหมือนกันหมดทุกครัวเรือน

3.3.1.5 บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ

- ลักษณะรูปพรรณสัณฐานและสภาพบ้านเรือน เป็นลักษณะบ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มของลำคลองเช่น คลองบางแก้ว,คลองห่านโพธิ์,คลองฝาละมีบ้านอยู่กันเป็นกลุ่มย่อยๆประมาณ 4-5 หลังในจุดที่ทำการเกษตรกรรม บ้านทุกหลังจะหันไปทางทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตกและจะมีรั้วล้อมแยกกันอยู่ออกเป็นลักษณะกลุ่มเครือญาติ

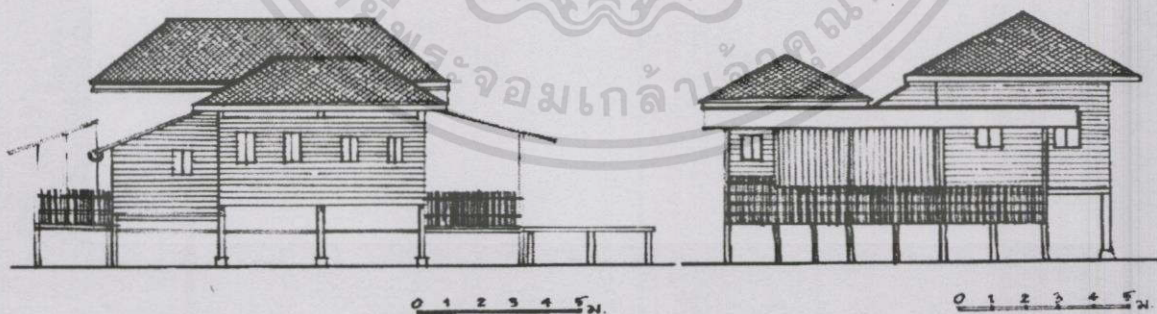
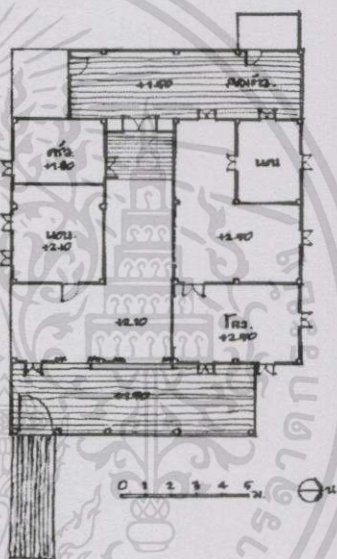

ภาพที่ 3.7 หมู่บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ

- ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านและพื้นที่เกษตรกรรมและอาชีพพื้นถิ่น กลุ่มหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ราบลุ่มของแม่น้ำต่างๆจะมีพื้นที่เกษตรกรรมรายล้อมโดยรอบแต่จะใช้น้ำจากลำคลองต่างๆมาเพื่อทำการเกษตรและปลูกพืชต่างๆ
- ระบบถนนและทางสัญจร เนื่องจากสภาพโดยส่วนใหญ่ของหมู่บ้านที่อยู่อยู่ในแหล่งเกษตรกรรมถนนทางหลวงหลักจึงจะอยู่ไกลจากหมู่บ้านแต่จะมีทางย่อยเข้ามาในกลุ่มหมู่บ้านและมีทางแยกย่อยกระจายไปตามบ้านเรือนต่างๆตลอดจนทางเดินเล็กๆระหว่างบ้านพื้นเป็นลักษณะผิวคอนกรีตและดินอัดแน่นลักษณะผิวพื้นจะเป็นลายตาราง
- ระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน กลุ่มหมู่บ้านแบบนี้จะมีไฟฟ้าใช้ แต่จะมีน้ำประปาเฉพาะกลุ่มบ้านใหญ่ที่อยู่ใกล้บริเวณวัดเป็นหลักเท่านั้นส่วนกลุ่มย่อยจะใช้น้ำจากบ่อของกลุ่มหมู่บ้านหรือมีการขุดบ่อน้ำเป็นของตนเองซึ่งจะทำให้มีน้ำใช้ตลอดปี ส่วนระบบสุขาภิบาลจะต่อเติมห้องน้ำแยกออกจากตัวบ้านเกือบทุกครัวเรือน

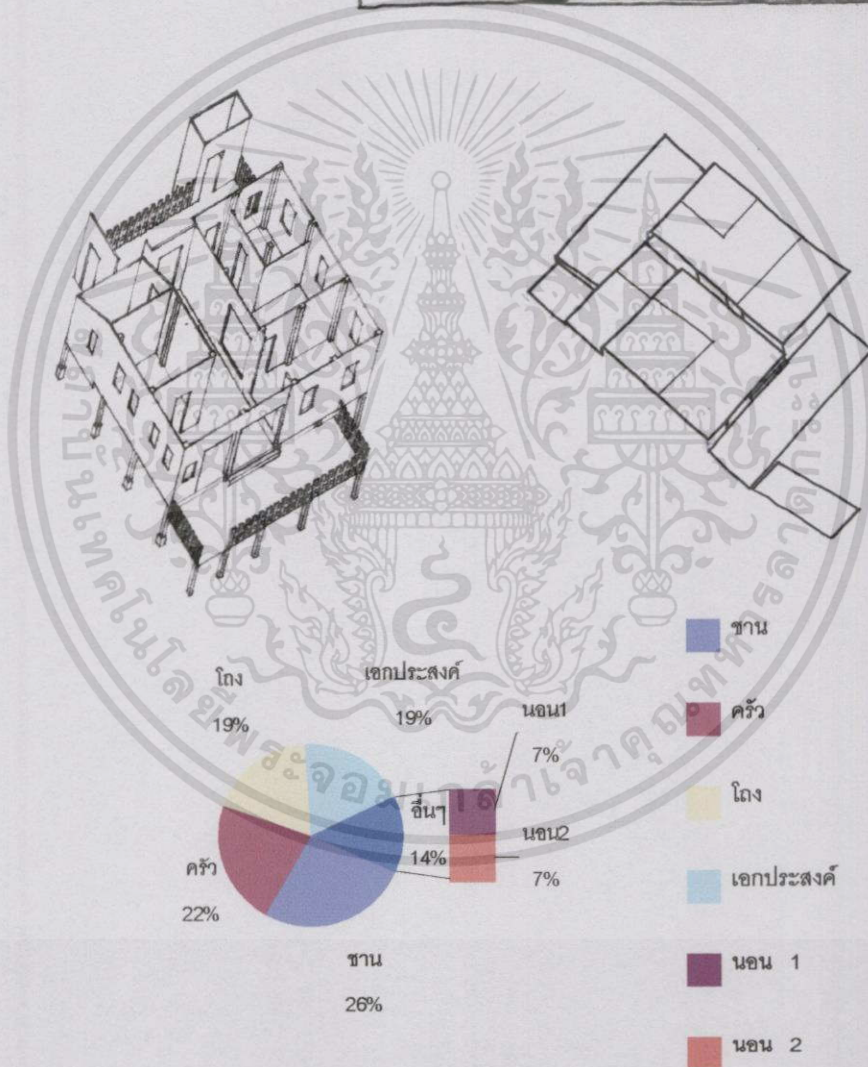
3.4 รายละเอียดบ้านที่เลือกเป็นกรณีศึกษา

3.4.1 บ้านบนทะเล / บ้านทะเลน้อย

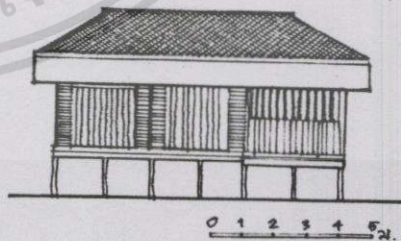
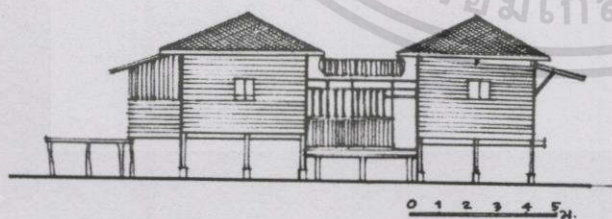
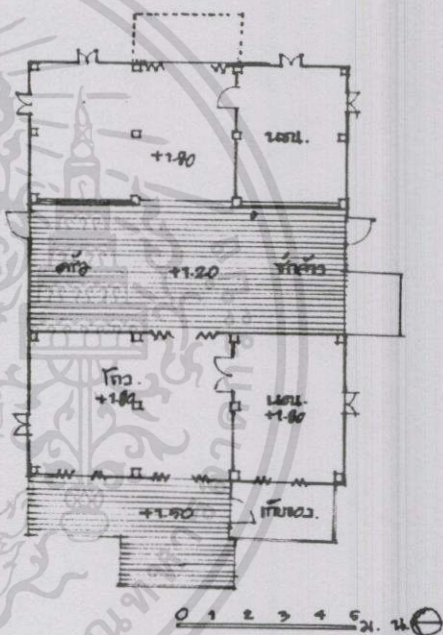
- บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 73/1 ม.1 ต. พนางตุง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางพันธ์ เกลี้ยงแก้ว อายุ 64 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.8 ทศนียภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ผังพื้น รูปด้าน บ้านทะเลน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

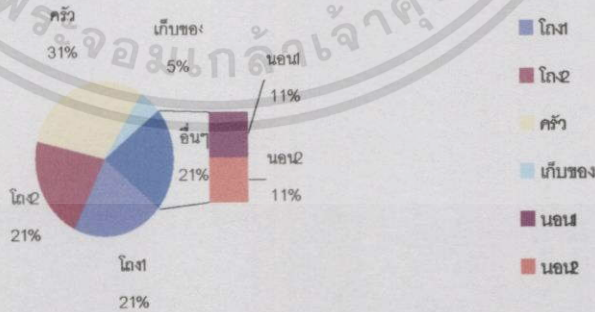
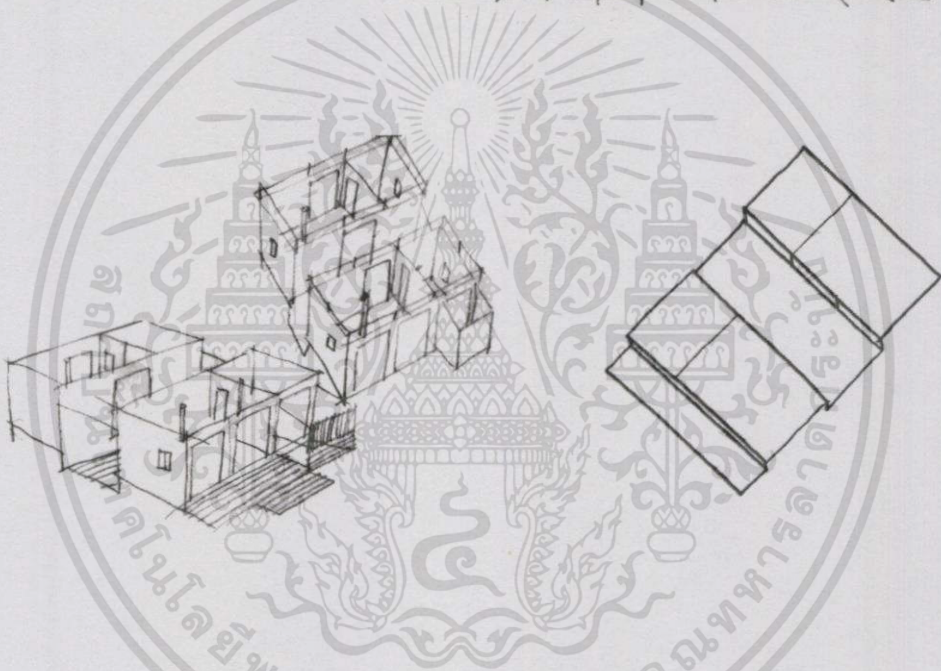
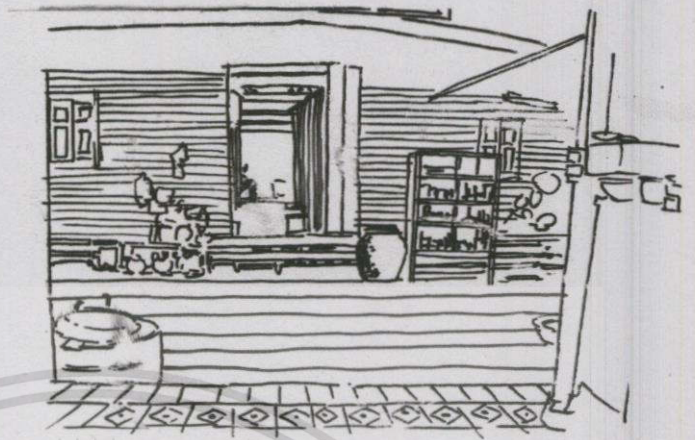
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 73/1 ม.1 ต. พนางตุง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางพันธ์ เกลี้ยงแก้ว อายุ 64 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.9 ทศนิยมภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่บ้านทะเลน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

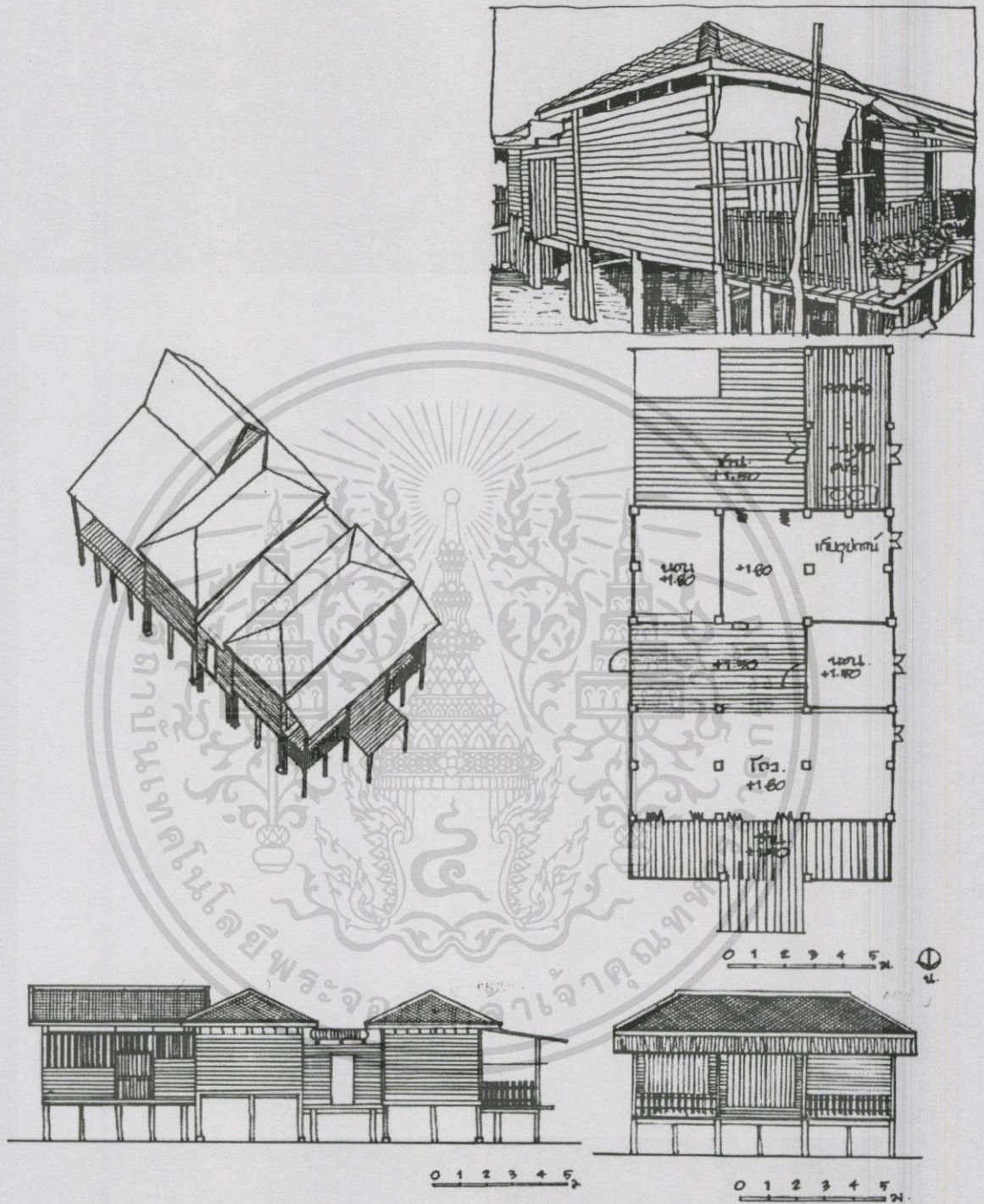
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 54 ม. 2 ต. พนางตุง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางสาวยินดี แก้วแมก อายุ 40 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.8 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

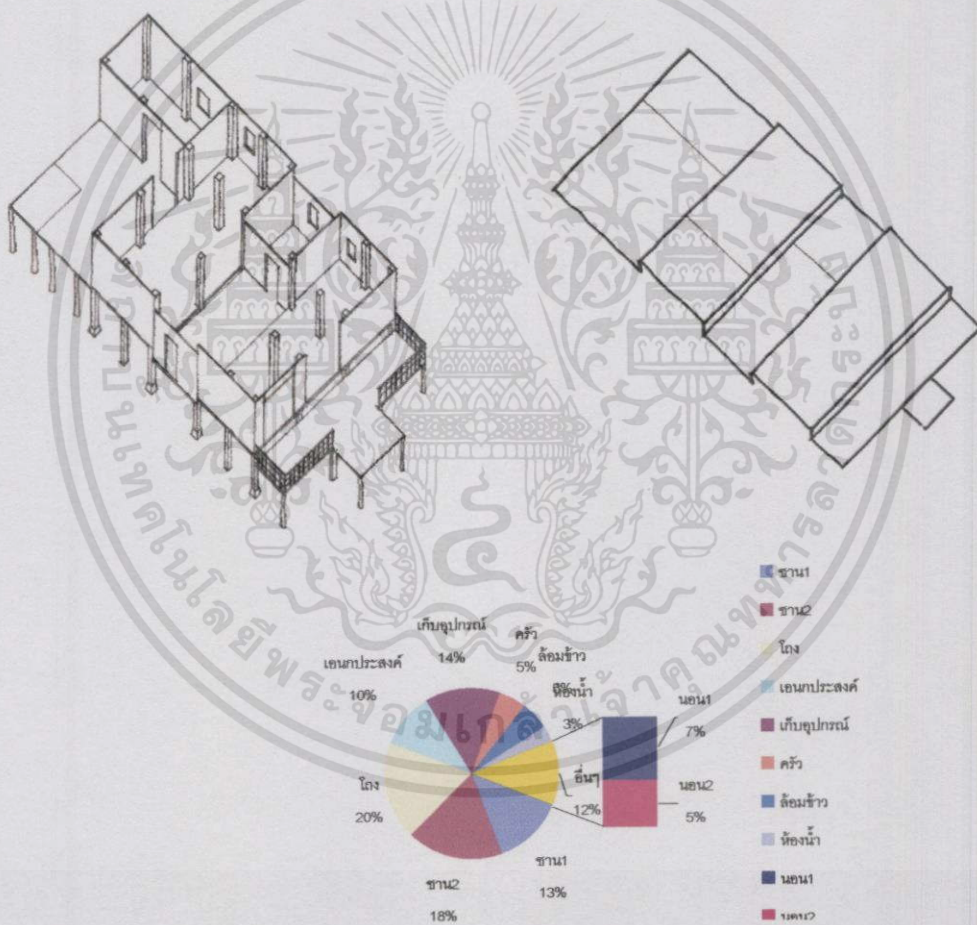
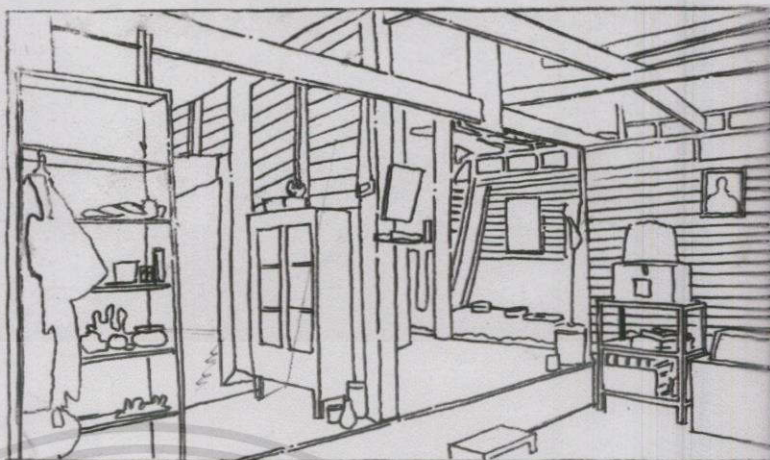
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 54 ม. 2 ต. พนางตุง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางสาวยินดี แก้วแมก อายุ 40 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.9 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 37 ม. 2 ต. พนางตุง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน ลุงเขียน บัวหมู อายุ 71 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.8 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

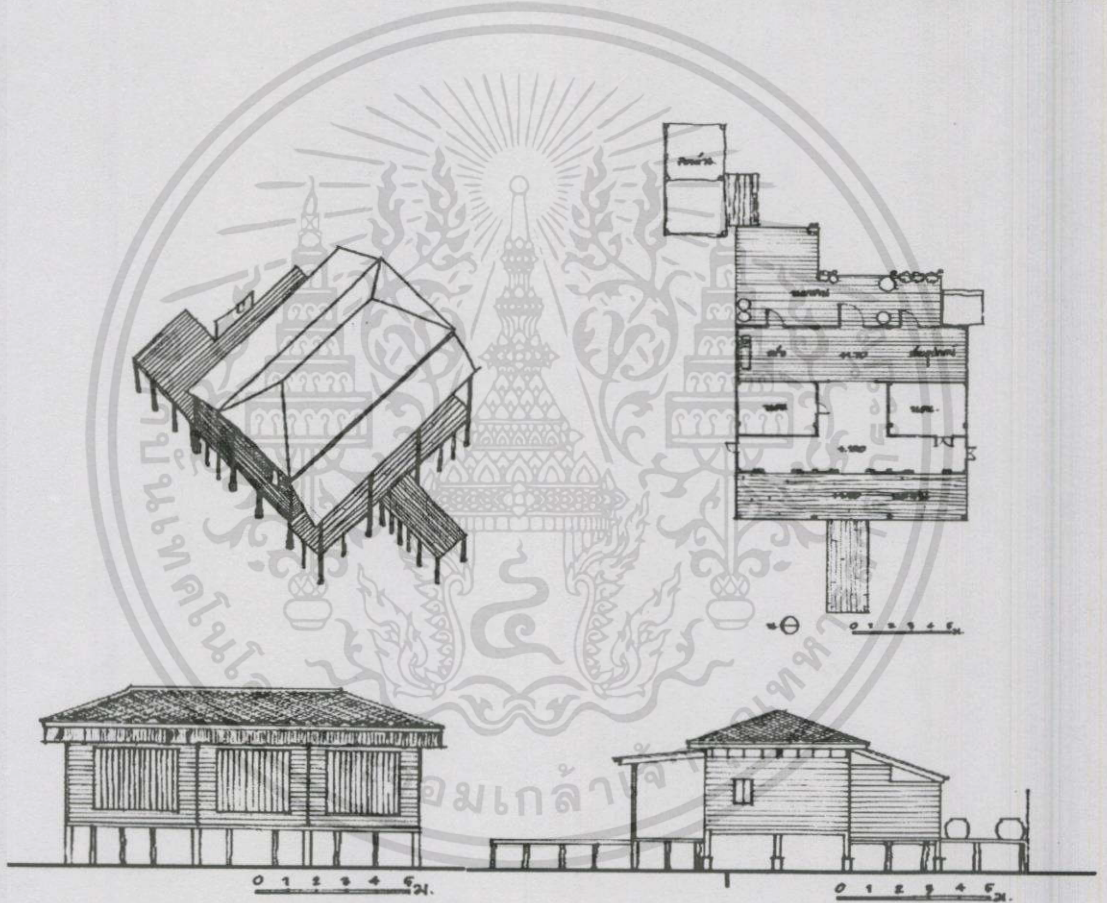
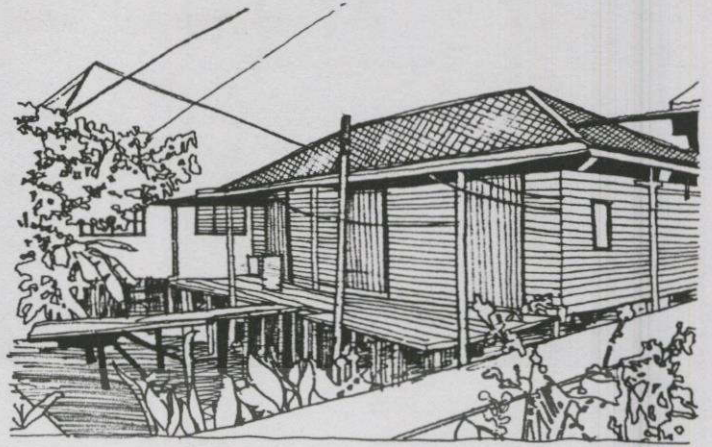
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 37 ม. 2 ต. พนางตุง อ. ควนชนุน จ. พัทลุง

เจ้าของบ้าน ลุงเขียน บัวหมู อายุ 71 ปี

วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544

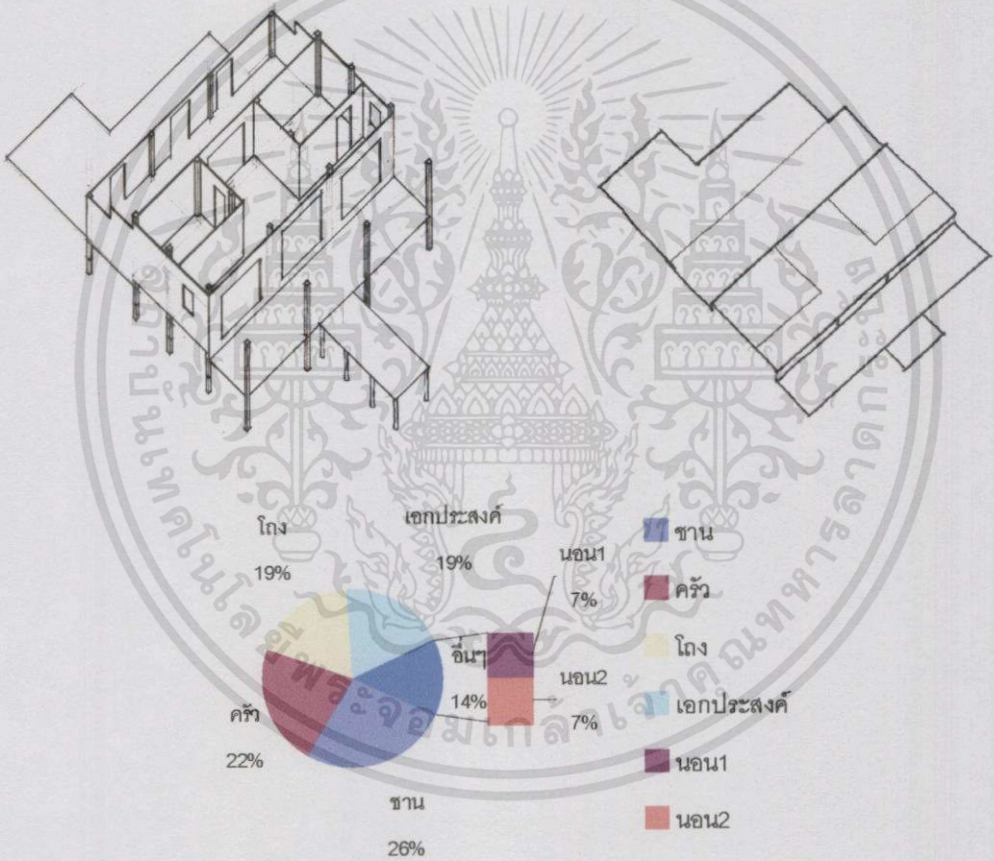
ภาพที่ 3.9 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 62 ม.2 ต. พนางตุง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายช่อม ทองประศรี นางพันธ์ ทองประศรี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.8 (ต่อ)

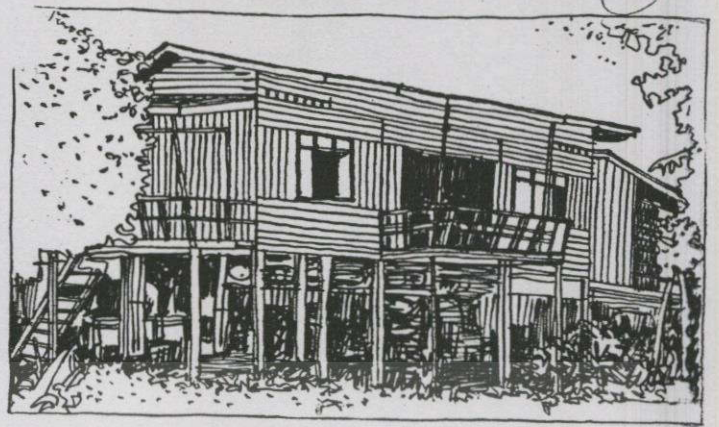
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 62 ม.2 ต. พนางตุง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายช่อม ทองประศรี นางพันธ์ ทองประศรี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.9 (ต่อ)

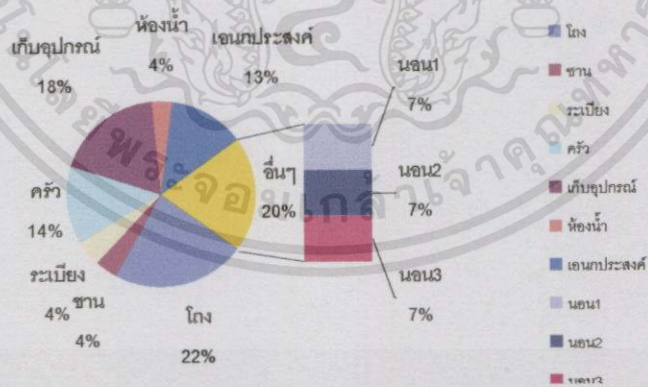
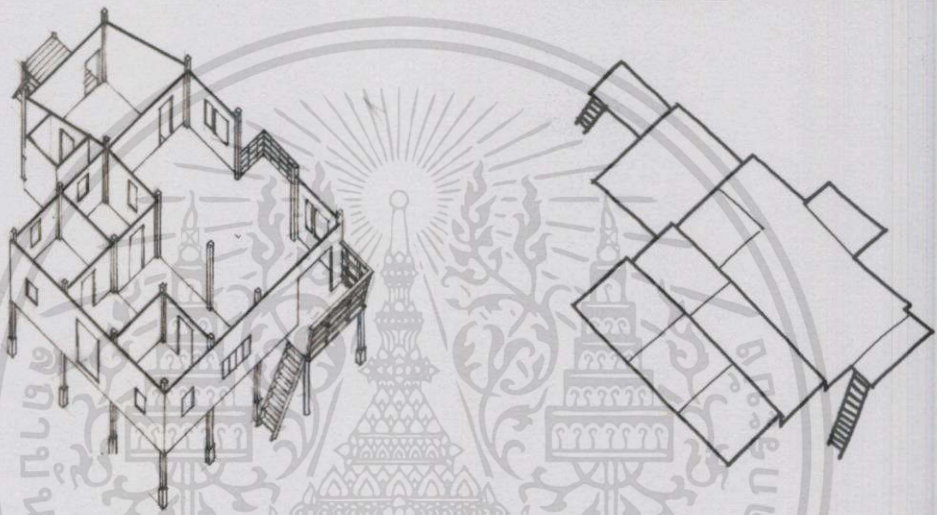
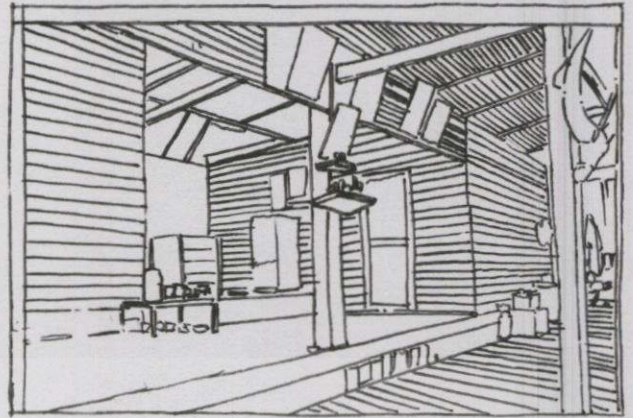
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.2 บ้านริมคลองทะเลสาบ

- บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 122 ม. 4 ต. พนางตุง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางเจริญ วิจิตรโสภา
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 ทศนิยมภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ผังพื้นที่ชั้นล่าง รูปด้านบ้านริมคลองทะเลสาบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

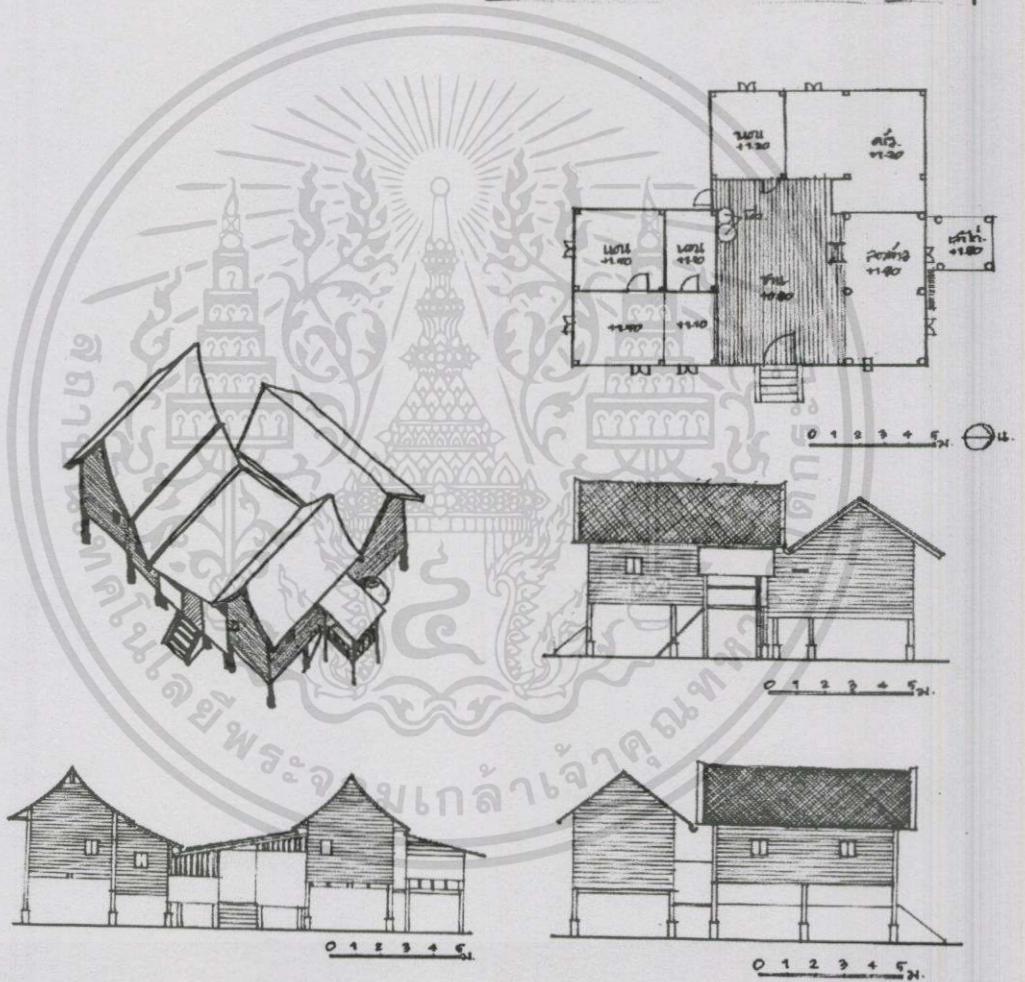
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 122 ม. 4 ต. พนางตุง อ.ควนขนุน จ. พัทลุง

เจ้าของบ้าน นางเจริญ วิจิตรโสภา

วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544

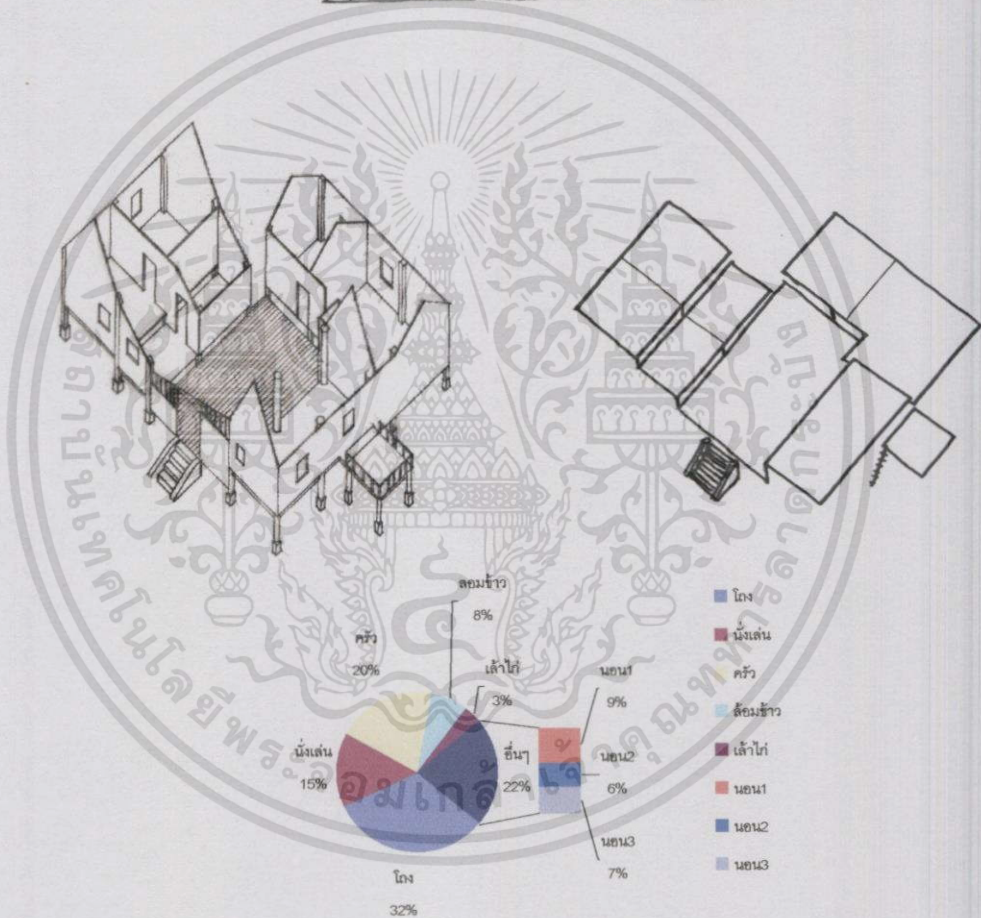
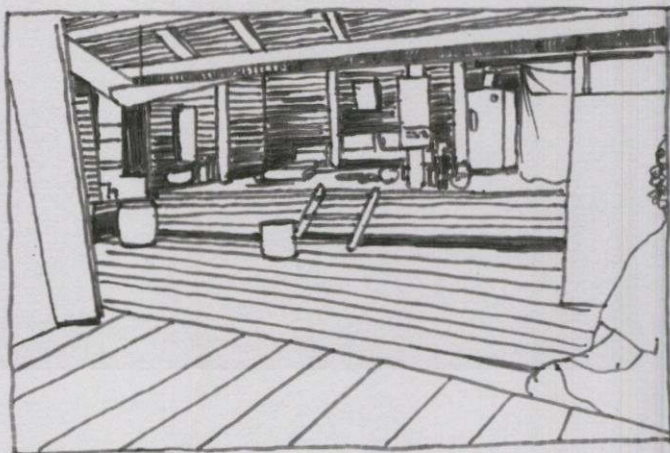
ภาพที่ 3.11 ทศนิยมภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่บ้านริมคลองทะเลสาบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

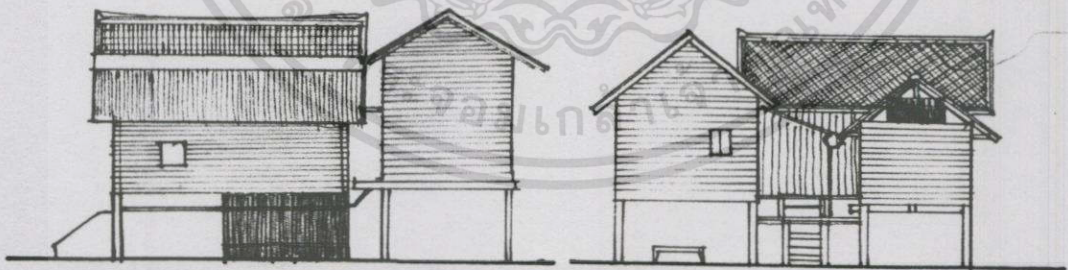
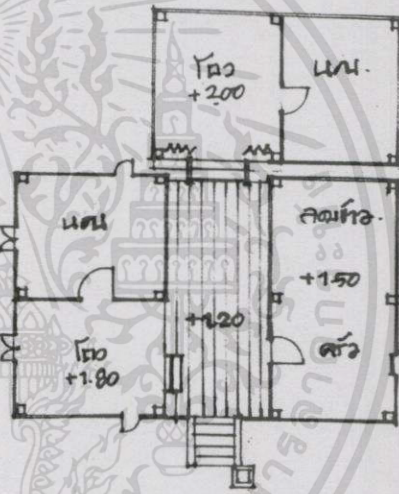
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 68 ม. 4 ต. ลำป่า อ. เมือง จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน คุณปู่เที่ยง เฮ้งนุ้ย นายยี่ง เฮ้งนุ้ย
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 68 ม. 4 ต. ลำป่า อ. เมือง จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน คุณปู่เที่ยง เฮ้งนุ้ย นายยิ่ง เฮ้งนุ้ย
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

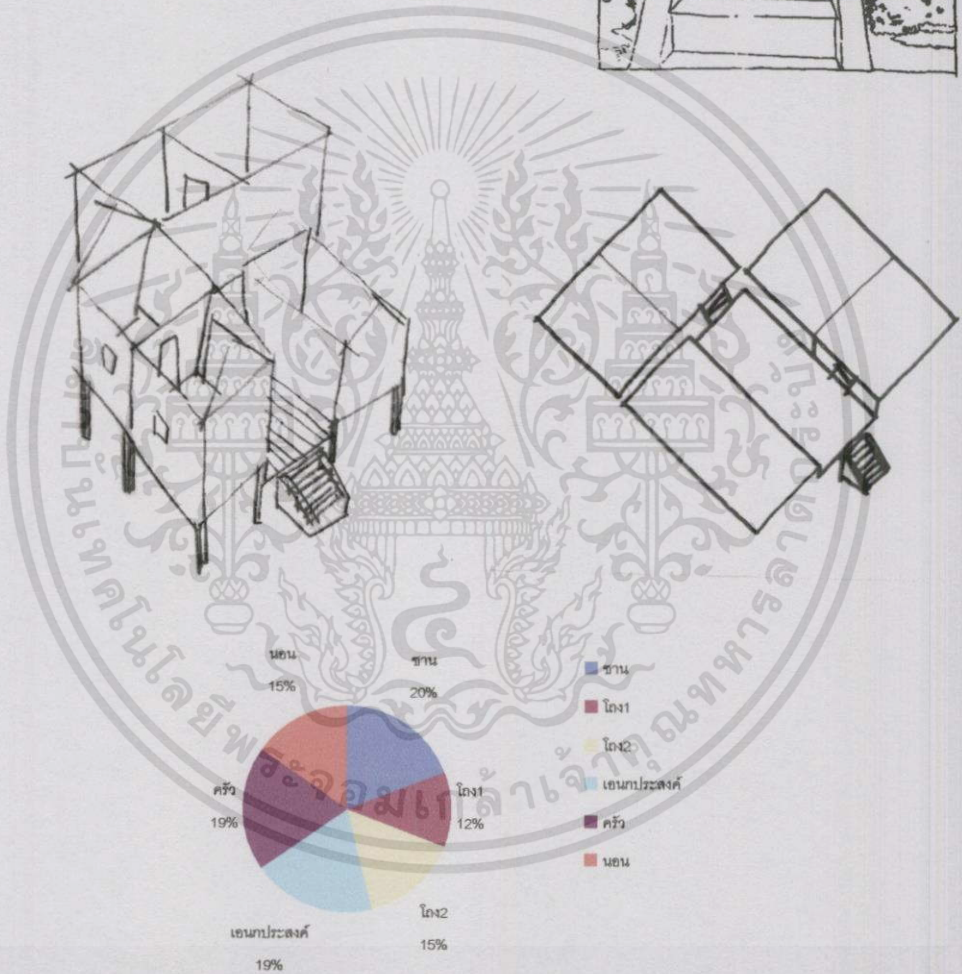
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

0 1 2 3 4 5 ม.

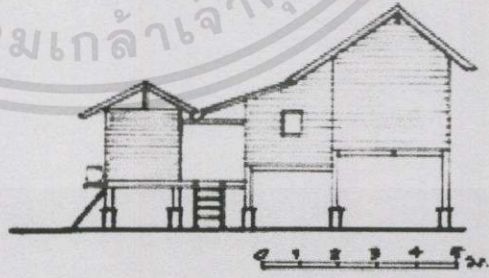
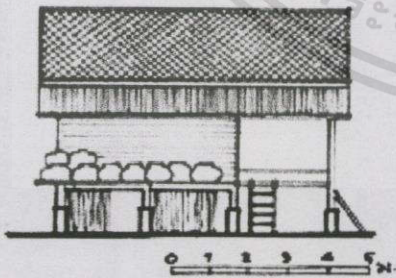
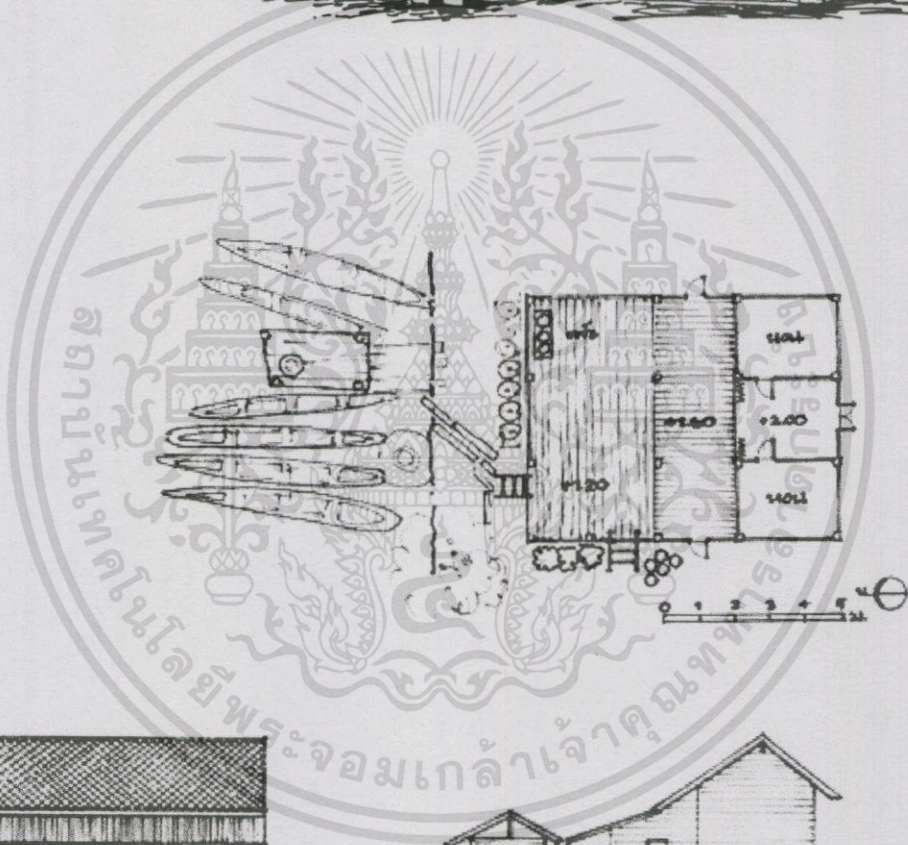
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 78 ม. 4 ต. ลำป่า อ. เมือง จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางแปลก ชางทวง
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

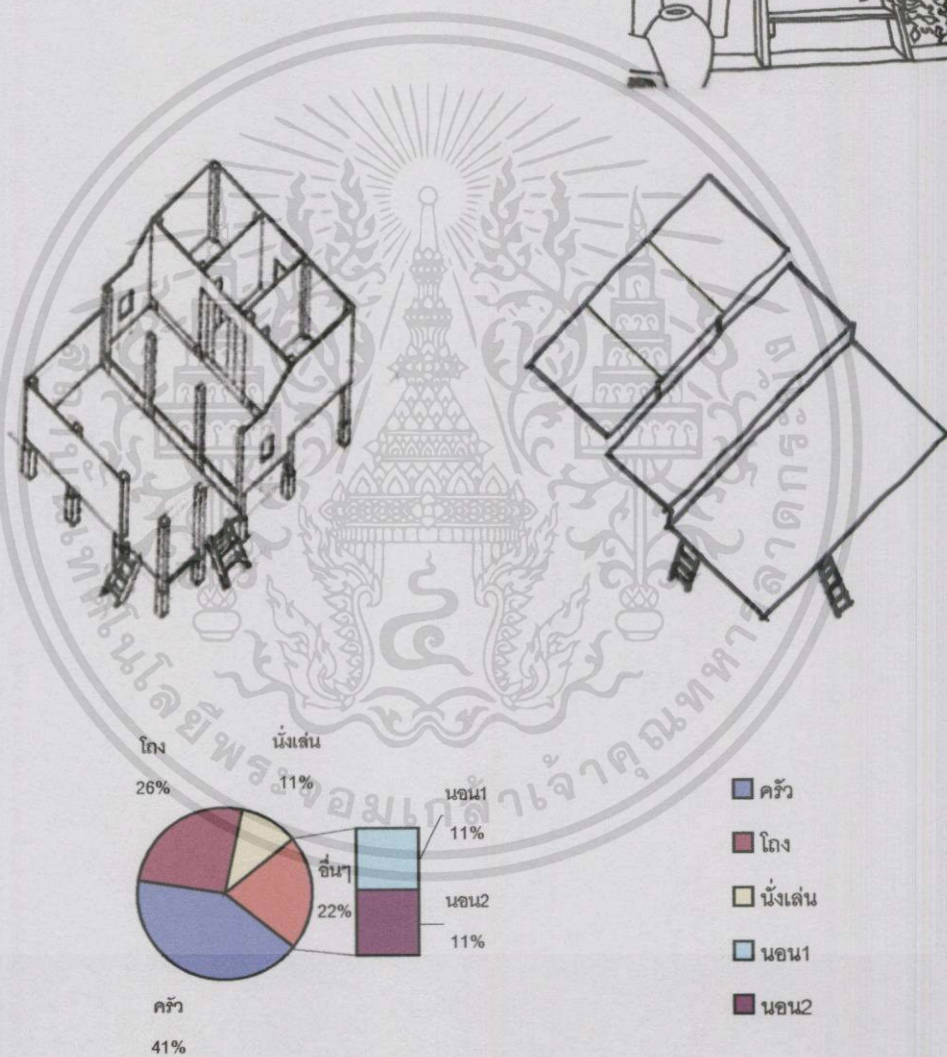
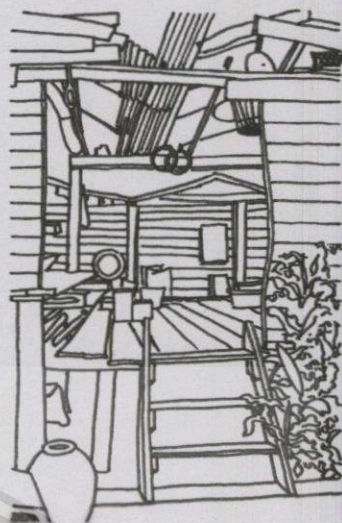
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 78 ม. 4 ต. ลำป่า อ. เมือง จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางแปลก ฉางทอง
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

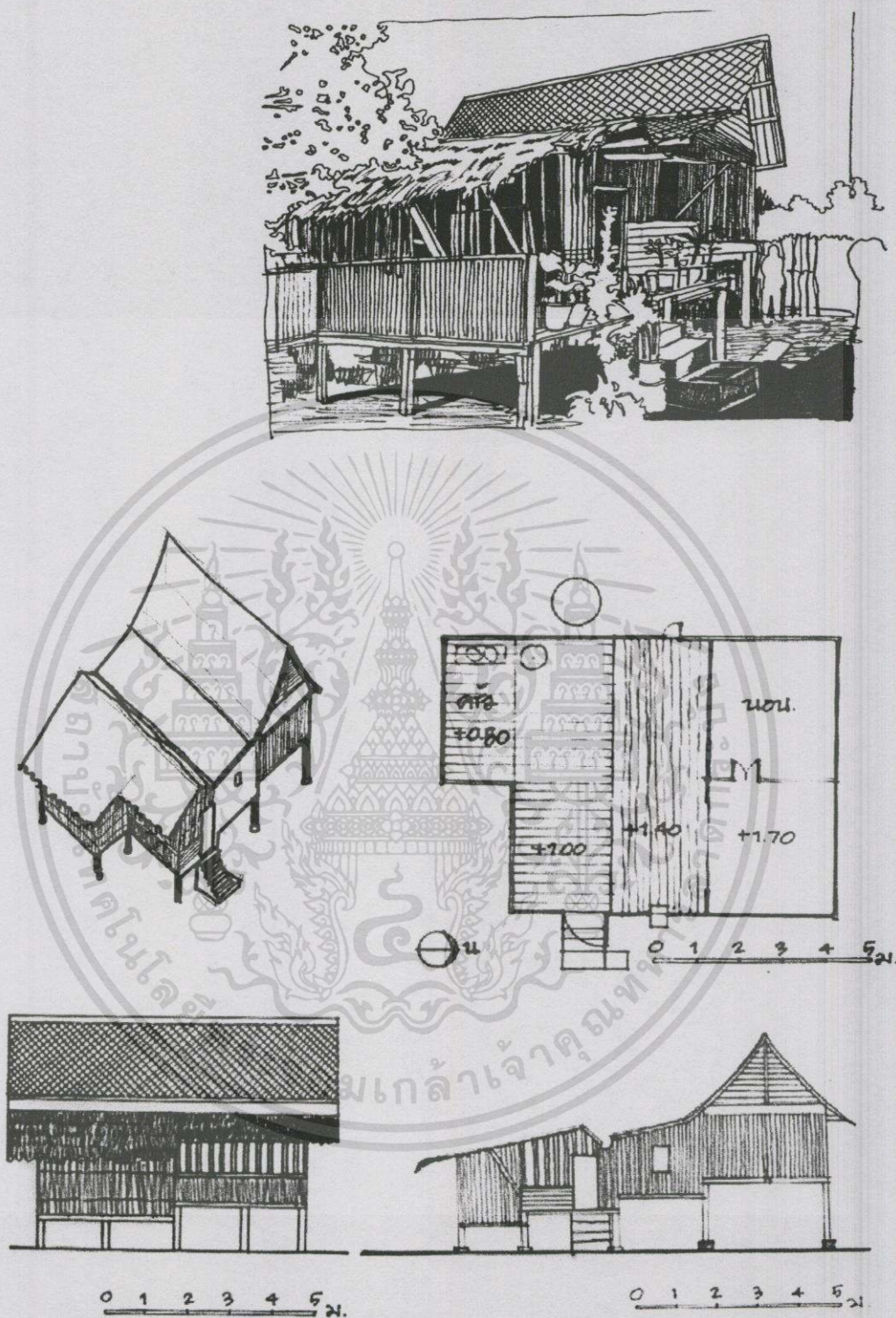
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 2 ม.6 ต. ลำป่า อ.เมือง จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางเสริม สังขวงศ์
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

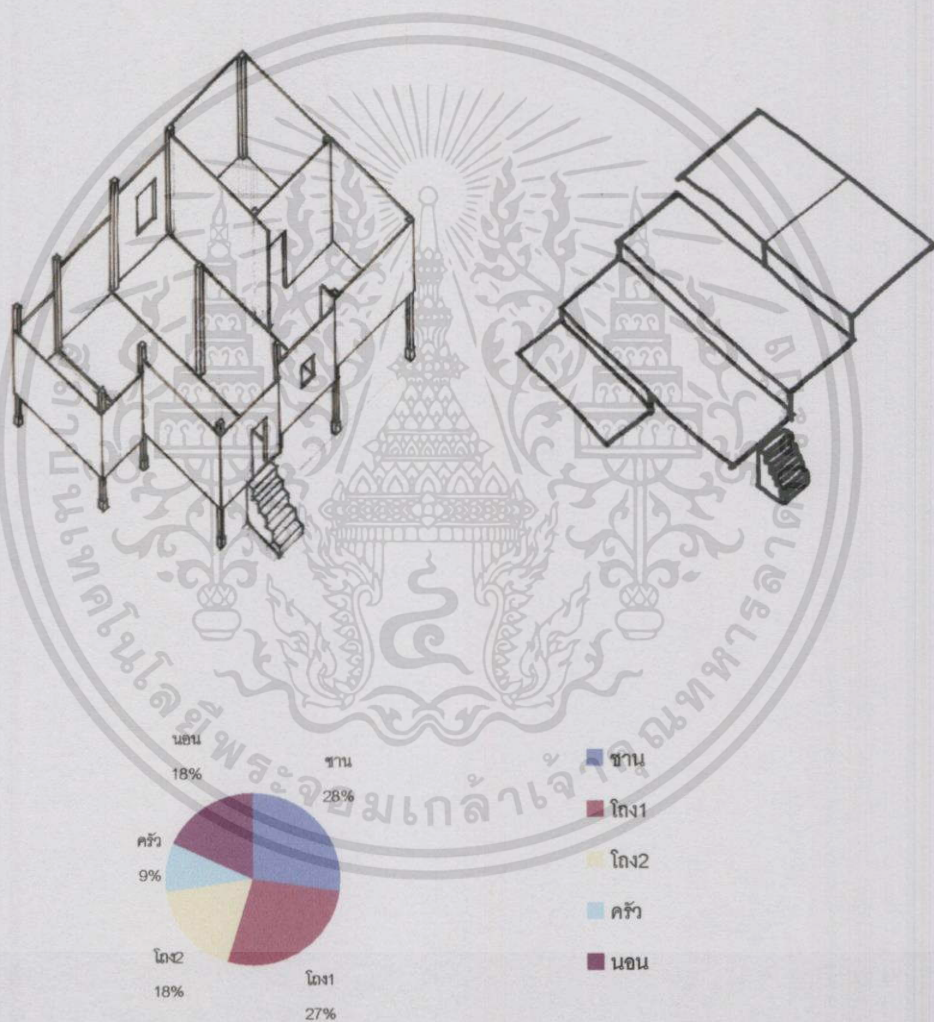
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 2 ม. 6 ต. ลำป่า อ.เมือง จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางเสริม สังขวงศ์
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

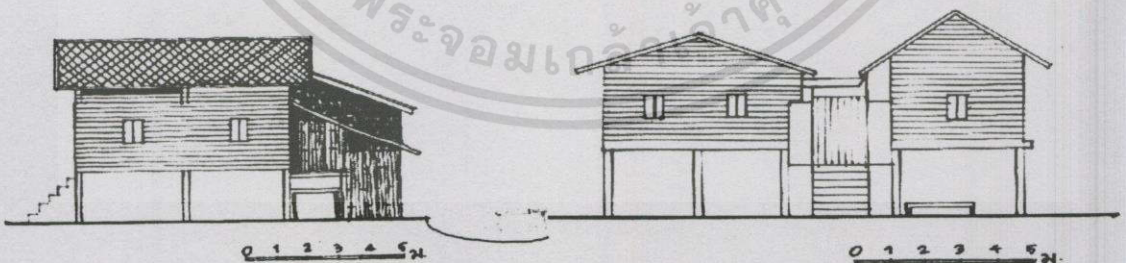
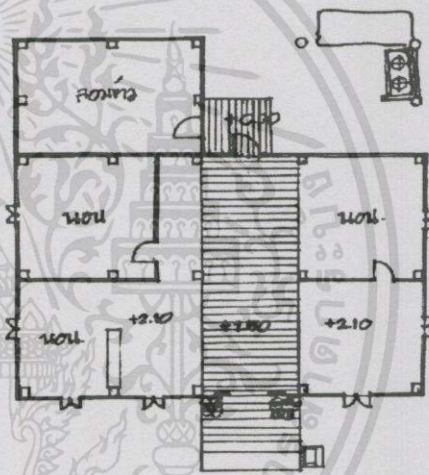
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 37 ม.3 ต. ลำป่า อ. เมือง จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางซูซีพ วงศ์รักษา
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

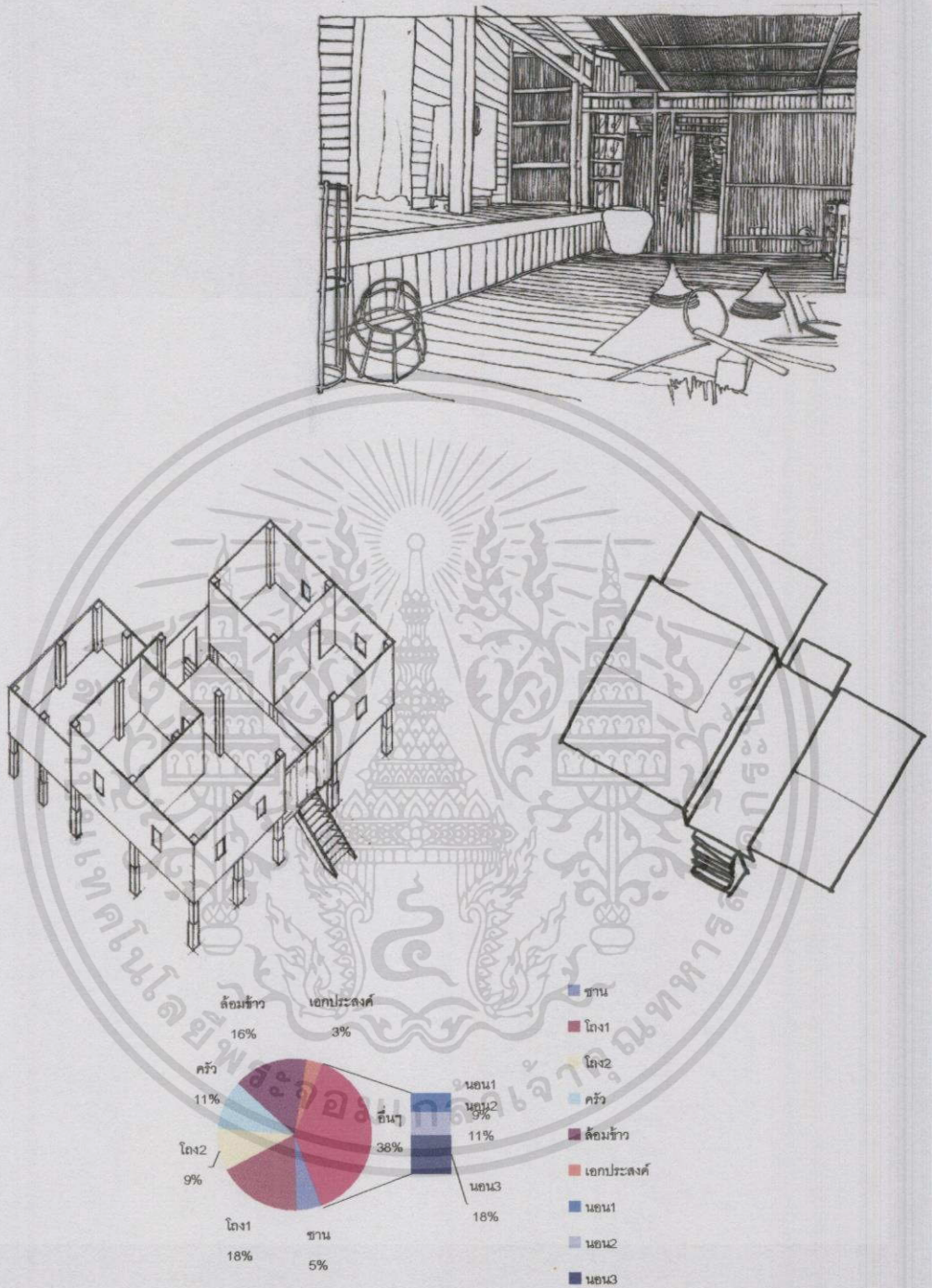
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 37 ม.3 ต. ลำป่า อ. เมือง จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางซูซีพ วงศ์รักษา
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

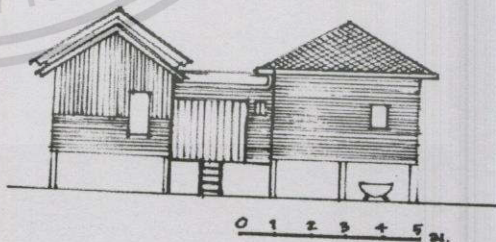
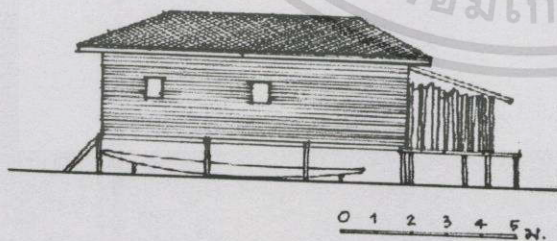
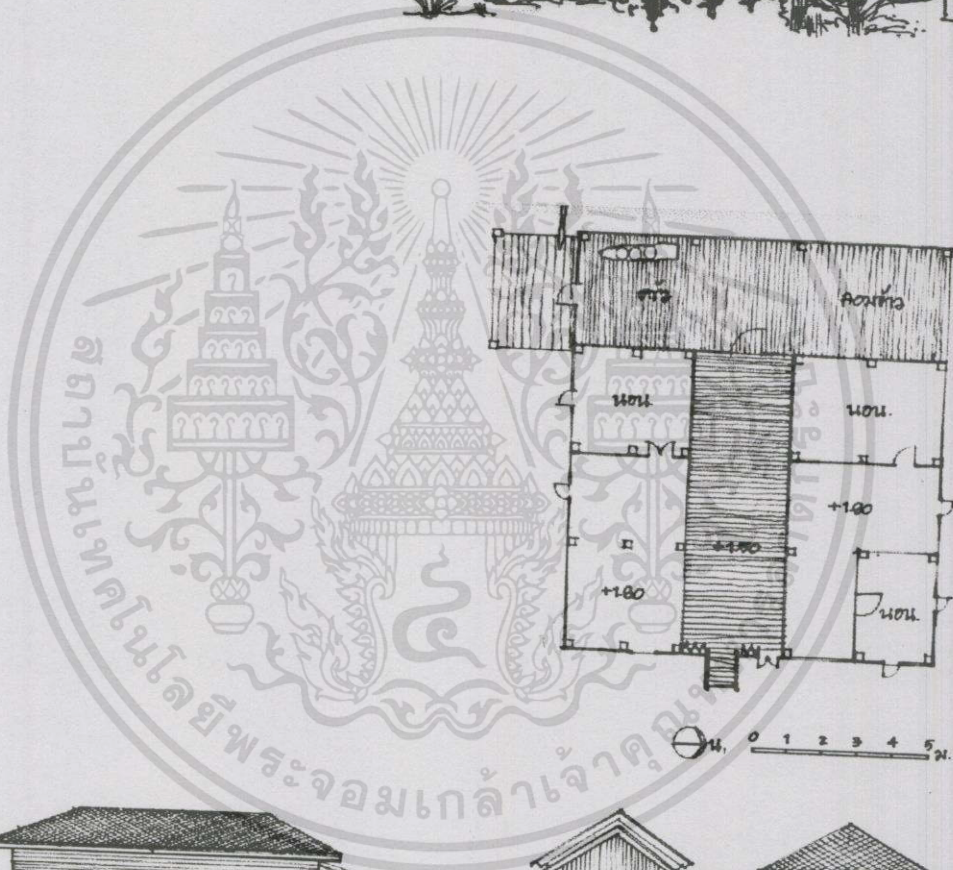
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 77 ม.4 ต. หานโพธิ์ อ. เขาชัยสน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายว่อง ณ.พัทลุง อายุ 55 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

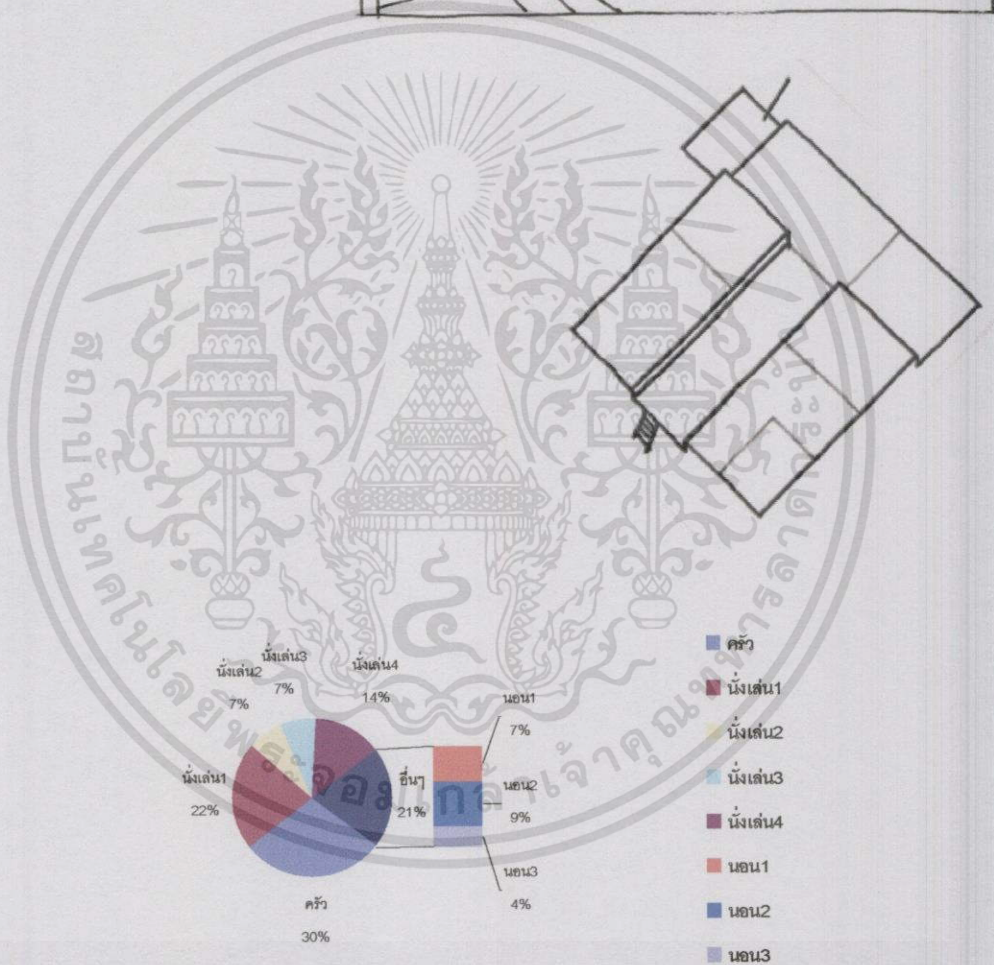
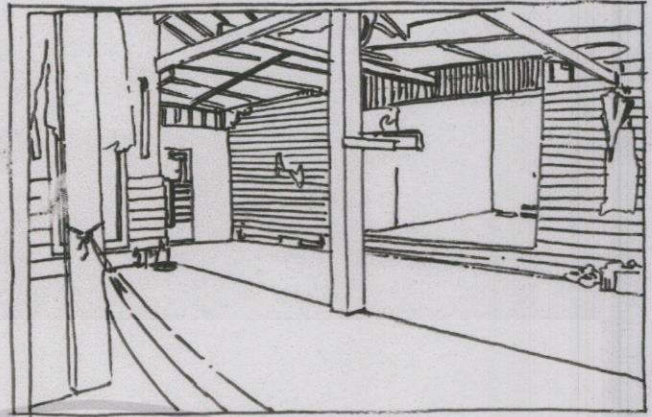

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 77 ม.4 ต. หานโพธิ์ อ. เขาชัยสน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายว่อง ณ.พัทลุง อายุ 55 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

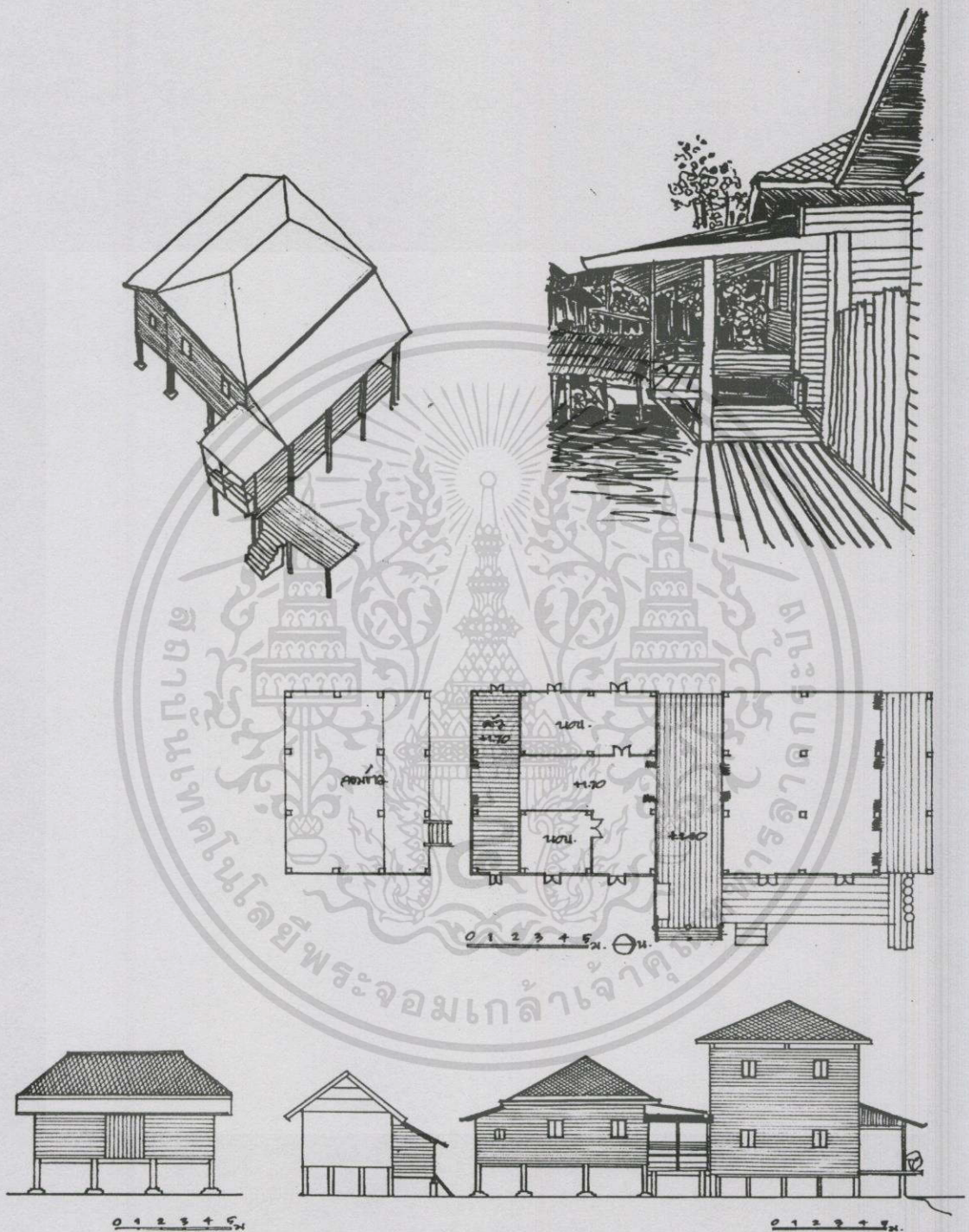

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 76 ม. 6 ต. หานโพธิ์ อ. เขาชัยสน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายสิงห์ ขุนพล อายุ 49 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

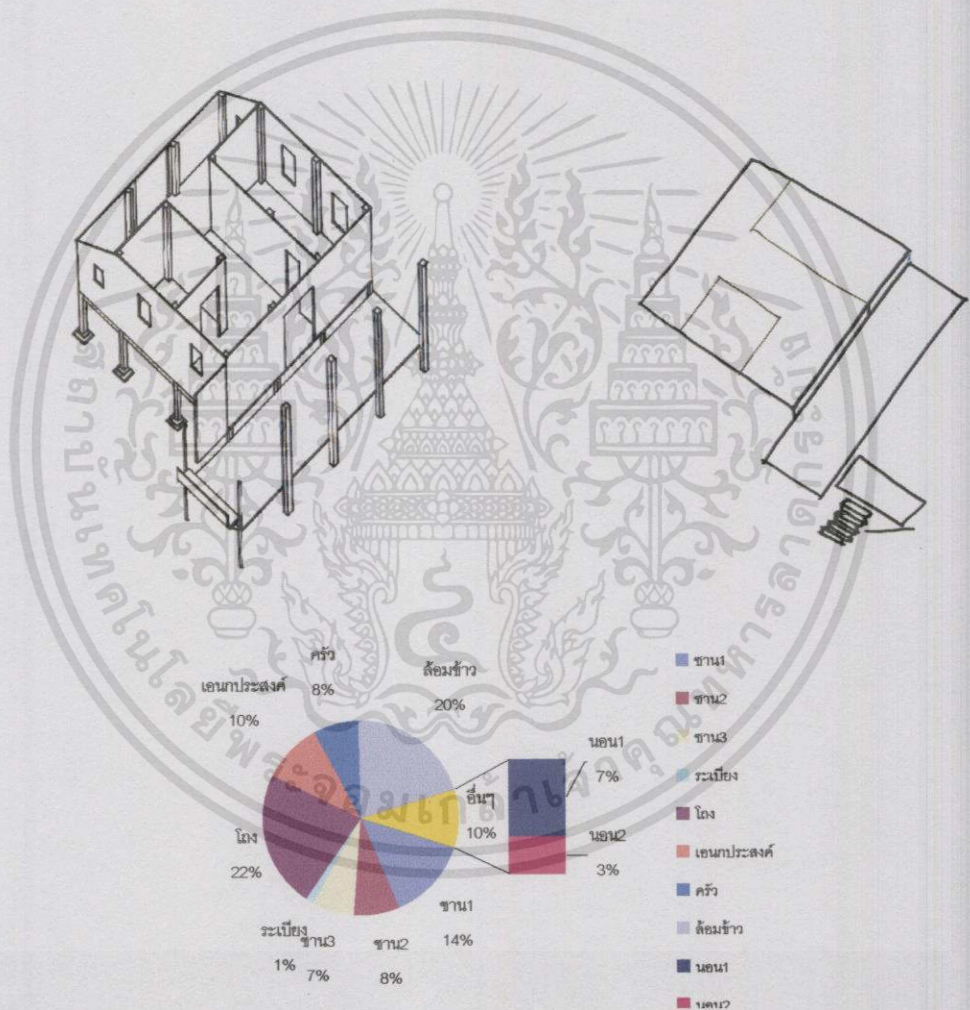
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 76 ม. 6 ต. หานโพธิ์ อ. เขาชัยสน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายสิงห์ ขุนพล อายุ 49 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

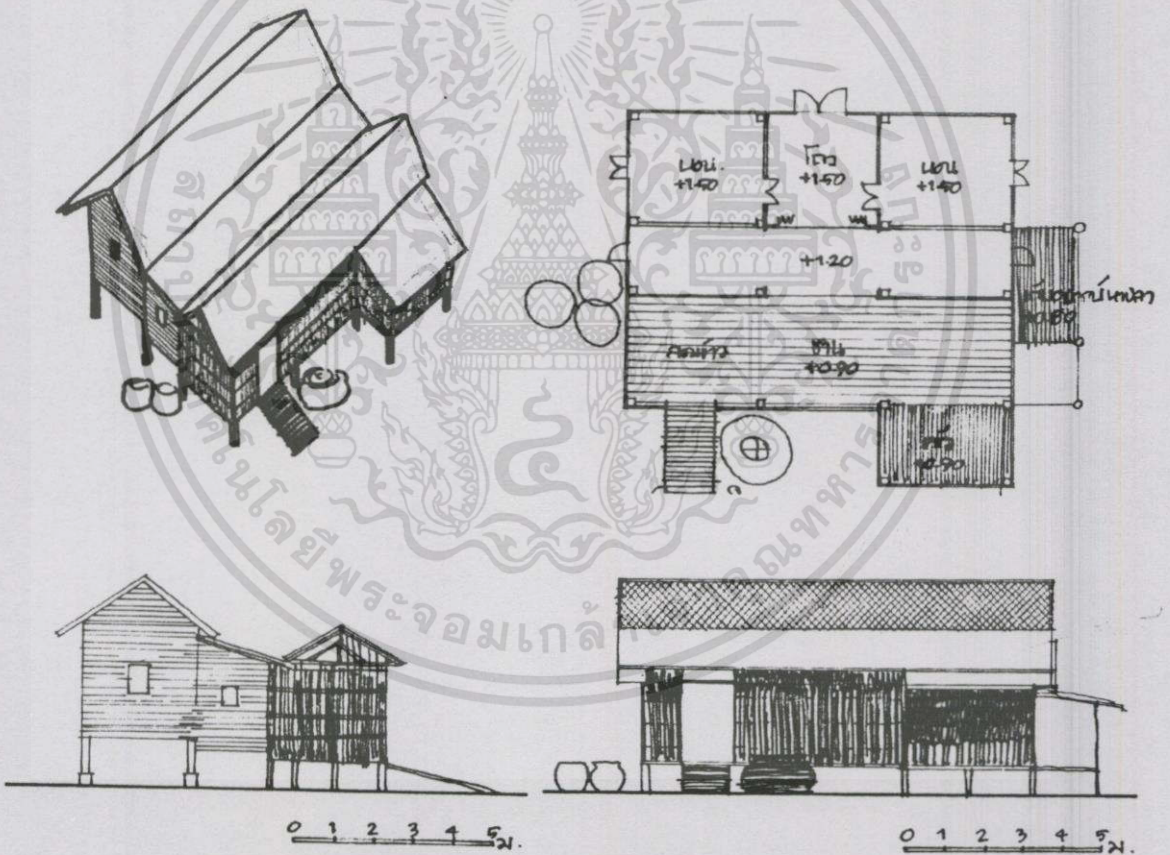
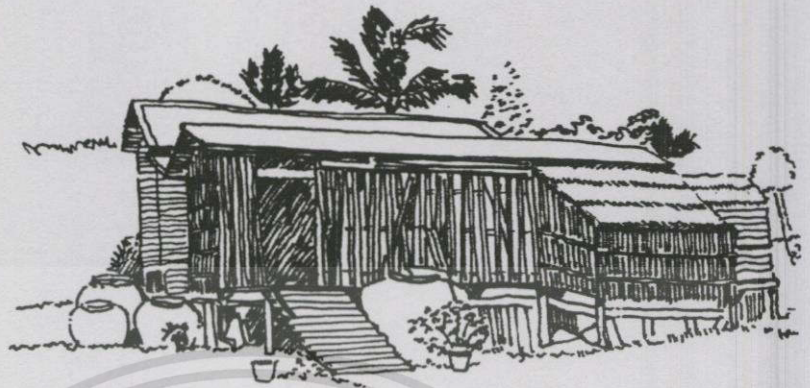
- บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 41 ม. 3 ต. ระโนด อ. ระโนด จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน ยายเลียม มีสัจจานนท์ อายุ 98 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

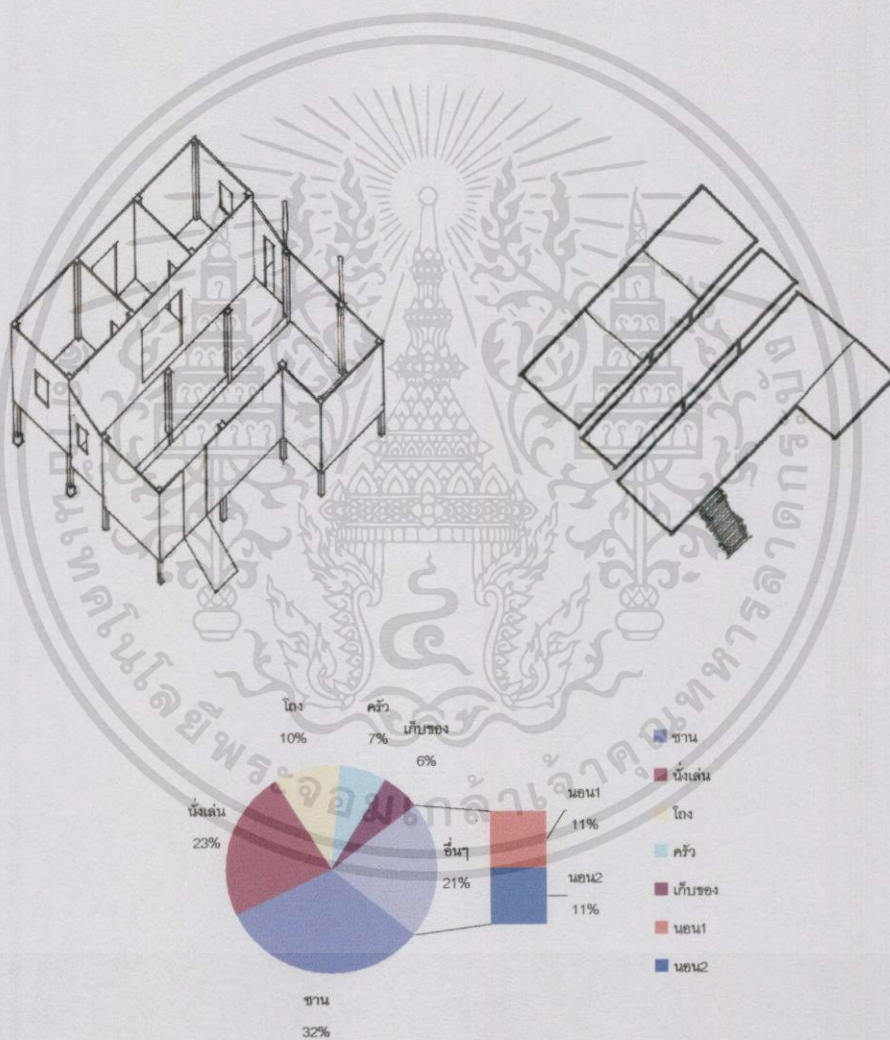
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 41 ม. 3 ต. ระโนด อ. ระโนด จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน ยายเลียม มีสัจจานนท์ อายุ 98 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

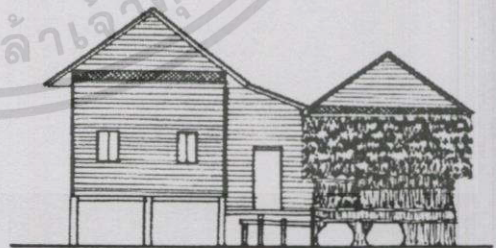
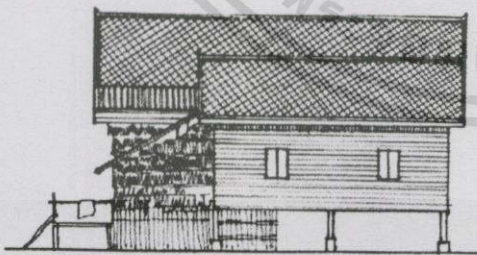
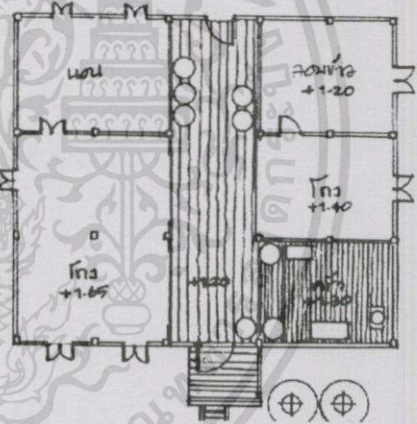
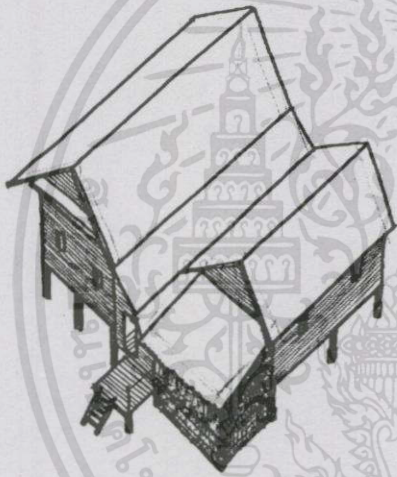
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 30/2 ม. 2 ต. ทราขขาว อ. ระโนด จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายสมบุญ มีปาน
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

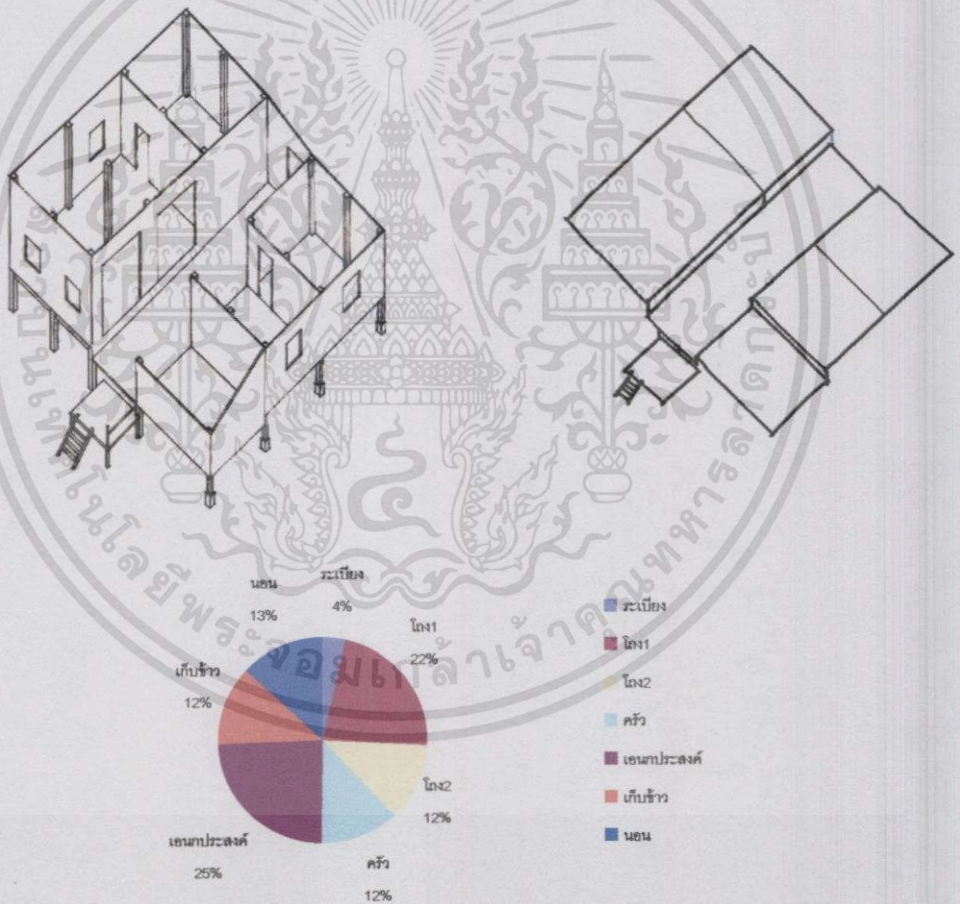
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 30/2 ม. 2 ต. ทราขขาว อ. ระโนด จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายสมบุรณ์ มีปาน
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

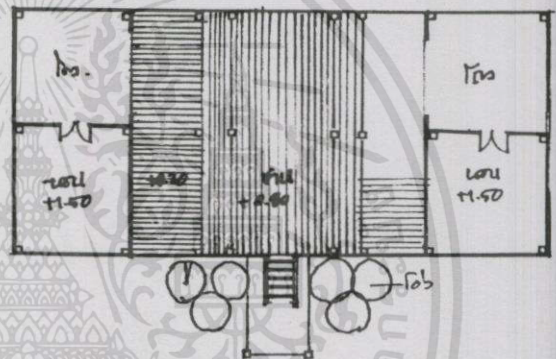
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 10 หมู่ 4 ต. เชียงแสน อ. กระแสสินธุ์ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายชัย ควงจักร นางปราณี ควงจักร
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

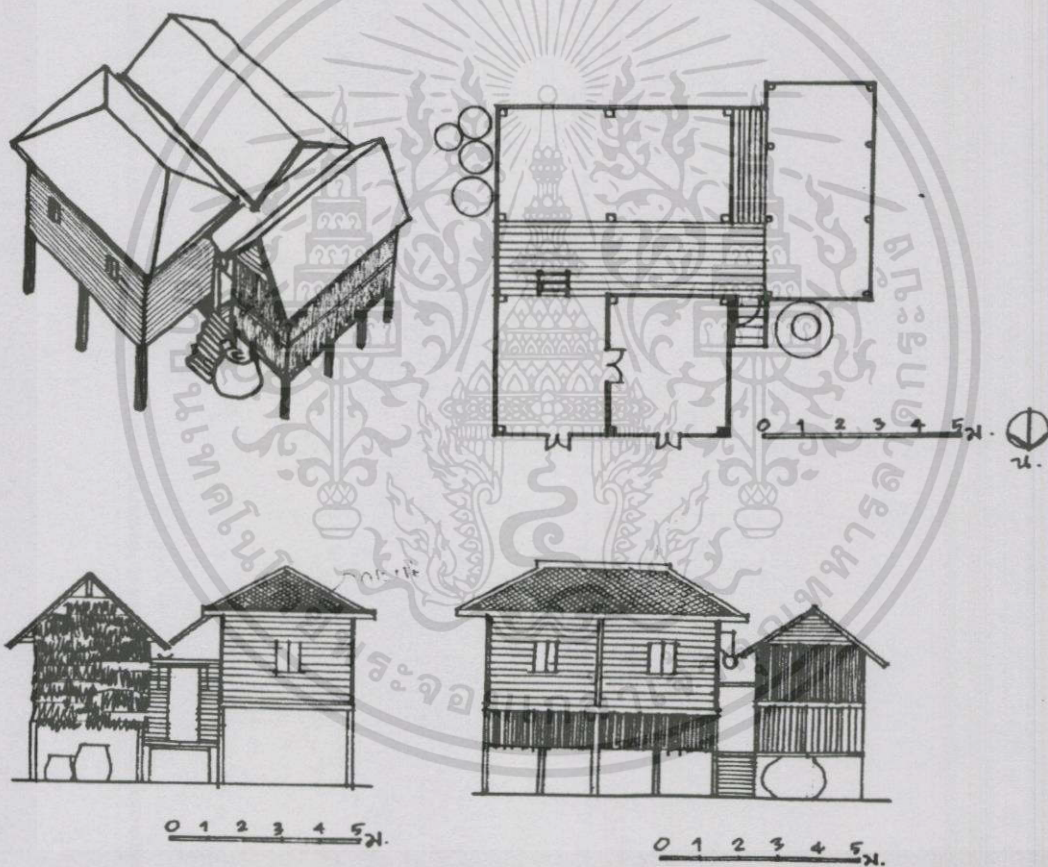
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 10 หมู่ 4 ต. เชียงแสน อ. กระแสสินธุ์ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายชัย คงจักร นางปราณี คงจักร
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

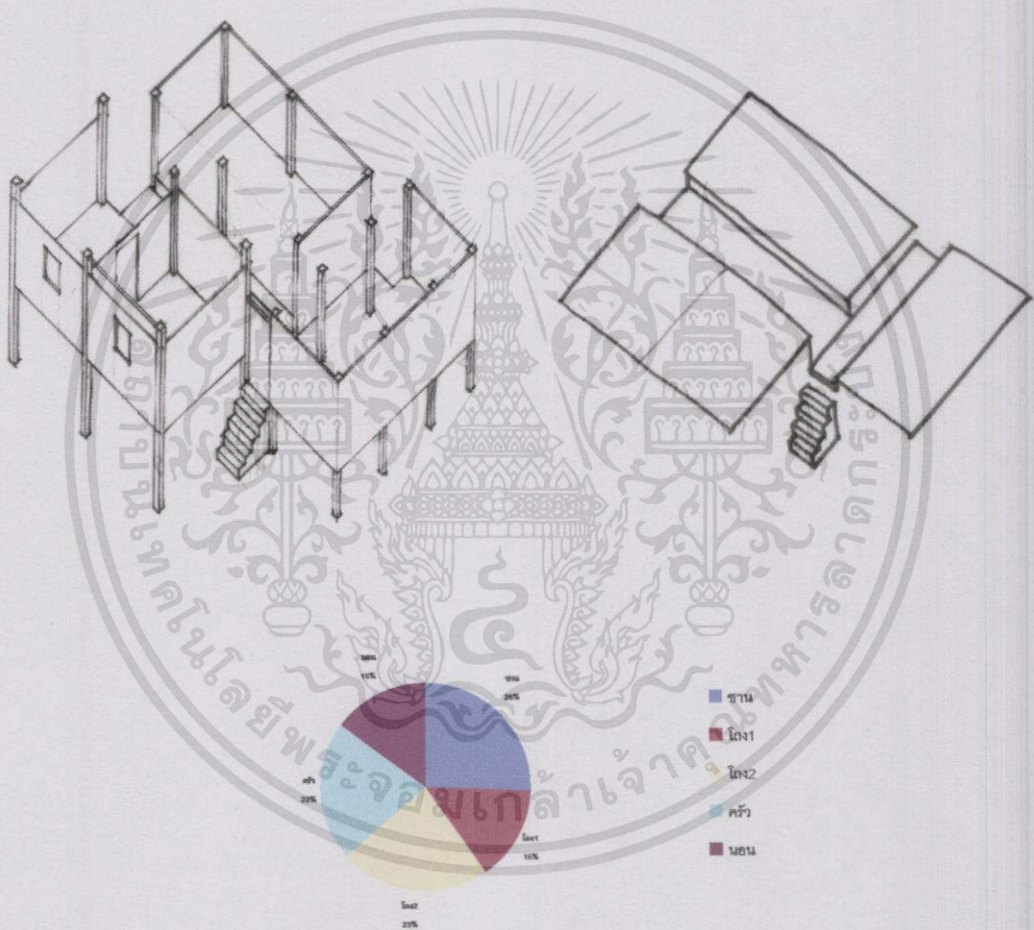
บ้านที่สำรวจ บ้านสตึงหม้อ จ.สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายแก้ว ปุวิไล
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 17 ม. 2 ต. ท่าบป อ. สทิงหม้อ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายชิต ไชยโชติ
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

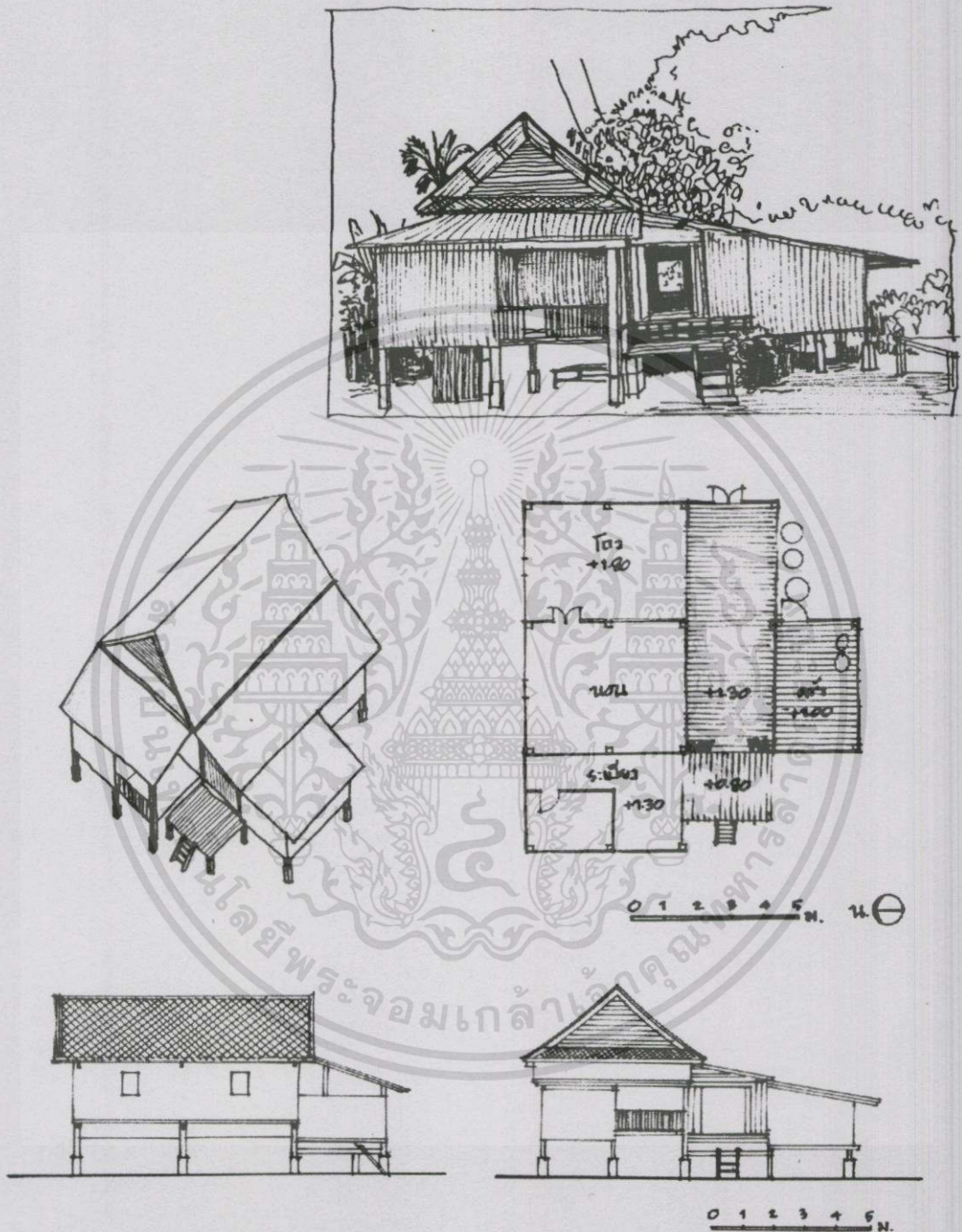

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 17 ม. 2 ต. ท่าบอ อ. สทิงหม้อ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายชิต ไชยโชติ
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.11 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

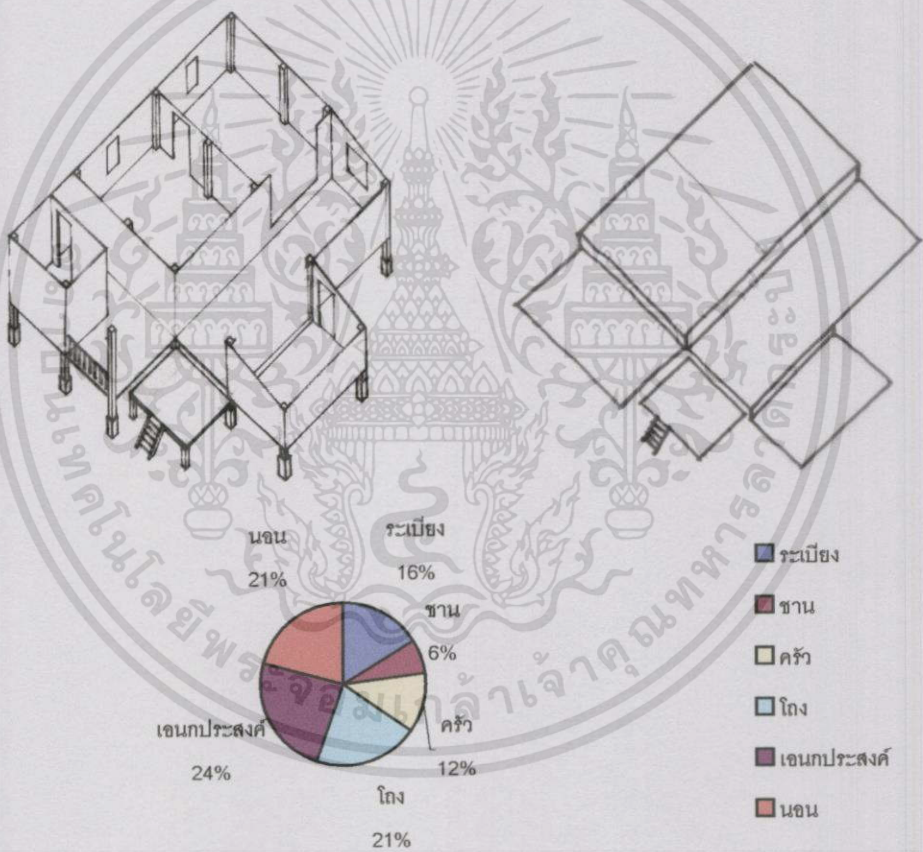
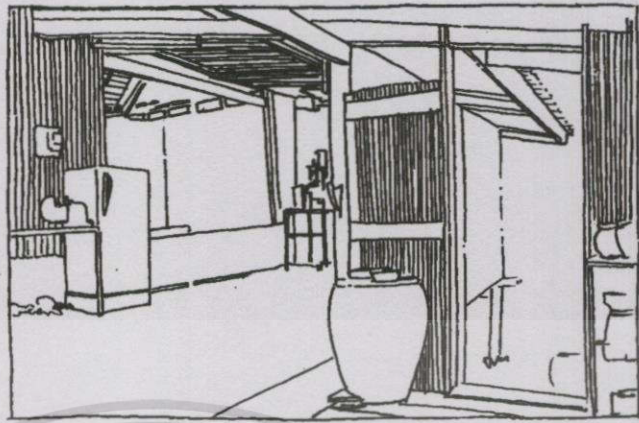
3.4.3 บ้านติดทะเลสาบ

3.4.3.1. บ้านฝั่งตะวันตก

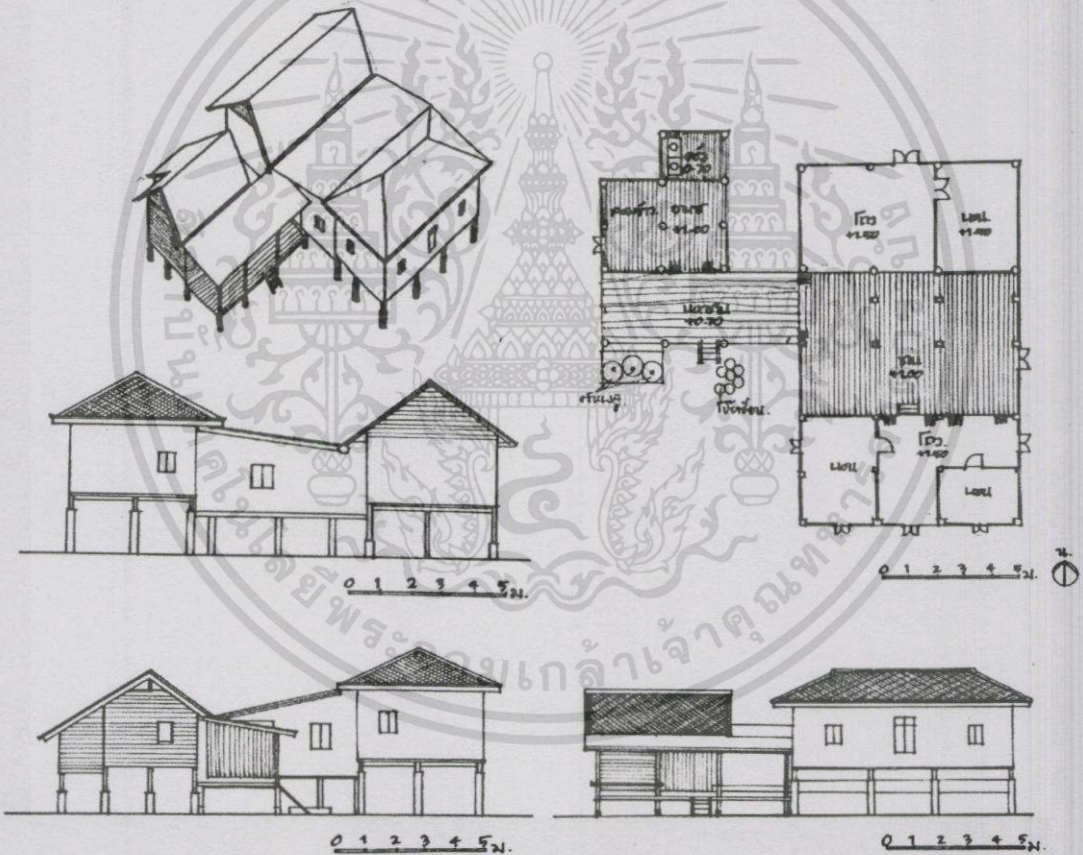
- บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 181 ม. 9 ต. นาปะขอ อ.บางแก้ว จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางเริ่ม สุวรรณพงศ์
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.12 ทศนียภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ฝั่งพื้น รูปด้านบ้านติดทะเลสาบ(ฝั่งตะวันตก)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

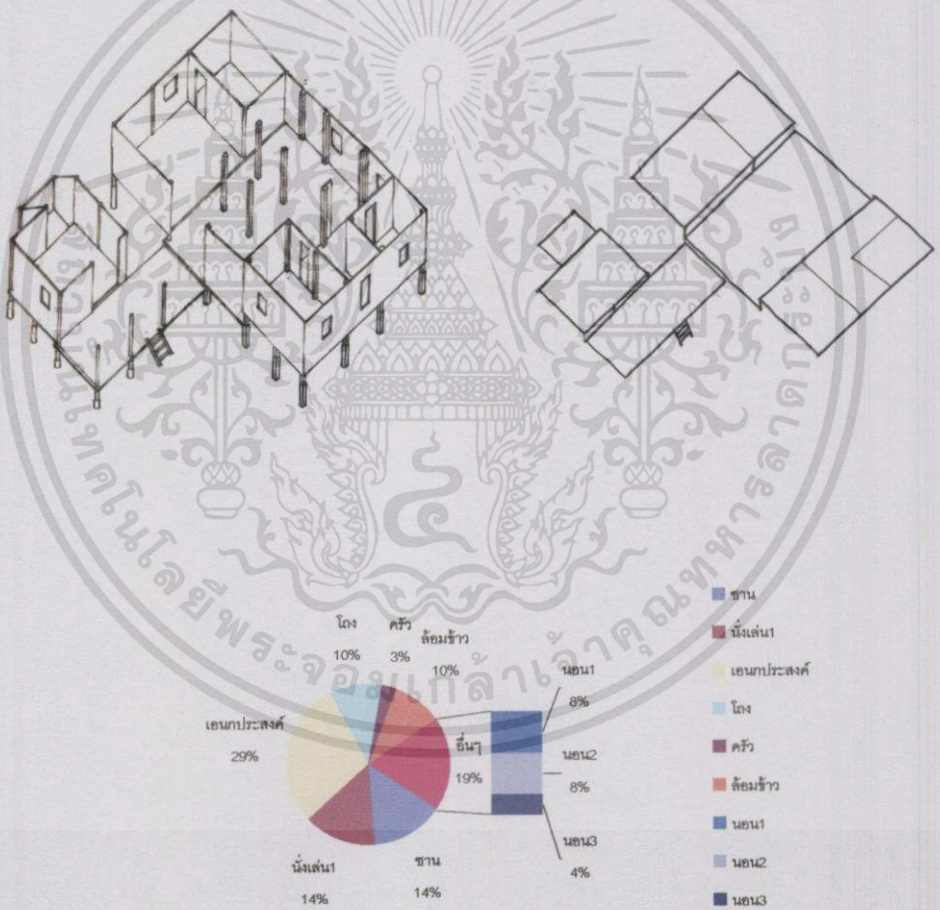
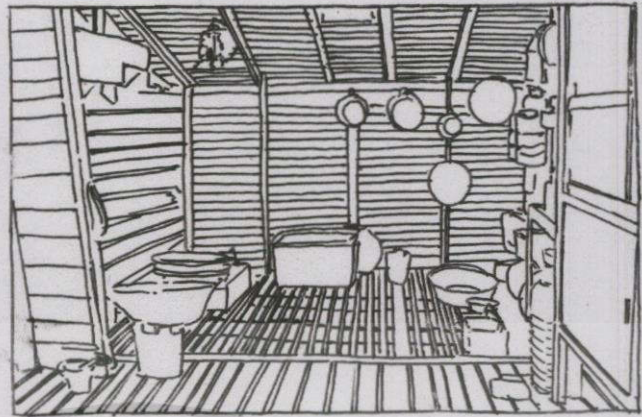
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 181 ม. 9 ต. นาปะขอ อ.บางแก้ว จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางเรียม สุวรรณพงศ์
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.13 ทศนิยมภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่บ้านติดทะเลสาบ (ฝั่งตะวันตก)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

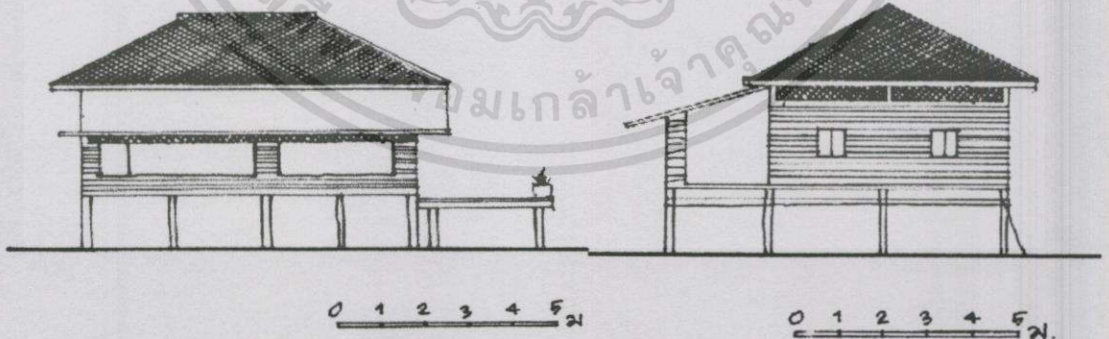
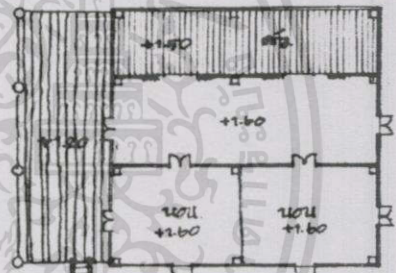
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 146 ม. 9 ต. นาปะขอ อ. บางแก้ว จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายเศียร สินทร์ตัน
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.12 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

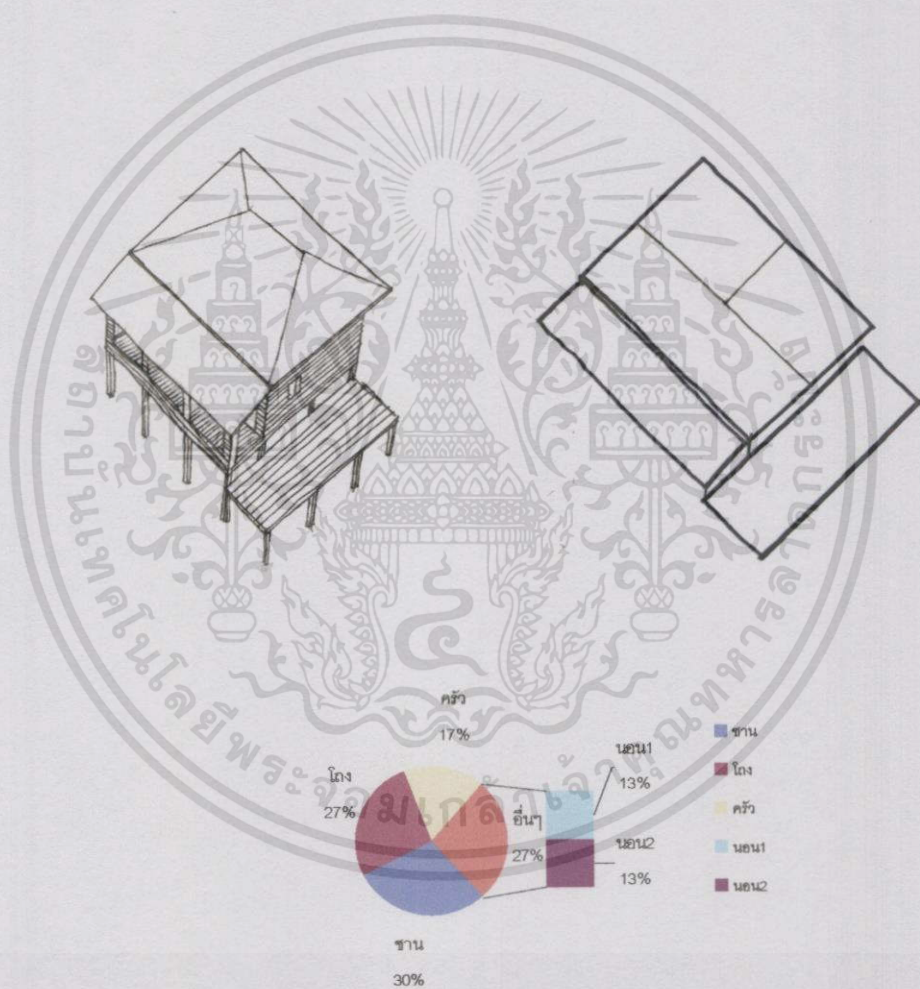
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 146 ม. 9 ต. นาปะขอ อ. บางแก้ว จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายเศียร สินทร์รัตน์
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.13 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

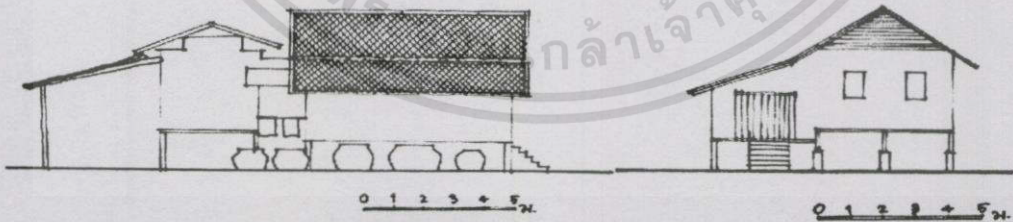
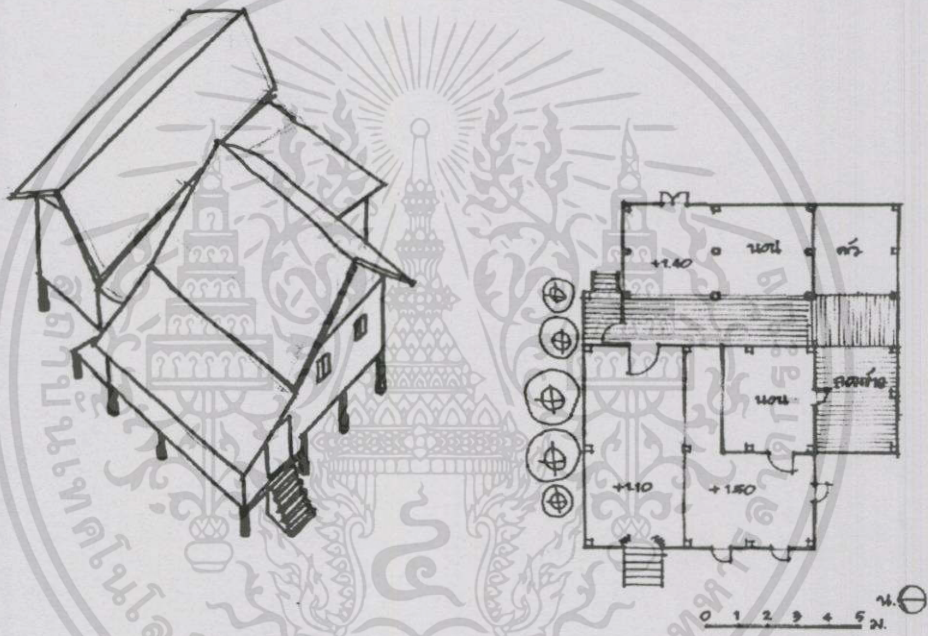
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 83 ม. 3 ต. จองถนน อ. เขาชัยสน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายคิน ถิ่นวารี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.12 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

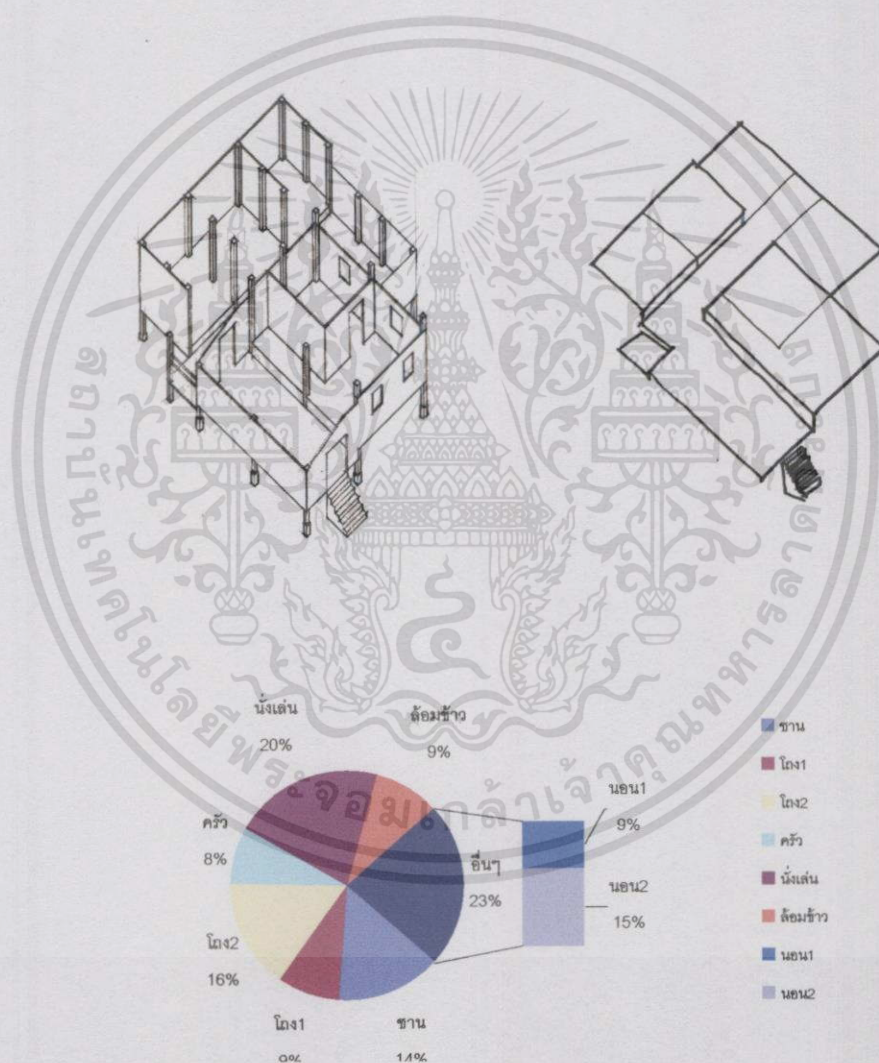
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 83 ม. 3 ต. จองถนน อ. เขาชัยสน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายคิน ถิ่นวารี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.13 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

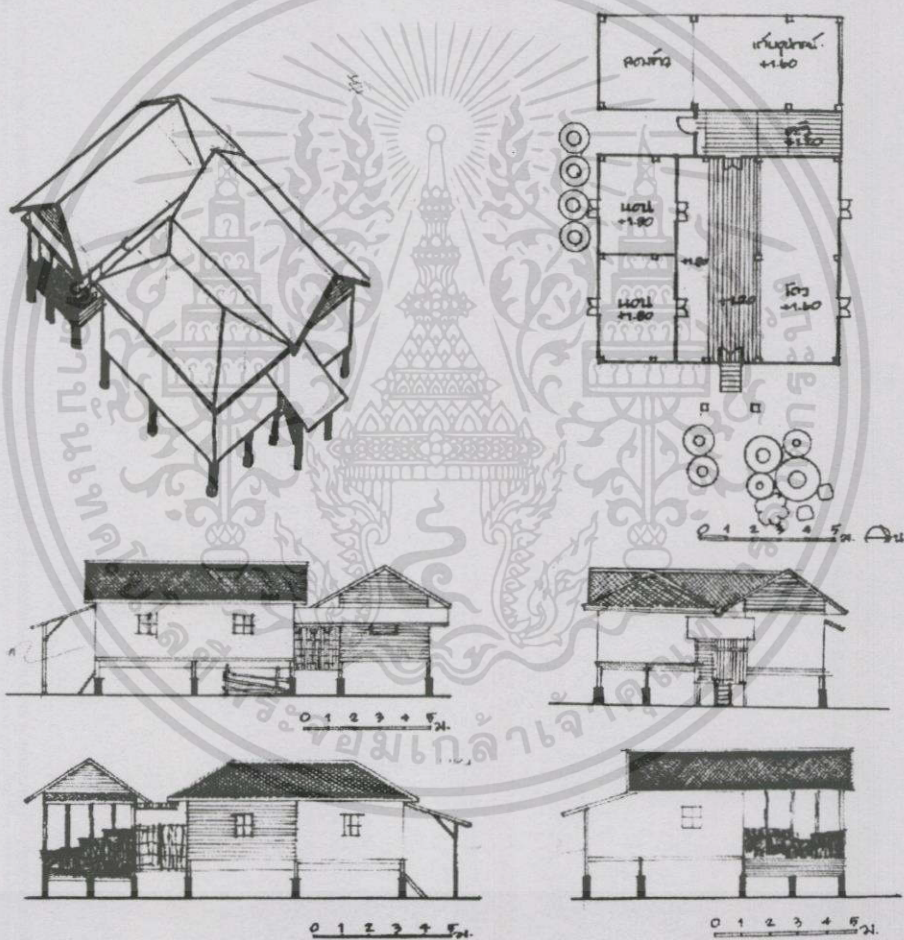
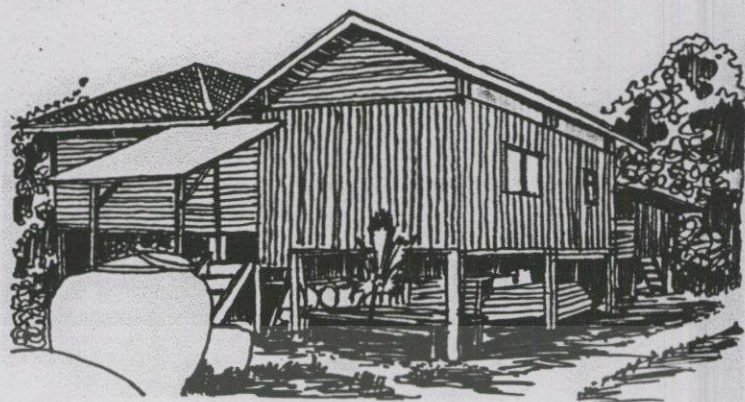
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 80 ม.1 ต. ป่อเตี้ยด อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางริม สันทัด อายุ 72 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.12 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

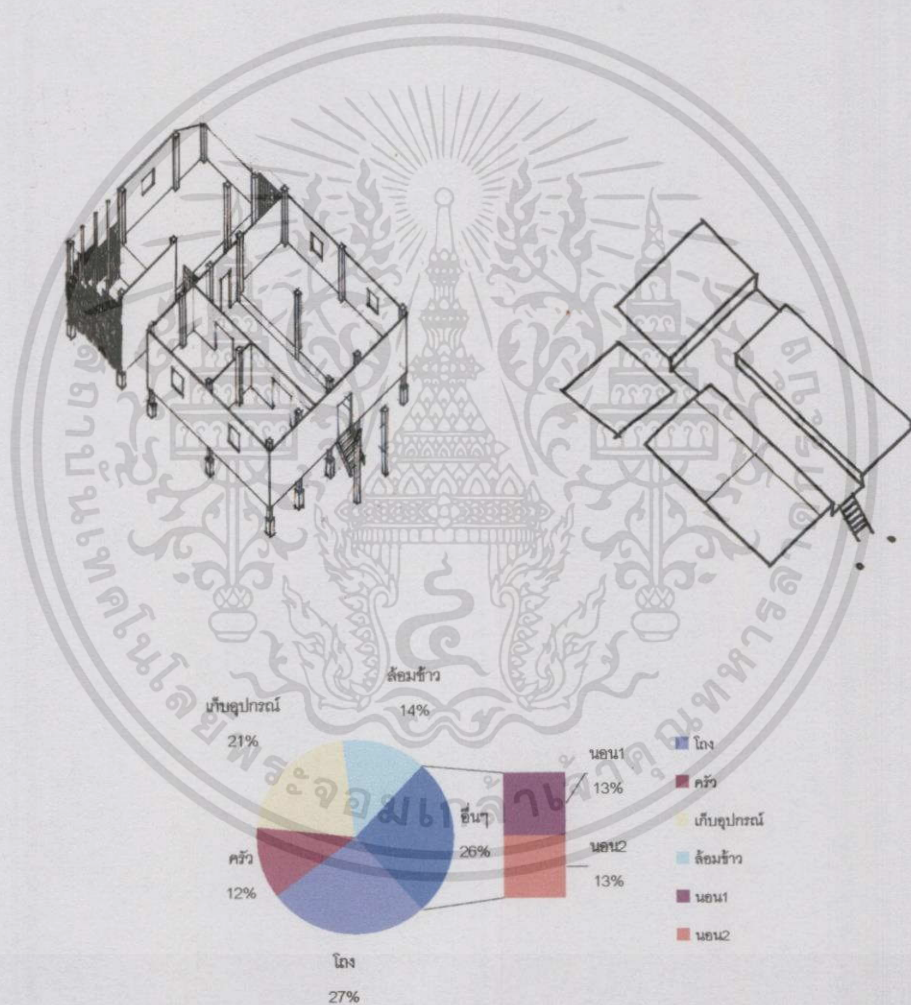
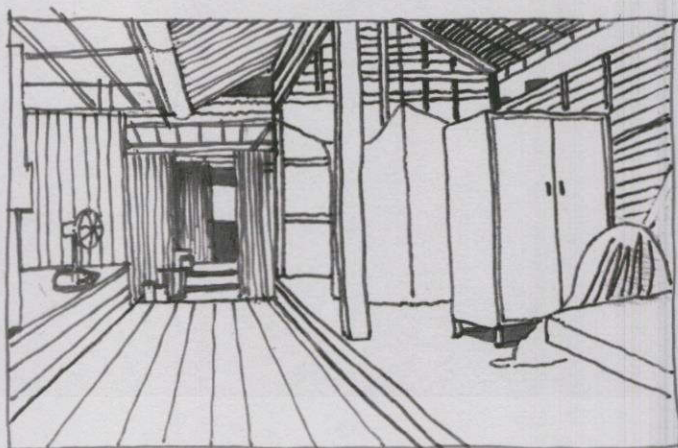
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 80 ม.1 ต. บ่อเขียว อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางริม สันทัด อายุ 72 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.13 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 106 ม. 1 ต. บ่อเขียว อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายกล่อม แสงจันทร์ อายุ 70 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.12 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

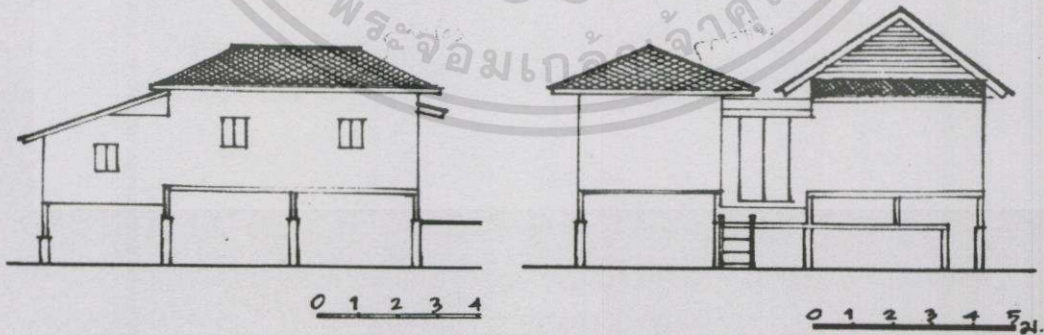
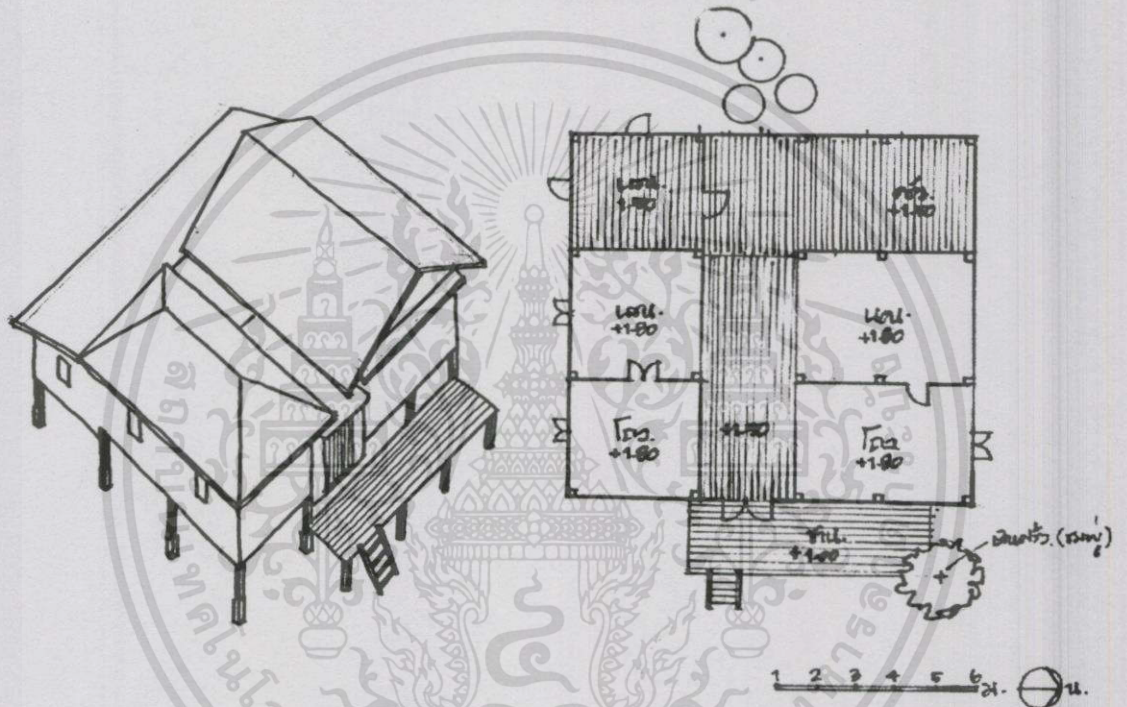
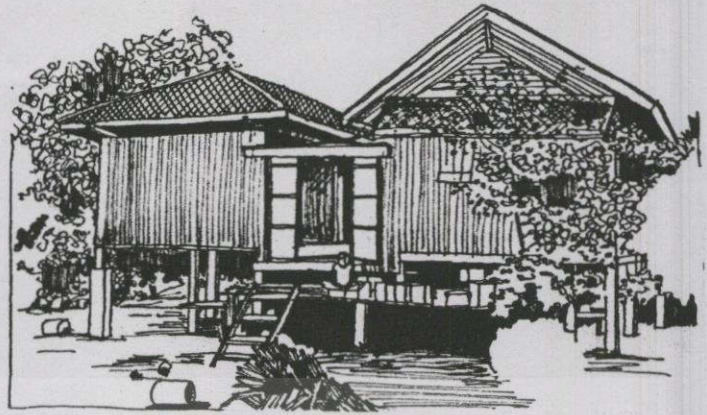
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 106 ม. 1 ต. บ่อเขียว อ. สิงหนคร จ. สงขลา

เจ้าของบ้าน นายกล่อม แสงจันทร์ อายุ 70 ปี

วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544

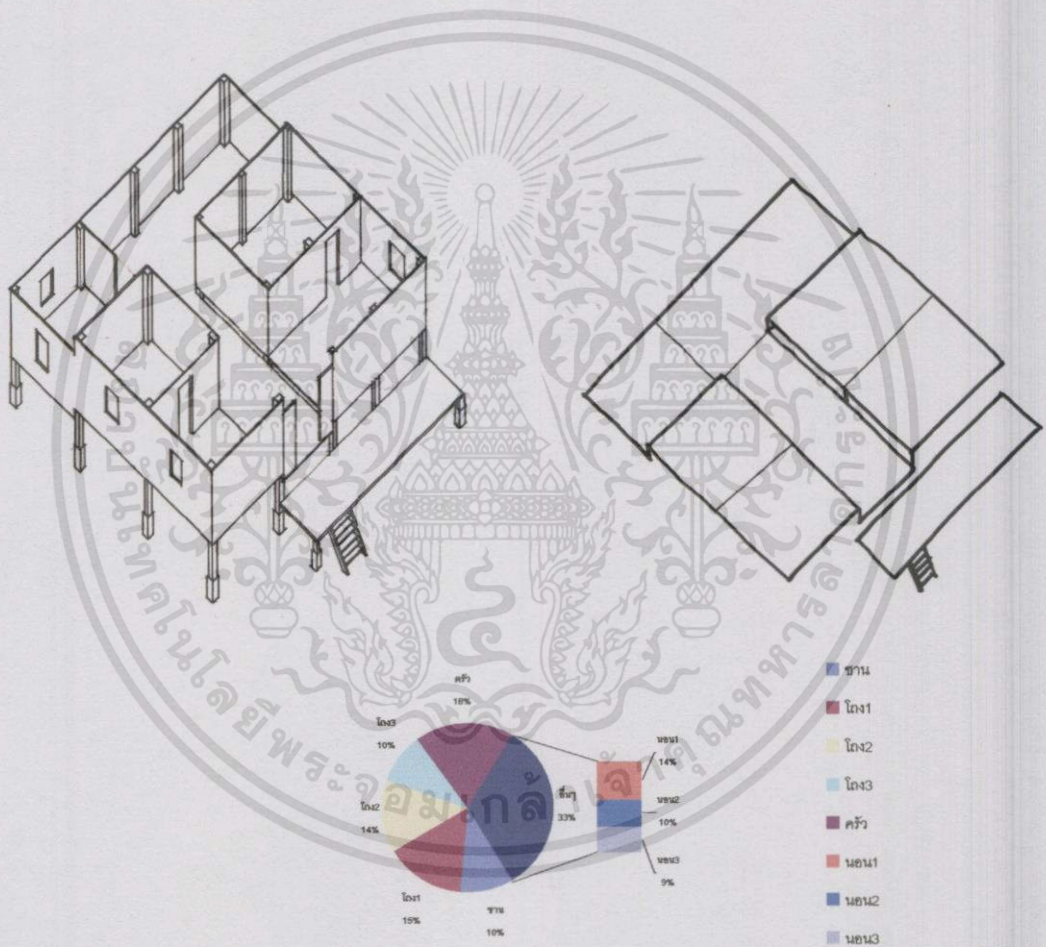
ภาพที่ 3.13 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

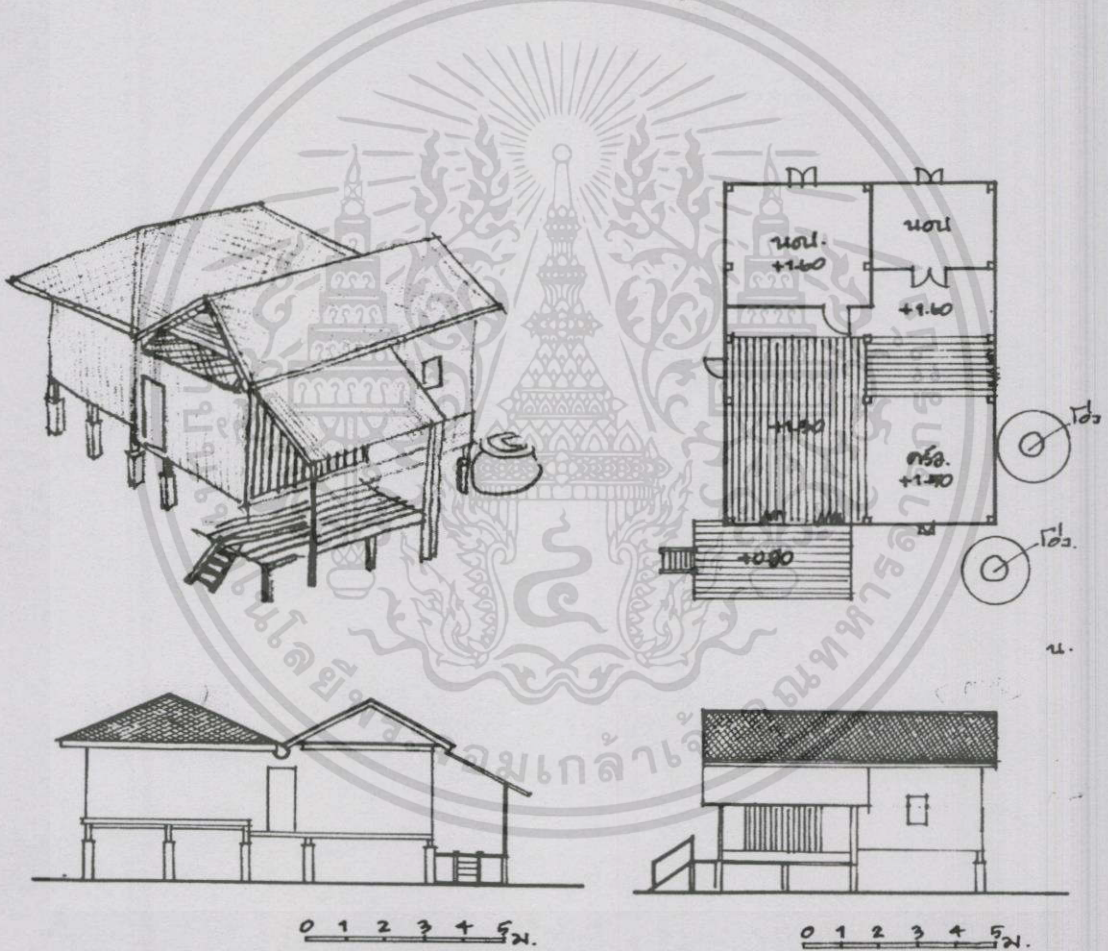
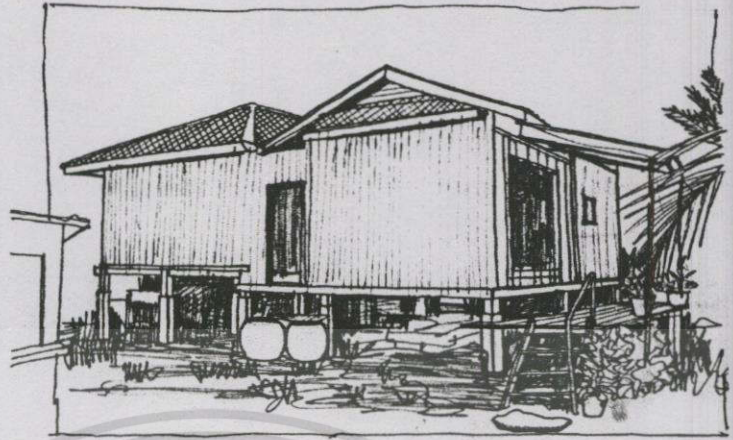
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 66 ม. 3 ต. ป่อเตี้ยด อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางนิต แสงมณี อายุ 100 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.12 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

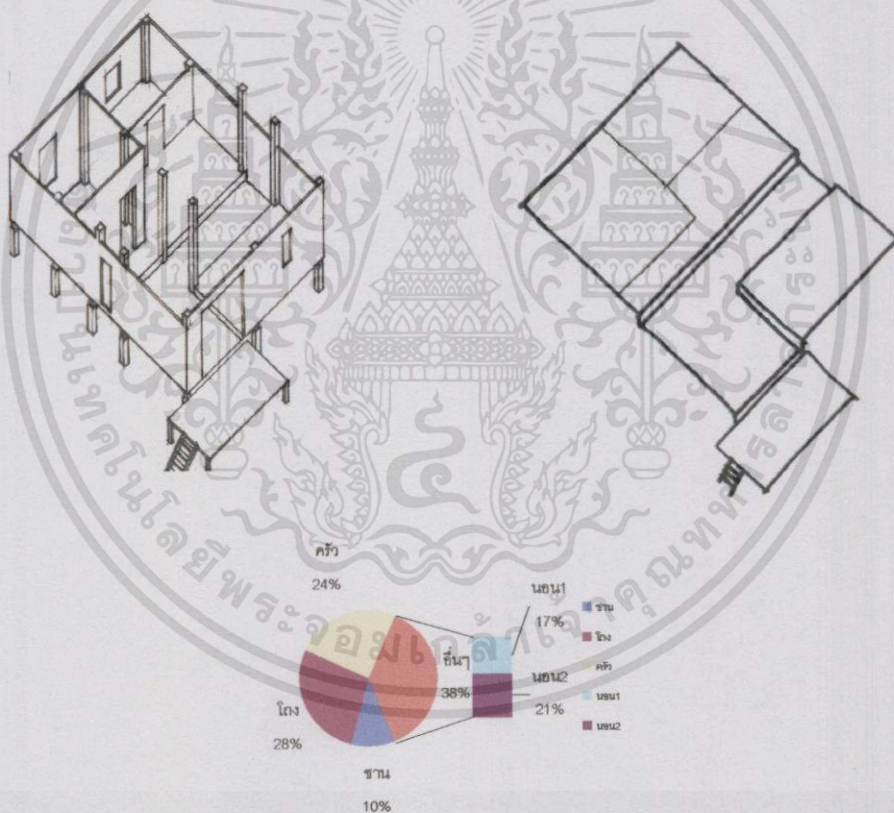
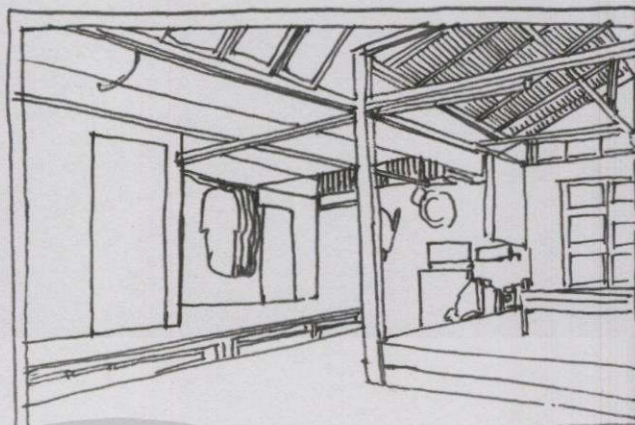

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 66 ม. 3 ต. บ่อเขียว อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางนิต แสงมณี อายุ 100 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.13 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

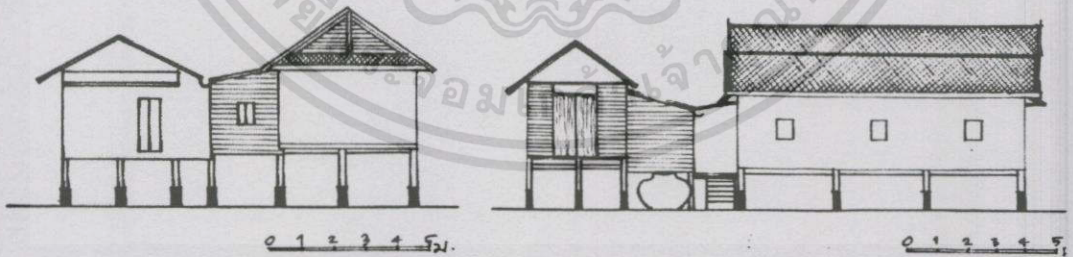
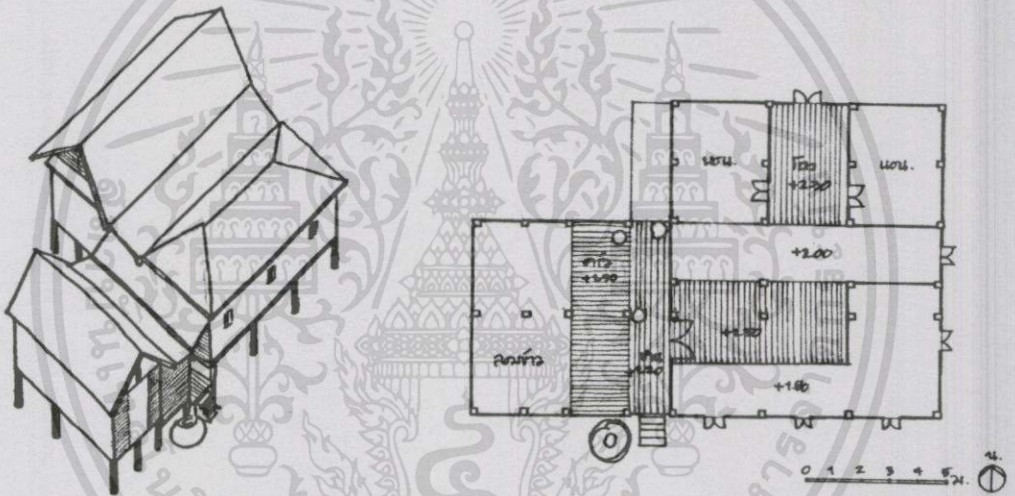
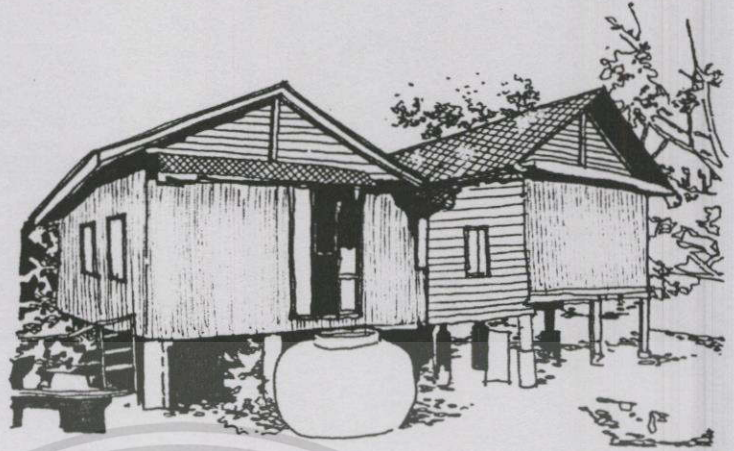

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 25/1 ม. 3 ต. บ่อเขียว อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางเหมวดี ขัตตโชติ
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.12 (ต่อ)

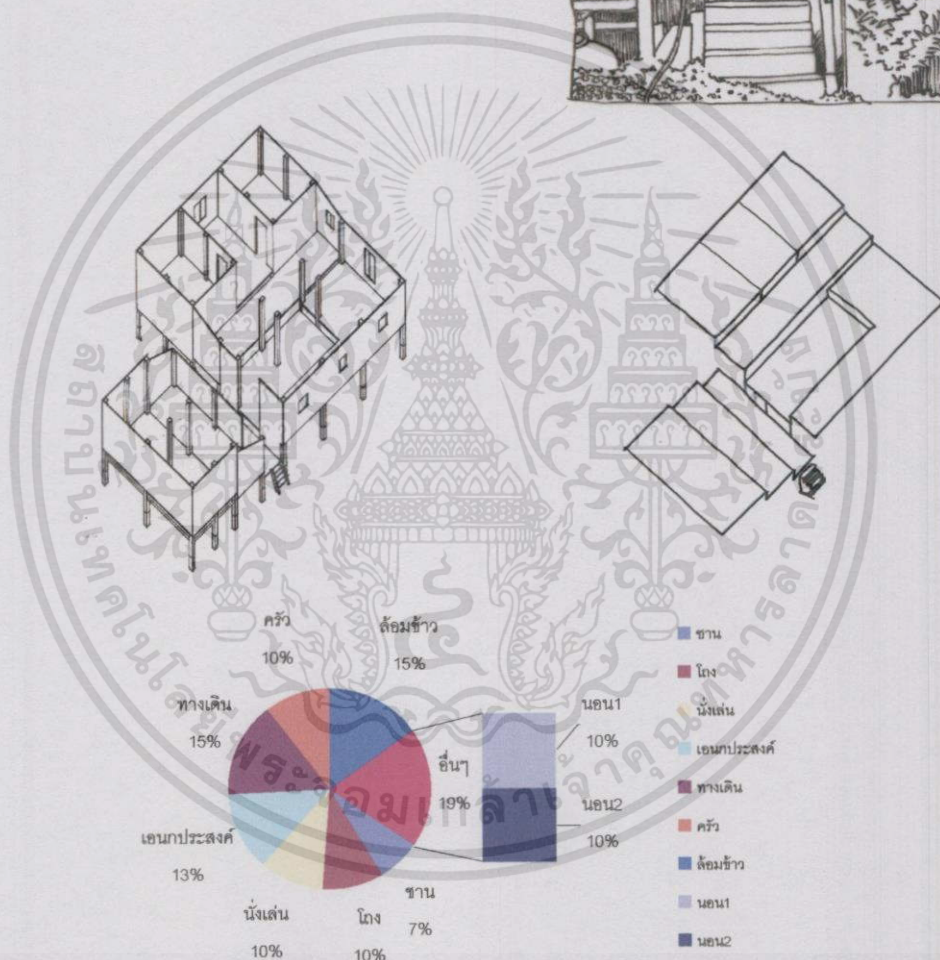

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 25/1 ม. 3 ต. บ่อเขียว อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางเหมวดี ขัตตโชติ
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.13 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

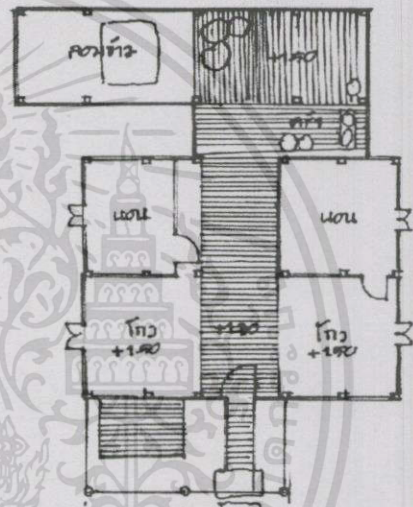
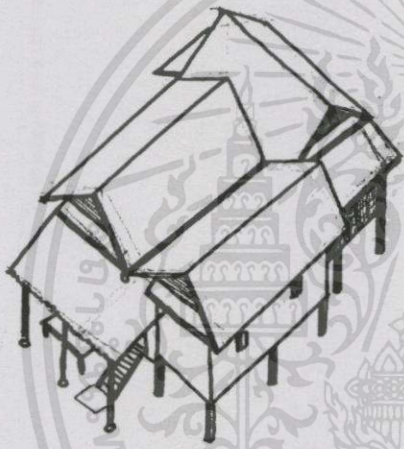

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 36 ม. 3 ต. บ่อเจียด อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายว่อน ขำเกลี้ยง อายุ 105 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.12 (ต่อ)

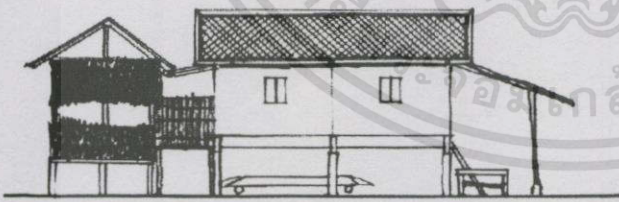

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 36 ม. 3 ต. บ่อเขียว อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายวอน ขำเกลี้ยง อายุ 105 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.13 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

0 1 2 3 4 5 ม.

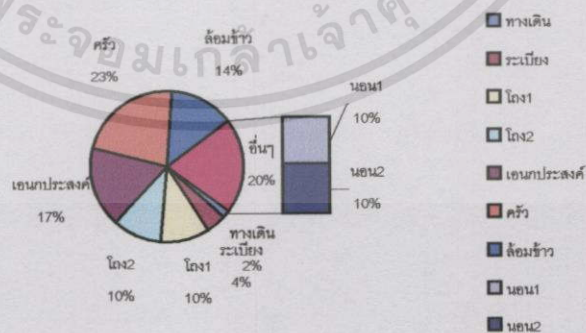
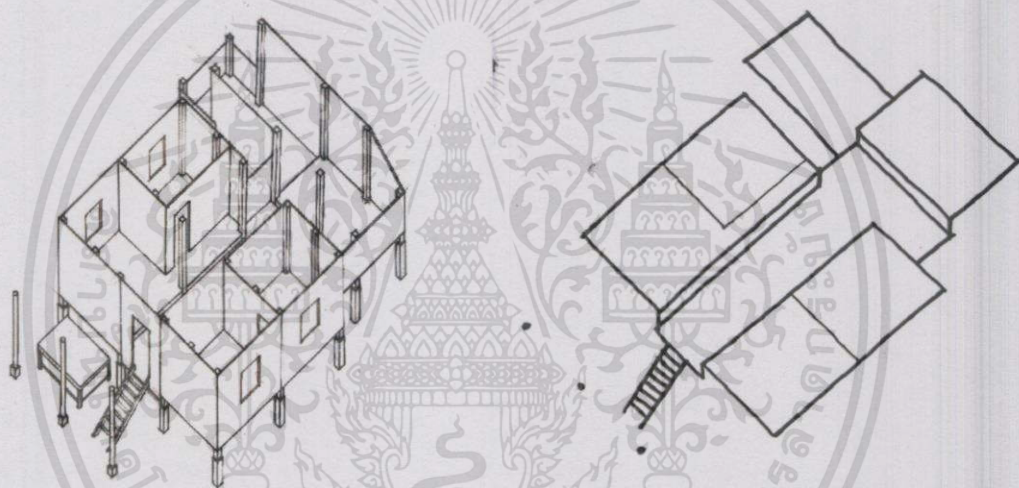
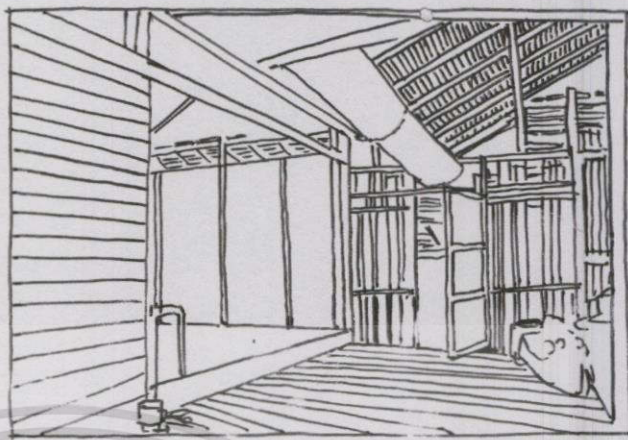
0 1 2 3 4 5 ม.

0 1 2 3 4 5 ม.

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 92 ม. 1 ต. บ่อเจียด อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายสง ขอบแดง นางชื่น ขอบแดง
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.12 (ต่อ)

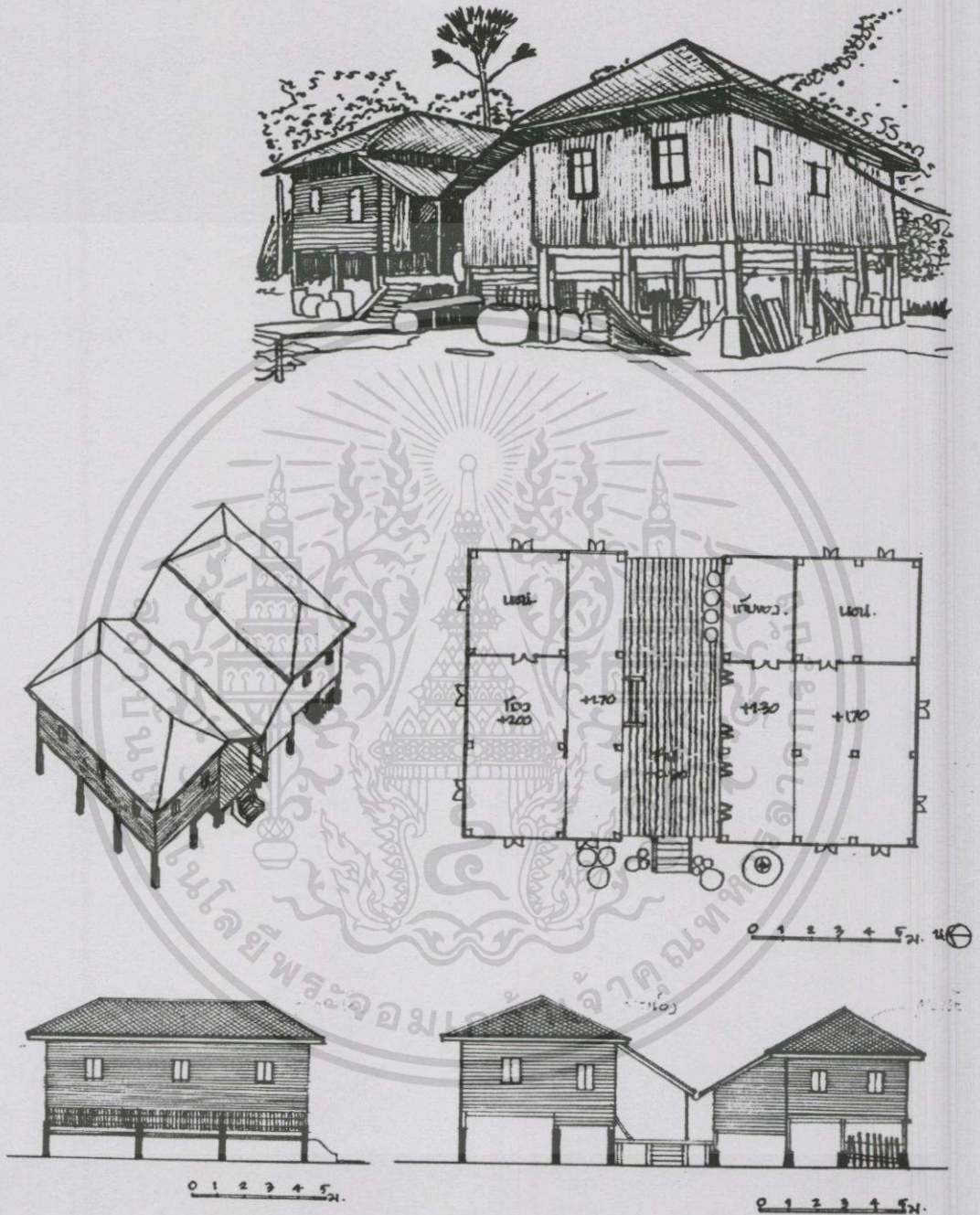
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 92 ม. 1 ต. บ่อเขียว อ. สิงหนคร จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายสง ขอบแดง นางชื่น ขอบแดง
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.13 (ต่อ)

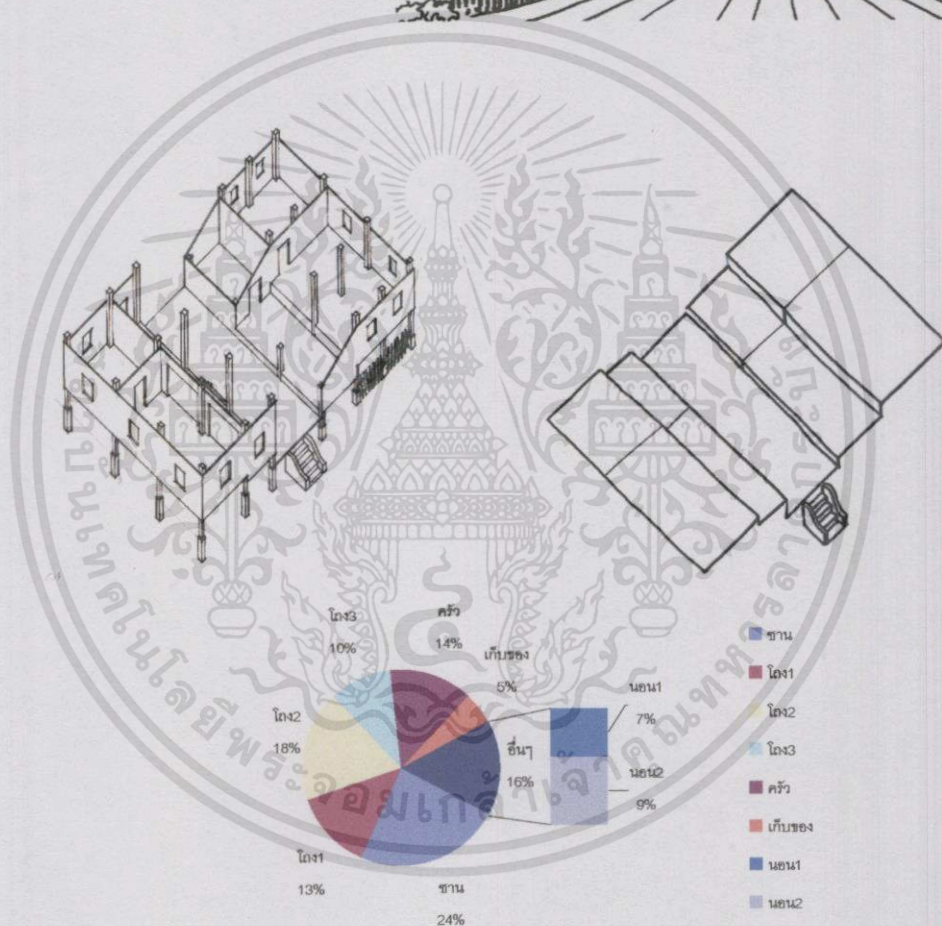
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.1.2. บ้านฝั่งตะวันออก

- บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 1/1 ม. 5 ต. คูขุด อ. สะทิงพระ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายเพียร จิตเรขา
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.14 ทศนิยมภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ฝั่งพื้น รูปด้าน(ฝั่งตะวันออก)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

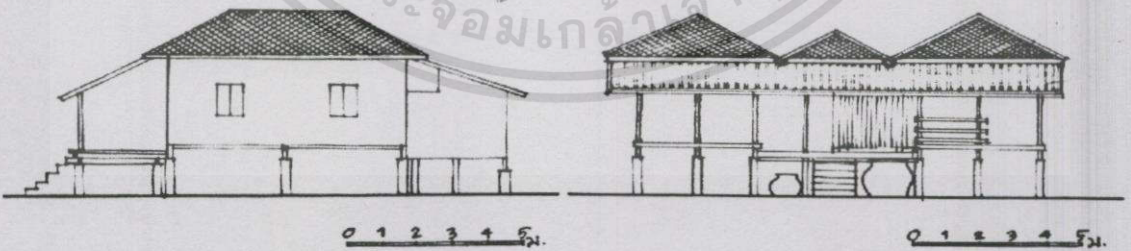
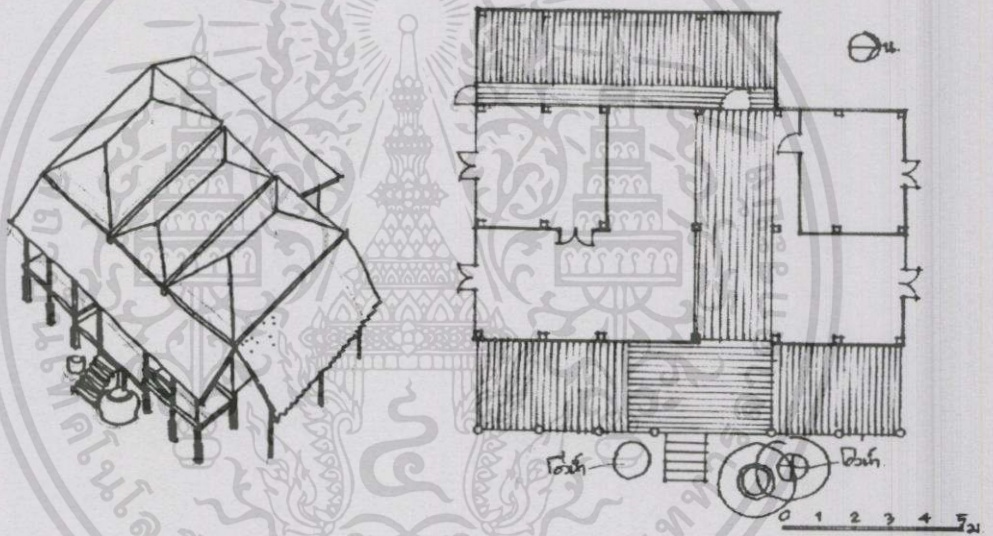
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 1/1 ม. 5 ต. คูขุด อ. สะทิงพระ จ. สงขลา

เจ้าของบ้าน นายเพียร จิตเรขา

วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544

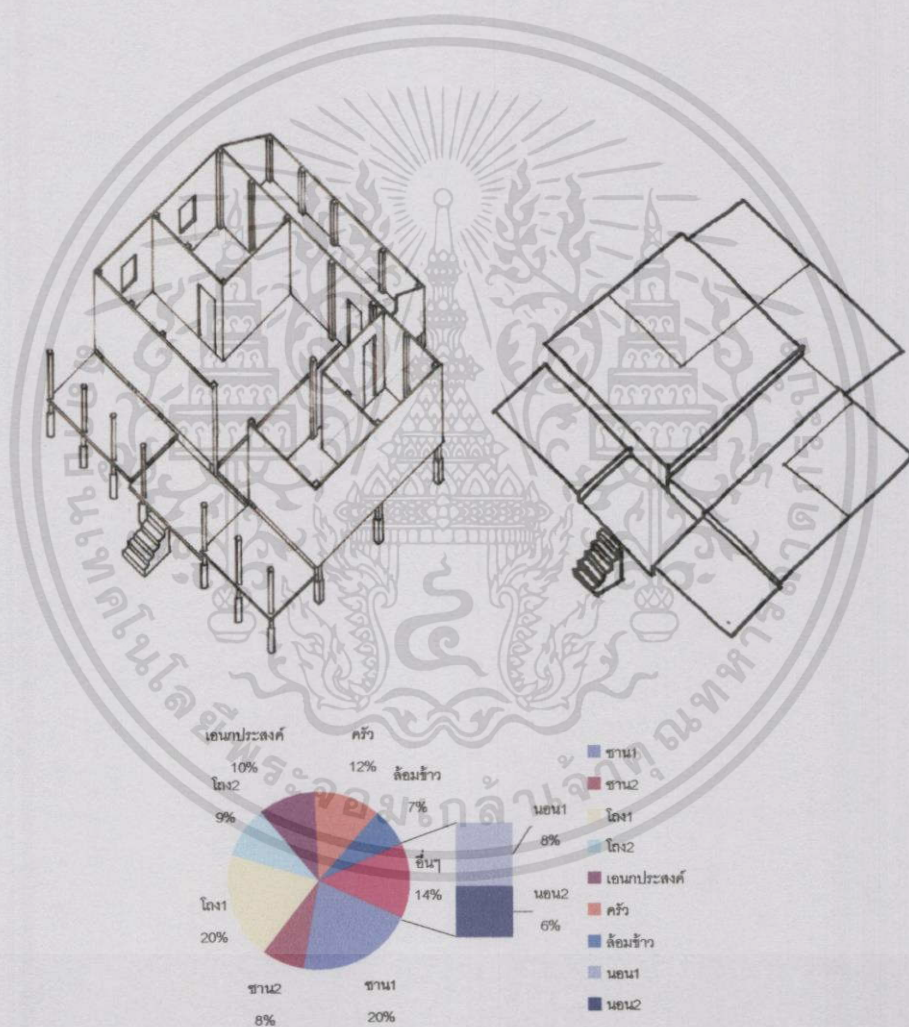
ภาพที่ 3.15 ทศนิยมภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่(ฝั่งตะวันออก)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

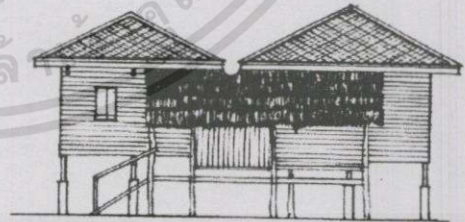
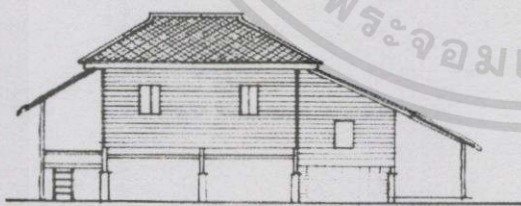
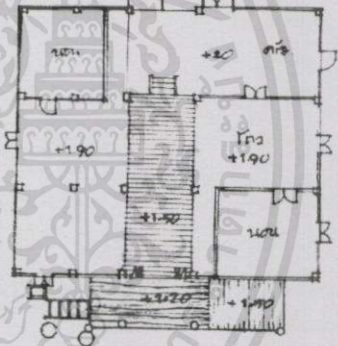
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 2 ม. 8 ต. ท่าหิน อ. สะทิงพระ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายลี้ม ประพันธ์ อายุ 80 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.14 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

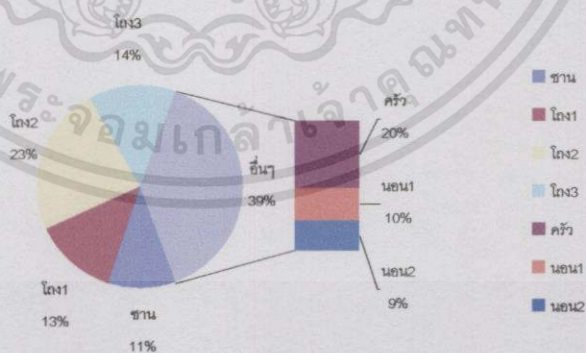
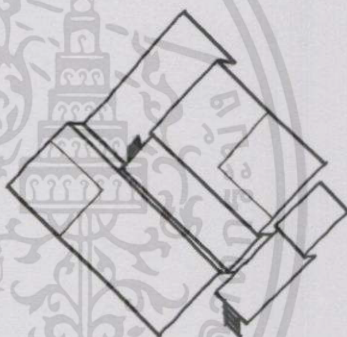
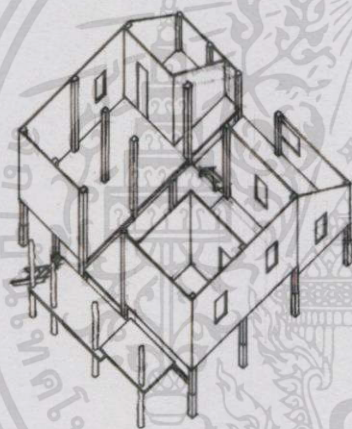
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 2 ม. 8 ต. ท่าหิน อ. สะทิงพระ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายลิม ประพันธ์ อายุ 80 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.15 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

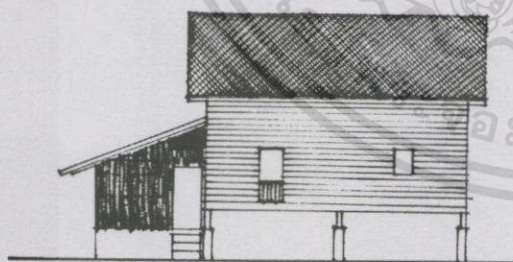
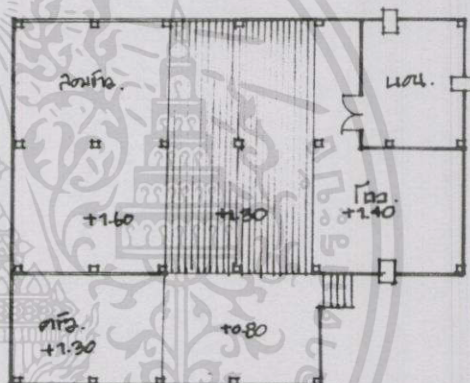
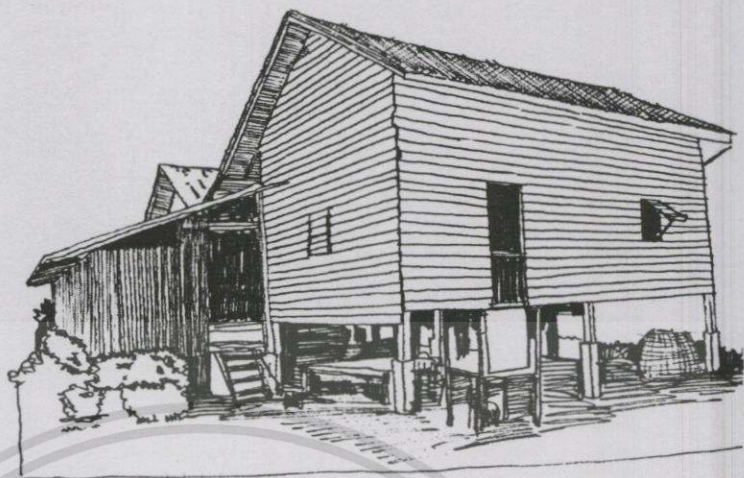
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 28 ม. 4 ต. ท่าหิน อ. สะทิงพระ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางแดง น้อยเทียม อายุ 81 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.14 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

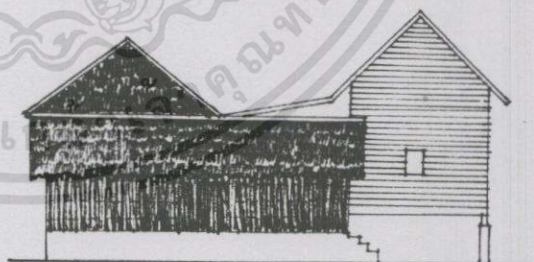

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 28 ม. 4 ต. ท่าหิน อ. สะทิงพระ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางแดง น้อยเทียม อายุ 81 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.14 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

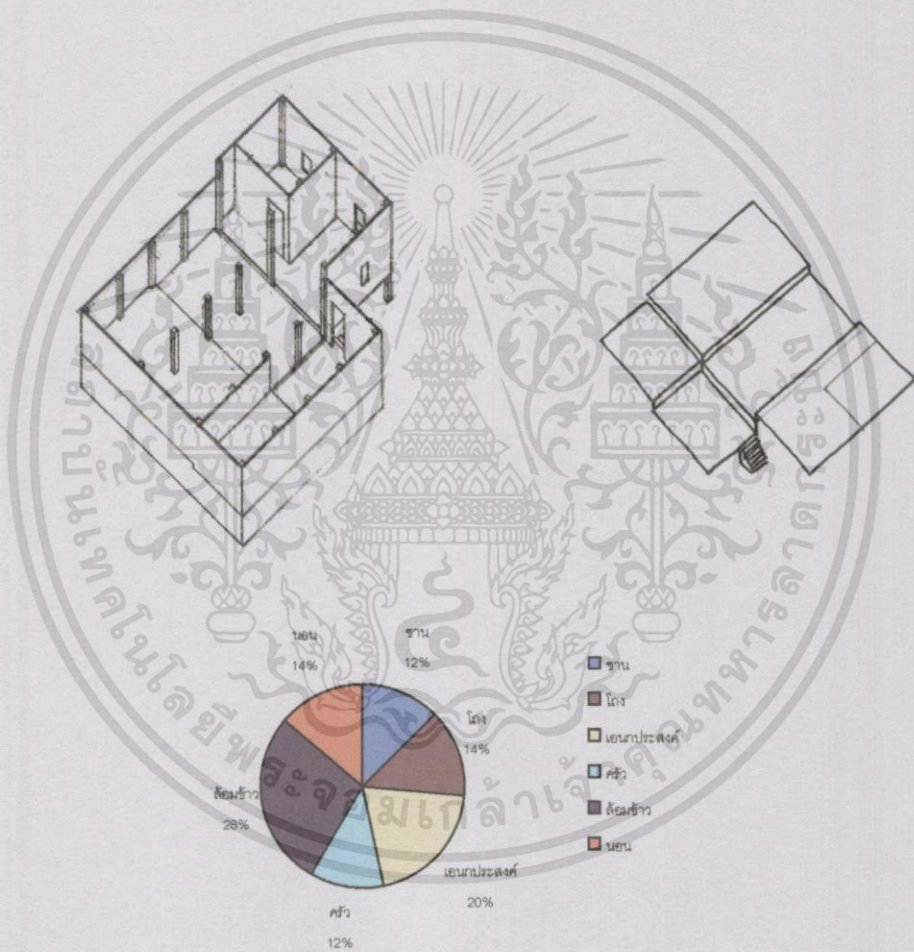
0 1 2 3 4 5 ม.

0 1 2 3 4 5 ม.

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 68 ม. 2 ต. กระแสสินธุ์ อ. กระแสสินธุ์ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายเขียน น้อยหนู อายุ 82-90 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.14 (ต่อ)

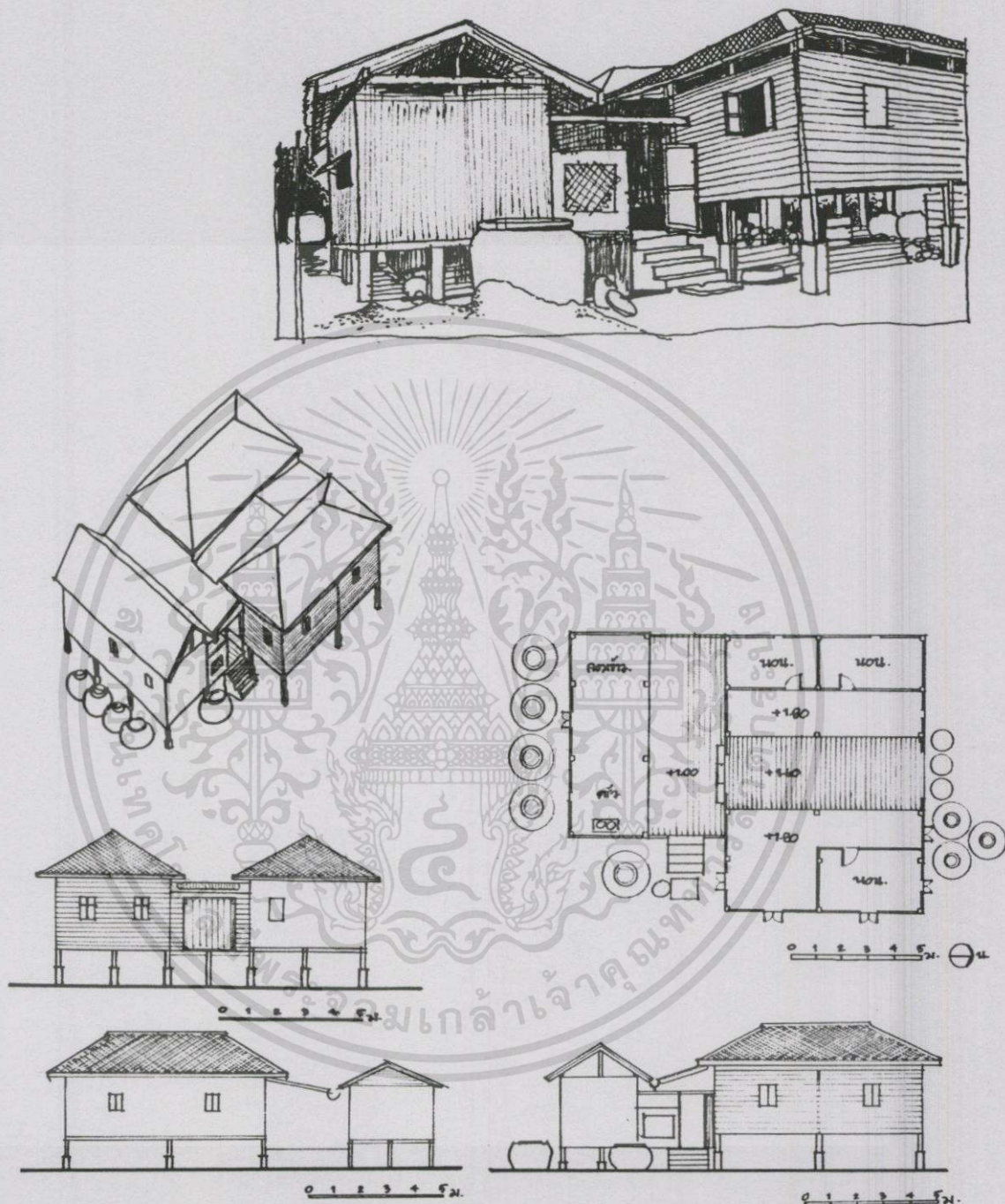
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 68 ม. 2 ต. กระแสสินธุ์ อ. กระแสสินธุ์ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายเขียน น้อยหนู อายุ 82-90 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.15 (ต่อ)

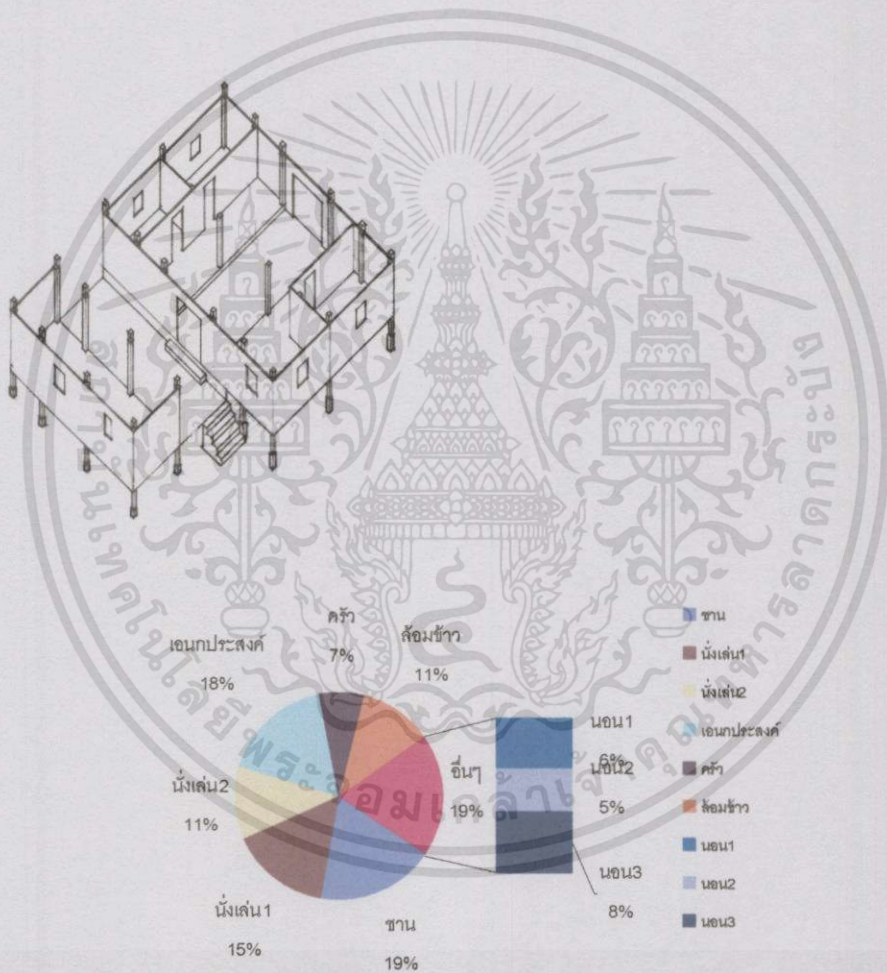
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.4 บ้านบนเกาะ

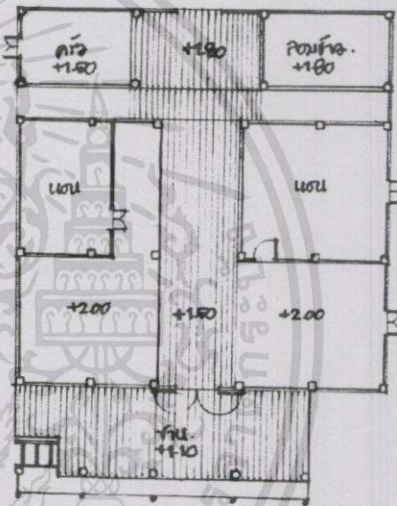
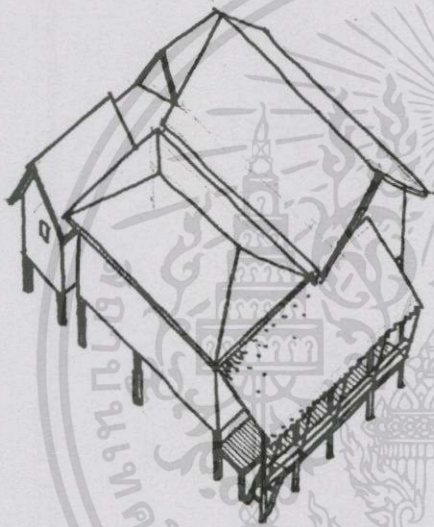
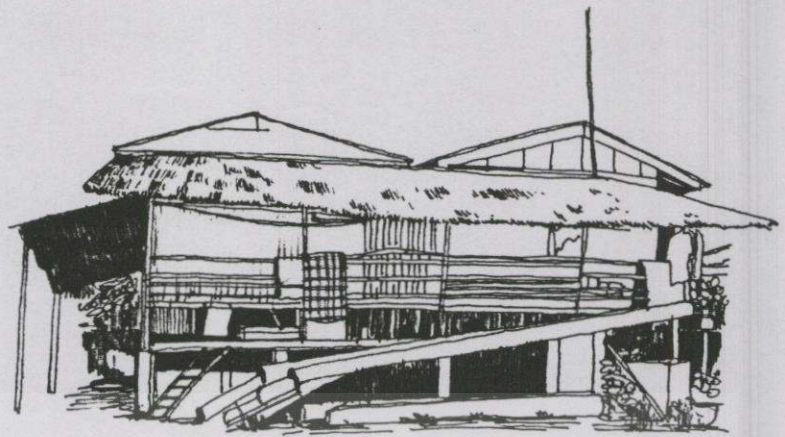
- บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 51 ม. 1 ต. เกาะนางคำ อ. ปากพะยูน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายพรหม ทวงอ่อน อายุ 71 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.16 ทศนิยมภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ผังพื้น รูปด้าน บ้านบนเกาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

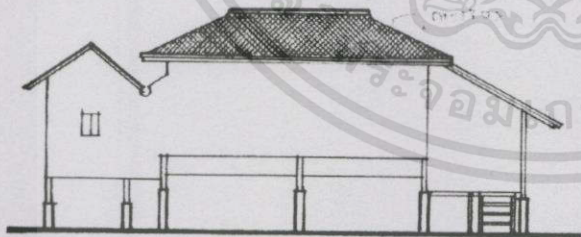

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 51 ม. 1 ต. เกาะนางคำ อ. ปากพะยูน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายพรหม ทวงอ่อน อายุ 71 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.17 ทศนิยมภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่ บ้านบนเกาะ

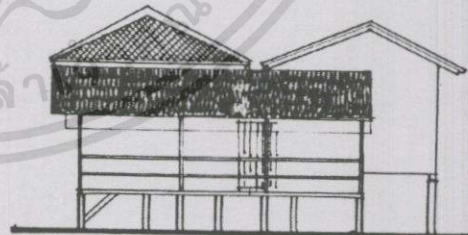
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

0 1 2 3 4 5 ม.

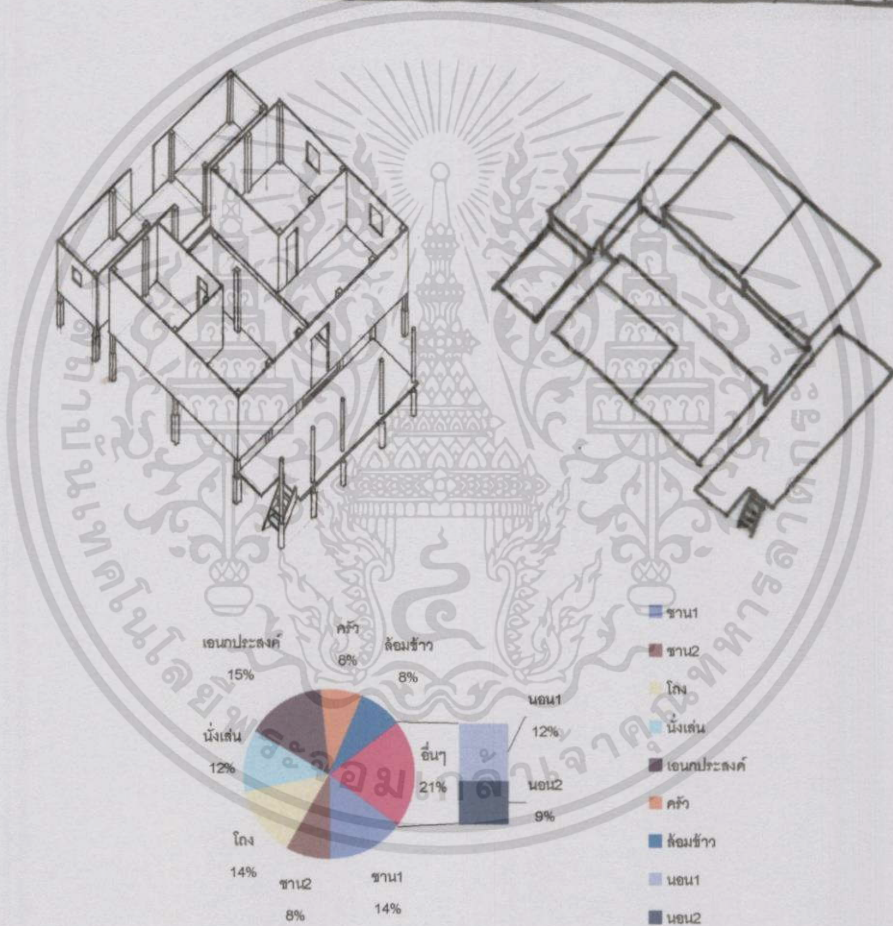
0 1 2 3 4 5 ม.

0 1 2 3 4 5 ม.

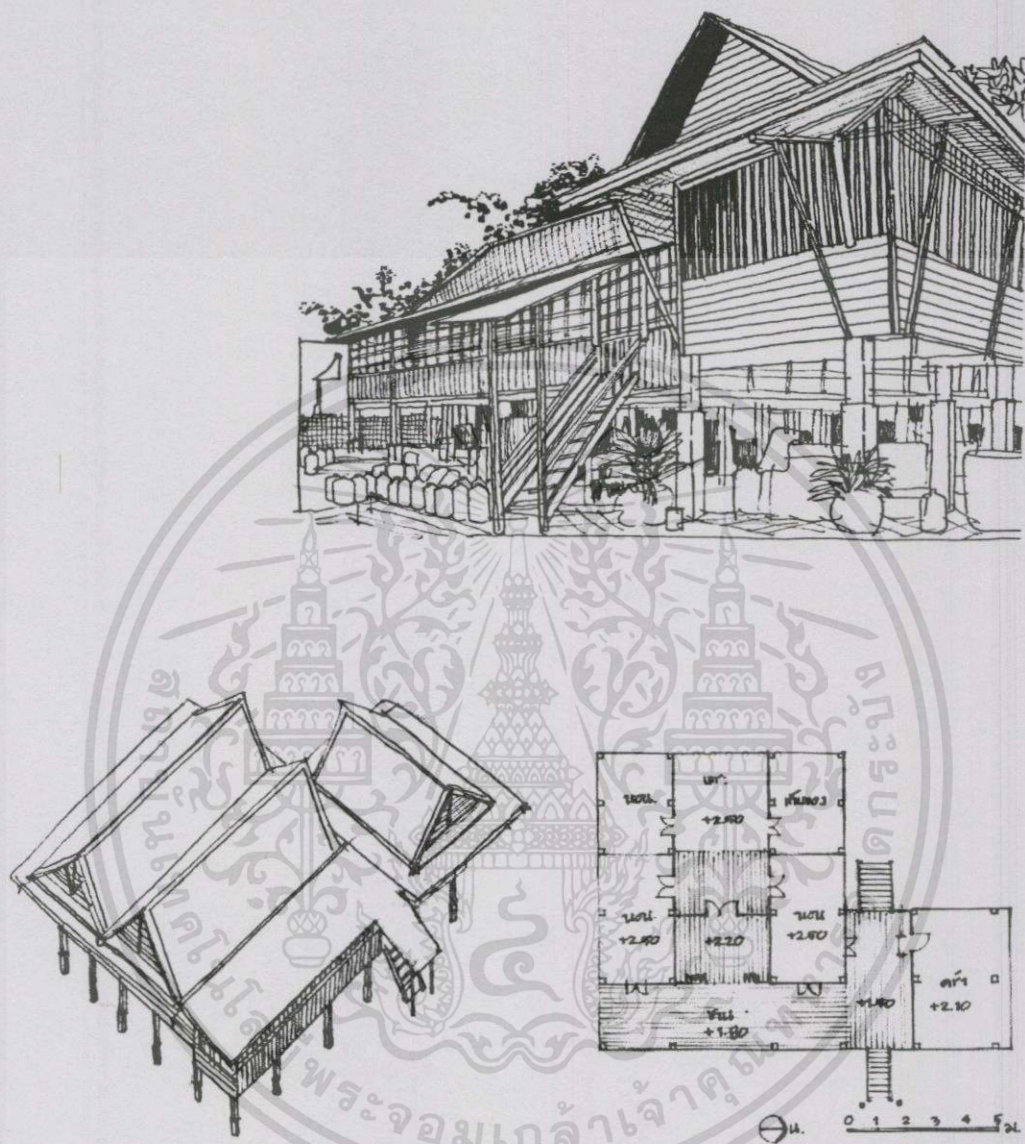
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 46 ม. 1 ต. เกาะนางคำ อ. ปากพะยูน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางแพ อินทคง อายุ 74 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.16 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

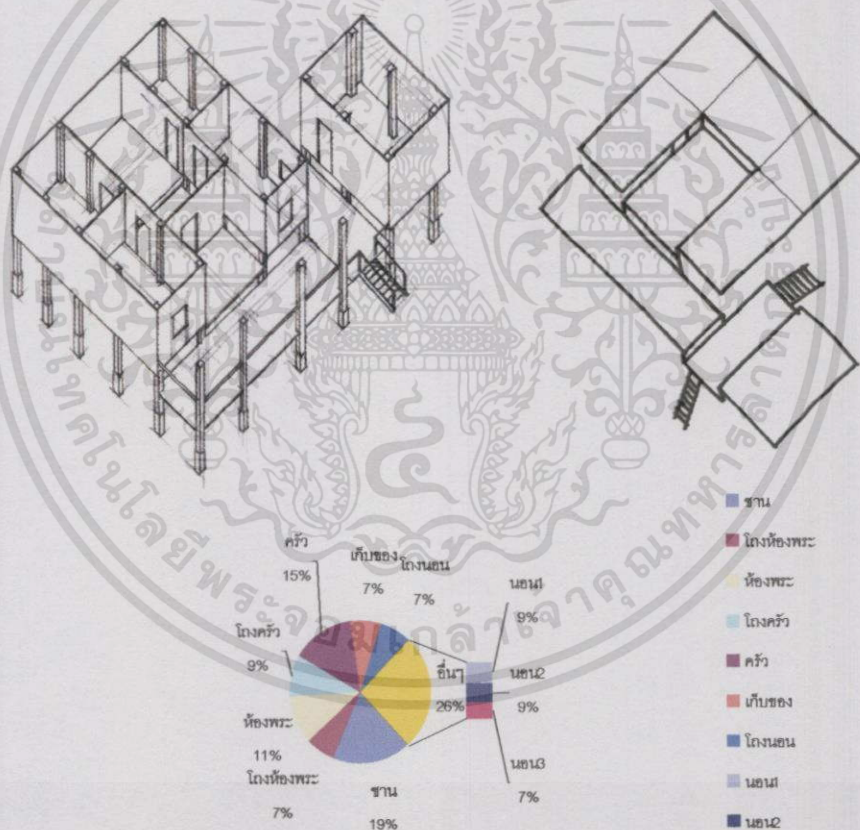
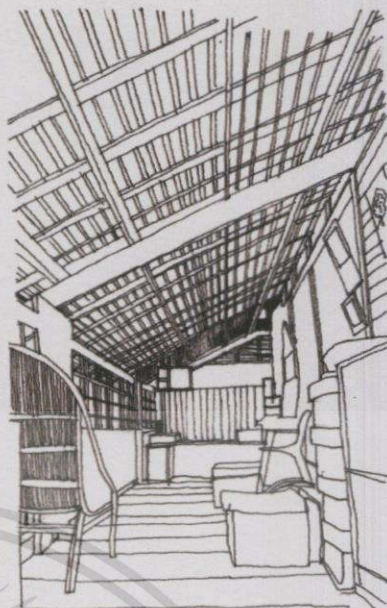
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 46 ม. 1 ต. เกาะนางคำ อ. ปากพะยูน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นางแพ อินทคง อายุ 74 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.17 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

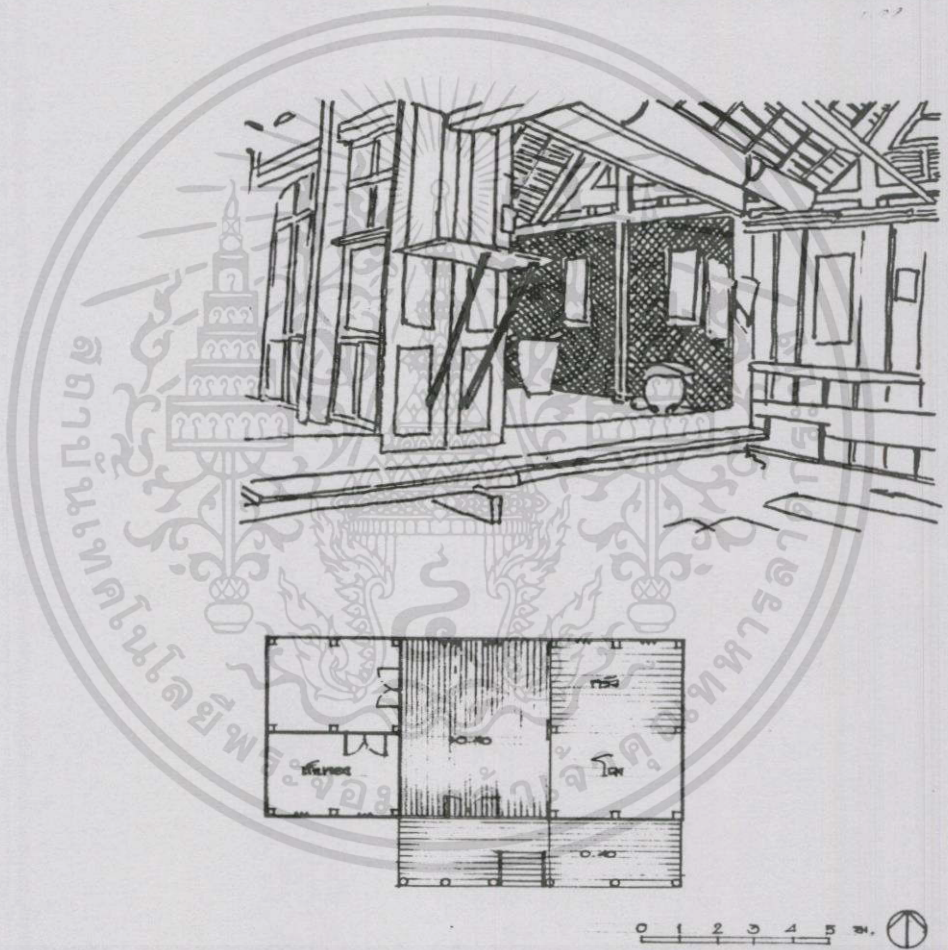
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 30 ม. 4 ต. เกาะยอ อ. เมือง จ.สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางชูศรี เจษฎานนท์
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.16 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

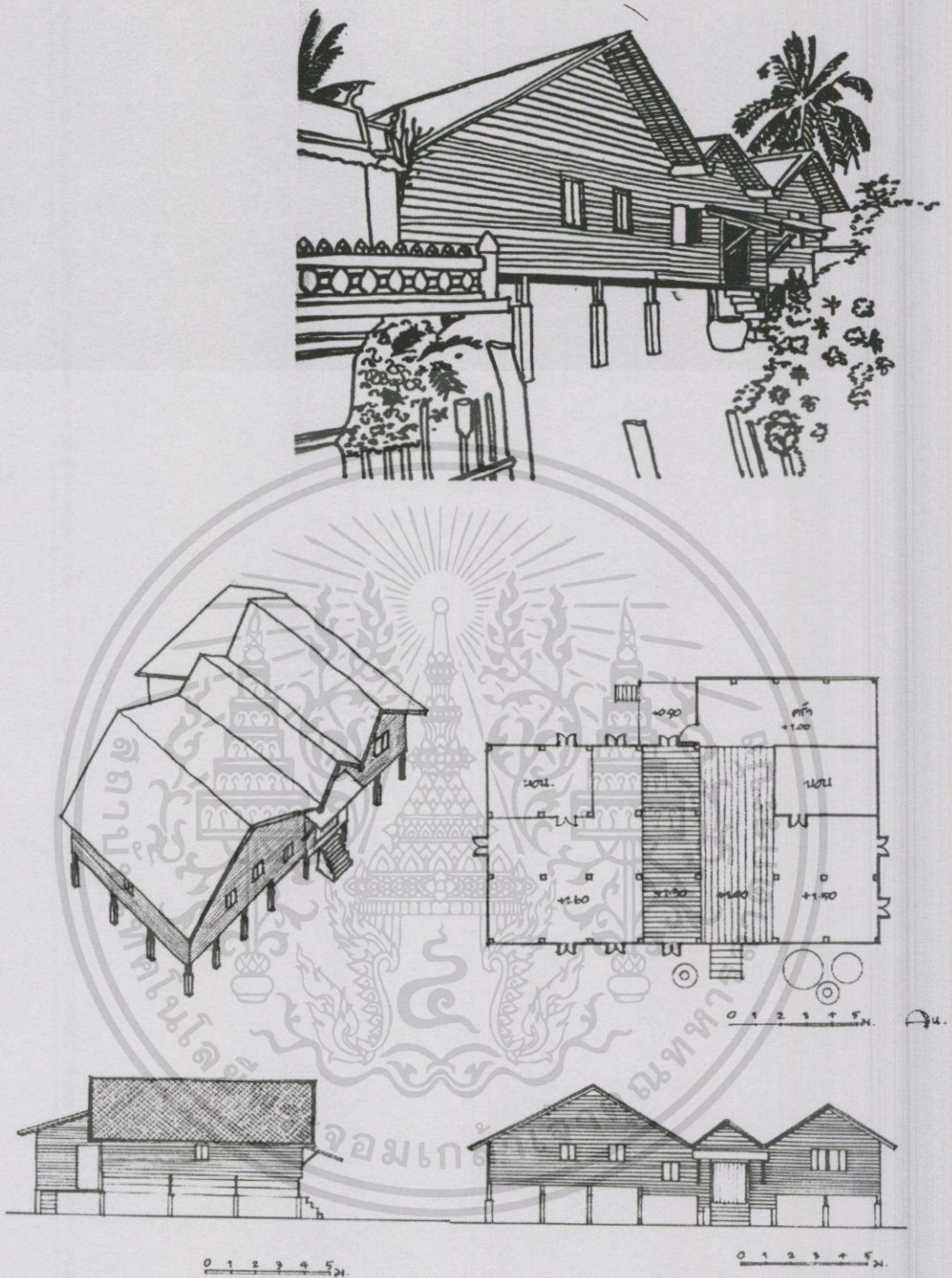
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 30 ม. 4 ต. เกาะยอ อ. เมือง จ.สงขลา
 เจ้าของบ้าน นางชุศรี เจษฎานนท์
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.17 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

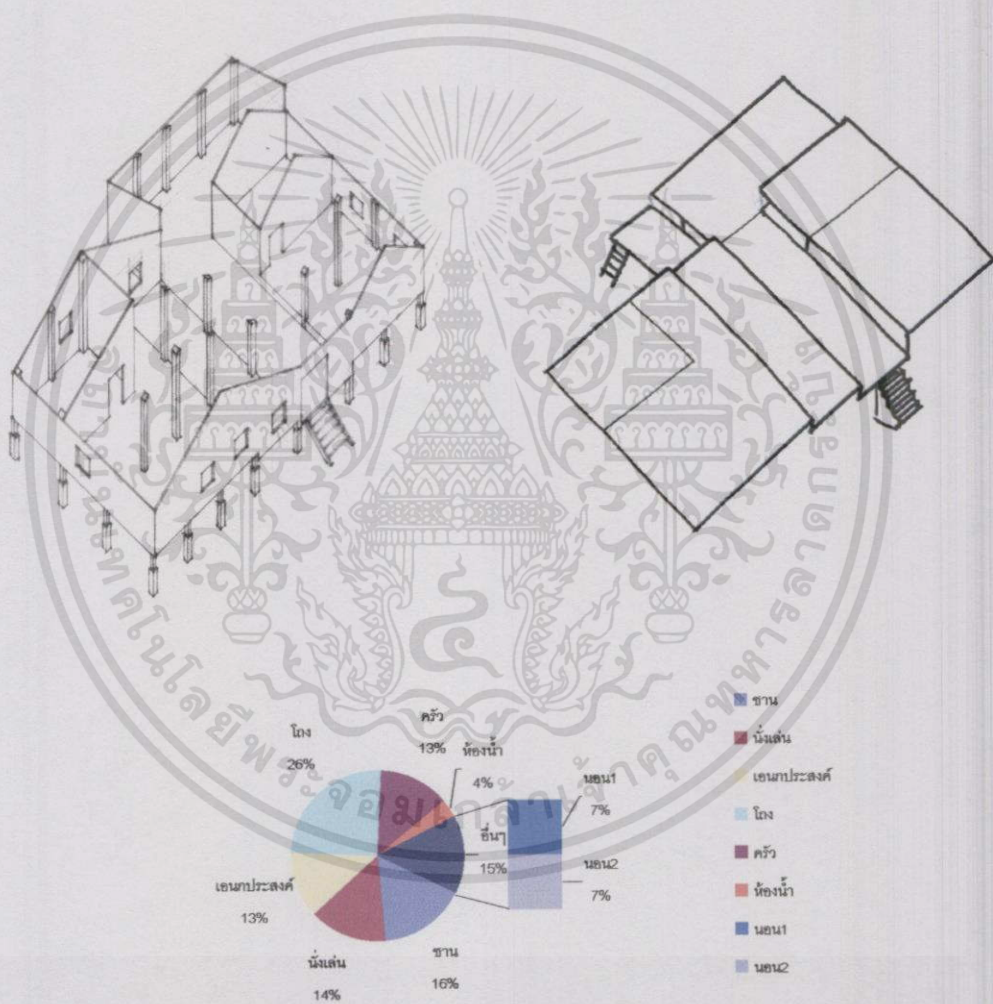
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 8 ม. 4 ต. เกาะยอ อ. เมือง จ.สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายเดชา ภัทรพล
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.16 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 2 หมู่ 1 ต. เกาะใหญ่ อ. กระแสสินธุ์ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายเพียร บุญแก้ว นางหลี่ บุญแก้ว
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.16 (ต่อ)

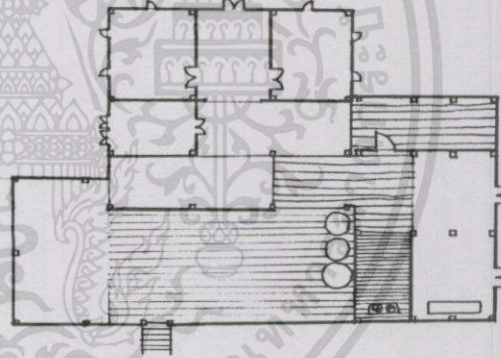
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 2 หมู่ 1 ต. เกาะใหญ่ อ. กระแสสินธุ์ จ. สงขลา
 เจ้าของบ้าน นายเพียร บุญแก้ว นางหลี่ บุญแก้ว
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.17 (ต่อ)

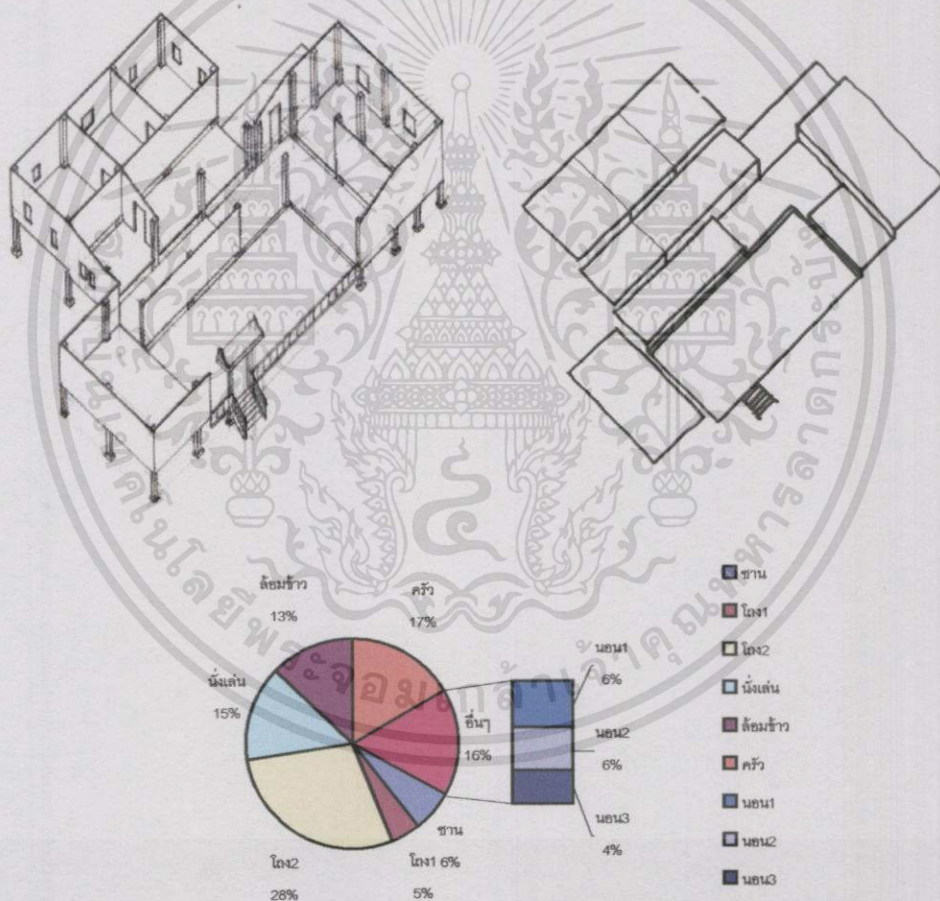
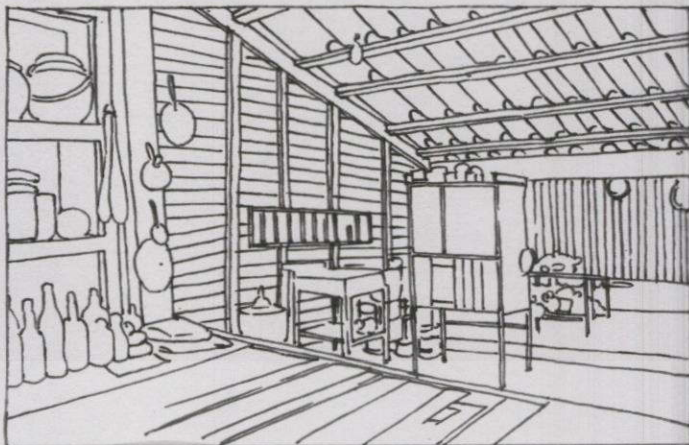
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.5 บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ

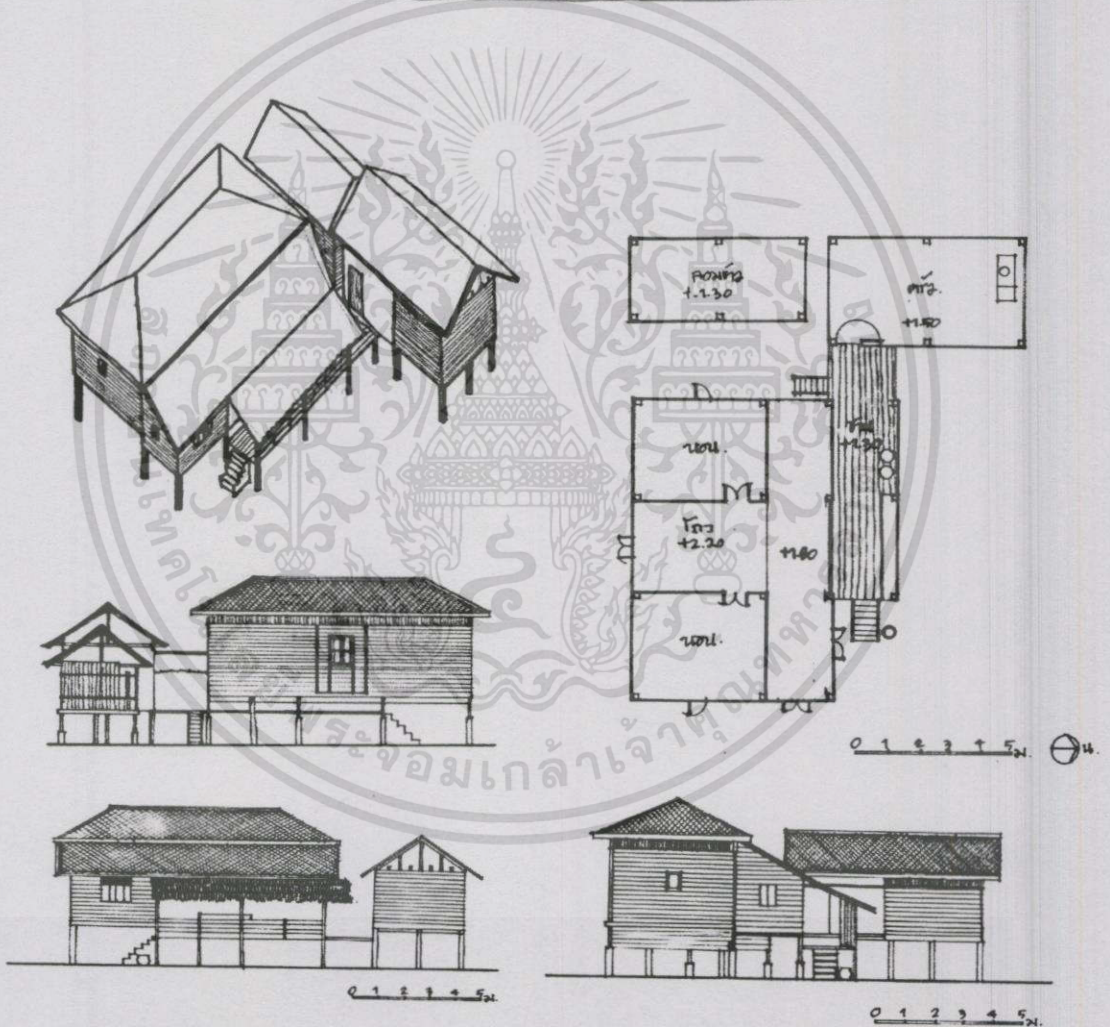
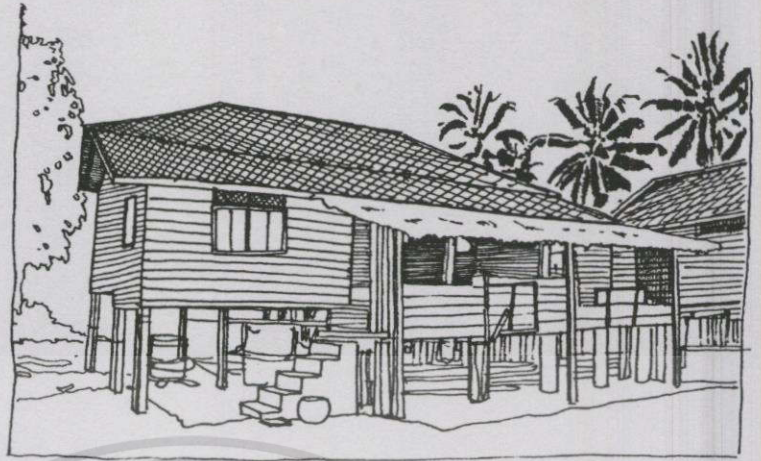
- บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 48 ม. 9 ต. นาปะขอ อ. บางแก้ว จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน ยายแหม่ หนูริด อายุ 85 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.18 ทศนิยมภาพภายนอก รูปทรงบ้าน ฝั่งพื้น รูปด้าน บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

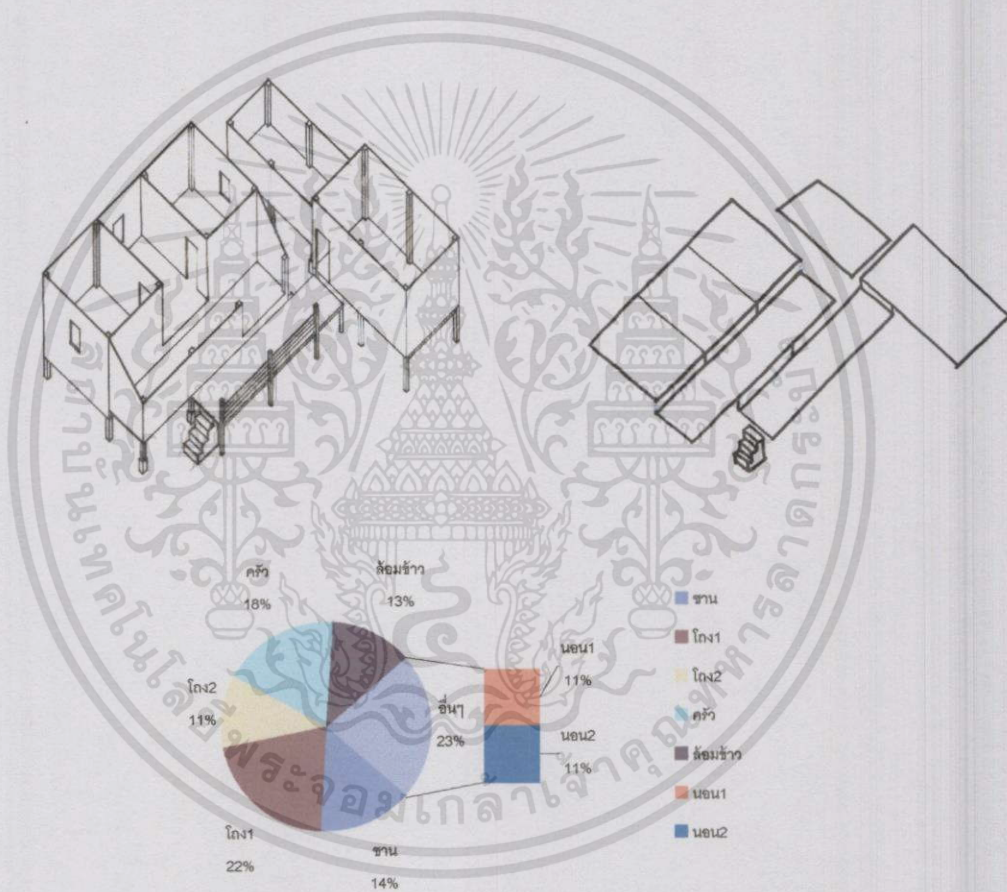
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 48 ม. 9 ต. นาปะขอ อ. บางแก้ว จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน ยายแถม หนูริด อายุ 85 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.19 ทศนิยมภาพภายใน ที่ว่าง ระดับระนาบพื้น สัดส่วนพื้นที่ บ้านอยู่ห่างจากทะเลสาบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

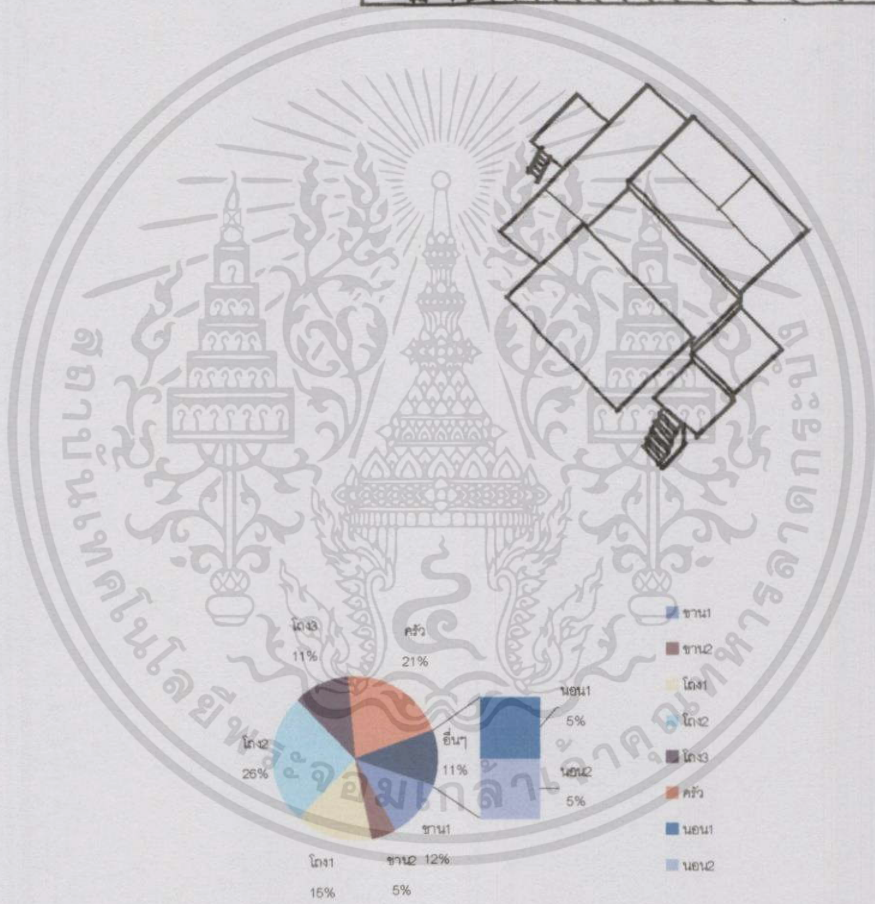
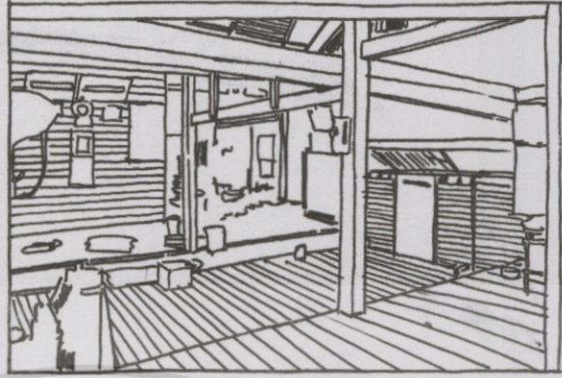
บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 42 ม. 2 ต. นาปะขอ อ. บางแก้ว จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายพรชัย สมบัติมาก ยายพิน สมบัติมาก
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 - 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.18 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 42 ม. 2 ต. นาปะขอ อ. บางแก้ว จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายพรชัย สมบัติมาก ยายพิน สมบัติมาก
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.19 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่สำรวจ บ้านเลขที่ 29 ม. 1 ต. ฝาละมี อ. ปากพะยูน จ. พัทลุง
 เจ้าของบ้าน นายยอม หนูขึ้น อายุ 78 ปี นางคล่อง หนูขึ้น อายุ 74 ปี
 วันที่สำรวจ 14 ธันวาคม 2543 – 20 มกราคม 2544
 ภาพที่ 3.19 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 ลักษณะทางกายภาพของบ้านไทยรอบทะเลสาบสงขลา

ประเภทของเรือนรอบทะเลสาบ

หมู่บ้านลักษณะต่างๆที่มาในข้างต้นแล้ว จึงมักจะประกอบด้วยบ้านลักษณะต่างๆจากการสำรวจข้อมูล สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

เรือนเดี่ยว

บ้านลักษณะนี้เป็นบ้านสำหรับครอบครัวใหม่ หรือ ครอบครัวที่ลูกคนสุดท้ายยังไม่แต่งงาน

- มักจะประกอบด้วย

ห้องนอน 1 ห้อง โถง ระเบียบ ขาน ถ้าบ้านมีลูกสาวจะกันห้องเพิ่มให้ ลูกชายจะนอนบริเวณโถง โดยครัวและเรือนข้าว จะอยู่บริเวณระเบียบหรือขาน ตัวขานบ้านจะมีหลังคาคลุม ขาน มีหน้าที่ สำหรับพักผ่อน หรือทำอุปกรณ์การทำงาน หรือประมง หรือ พ่อแม่ อายุมาก จะยกห้องให้ลูกตัวพ่อแม่จะมานอนบริเวณโถง

เรือนคู่แฝด

เมื่อครอบครัวมีความเจริญ มีรายได้เพิ่ม มีลูกเพิ่มหลายคน ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ หรือลูกคนสุดท้ายแต่งงาน จะมีการเพิ่มตัวบ้านเพื่อขยายพื้นที่ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงต่อเติมเป็นแนวยาวกับบ้านหลังเดิม ซึ่งมักประกอบด้วย ระเบียบ โถง และห้องนอน ลอมข้าวหรือครัว ยังใช้ขานร่วมกับบ้านเดิม หรือเพิ่มขานด้านหลังบ้านเป็นส่วนครัวและลอมข้าว

เรือนหมู่

บ้านกลุ่มเป็นบ้านคนที่มีรายได้ดี มีขนาดใหญ่โต หรือเป็นผู้นำของชุมชน มักประกอบด้วย

1. เรือนนอน เป็นเรือนหลัก จะมีขนาดใหญ่และสูงกว่าเรือนหลังอื่นๆ
2. ขาน
3. เรือนครัว มักจะมีขนาดย่อมจากเรือนนอนมักจะปลูกขวางตะวัน ฝาเรือนจะมีช่องระบายควันไฟ
4. ลอมข้าว ขนาดจะขึ้นอยู่กับจำนวนที่ดินในการทำนา หรือผลิตผลจากข้าว ฝาขัดแตะโปร่งทั้ง 4 ด้าน เพื่อระบายอากาศไม่ให้ห้องร้อนหรืออบ มักจะอยู่ด้านตะวันตกของบ้าน

ประกอบด้วย ห้องนอน 2 ห้อง ห้องโถง เป็นห้องพระไปในตัว ระเบียบยาวตลอด หรือ ระเบียบมีห้อง 1 ห้อง

ขานบ้านเป็นตัวเชื่อมกับเรือนทุกหลัง เป็นทางเดินอาบน้ำ พักผ่อนพูดคุย รับแขก

สรุป

- กลุ่มบ้านทะเลน้อย ส่วนมากจะเป็นแบบเรือนเดี่ยวและเรือนแฝด
- กลุ่มฝากตะวันตก ส่วนมากจะเป็นเรือนแฝดและเรือนหมู่
- กลุ่มฝากตะวันออก ส่วนมากเป็นเรือนแฝด
- กลุ่มทะเลสาบตอนล่าง จะเป็นเรือนแฝดและเรือนหมู่

ลักษณะเรือนไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา

รูปร่าง

เรือนยกใต้ถุนสูง โดยความสูงจากพื้นดินประมาณ 1.50-1.80 เมตร

1. เนื่องจากภูมิประเทศ ลุ่มทะเลสาบสงขลามีมรสุมตะวันตกและตะวันออกพัดผ่าน จึงมีฝนตกชุกและมีความชื้นสูง จึงทำให้ไม่ฝังเสาลงในดิน จะวางเสาทุกเสาลงบน "ดินเสา" โดยใช้แท่งซีเมนต์รองรับทำให้ปรับระดับพื้นและกันปลวก เชื้อรา และเคลื่อนย้ายบ้านได้ง่ายด้วย
2. ฝนตก ลมแรง เสาบ้านก็บังคับให้เอนเข้าเล็กน้อย ซึ่งส่วนมากทรงไทยที่มีอายุเกิน 100 ปี เรียกว่า "ทรงข้างเขี้ยว" แต่สำหรับทรงมะลิลาและบ้านหยาทั่วไปผนังตรง
3. ใต้ถุนไว้สำหรับเก็บของอุปกรณ์ทำนาและประมง เช่น โถ คาคอ ไซและเรือ ฯลฯ
4. ลมพัดผ่านสะดวกทำให้อากาศถ่ายเทสะดวก

หลังคาทรงสูงและแหลม

บ้านรอบทะเลสาบสงขลาที่มีอายุเกิน 100 ปี จะเป็นหลังคามะลิลา แต่ถ้าอายุ 50-100 ปี จะเป็นทรงปั้นหยาจะเป็นทรงสูงลาดชัน ก็เพื่อไม่ให้ลมปะทะปลายจากหรือกระเบื้องดินเผาและให้น้ำฝนไหลอย่างรวดเร็ว ทำให้หลังคาคงทนและไม่รั่วซึม ซึ่งจากการสำรวจส่วนมากนิยมปูกระเบื้องดินเผาจากเกาะยอ เป็นอย่างมาก

มีชายคายื่นออกมาเป็นช่องลมส่วนบนของผนังกันฝนสาด หน้าจั่ว ซึ่งชาวใต้เรียกว่า "หุ้มกลอง" นิยมปิดทึบ ถ้าบ้านแบบหลังคามุงด้วยกระเบื้อง หลังคาส่วนที่ยื่นออกมาเลยหน้าจั่วเรียกว่า "หน้าผ้า" เพื่อกันลมพัดกระเบื้อง ตรงเชิงหน้าจั่วจะทำเป็นหลังคาเฉียงสาดลงมา กันฝนเรียกหลังคาส่วนนั้นว่า "ปีกนก"

ส่วนหลังคาแบบปั้นหยา ก็จะมีชายคายื่นมารอบตัวเรือนทั้ง 4 ด้าน

ชานเรือน เมื่อพิจารณาจากผังที่ทำการสำรวจรอบทะเลสาบ จะมีบ้านประมาณ 30% ของพื้นที่ทั้งหมด นิยมปูด้วยไม้เคี่ยม ใช้ไม้หน้า 2"-3 นิ้ว กว้างประมาณ 10-12 นิ้ว มีความยาวแผ่นเดียวตลอด นิยมปูห่าง 1-2 นิ้ว ไม่ตอกตะปู ไม่เคี่ยมทนมแดดทนมฝนแต่ชานเรือนบ้านไทยรอบทะเลสาบทุกหลัง ชานเรือนเป็นส่วนทำกิจกรรมทั่วไป เช่น อาบน้ำ รับแขก ทำอุปกรณ์ทางการเกษตร หรือประมง และเป็นที่เล่นของเด็กๆ

โถง บ้านรอบทะเลสาบสงขลา ส่วนโถงเป็นพื้นที่ระหว่างห้องนอน เป็นบริเวณพื้นที่บ้านที่ต้องการการการสำรวจ (ส่วนมากจะมีห้องพระ) คาราวะต่อสถานที่ใช้ เป็นที่นั่งรับแขกของผู้อาวุโสและไม่บังคับว่าที่แขกหน้าใหม่จะละลาบละล้วงขึ้นไปก่อนที่เจ้าของบ้านจะอนุญาต

ระเบียบ บ้านเกือบทุกหลังนิยมต่อระเบียบออกมา ระดับพื้นระเบียบจะต่ำกว่าห้องนอน ประมาณ 0.40-0.60 เมตร นอกจากไว้รับแขกและพักผ่อน หรือนั่งทำงานแล้ว ยังเป็นส่วนนั่งเล่นนอนเล่นของเด็กๆได้ค่อนข้างเสรี

การแบ่งห้อง บ้านรอบทะเลสาบสงขลาส่วนมาก เรือนนอนแต่ละหลังแบ่งเป็น 3 ห้อง มีห้องนอน 2 ห้อง ห้องกลางเป็นโถงเปิดโล่งมีหน้าต่างถึงพื้น 1 ช่อง เรือนขนาดก็จะจะมี 3 ห้องด้วย แต่จะมีห้องนอน 1 ห้องหรือ 2 ห้อง อีก 2 ห้องเป็นโถง

สรุป บ้านไทยรอบทะเลสาบสงขลา มีรูปร่างเฉพาะ คือ

1. ยกพื้นสูง
2. หลังคาทรงปั้นหยาและทรงจั่วตามลำดับ
3. มี "ดินเสา"
4. หลังคายื่นคลุม ช่องระบายอากาศใต้หลังคา
5. มีส่วนชานและโถงมากกว่าส่วนนอน

ผังเรือนครัว

เรือนครัวมักจะอยู่ด้านหัวหรือท้าย (ด้านแคบของตัวเรือน) เรือนครัวจะวางตะสันเป็นส่วนมากเป็นที่บังแดดบังลมให้ตัวเรือนหลักอีกด้วย ตัวเรือนครัวพื้นและฝาผนัง ส่วนที่ปรุงอาหารจะเป็นไม้ฝากระดานโปร่ง จะทำให้โปร่งลมเย็นตามหน้าจั่วเป็นตัวระบายอากาศ ส่วนนั่งรับประทานอาหาร จะเป็นไม้กระดานโปร่ง ประมาณ 1 เซนติเมตร ส่วนเรือนครัวที่ติดกับเรือนนอน จะมีลอมข้าว (ข้าวเรียงมาเก็บซ้อนๆกัน) อยู่ด้วยกับสวนครัว

ผังเรือนข้าว

เรือนข้าวสร้างอยู่ใกล้ตามตัวบ้าน ส่วนมากจะสร้างวางตะวันเพราะเป็นผลมาจากบ้านสร้างตามตะวัน ที่มีอยู่ด้านแคบตัวเรือนนอน ผนังจะไปรับลมระบายความร้อนของข้าว หรือตากข้าวในตัว จะเป็นไม้ไผ่ขัดแตะ ซี่ไม้หรือจาก หลังคาส่วนมากเป็นจั่วมะลิลา เป็นกระเบื้องและจาก

สรุป การที่บ้านหันตามตะวัน คนรอบทะเลสาบจะนอนหันหัวไปด้านประหัวนอน (ทิศใต้) เป็นส่วนมาก (เหมือนกับสุโขทัย) ยกเว้นทิศตะวันตกเป็นทิศไม่เป็นมงคล ส่วนมากจะบอกว่าเป็นหัวนอนทิศคนที่ตายแล้ว

สรุป ลักษณะการวางผังและผังพื้นตัวเรือนหลัก โดยทั่วไปหันตามตะวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับพื้นเรือน

พื้นเรือนจะเล่นระดับ เช่น พื้นห้องนอนสูงที่สุด ระเบียงลดระดับลง 0.40 เซนติเมตร และชานพื้นอีกประมาณ 0.40-0.50 เซนติเมตร ครึ่งสูงกว่าชานประมาณ 0.30 เซนติเมตร เรือนข้าวจะสูงเท่ากับชานเรือน การนิยมเล่นระดับพื้นบ้านเพราะมีคติความเชื่อเรื่อง อากูโสและของขลัง ซึ่งจะนั่งตามระดับตามอากูโสหรือ "ผู้เฒ่าผู้แก่" หรือจะนั่งเล่น หรือนั่งทำงาน จะแยกด้วยระดับอย่างชัดเจน

ฝาบ้าน

ฝาบ้านรอบทะเลสาบสงขลา มี 3 ลักษณะ คือ

1. บ้านฝาไม้กระดาน นิยมวางกระดานในแนวนอนให้ริมล่างของแผ่นบนทับ ริมบนของแผ่นล่างตามลำดับ ส่วนมากจะเป็นบริเวณหมู่บ้านทะเลน้อย กลุ่มบ้านลำปำ กลุ่มบ้านฝากตะวันตกทะเลสาบ กลุ่มอำเภอกระแสดินธิ์ และกลุ่มอำเภอระโนด
2. บ้านฝาสังกะสี เป็นสังกะสีส่วนใหญ่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีความหนาพิเศษ
3. ฝาไม้ไผ่ขัดแตะ เป็นฝาไม้ไผ่ขัดแตะลายขัดทแยง ส่วนมากมีบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนล่าง

ฝาผนังจะกันถึงคอสองด้านบนจะเว้นเป็นช่องลม ซึ่งช่องลมนิยมทำเป็นลูกทรง ติ ไม้ลูกทรงให้ทานและทาบกันเป็นรูปสี่เหลี่ยม ฝาผนังบ้านจะขีดด้านทะเล ส่วนมากจะมีอยู่ในกลุ่ม ฝากตะวันออกทะเลสาบ อำเภอสะทิงพระ

สรุป ฝาผนังบ้านเรือนรอบทะเลสาบ มีการใช้ฝากระดานมากที่สุด บ้านทะเลน้อยและบ้านฝั่งตะวันตกทะเลสาบ รองลงมาคือ ฝาสังกะสี บ้านฝากตะวันออกทะเลสาบ

ลักษณะของสัดส่วนและรูปทรง

บ้านรอบทะเลสาบสงขลา มีลักษณะสัดส่วนและรูปทรงมาจากปัจจัย ดังนี้

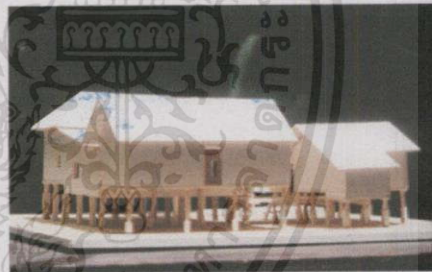
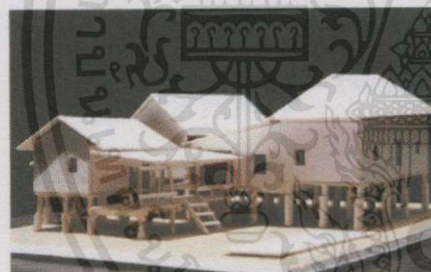
- ทางภูมิประเทศ ภูมิอากาศ
- ทรัพยากร และวัตถุ
- การดำรงชีวิต
- ความเชื่อ คตินิยม และวัฒนธรรม

ภาพที่ 3.20 แสดงหุ่นจำลองบ้านนายช่อม ทองประศรี
62 หมู่2 ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ภาพที่ 3.21 แสดงหุ่นจำลองบ้านนายยิ่ง เฮ้งนุ้ย
68 หมู่4 ตำบลลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

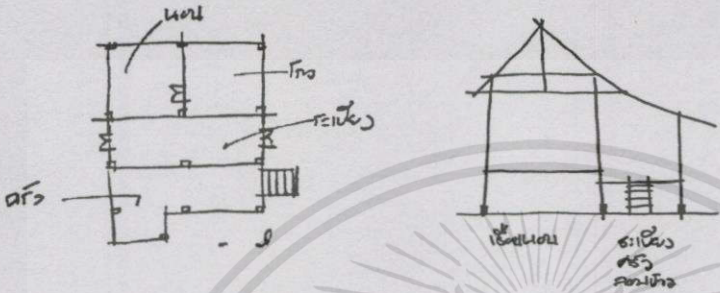
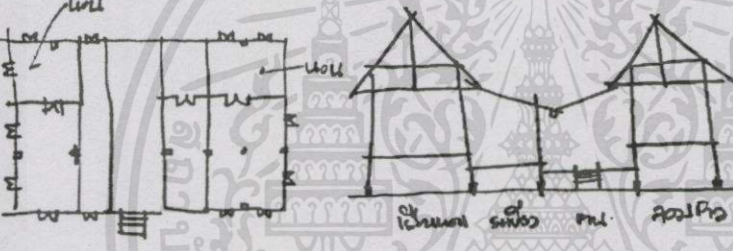
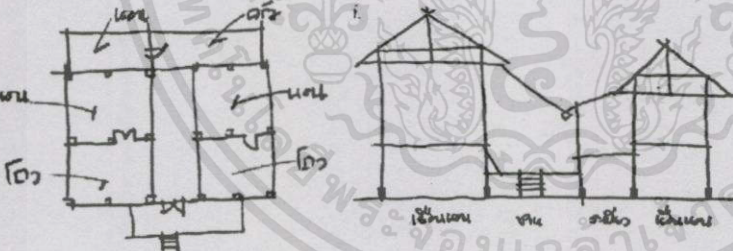
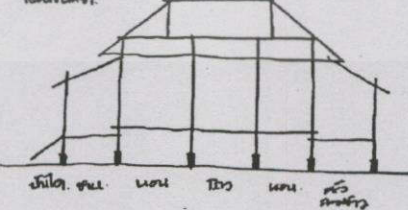

ภาพที่ 3.22 แสดงหุ่นจำลองบ้านนายเคียร สินทวัฒน์
146 หมู่9 ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

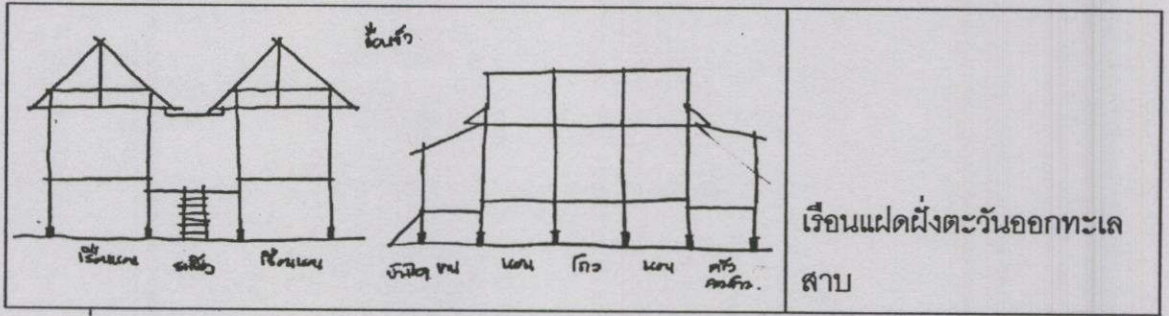

ภาพที่ 3.23 แสดงหุ่นจำลองบ้านนางนิต แสงมณี
66 หมู่3 ตำบลบ่อเขียว อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

สรุป บ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน ดังต่อไปนี้

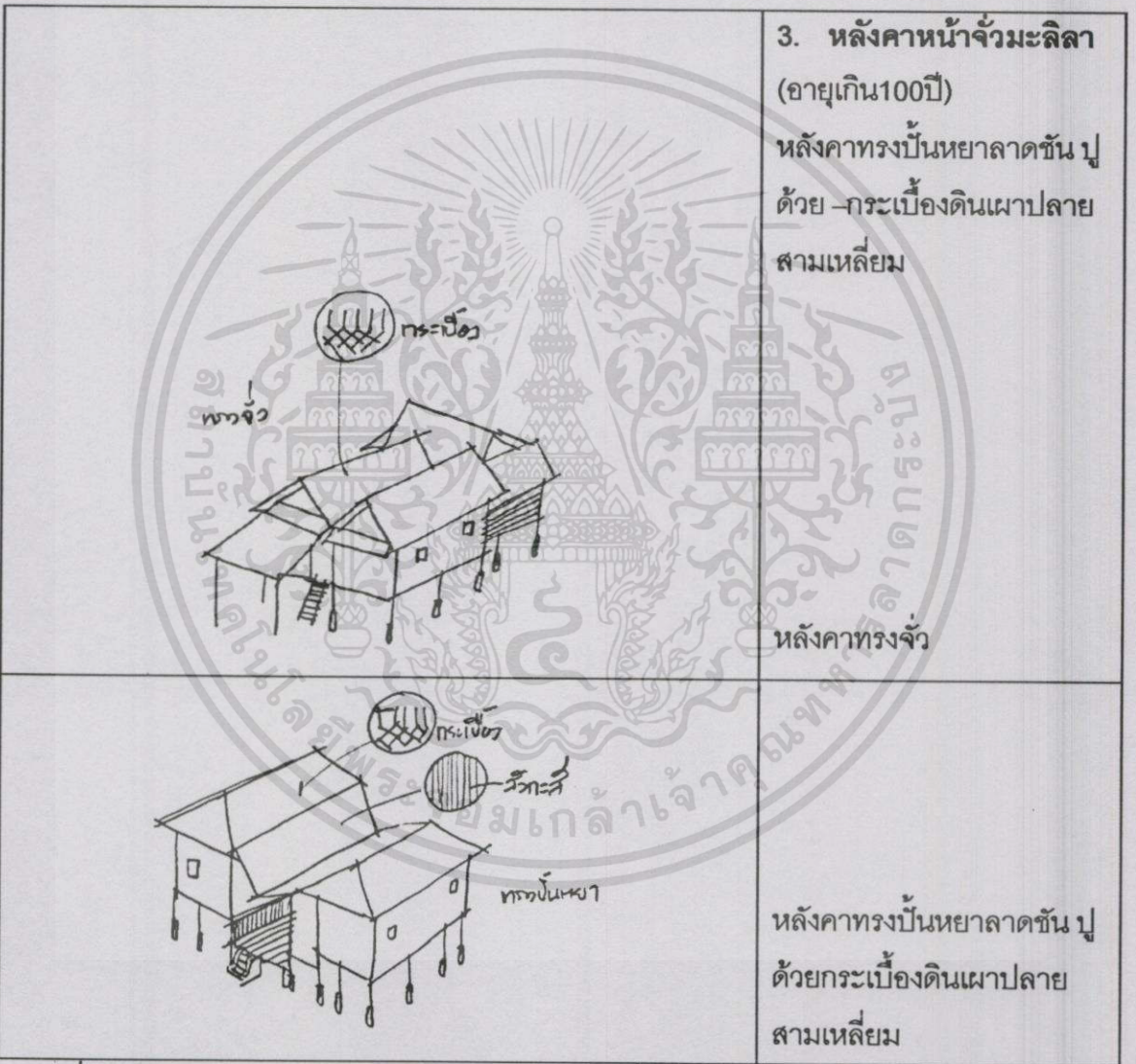
	<p>1.ประเภทของเรือน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรือนเดี่ยว - เรือนแฝด - เรือนหมู่ <p>2.มีพื้นบ้านยกสูง</p> <p>ประมาณ 1.50-1.80 เมตร</p> <p>เรือนเดี่ยวฝั่งตะวันตกทะเลสาบ</p>
	<p>เรือนแฝดฝั่งตะวันตกทะเลสาบ</p>
	<p>เรือนแฝดฝั่งตะวันออกทะเลสาบ</p>
	

ภาพที่ 3.24 แสดงลักษณะประเภทของเรือน ที่มีพื้นบ้านยกสูง

เรือนแฝดฝั่งตะวันออกทะเลสาบ

ภาพที่ 3.85 (ต่อ)

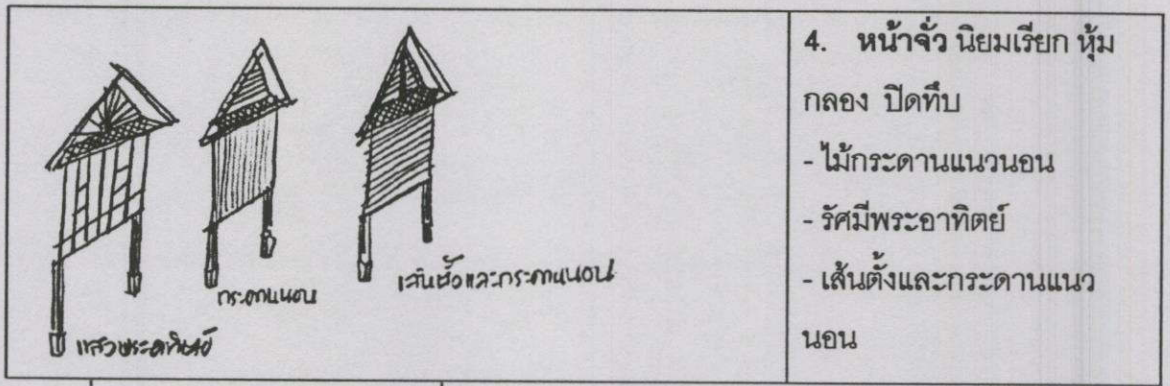

3. หลังคาหน้าจั่วมะลิลา (อายุเกิน100ปี) หลังคาทรงปั้นหยาลาดชัน ฟูด้วย กระเบื้องดินเผาปลายสามเหลี่ยม

หลังคาทรงจั่ว

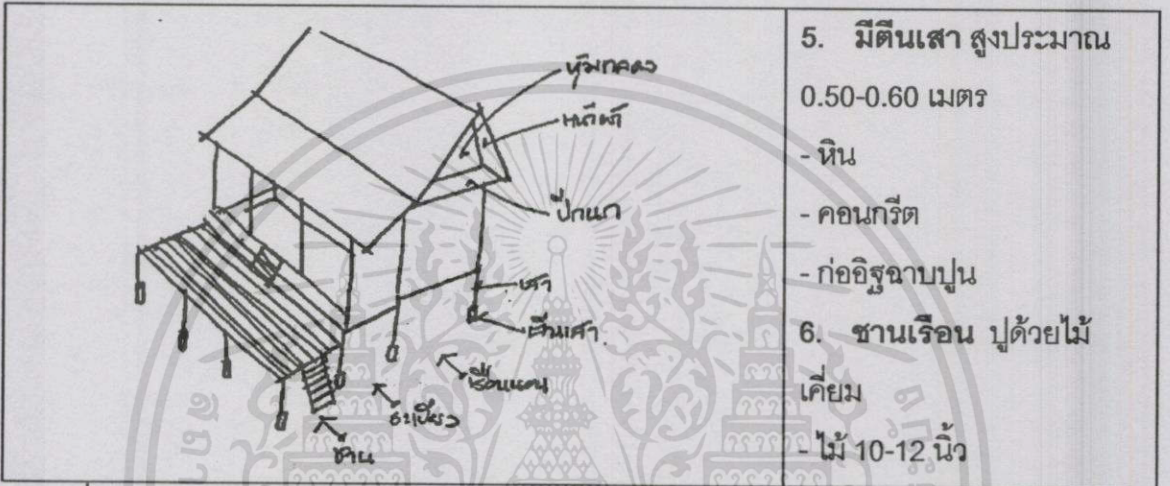
หลังคาทรงปั้นหยาลาดชัน ฟูด้วยกระเบื้องดินเผาปลายสามเหลี่ยม

ภาพที่ 3.25 แสดงลักษณะรูปแบบของหลังคาหน้าจั่วและทรงปั้นหยา

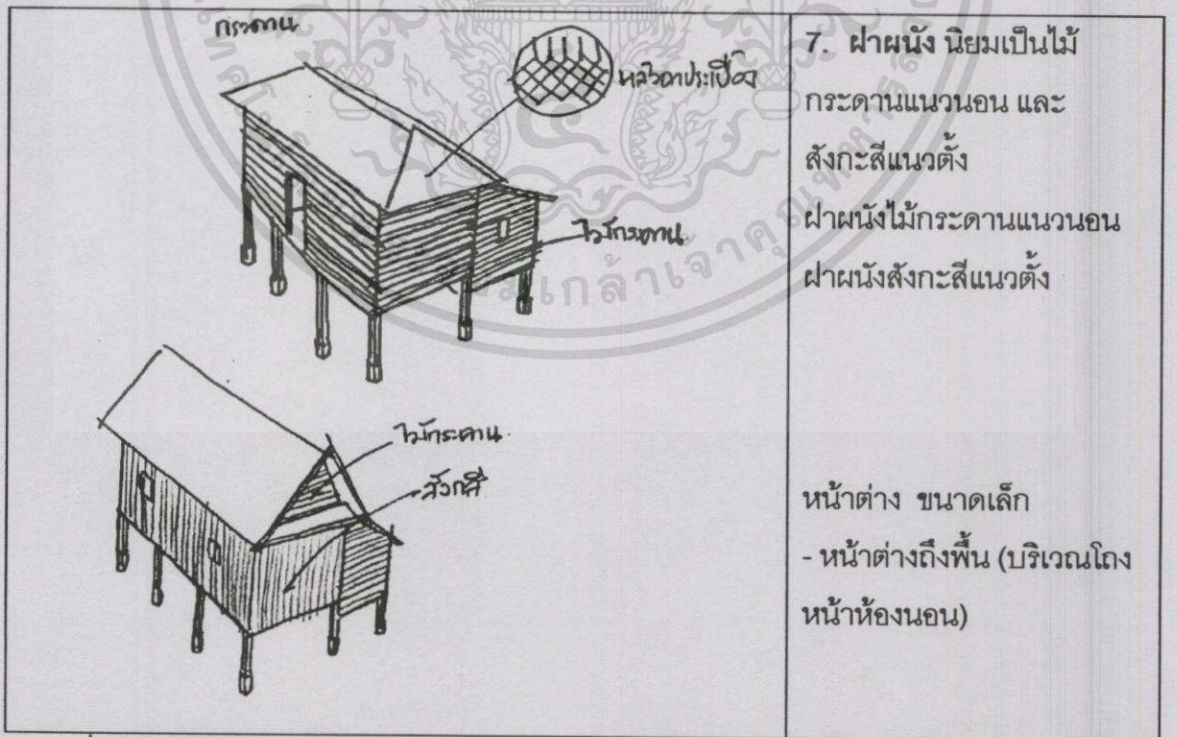
ภาพที่ 3.26 แสดงลักษณะหน้าจั่ว

4. หน้าจั่ว นิยมเรียก หุ้ม
กลอง ปิดทึบ
- ไม้กระดานแนวนอน
 - รัศมีพระอาทิตย์
 - เส้นตั้งและกระดานแนว
นอน

ภาพที่ 3.27 แสดงลักษณะตึนเสาเรือนและชานเรือน

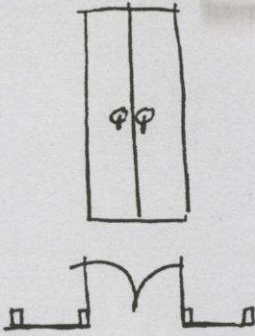
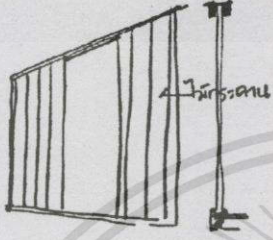
5. มิตินเสา สูงประมาณ
0.50-0.60 เมตร
- หิน
 - คอนกรีต
 - ก่ออิฐฉาบปูน
6. ชานเรือน ปูด้วยไม้
เคี่ยม
- ไม้ 10-12 นิ้ว

ภาพที่ 3.28 แสดงลักษณะฝาผนังและหน้าต่างของเรือนบ้าน

7. ฝาผนัง นิยมเป็นไม้
กระดานแนวนอน และ
สังกะสีแนวตั้ง
- ฝาผนังไม้กระดานแนวนอน
ฝาผนังสังกะสีแนวตั้ง

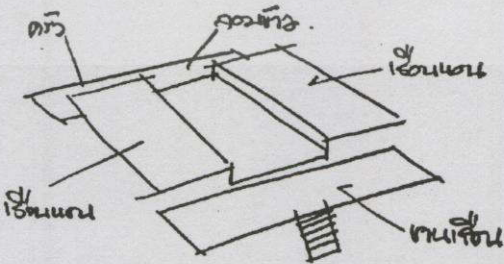
- หน้าต่าง ขนาดเล็ก
- หน้าต่างถึงพื้น (บริเวณโถง
หน้าห้องนอน)

	<p>11. ประตู</p> <p>ขนาดเล็ก 2 บาน (เปิดเข้าด้านใน)</p> <p>- ไม้เนื้อแข็ง</p>
	<p>หน้าถึง (ไม้กระดาน)</p> <p>- ไม้ขนาด 10-12 นิ้ว</p>

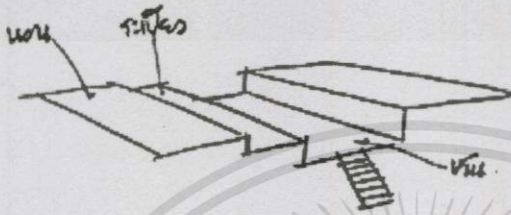
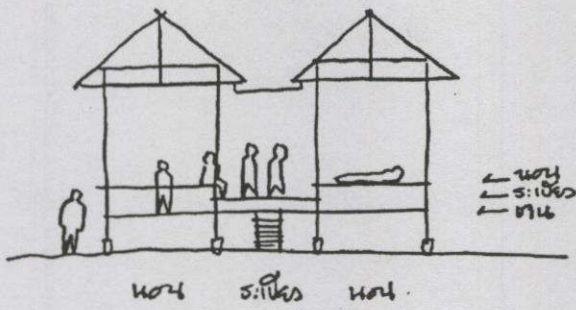
ภาพที่ 3.31 แสดงลักษณะของประตู

	<p>12. ช่องลม</p> <p>ส่วนบนของผนัง (เหนือพานหนู) ติไม้ลูกกรง</p> <p>13. บันได</p> <p>- คอนกรีต</p> <p>- ไม้แปรรูป</p>
--	---

ภาพที่ 3.32 แสดงลักษณะของส่วนช่องลมส่วนบนผนังและบันได

	<p>14. พื้น เล่นระดับ</p> <p>- นอน สูงสุด</p> <p>- ระเปียง</p> <p>- ขาน ต่ำสุด</p>
---	--

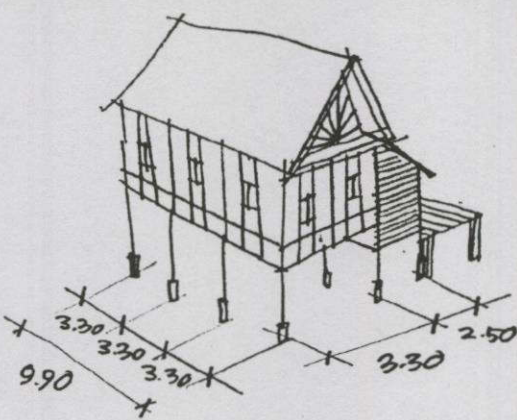
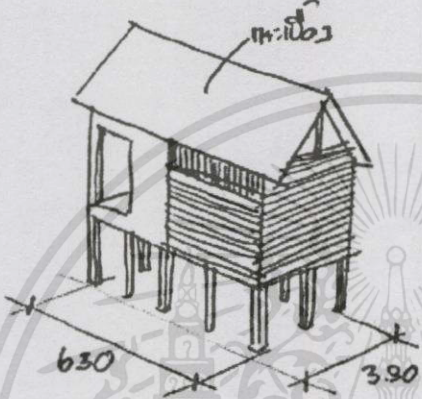

ภาพที่ 3.33 แสดงลักษณะการเล่นระดับพื้นของเรือน

ระดับพื้น
บ้านฝั่งตะวันออกทะเลสาบ /
ทะเลน้อย

ระดับพื้น
บ้านฝั่งตะวันตกทะเลสาบ /
ริมคลอง
มี 3 ระดับ
นอน/ระเบียง/ชาน

ภาพที่ 3.33 (ต่อ)

	<p>15. ขนาดบ้าน เรือนนอน กว้าง 3.30X ยาว 9.40 เมตร ระเบียง กว้าง 2.50X ยาว 9.40 เมตร ชาน กว้าง 3.30X ยาว 9.40 เมตร</p>
	<p>เรือนครัว กว้าง 3.30 x ยาว 6.30 เมตร -พื้น เป็นฝากระเบื้อง -ช่องลม ด้านบนมีมาก</p>
	<p>เรือนข้าว กว้าง 3.70 x ยาว 6.60 เมตร -ด้านข้างไปฝั่งกระเบื้อง</p>

ภาพที่ 3.34 แสดงลักษณะการเล่นระดับพื้นของเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	<p>16. ขนาดและความสูงเรือนนอน</p> <p>พื้นเสา 0.50-0.60 เมตร</p> <p>เสา 1.00-1.20 เมตร</p> <p>ฝ้า 2.40 เมตร</p> <p>ช่องแสง 0.35-0.40 เมตร</p> <p>ตัว 1.50-1.70 เมตร</p>
--	---

ภาพที่ 3.35 แสดงลักษณะขนาดและความสูงของเรือนนอน

	<p>17. การวางผังอาคารเรือนนอนทิศตะวันออก - ทิศตะวันตก (ตามตะวัน)</p> <p>เรือนครัว, เรือนข้าวทิศเหนือ - ใต้ (ขวางตะวัน)</p>
--	---

ภาพที่ 3.36 แสดงลักษณะการวางผังของอาคาร

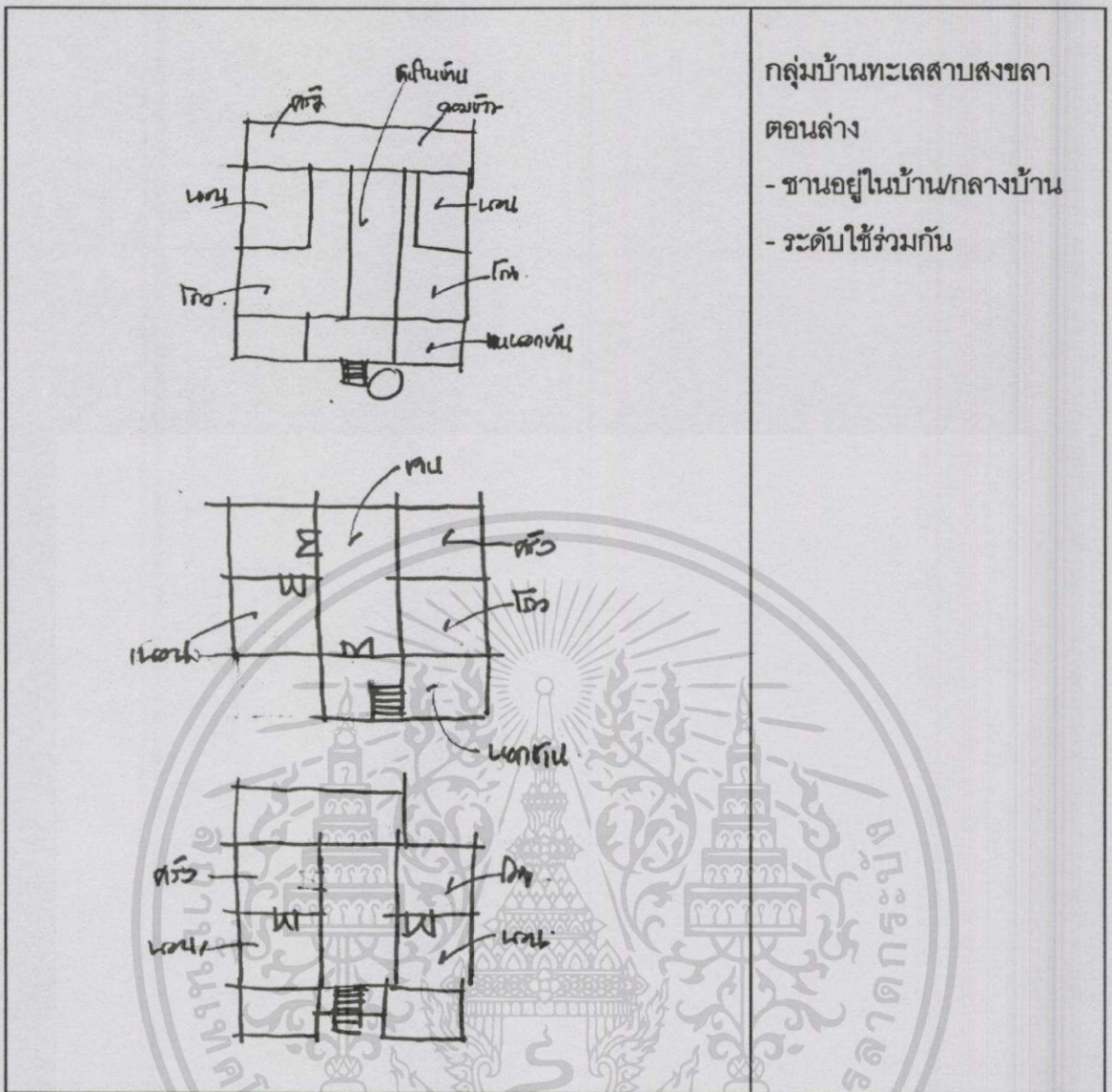
	<p>18.การนอน นอนหันหัวไปทิศใต้ (ประหัวนอน) ปัจจุบันนิยมทิศใต้และทิศเหนือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - นอน 2 ทิศเหนือ-ใต้ - นอน ทิศใต้ - นอนทิศใต้ (ตามลักษณะผังบ้าน)
--	--

ภาพที่ 3.37 แสดงลักษณะการหัวไปในทิศใต้เวลานอน

	<p>19.องค์ประกอบเบื้องต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดินเส้า - พื้น - รอด - เส้า - คาน - พานหนู - นอ - คอ - ฝ้า - ด้ง - ตง - จันทัน
--	--

ภาพที่ 3.38 แสดงลักษณะขององค์ประกอบเบื้องต้นของเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มบ้านทะเลสาบสงขลา
 ตอนล่าง
 - ชานอยู่ในบ้าน/กลางบ้าน
 - ระดับใช้ร่วมกัน

ภาพที่ 3.39 (ต่อ)

ศูนย์ศึกษายานไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและข้อมูลที่สำคัญ และทำการวิเคราะห์ รวมถึงกรณีศึกษาเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษา มาสู่การนำเสนอศูนย์ศึกษายานไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา ดังต่อไปนี้

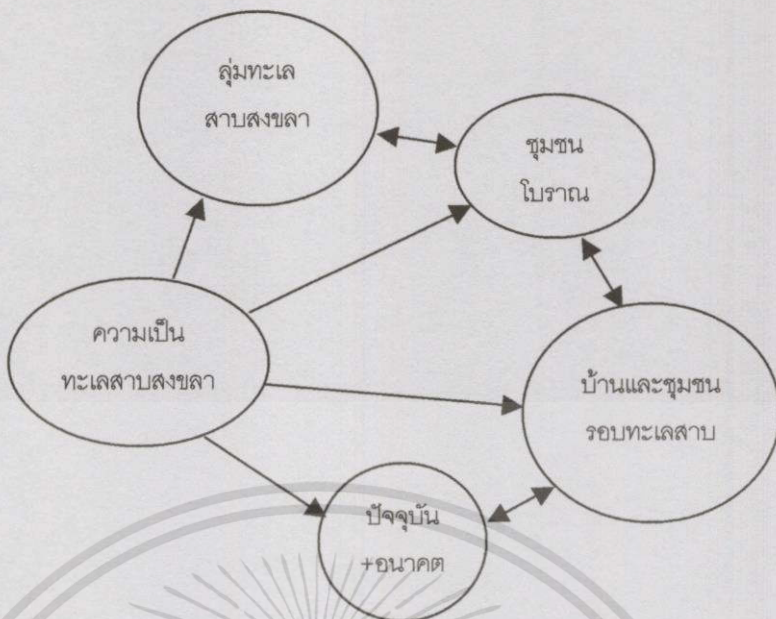
- 4.1 หัวข้อการจัดแสดง
- 4.2 องค์ประกอบของศูนย์ศึกษายานไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา
- 4.3 โครงสร้างการบริหารองค์กร
- 4.4 อัตรากำลังและพฤติกรรม
- 4.5 การเลือกที่ตั้งโครงการ

4.1 หัวข้อการจัดแสดง

ศูนย์ศึกษายานไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา คือ สถานที่แสดงรูปแบบของบ้านพักอาศัยรอบทะเลสาบสงขลา โดยมีแนวความคิดที่บ่งบอกเอกลักษณ์ที่ชัดเจน คือ “ความเป็นทะเลสาบสงขลา” โดยการจัดแสดงจะเน้นเนื้อหาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคตในบริเวณรอบทะเลสาบสงขลา

หัวข้อการจัดแสดง

1. โลกของกลุ่มทะเลสาบสงขลา - ทะเลสาบสงขลา
2. ชุมชนโบราณ - ชุมชนภาคใต้ในอดีต
- ชุมชนรอบทะเลสาบ
3. บ้านและชุมชน - ลักษณะที่ตั้งชุมชน
- บ้าน
4. ปัจจุบันและอนาคต - สภาพปัจจุบันของทะเลสาบสงขลา
- สภาพอนาคตของบ้านรอบทะเลสาบ

ภาพที่ 4.1 แสดงสรุปผลการออกแบบศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบ สงขลา

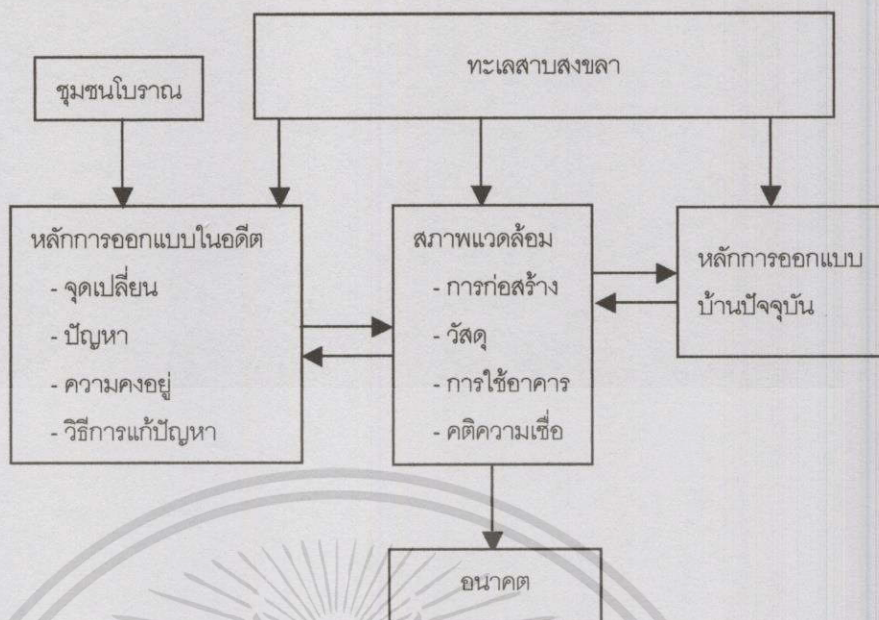
การวิเคราะห์เนื้อหาสู่การจัดแสดง

การวิเคราะห์เนื้อหาการจัดแสดง เพื่ออธิบายและนำเสนอบ้านไทยภาคใต้ระบบทะเลสาบสงขลา ในอดีตและปัจจุบัน จำเป็นต้องศึกษาย้อนไปในอดีต วัฒนธรรม สังคม ตลอดจนจิตวิญญาณ เชื่อ ถูกต้องตามข้อเท็จจริง การแสดงนิทรรศการจึงบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าชมเกิดความเข้าใจ ทั้งนี้ต้องศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อบ้านและชุมชน จากข้อมูลสนามและเอกสารอ้างอิง ซึ่งเป็นที่ยอมรับในหลักและผลทางวิชาการ การแบ่งเนื้อหาสู่การจัดแสดงจึงแบ่งเป็นช่วง (จากกรณีศึกษา) จากความเข้าใจในอดีต ปัจจุบัน และสู่อนาคต

หลักวิเคราะห์เนื้อหาการจัดแสดง ได้ตามลักษณะ

การวิเคราะห์เนื้อหาจัดแสดง ได้พิจารณาหัวข้อที่มีความสำคัญ (Climax) ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ข้อสังเกตบางประเด็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม รศ.วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์)

ภาพที่ 4.2 แสดงการวิเคราะห์การจัดเนื้อหาจัดแสดง

4.2 องค์ประกอบของศูนย์ศึกษาน้ำบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา

กิจกรรมต่างๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแหล่งศึกษาประสานงาน ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่น กระตุ้นให้เกิดสติปัญญาจากการเรียนรู้ ปฏิบัติจริงทำให้เกิดความภาคภูมิใจมีความรักต่อมาตุภูมิ รวมทั้งเกิดความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งถิ่น เพื่อเรียนรู้การปรับตัวภายในท้องถิ่นและสังคม ซึ่งมีการแยกกิจกรรมออกเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

การศึกษาองค์ประกอบของโครงการ จะพิจารณาจากความต้องการองค์ประกอบของโครงการ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

องค์ประกอบหลัก (Establishing Need) ซึ่งได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการองค์ประกอบของโครงการ และการแบ่งส่วนงาน ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

1. ส่วนบริการสาธารณะ
 - โถงทางเข้าหลัก
 - ร้านอาหาร - เครื่องดื่ม
 - จุดชมวิวทะเลสาบ
2. ส่วนแสดงนิทรรศการ
 - ส่วนนิทรรศการ
 - ส่วนงานจัดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ส่วนบริการการศึกษา
 - งานประชาสัมพันธ์
 - ห้องประชุมอเนกประสงค์ /บรรยาย
 - ห้องสมุด
4. ส่วนวิชาการ
 - ส่วนค้นคว้าวิจัย
 - ส่วนทะเบียนวัตถุ
 - ส่วนซ่อมสงวน
5. ส่วนสำนักงาน
 - ส่วนบริหาร
 - ส่วนธุรการ
 - ส่วนอาคารสถานที่
6. ส่วนบริการ
 - งานเทคนิควิศวกรรม
 - งานศิลปกรรม
 - งานโสตทัศนูปกรณ์
7. ส่วนที่จอดรถ
 - ที่จอดรถทั่วไป
 - ที่จอดรถโดยสาร
 - ที่จอดรถบริการ
8. ส่วนกิจกรรม
 - ส่วนบริการร้านค้า
 - ส่วนลานแสดง (ในร่ม-กลางแจ้ง)

4.3 โครงสร้างการบริหารองค์กร

4.3.1 โครงสร้างองค์กร

ศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้ บริเวณรอบทะเลสาบสงขลา แบ่งโครงงานในการดำเนินงานขององค์กรฝ่ายต่างๆซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งเพื่อดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยแบ่งโครงงาน ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. คณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา
 คณะกรรมการที่ปรึกษาในศูนย์นี้จะมีส่วนขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารตำบล รวมถึงสถาบันการศึกษา โรงเรียน วัด ครู อาจารย์ พระภิกษุ และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อาวุโสของท้องถิ่น ซึ่งในสังคมมักจะเข้มแข็งแก่คนรุ่นหลังด้วยการพึ่งสอนการเป็นแม่แบบ (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ .สัมมนาทางวิชาการพัฒนาการทางวัฒนธรรม : ระบบความเชื่อ 2534:15) หรือ นักปราชญ์ท้องถิ่น ร่วมกันให้คำปรึกษา หรือ นโยบายแก่ศูนย์ศึกษาสนับสนุนหรือกำกับองค์การภาครัฐ คือ กรมสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) กรมศิลปากร สำนักงานพัฒนาชุมชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน แพทย์ประจำตำบลร่วมมือในการกำหนดแผนและนโยบายแผนในการบริหารจัดการ

2. กลุ่มคณะกรรมการบริหารศูนย์การศึกษาบ้านไทยรอบทะเลสาบสงขลา
 เมื่อมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาคณะกรรมการบริหารศูนย์ เป็นผู้วางรากฐานการบริหารงาน วางนโยบาย เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา ช่วยสนับสนุนทางงบประมาณ ควบคุมดูแลผลประโยชน์และจัดหาผลประโยชน์ (จิรา จงกล 2532-89)

3. กลุ่มบริหารศูนย์การศึกษาผู้อำนวยการศูนย์และรองผู้อำนวยการศูนย์ (Museum Director) เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานภายในทั้งหมดของศูนย์การศึกษา วางแผนการดำเนินการตามนโยบายคณะกรรมการ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและภารกิจตลอดจนเสนอแผนการจัดนิทรรศการชั่วคราว หรือตารางในการสร้างกิจกรรมต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์การศึกษา

4. ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายบริหารมีหน้าที่รับผิดชอบ และให้ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป ส่งเสริมงานงานด้านต่างๆของศูนย์ศึกษามีดังนี้

- งานธุรการ (Administrative Staff) มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านเอกสารหนังสือโต้ตอบ การจัดพิมพ์และโรเนียวเอกสาร บริการโทรศัพท์ ตลอดจนการเบิก-จ่ายพัสดุครุภัณฑ์ของหน่วยงาน

- งานบริหารบุคคล มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลบุคลากร พิจารณาความดีความชอบตลอดจนเวลาปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ของศูนย์ทุกคน

- งานการเงิน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องรับ-จ่ายเงินเก็บรักษาเงิน และเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับงานการเงินเบิกจ่ายงบประมาณจัดทำบัญชีและเอกสารการเงิน

- งานอาคารสถานที่และสวนมีหน้าที่ในการรักษาความสะอาดเรียบร้อย และดูแลต้นไม้ดอกไม้ภายในศูนย์ทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- งานรักษาความปลอดภัย (Security Staff) เป็นฝ่ายดูแลและรักษาความปลอดภัยภายในอาคารและวัตถุที่ใช้ในการจัดแสดงทั้งหมดภายในศูนย์การศึกษา
- งานบริการอื่นๆ มีหน้าที่รับผิดชอบกฎเกณฑ์ต่างๆของศูนย์การศึกษารวมทั้งการขับรถและดูแลยานพาหนะของพิพิธภัณฑ์

5. ฝ่ายเทคนิค (Technical Staff) มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ

- งานศิลปกรรม มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดแสดงนิทรรศการ ทำกราฟฟิกการจัดฉากอุปกรณ์ฉากออกแบบฉาก ตลอดจนซ่อมแซมรักษา
- งานโสตทัศนูปกรณ์ รับผิดชอบเกี่ยวกับเทคนิค จัดแสดงรวมทั้งอุปกรณ์สื่อต่างๆ
- งานวิศวกรรม มีหน้าที่รับผิดชอบงานไฟฟ้าติดตั้งอุปกรณ์ในการจัดแสดง เช่นเครื่องเสียงหรืออุปกรณ์ทุกชนิด มีการควบคุมดูแลรักษาบูรณะซ่อมแซมติดตั้งอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคนิคการจัดแสดง

6. ฝ่ายกิจกรรม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์การศึกษา

- งานการจัดการประชุม สัมมนา จัดเลี้ยงมีหน้าที่รับผิดชอบ ประชาสัมพันธ์ในการให้บริการห้องต่างๆติดต่อประสานงาน ควบคุมและดำเนินงานการเงินที่เกี่ยวกับการประชุม สัมมนา จัดเลี้ยง
- งานกิจกรรม มีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างแรงจูงใจ ในการดึงดูดให้คนในท้องถิ่นและเยาวชนหรือบุคคลภายนอกท้องถิ่นมาใช้บริการภายในศูนย์การศึกษาให้มากที่สุด จึงเป็นฝ่ายที่ต้องทำงานในภาวะที่รับผิดชอบสูงสุดในหน่วยงานของศูนย์การศึกษา
- งานสินค้า มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต่างๆ หรือ ติดต่อประสานงานกับองค์กรต่างๆในท้องถิ่นมาเปิดร้านค้า ให้เป็นอาชีพของกลุ่มชุมชนด้วย รวมทั้งมีการสาธิตไปในตัว
- งานสันตนาการ มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลและรับผิดชอบส่วนกิจกรรมการแสดงของหนังตะลุง, มโนราห์, การแสดงพื้นบ้านหรือประเพณีพื้นบ้านตามฤดูกาล

7. เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ (Curatorial Staff) มีหน้าที่ในทางวิชาการซึ่งมีหัวหน้าแผนกคือ ภัณฑารักษ์ (Curator) มีหน้าที่ดูแลรักษาวัตถุในศูนย์การศึกษา มีหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องวัตถุที่รวบรวมไว้ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประจำห้องต่างๆ คอยดูแลความเรียบร้อยทั่วไป มีวิทยากรคอยให้ความรู้ความเข้าใจต่อผู้มาเยือนเพื่อเข้าชมศูนย์การศึกษา รวมทั้งวางแผนการ

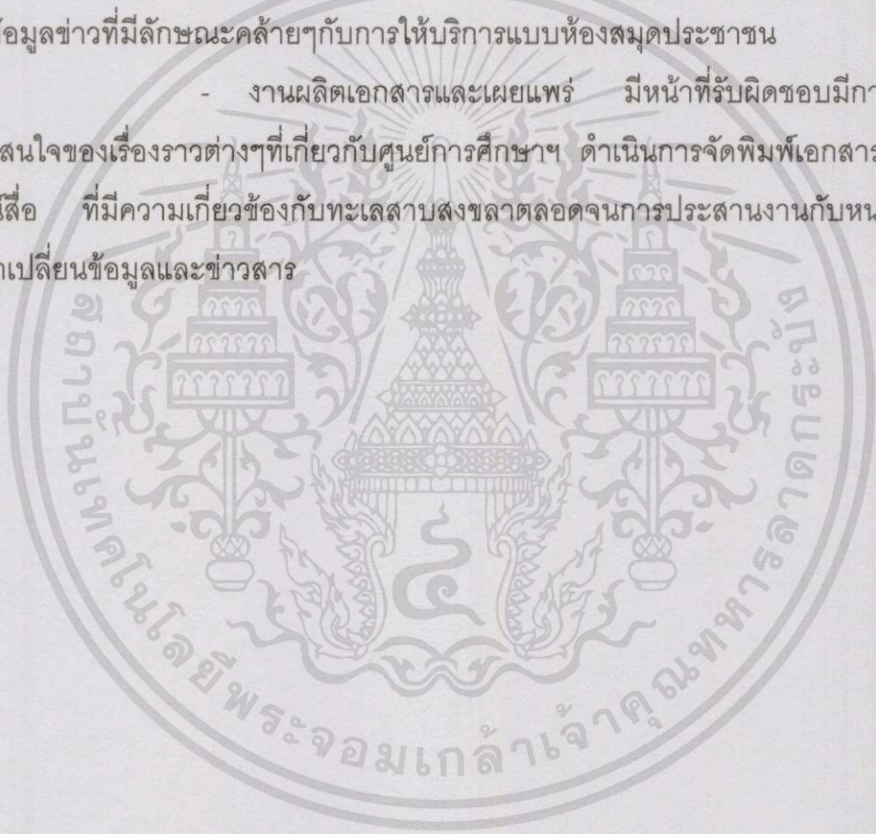
ประชาสัมพันธ์ วางแผนงานโครงการต่างๆของงบประมาณและจัดสรรงบประมาณของศูนย์รวบรวมสถิติ ติดตามผล ประเมินผลเพื่อต้งดูดและให้ความรู้แก่ประโยชน์ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม

8. ฝ่ายศึกษา

- งานนิทรรศการ มีหน้าที่ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือ ด้านข้อมูลข่าวสารของพิพิธภัณฑ์ ต่างๆจากชุมชนใกล้เคียงหรือข้อมูลจากต่างประเทศมาร่วมในการจัดนิทรรศการคิดและหาวิธีในการนำเสนอและควบคุมการจัดนิทรรศการให้เรียบร้อยซึ่งอาจมีการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ด้วย

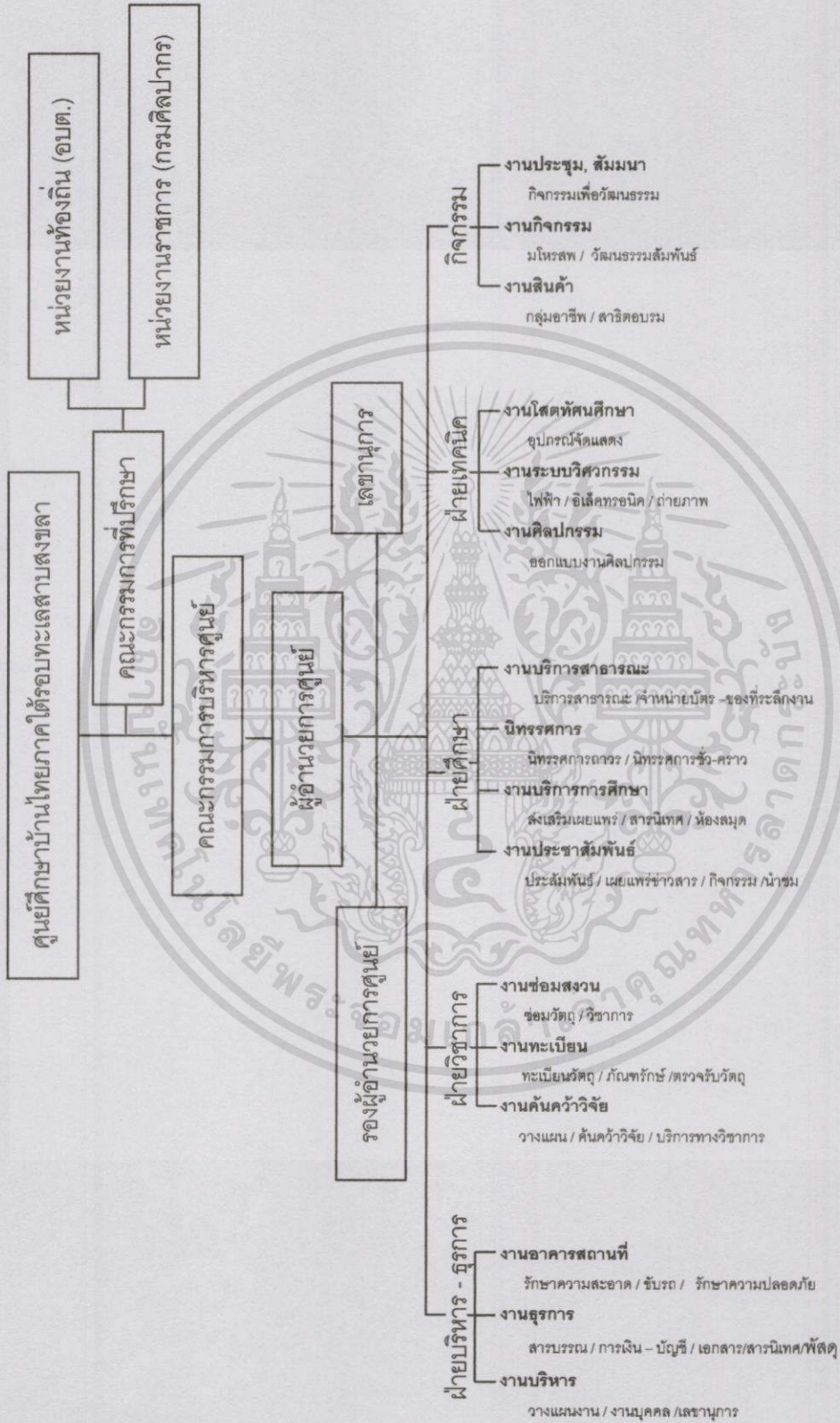
- งานห้องสมุด มีหน้าที่ในการพิจารณาและรวบรวมหนังสือต่างๆจากต่างประเทศและภายในประเทศแต่เน้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การศึกษาซึ่งห้องสมุดจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวที่มีลักษณะคล้ายๆกับการให้บริการแบบห้องสมุดประชาชน

- งานผลิตเอกสารและเผยแพร่ มีหน้าที่รับผิดชอบมีการรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจของเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับศูนย์การศึกษา ดำเนินการจัดพิมพ์เอกสารทุกชนิดผลิตอุปกรณ์สื่อ ที่มีความเกี่ยวข้องกับทะเลสาบสงขลาตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.2 สายงานการบริหาร

ที่มาปรับปรุงจากแนวทางการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเมือง กรมศิลปากร(พศ.2537) และพิพิธภัณฑสถาน จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 4.3 แสดงโครงสร้างการบริหารศูนย์ศึกษายานไทยภายใต้บริเวณรอบทะเลสาบสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 อัตรากำลังและพฤติกรรม

4.4.1 อัตรากำลัง

กำหนดจากการแบ่งหน่วยการดำเนินงานของโครงการศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา ในที่นี้การกำหนดอัตรากำลังจะแบ่งกำลังตามหน้าที่ความรับผิดชอบของส่วนต่างๆดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของโครงการ

ฝ่าย	ตำแหน่ง	อัตรากำลัง	หน้าที่
1.ฝ่ายบริหาร-ธุรการ	- ที่ปรึกษาโครงการ	9	- มอบหมายติดต่อวางแผน ประสานงานระหว่างองค์กร
1.1 งานบริหาร (12 อัตรา)	- ผู้อำนวยการ	1	- ควบคุมการปฏิบัติงาน ส่วนบริหาร
	- รองผู้อำนวยการ	1	- รับผิดชอบและควบคุมโครงการทั้งหมดวางแผนพัฒนาโครงการ จัดหางบประมาณและดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
	- เลขานุการ	1	- เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการในการบริหาร ควบคุมดูแลฝ่ายต่างๆ
1.2 งานธุรการ (6 อัตรา)	- หัวหน้างานธุรการ	1	- ควบคุมการทำงานธุรการทั้งหมด
	- เจ้าหน้าที่สารบรรณ	1	- ทำหน้าที่รับส่งเรื่องราวและเอกสารฝ่ายต่างๆ ตลอดจนจัดเก็บรวบรวมเอกสารและสิ่งพิมพ์
	- เจ้าหน้าที่การเงินการบัญชี	1	- ดำเนินการขออนุมัติเบิก จ่ายเงินค่าใช้จ่ายหมวดต่างๆประจำปีและดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดงบประมาณ
	- เจ้าหน้าที่สารนิเทศ	1	- เผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ของพิพิธภัณฑ์และควบคุมการดำเนินงานจัดหาเอกสารเผยแพร่
	- เจ้าหน้าที่พัสดุ	1	- ดูแลควบคุมเบิกจ่ายวัสดุภายใน และตรวจสอบบัญชีพัสดุ
	- เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด	1	- พิมพ์เอกสารต่างๆ ภายในฝ่าย
1.3 งานอาคาร-สถานที่ (9 อัตรา)	- หัวหน้างานอาคารสถานที่	1	- ควบคุมดูแลให้อาคารสถานที่เป็นระเบียบ
	- เจ้าหน้าที่งานอาคารสถานที่	1	- ปฏิบัติงานดูแลงานอาคารสถานที่ภายในโครงการ
	- ยามรักษาการณ์ในอาคาร	2	- ทำหน้าที่ ดูแลรักษาความปลอดภัยในอาคาร
	- ยามรักษาการณ์ นอกอาคาร	2	- ทำหน้าที่ ดูแลรักษาความปลอดภัยรอบๆ อาคาร
	- นักการภารโรง	1	- ดูแลรักษาความสะอาดส่วนจัดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ฝ่าย	ตำแหน่ง	อัตรากำลัง	หน้าที่
	- คนสวน	1	- ดูแลตกแต่งบำรุงรักษาภูมิสถาปัตยกรรมทั้งภายในและภายนอกอาคาร
	- พนักงานขับรถ	1	- ทำหน้าที่ขับรถติดต่อส่งของ
รวมอัตรากำลังฝ่ายบริหาร-ธุรการ		27 อัตรา	
2.ฝ่ายวิชาการ			
2.1งานค้นคว้าวิจัย (3 อัตรา)	- หัวหน้าแผนก - นักวิชาการ - ภัณฑารักษ์	1 1 1	- ทำหน้าที่ควบคุมบริหาร และวางแผนการทำงานค้นคว้า ข้อมูลบ้าน - ทำหน้าที่รับผิดชอบในการศึกษาค้นคว้า - ดูแลเรื่องทางวิชาการต่างๆ
2.2งานทะเบียนวัตถุ (6 อัตรา)	- หัวหน้างานทะเบียนวัตถุ - เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัตถุ - ภัณฑารักษ์ - เจ้าหน้าที่ตรวจรับวัตถุ	1 2 2 1	- ดูแลรับผิดชอบตรวจสอบ การเข้า ออกวัตถุ - ลงทะเบียนติดบัตร ประจำวัตถุทะเบียนตรวจสอบสภาพวัตถุทุกชิ้นบันทึกหลักฐาน - ควบคุมดูแลตรวจสอบโบราณวัตถุ - ตรวจสอบวัตถุเข้าออกจากพิพิธภัณฑ์
2.3งานซ่อมสงวน (5 อัตรา)	- หัวหน้าซ่อมสงวนวัตถุ - นักวิชาการ - เจ้าหน้าที่ซ่อม-สงวน	1 2 2	- ดูแลรับผิดชอบการปรับปรุงซ่อมแซมและสงวนรักษา - ศึกษาค้นคว้า วิจัยให้ข้อมูลทางวิชาการ - ช่วยงานซ่อมสงวน
รวมอัตราฝ่ายวิชาการ		14 อัตรา	
3.ฝ่ายบริการการศึกษา			
3.1งานประชาสัมพันธ์ (5 อัตรา)	- หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ - เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ - วิทยากร - เจ้าหน้าที่นำชม - เจ้าหน้าที่สถิติ	1 1 1 1 1	- ดูแลรับผิดชอบบริหารประชาสัมพันธ์ - รับผิดชอบการพิมพ์หนังสือทางวิชาการและหนังสือเผยแพร่และแนะนำเพื่อประชาสัมพันธ์ - เป็นผู้บรรยายความรู้แก่ผู้เข้าชม - นำชม บรรยายกิจกรรมต่างๆภายในโครงการ - รับผิดชอบทำสถิติต่างๆในพิพิธภัณฑ์
3.2งานบริการการศึกษา (6 อัตรา)	- บรรณารักษ์ - ผู้ช่วยบรรณารักษ์ - เจ้าหน้าที่ห้องสมุด - เจ้าหน้าที่โสตทัศนูปกรณ์	1 2 2 1	- ดูแลควบคุมงาน ด้านบริการการศึกษา - ทำหน้าที่บริการด้านการใช้ห้องสมุดจัดหาหนังสือ - ดำเนินงานการบริการภายในห้องสมุด - ทำหน้าที่ควบคุมงานโสตทัศนูปกรณ์
3.3งานบริการสาธารณะ (6 อัตรา)	- หัวหน้างานบริการสาธารณะ - เจ้าหน้าที่งานบริการ - เจ้าหน้าที่เอกสารและของที่ระลึก	1 2 2	- ควบคุมดูแลงานบริการสาธารณะภายในโครงการ - รับผิดชอบด้านการบริการภายในโครงการ - เจ้าหน้าที่เอกสารสิ่งพิมพ์ของโครงการ

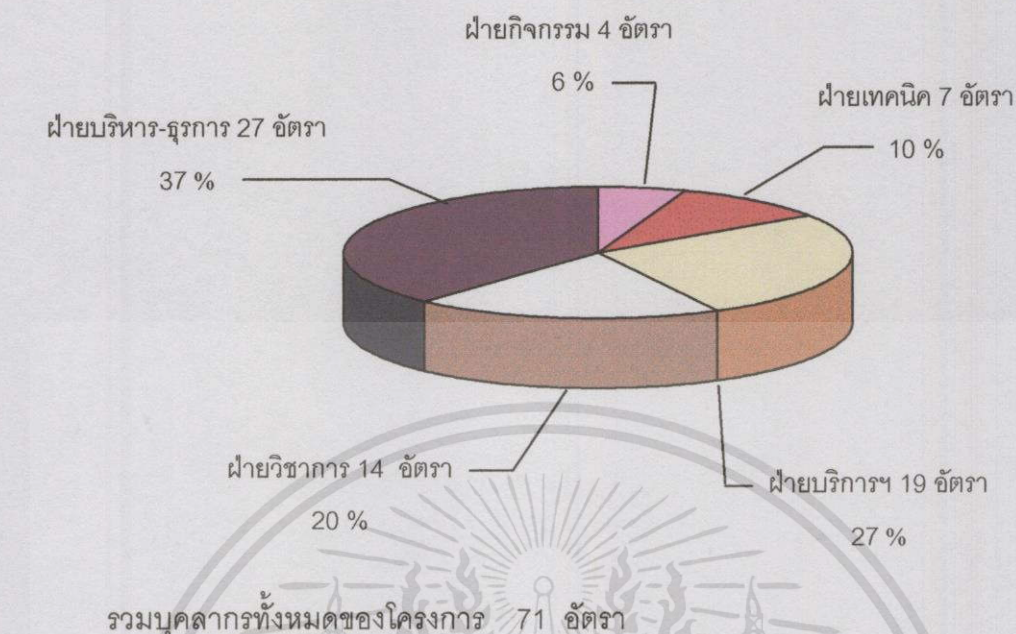
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ฝ่าย	ตำแหน่ง	อัตรากำลัง	หน้าที่
3.4งานนิทรรศการ (4อัตรา)	- เจ้าหน้าที่รับฝากของ - เจ้าหน้าที่รับฝากของ	1	- รับฝากของ
	- หัวหน้างานจัดแสดง	1	- เจ้าหน้าที่รับฝากของผ่านประตู
	- นักวิชาการ	1	- รับผิดชอบงานและดำเนินการจัดแสดงและกิจกรรมทางการศึกษารูปแบบต่างๆ
	- ผู้ช่วยนักวิชาการ	1	- ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดแสดง
	- พนักงานพิมพ์ดีด	1	- ช่วยสืบค้นข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดแสดง
รวมอัตรากำลังฝ่าย บริการศึกษา		19 อัตรา	
4.ฝ่ายเทคนิค			
4.1งานศิลปกรรม (2 อัตรา)	- หัวหน้างาน ศิลปกรรม	1	- ควบคุมดูแลงานที่เกี่ยวกับศิลปกรรม
	- ช่างตกแต่งศิลปกรรม	1	- รับผิดชอบตกแต่งสถานที่บำรุงรักษา ซ่อมแซมห้องจัดแสดง (ไม้, โลหะ, ทาสี)
4.2งานเทคนิควิศวกรรม (3 อัตรา)	- หัวหน้างานเทคนิค	1	- เขียนแบบ เขียนคำอธิบายการจัดแสดง
	- เจ้าหน้าที่งานเทคนิค ระบบอาคาร	2	- ควบคุมดูแลงานด้านเทคนิคภายในอาคารทั้งหมด
4.3งานโสตทัศนศึกษา (2 อัตรา)	- หัวหน้างานโสตฯ	1	- ดูแล ซ่อมแซม งานระบบวิศวกรรมภายในอาคารทั้งหมด (งานไฟฟ้า, ห้องเครื่อง, ปรับอากาศ)
	- เจ้าหน้าที่เทคนิค	1	- ควบคุมงานโสตทัศนศึกษาทั้งหมด
			- ดูแล ควบคุม ซ่อมแซมงานเทคนิค โสตฯ (MULTIMEDIA, แสง, เสียง)
			- ควบคุมดูแลการฉายภาพยนตร์ / ภาพ
รวมอัตรากำลังฝ่าย เทคนิค		7 อัตรา	
5. ฝ่ายกิจกรรม			
5.1 งานกิจกรรม (4 อัตรา)	- หัวหน้ากิจกรรม	1	- ดูแลรับผิดชอบบริหารเกี่ยวกับธุรกิจ
	- เจ้าหน้าที่กิจกรรม	3	- ดูแล, จัดการ, ต้อนรับ ติดต่อบริการงานของ งานประชุม, จัดเลี้ยง, เจ้าหน้าที่, ร้านค้า
รวมอัตรากำลังฝ่าย กิจกรรม		4 อัตรา	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปอัตรากำลังบุคลากรในโครงการ ดังนี้

ภาพที่ 4.4 สรุปอัตรากำลังบุคลากรในโครงการ

4.4.2 พฤติกรรมผู้ใช้อาคารและความต้องการพื้นที่ใช้สอย

4.4.2.1 พฤติกรรมผู้ใช้อาคาร

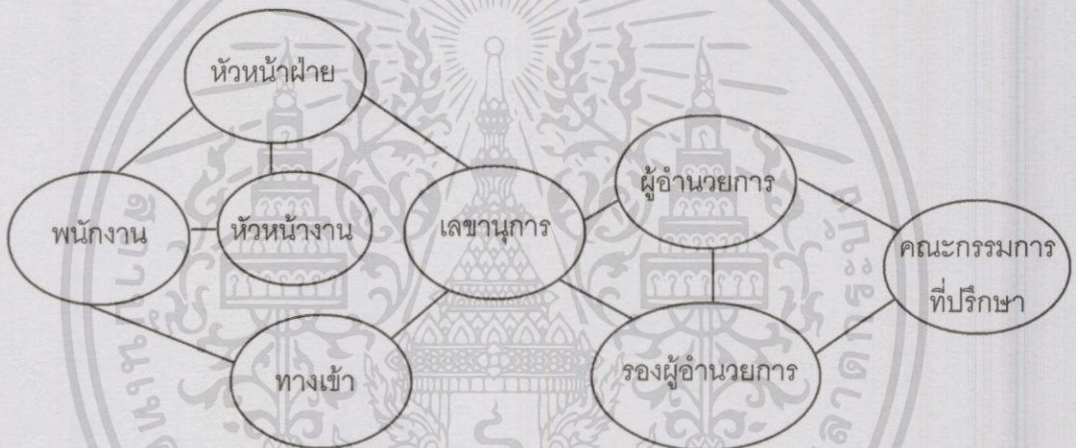
ลักษณะผู้ใช้โครงการเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ของผู้ใช้แต่ละกลุ่มและองค์ประกอบของศูนย์ศึกษายานไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา (อ้างอิงจากสถาบันทักษิณคดี) พฤติกรรมแต่ละกลุ่มแห่งนี้ได้ดังนี้

1. ผู้ให้บริการ / คือเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ รวมทั้งพนักงานร้านค้า พฤติกรรมโดยทั่วไปมีดังนี้

8.30 – 9.00 น.	เวลาปฏิบัติการ
9.00 – 12.00 น.	ปฏิบัติงาน
12.00 -13.00 น.	พักรับประทานอาหารทำธุรกิจส่วนตัว
13.00 – 16.00 น.	ปฏิบัติงานต่อ
16.30 – 22.00 น.	ปฏิบัติงานตามช่วงเทศกาลพิเศษ

ภาพที่ 4.5 แสดงพฤติกรรมผู้ให้บริการ

ภาพที่ 4.6 แสดงองค์ประกอบความสัมพันธ์ผู้ให้บริการศูนย์ศึกษานานาชาติ รอบทะเลสาบสงขลา

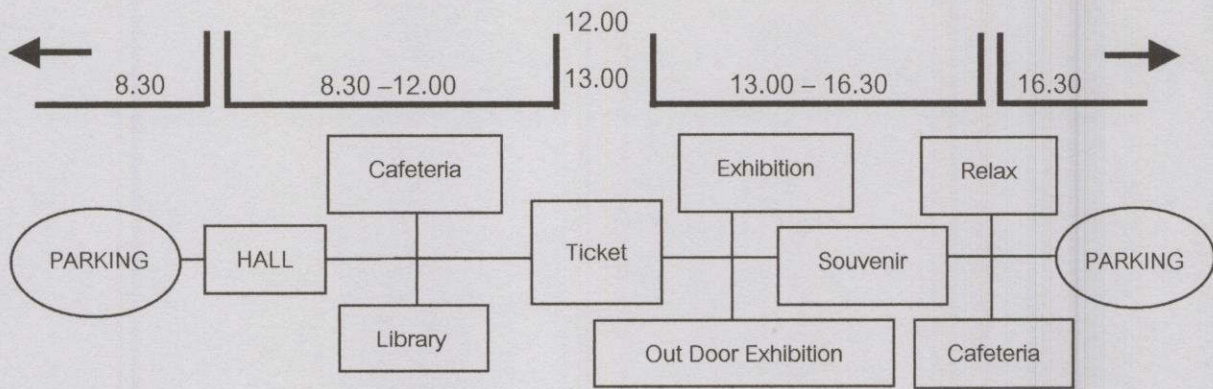
2. ผู้ใช้บริการ คือ เข้าเยี่ยมชมศูนย์ฯ ได้แก่ ผู้ชมทั่วไป ประชาชน (General Puplic) นักท่องเที่ยว (Tourists) นักวิชาการ (Scholars) นักเรียน นักศึกษา (Pupils & Students) ซึ่งสามารถแยกออกเป็น

1. พฤติกรรมผู้เข้าชมเพื่อความเพลิดเพลิน ได้แก่ ประชาชน นักท่องเที่ยว กลุ่มนี้มักจะเป็นผู้ชมเยี่ยมชมศูนย์ฯ เพื่อการท่องเที่ยวและความเพลิดเพลินเพื่อหาความรู้บ้างเล็กน้อย ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักของโครงการ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

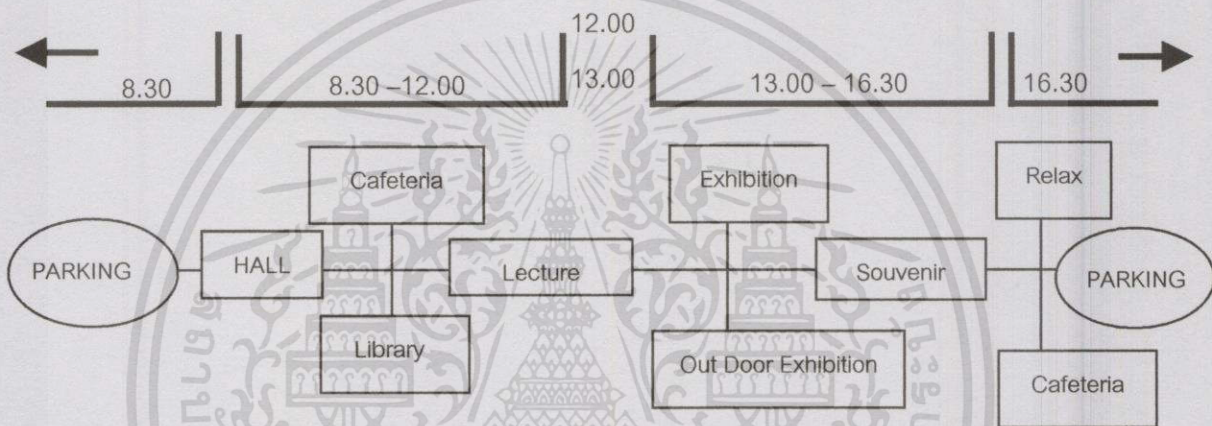
1.1 มาเองโดยรถประจำทาง รถส่วนตัว รถรับจ้าง เรือ หรือเดินมา

1.2 มาเป็นหมู่คณะ ส่วนใหญ่มาเป็นรถบัส หรือเรือเป็นหมู่คณะ มีการติดต่อล่วงหน้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

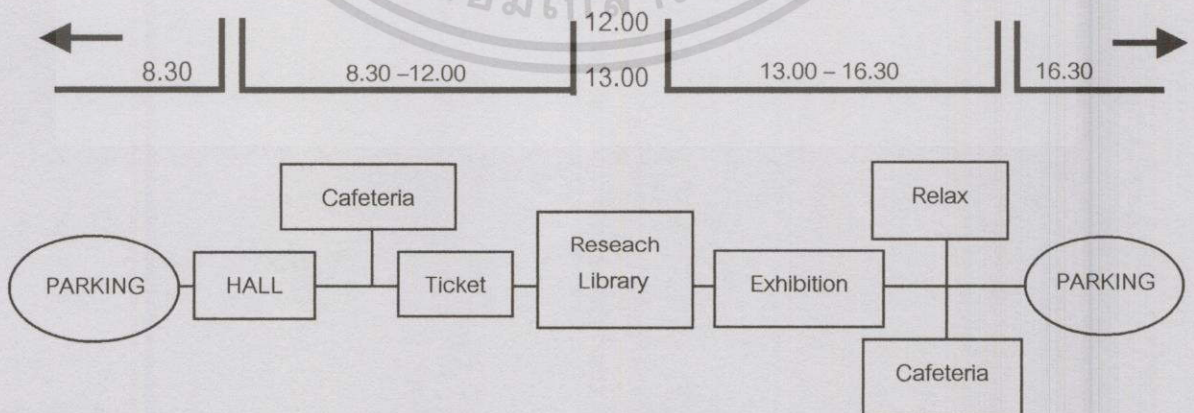

ภาพที่ 4.7 พฤติกรรมผู้เข้าชมโครงการแบบส่วนตัว

ภาพที่ 4.8 พฤติกรรมผู้เข้าโครงการแบบหมู่คณะ

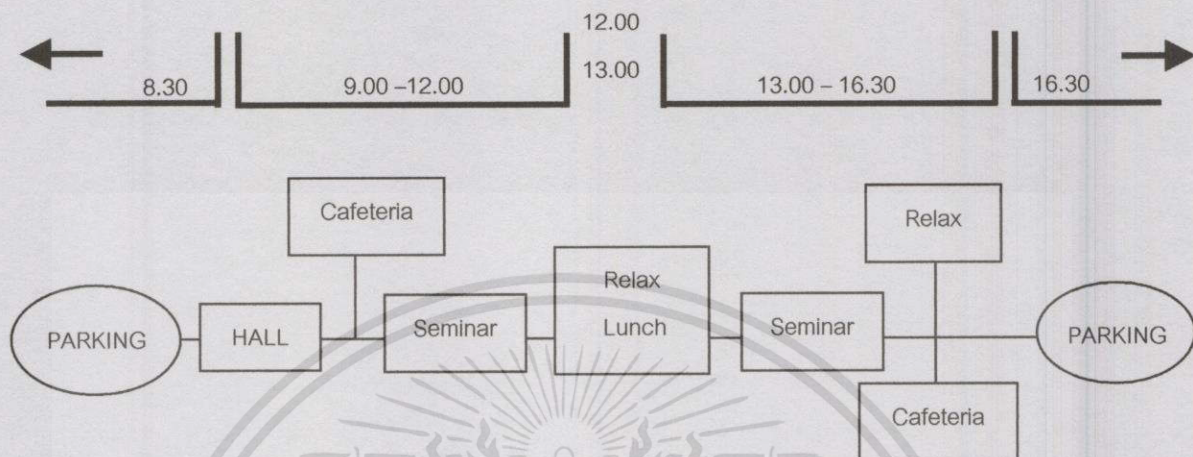
2. พฤติกรรมผู้มาศึกษาค้นคว้า ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการ เป็นผู้ที่มีพื้นฐานในเรื่องการจัดแสดงอยู่แล้ว โดยจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ ค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการวิจัย และทฤษฎีต่างๆ นอกจากนั้นอาจมาเพื่อใช้ห้องสมุด หรือขอข้อมูล

ภาพที่ 4.9 พฤติกรรมผู้เข้ามาศึกษา ค้นคว้า

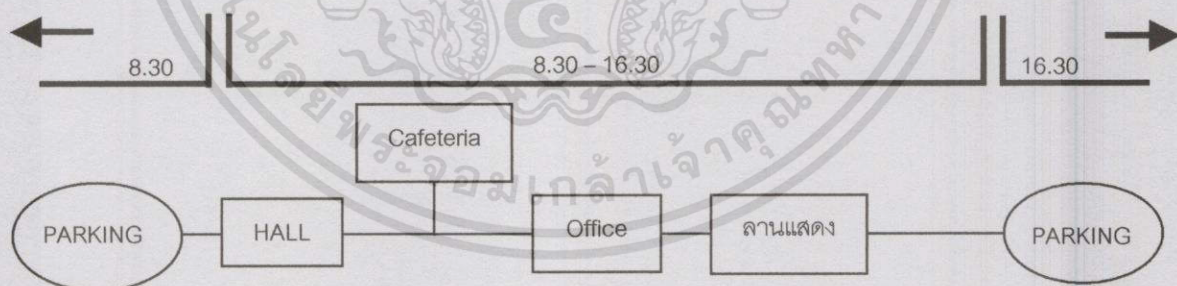
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. พฤติกรรมผู้เข้าฟังบรรยาย – สัมมนา ศูนย์ฯ ต้องมีการจัดการบรรยายหรือสัมมนาเรื่องต่างๆ โดยทั่วไปเวลารายการ ยกเว้นบางหัวข้อต้องใช้เวลาและมีกิจกรรมอื่นๆในศูนย์ฯ ผู้เข้าฟังจะเป็นนักวิชาการ นักศึกษา ประชาชนทั่วไป

ภาพที่ 4.10 พฤติกรรมผู้เข้าฟังบรรยาย - สัมมนา

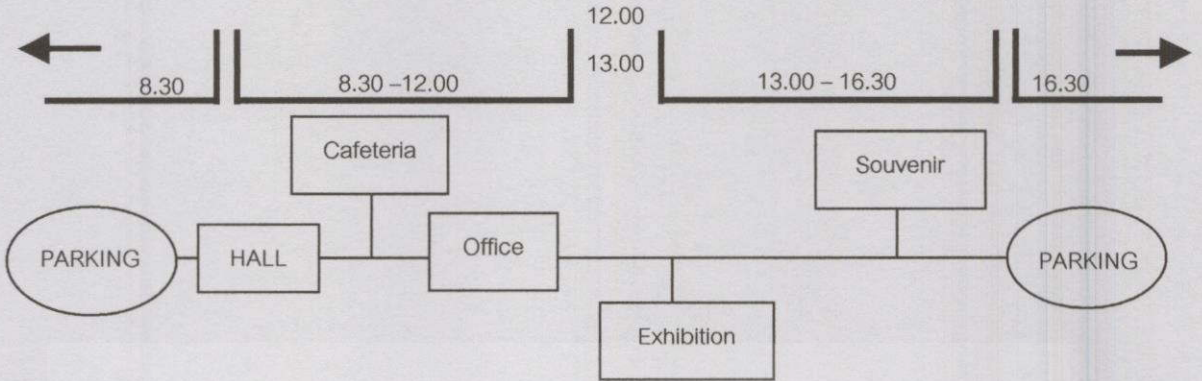
4. พฤติกรรมผู้เข้าชมการแสดงต่างๆ เป็นกิจกรรมเสริมความสำคัญของศูนย์ศึกษา ที่มีประเพณีพื้นบ้านต่างๆ หรือมหรสพต่างๆ เช่น หนังตะลุง มโนราห์ บางอย่างต้องมีเวลาพิเศษ

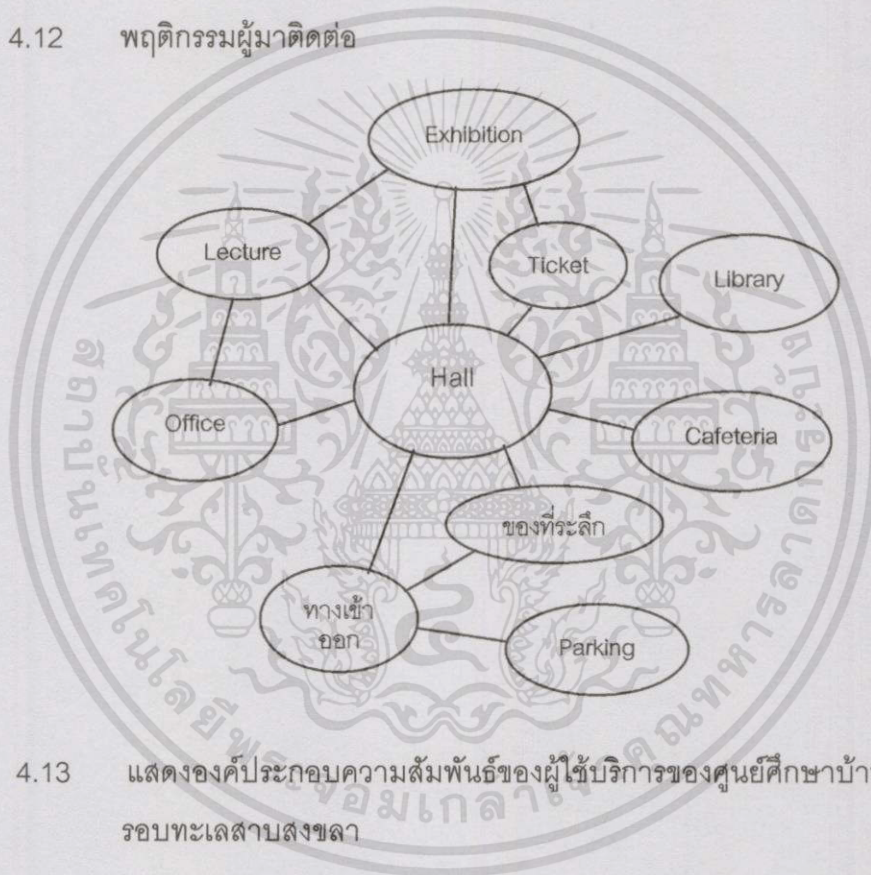
ภาพที่ 4.11 พฤติกรรมผู้เข้าชมการแสดง

5. พฤติกรรมผู้มาติดต่อ ส่วนใหญ่มาเพื่อติดต่อรายการ ข้อเอกสาร ข้อมูล และคำแนะนำต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.12 พฤติกรรมผู้มาติดต่อ

ภาพที่ 4.13 แสดงองค์ประกอบความสัมพันธ์ของผู้ใช้บริการของศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา

4.4.2.2 ความต้องการพื้นที่ใช้สอย

1. โถงทางเข้าหลัก และโถงพักคอย

- โถงทางเข้าหลักของโครงการ คิดจากจำนวนผู้มาใช้บริการสูงสุดต่อวัน จำนวน 300 คน ใช้พื้นที่ 0.64 ตรม./ คน ดังนั้น พื้นที่โถงทางเข้าหลักคิดเป็น 192 ตารางเมตร
- โถงพักคอย เป็นโถงต้อนรับผู้มาใช้บริการ โดยคิดพื้นที่จากจำนวนผู้เข้าชมสูงสุดในแต่ละครั้ง จำนวน 120 คน ใช้พื้นที่ 0.64 ตรม. / คน ดังนั้น พื้นที่โถงพักคอยคิดเป็น 76.8 ตารางเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ห้องอาหาร

- พื้นที่ห้องอาหาร คิดจากจำนวนผู้มาใช้บริการสูงสุดในแต่ละครั้ง จำนวน 120 คน ใช้พื้นที่รับประทานอาหาร 0.9 ตรม./ คน หรือ 3.6 ตรม./โต๊ะ (4ที่นั่ง) ดังนั้น พื้นที่ห้องอาหารคิดเป็น 108 ตารางเมตร
- พื้นที่ครัว คิด 25% ของพื้นที่ห้องอาหาร ดังนั้นพื้นที่ครัวคิดเป็น 27 ตารางเมตร
- เคาน์เตอร์บริการ คิด 20% ของพื้นที่ครัว ดังนั้น พื้นที่เคาน์เตอร์บริการคิดเป็น 5.4 ตารางเมตร

3. ห้องประชุมอเนกประสงค์ (AUDITORIUM)

พื้นที่ประชุม

อเนกประสงค์ (AUDITORIUM) คิดจากจำนวนผู้เข้าชมสูงสุดในแต่ละครั้ง (จำนวนนักเรียน) จำนวน 120 คน คิดเผื่อที่นั่งเป็น 200 ที่นั่ง โดยใช้พื้นที่ประมาณ 0.9 ตรม./ คน ดังนั้น พื้นที่ห้องประชุมอเนกประสงค์ คิดเป็น 180 ตารางเมตร

4. การวิเคราะห์พื้นที่จอดรถ

- ที่จอดรถสำหรับบุคคลทั่วไป คิดจากจำนวนผู้มาใช้บริการ (ยกเว้นกลุ่มนักเรียน) 316 / วัน จะมาโดยรถส่วนตัว 50% คิดเป็น 158 คน ดังนั้นจำนวนที่จอดรถยนต์ทั้งหมดเท่ากับ 158 คัน
 - รถจักรยานยนต์ 20% จากผู้ใช้รถยนต์ส่วนตัว 158คน คิดเป็น 31.6 หรือ 30 คัน
 - รถยนต์โดยสารขนาดใหญ่ โดยจะมาเป็นหมู่คณะ คิดจากจำนวนผู้เข้าชมเป็นหมู่คณะมากที่สุด 120 คน รถโดยสารขนาดใหญ่ทั่วไป 1 คัน จุได้ 80ที่นั่ง หรือเท่ากับ 2 คัน (เพิ่ม 2 คัน)
1. ที่จอดรถเจ้าหน้าที่ คิดจากจำนวนบุคลากรในโครงการทั้งหมด 79 คน โดยมีสถิติ 10 คน รถยนต์ 1 คัน ดังนั้น จำนวนที่จอดรถเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 8 คัน
 2. ที่จอดรถบริการ กำหนดให้มีรถบริการสำหรับห้องอาหาร และ ส่วนบริการ(ทะเบียนวัตถุ) 3 คัน

การวิเคราะห์ความต้องการพื้นที่ใช้สอยของโครงการ พิจารณาจากความต้องการพื้นฐานของโครงการลักษณะการใช้สอย และจำนวนผู้ใช้อาคาร โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ดังนี้

- A Architect's Data & Time – Saver Standards for Interior Design and Space Planning Architectural Design : Integration of Stuctural and Environment & Time – Saver Standards for Building Types
- B Graphic Standard
- C มาตรฐานอาคารราชการ
- D วิเคราะห์จากความต้องการพื้นที่
- E ศึกษาเปรียบเทียบอาคารประเภทเดียวกัน

ตารางที่ 4.2 การกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบโครงการและพื้นที่ใช้สอย

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้ใช้		พื้นที่		อ้างอิง	remark
				ประเภท	จำนวน	จำนวนหน่วย	พื้นที่/หน่วย		
1. ส่วนบริการสาธารณะ	1.1 โถงทางเข้าหลัก	- ทางเข้า/ออกหลักโครงการ	9.00-17.00	ผู้เข้าชม	200	1	128	1	0.64 ตร.ม./คน
	- โถงทางเข้า	- ด่านรับผู้มาใช้บริการ	"	ผู้เข้าชม	80	1	51.20	1	"
	- โถงพักคอย	- นั่งพักคอย	-	-	-	1	18	-	-
	- บริเวณแสดงผังแนะนำส่วนกลาง	- แสดงผังผังภายในโครงการ	-	-	-	-	-	-	-
	- เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์	- บริการข้อมูลติดต่อ สอบถาม	9.00-17.00	จนท.	2	1	18	A	4.5 ตร.ม./คน
	- หน่วยรักษาความปลอดภัย	- รักษาความปลอดภัย	"	"	2	1	6	"	3 ตร.ม./คน
	- ห้องปฐมพยาบาล	- ปฐมพยาบาล	"	"	1	1	20	A	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้ใช้		พื้นที่		อ้างอิง	Remark
				ประเภท	จำนวน	จำนวนหน่วย	พื้นที่/หน่วย		
	- ร้านขายหนังสือและของที่ระลึก	- จำหน่ายหนังสือ ของที่ระลึก	9.00-17.00	จนท.	2	1	48	E	
	- โทรศัพท์สาธารณะ	- บริการผู้เข้าชม	"	ผู้เข้าชม	80	2	1.92	2	0.64
	- ห้องน้ำ/ส้วม	- บริการผู้เข้าชม	"	"	80	21	48	A,C	25คน/ชุด (12ตรม.)
	รวม						339.12		
	+ CIR 30%						440.85		
1.2 ร้านอาหาร เครื่องดื่ม									
- บริเวณรับประทานอาหาร	- ที่นั่งสำหรับรับประทานอาหาร	9.00-17.00	ผู้เข้าชม	60	15	90	5A	5.98	ตรม./โต๊ะ
- คริว	- ประกอบอาหาร	"	พจน.	-	1	27	D	25% ของพื้นที่	
- เตรียมอาหาร	- เตรียมเครื่องปรุง	"	"	-	1	6.75	E	25% ของคริว	
- เคาน์เตอร์บริการอาหาร	- บริการอาหาร เครื่องดื่ม	"	"	2	1	5.4	D	20% ของคริว	
- ห้องเก็บของ	- เก็บอุปกรณ์สำหรับคริว (เครื่องปรุงอาหาร เครื่องดื่ม)	-	-	-	-	1	6.75	D	25% ของคริว
- ลานรับของ	- ส่งอาหาร เครื่องปรุง	9.00/17.00	-	-	-	1	20	D	
- ห้องน้ำ/ส้วม	- บริการผู้ใช้บริการและพนักงาน	"	ผู้ใช้บริการ/พจน.	60	2.4	28.80	A,C	25คน/ชุด (12ตรม.)	
	รวม						184.7		
	+ CIR 30%						240		
1.3 จุดชมวิว ทะเลสาบ									
- จุดชมวิว	- ชมวิวทะเลสาบ	9.00-17.00	ผู้ชม	100	1	64	D	0.64	ตรม./คน
รวม							64		
+ CIR 30%							83.20		
รวมพื้นที่ ส่วนบริการสาธารณะ 764 ตรม.									

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้ใช้		พื้นที่		อ้างอิง	Remark
				ประเภท	จำนวน	จำนวนหน่วย	พื้นที่/หน่วย		
2. ส่วนบริการการศึกษา	2.1 งานประชาสัมพันธ์								
	- ห้องหัวหน้างานประชาสัมพันธ์	- ควบคุม ดูแลงานประชาสัมพันธ์	9.00-17.00	จนท.	1	1	11.82	15	11.82 ตม./หน่วย
	- ห้องปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์	- ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์	"	"	1	1	18	D	18 ตม./คน
	- ห้องเก็บเอกสาร	- เก็บเอกสาร	"	"	-	1	12	D	
	รวม + CIR 30%						41.82 54		
2.2 ห้องสมุด	- โถงทางเข้า	- ต้อนรับ พักคอย	9.00-17.00	ผู้ใช้	40	1	25.6	1	0.64 ตม./คน
	- ที่ฝากของ	- ฝากของผู้ใช้บริการ	"	จนท.	1	1	6.5	13	
	- เคาน์เตอร์บริการ	- บริการยืม/คืนหนังสือ	"	"	2	1	9	A	0.9 ตม./คน
	- ส่วนถ่ายเอกสาร	- บริการถ่ายเอกสาร	"	"	2	3	8.4		2.80 ตม./คน
	- ส่วนอ่านหนังสือ	- บริเวณนั่งอ่านหนังสือ	"	ผู้ใช้	24	1	54		2.25 ตม./คน
	- ส่วนเก็บหนังสือ	- เก็บหนังสือ	"	"	-	1	21.6		40%พื้นที่
	- ห้องคอมพิวเตอร์	- บริการสืบค้นข้อมูลทางคอมพิวเตอร์	"	ผู้ใช้	3	1	13.5		4.5 ตม./ที่นั่ง
	- ห้องเก็บและซ่อมหนังสือ	- เก็บและซ่อมหนังสือที่ชำรุด	"	จนท.	-	1	20		
	- ห้องทำงานบรรณารักษ์	- ปฏิบัติงานห้องสมุด	"	"	1	1	12		
	- ห้องโสตฯ	- บริการฉายสไลด์ VDO, เทป	"	"	30	1	40		
	- ห้องปฏิบัติงานโสตฯ	- ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่โสตฯและควบคุม	"	"	1	1	14	D	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้ใช้		พื้นที่		อ้างอิง	Remark
				ประเภท	จำนวน	จำนวนหน่วย	พื้นที่/หน่วย		
รวมพื้นที่ส่วนบริการสาธารณะ 411 ตรม.	- ห้องเก็บอุปกรณ์โตดฯ	- ใช้เก็บอุปกรณ์โตดฯทั้งหมด	"	จนท.	1	1	20	D	25 คน/ชุด
	- ห้องน้ำ/ส้วม	- บริการเจ้าหน้าที่และผู้มาใช้บริการ	"	ผู้ใช้/จนท.	79	1	48	A,C	
	รวม +CIR 30%						274.6 357		
3. ส่วนวิชาการ	3.1 ส่วนค้นคว้าวิจัย								
	- ห้องหัวหน้างานวิจัย	- ห้องทำงานของหัวหน้างานวิจัย	9.00-17.00	จนท.	1	1	11.82	15	11.82 ตรม./หน่วย
	- ห้องนักวิชาการ	- ห้องทำงานนักวิชาการสาขาต่างๆ	9.00-17.00	จนท.	1	1	11.82	15	
	- ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	- ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ค้นคว้าวิจัย	"	"	5	1	23.65	9	4.73 ตรม./คน
	- ห้องเก็บเอกสาร	- เก็บเอกสาร	"	"	-	1	12	D	
	- ห้องเก็บของ	- เก็บวัสดุอุปกรณ์	"	"	-	1	12	D	
	รวม +CIR 30%						71.29 92.6		
	3.2 ส่วนทะเบียนวัตถุ								
	- ส่วนรับของ	- จุดรับส่งวัตถุขนย้าย	9.00-17.00	จนท.	-	1	30	D	
	- ส่วนตรวจรับ	- ตรวจเช็ควัตถุ	"	"	1	1	30	D	
	- ห้องหัวหน้างานทะเบียนวัตถุ	- ห้องทำงานหัวหน้างานทะเบียนฯ	"	"	1	1	11.82	15	11.82 ตรม./หน่วย
	- คลังเก็บวัตถุนิทรรศการชั่วคราว	- เก็บวัสดุอุปกรณ์จากนิทรรศการชั่วคราว	"	-	-	1	30	D	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้ใช้		พื้นที่		อ้างอิง	Remark
				ประเภท	จำนวน	จำนวนหน่วย	พื้นที่/หน่วย		
	- ห้องถ่ายภาพ	- ถ่ายภาพวัตถุเพื่อทำทะเบียน	9.00-17.00	จนท.	2	1	20	D	
	- ห้องมืด	- ล้างอัดภาพ	"	"	-	1	20	D	
	- ห้องเก็บของ	- เก็บอุปกรณ์	"	"	-	1	12	D	
	รวม						153.82		
	+CIR 30%						200		
รวมพื้นที่ส่วนวิชาการ 335.8 ตรม	3.3 ส่วนซ่อมสงวน								
	- ห้องหัวหน้างานซ่อมสงวน	- ห้องทำงานหัวหน้างานซ่อมสงวน	9.00-17.00	จนท.	1	1	11.82	15	
	- ห้องนักวิชาการ	- ห้องทำงานนักวิชาการ	"	"	2	1	9.46	9	4.73
	- ห้องเก็บของ	- เก็บอุปกรณ์	"	"	-	1	12	D	
	รวม						33.28		
+CIR 30%							43.2		
4. ส่วนสำนักงาน	4.1 ส่วนบริหาร								
	- โถงพักคอย	- บริเวณนั่งพักคอยสำหรับผู้มาติดต่อ	9.00-17.00	ผู้ติดต่อ	-	1	56	D	
	- บริเวณติดต่อสอบถาม	- ให้บริการติดต่อสอบถาม	"	จนท.	1	1	8	D	
	- ที่ปรึกษาโครงการ	- ห้องทำงานที่ปรึกษา	"	ที่ปรึกษา	9	1	108	D	10.8
	- ห้องผู้อำนวยการ	- ห้องทำงานผู้อำนวยการ	"	ผอ.	1	1	30	D	
	- ห้องรองผู้อำนวยการ	- ห้องทำงานรองผู้อำนวยการ	"	รองฯ	1	1	16	D	14.4
	- ส่วนงานเลขานุการ	- ปฏิบัติงานเลขฯ	"	เลขฯ	1	1	12	D	
	- ห้องประชุมคณะกรรมการ	- ประชุมเจ้าหน้าที่ระดับบริหาร	"	จนท.	20	1	40	A	
	- PANTRY	- เตรียมอาหาร	"	"	-	1	8	D	
	- ห้องน้ำ/ ส้วม	- บริการเจ้าหน้าที่	"	"	-	2	8	D	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้ใช้		พื้นที่		ข้างอิง	Remark
				ประเภท	จำนวน	จำนวนหน่วย	พื้นที่/หน่วย		
	รวม +CIR 30%						286 371.8		
รวมพื้นที่ ส่วนสำนักงาน 603.8ตรม.	4.2 ส่วนธุรการ								
	- ห้องหัวหน้างานธุรการ	- ห้องทำงานหัวหน้างานธุรการ	9.00-17.00	จนท.	1	1	11.82	15	11.82 ตรม./คน
	- ห้องธุรการ	- ห้องทำงานธุรการ การเงิน	"	"	1	1	12	D	
	- ห้องเก็บเอกสาร	- เก็บเอกสาร	"	"	-	1	12	D	
	- PANTRY	- เตรียมอาหาร	"	"	-	1	6	D	
	- ห้องน้ำ / ล้างที่	- บริการเจ้าหน้าที่	"	"	6	2	12	A,C	12 ตรม. / หน่วย
	รวม +CIR 30%						53.82 70		
	4.3 ส่วนอาคารสถานที่								
	- ห้องหัวหน้างานอาคารสถานที่	- ห้องทำงานหัวหน้างานอาคารสถานที่	9.00-17.00	จนท.	1	1	11.82	15	11.82 ตรม. /คน
	- ห้องปฏิบัติงานอาคารสถานที่	- ห้องทำงานเจ้าหน้าที่อาคารสถานที่	"	"	1	1	4.73	9	4.73 ตรม. /คน
- ห้องเก็บอุปกรณ์	- เก็บอุปกรณ์	"	"	-	1	24	D		
รวม +CIR 30%						40.55 162			
5. ส่วนบริการ	5.1 งานเทคนิควิศวกรรม								
- ห้องหัวหน้างานเทคนิค	- ห้องทำงานหัวหน้างานเทคนิค	9.00-17.00	จนท.	1	1	11.82	15	11.82 ตรม. /คน	
- ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	- ปฏิบัติงานเทคนิค	"	"	1	1	4.73	9	4.73 ตรม. /คน	
- ห้องเครื่องไฟฟ้าและไฟฟ้าสำรอง	- เป็นห้อง Load Center Power	"	"	-	1	40	D		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้ใช้		พื้นที่		อ้างอิง	Remark
				ประเภท	จำนวน	จำนวนหน่วย	พื้นที่/หน่วย		
	- ห้องเครื่องปั๊มน้ำ	- ใช้น้ำเก็บไว้ในถังเก็บน้ำ	9.00-17.00	จนท.	-	1	32	D	
	- ห้องปฏิบัติการช่างเทคนิค	- ปฏิบัติงานทางด้านระบบ	"	"	-	1	24	D	
	รวม +CIR 30%						112.55 146.3		
	5.2 งานศิลปกรรม								
	- ห้องหัวหน้างานศิลปกรรม	- ควบคุมดูแลงานศิลปกรรม	9.00-17.00	จนท.	1	1	11.82	15	
	- ส่วนปฏิบัติงานศิลปกรรม	- ปฏิบัติงานศิลปกรรม (ไม้โลหะ ทาสี)	"	"	1	1	25	D	11.82
	- ห้องเก็บของ	- เก็บวัสดุที่ใช้ในงานศิลปกรรม	"	"	-	1	12	D	ตรม./คน
	- ห้องเก็บอุปกรณ์	- เก็บอุปกรณ์ที่ใช้ในงานศิลปกรรม	"	"	-	1	12	D	25.6 ตรม./คน
	รวม +CIR 30%						60.82 79		
	5.3 งานติดตั้งอุปกรณ์								
	- ห้องหัวหน้างานติดตั้งอุปกรณ์	- ห้องทำงานหัวหน้างานติดตั้งฯ	9.00-17.00	จนท.	1	1	11.82	15	11.82 ตรม./คน
	- ส่วนปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่	- ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ติดตั้งฯ	"	"	1	1	6	D	
	- ห้องบันทึกเทป	- บันทึกเทปอัดเสียง	"	"	-	1	15	D	
	- ห้องเก็บอุปกรณ์ติดตั้งฯ	- ห้องเก็บอุปกรณ์ติดตั้งฯ ต่างๆ (เทปสไลด์ VDO)	9.00-17.00	จนท.	-	1	20	D	
	- ห้องน้ำ / ล้าง + Locker	- บริการเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ	"	"	-	2	80	A,C	
รวมพื้นที่ส่วนบริการ 398 ตรม.	รวม +CIR 30%						132.82 172.6		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้ใช้		พื้นที่		อ้างอิง	Remark
				ประเภท	จำนวน	จำนวนหน่วย	พื้นที่/หน่วย		
6. ส่วนจัดสรร	6.1 ที่จัดสรรทั่วไป								
	- ที่จัดสรรรถยนต์ผู้มาใช้บริการ	- จัดสรรผู้เข้ามาใช้บริการศูนย์	9.00-17.00	ผู้ใช้	100	50	62.5	D	12.5 ตรม. /คัน
	- ที่จัดสรรจักรยานยนต์	- จัดสรรจักรยานยนต์ของผู้มาใช้บริการ	"	"	"	10	20	D	2 ตรม. /คัน
	- ที่จัดสรรโดยสาร	- จัดสรรโดยสารสำหรับผู้เข้าชมเป็นหมู่คณะ	"	ผู้ใช้	120	2	72	D	36 ตรม. /คัน
	6.2 ที่จัดสรรเจ้าหน้าที่	- จัดสรรเจ้าหน้าที่ทำงานศูนย์	"	งานท.	79	8	100	D	12.5 ตรม. /คัน
รวมพื้นที่ส่วนจัดสรร 299.50 ตรม.	6.3 ที่จัดสรรบริการ	- จัดสรรบริการที่มาส่งวัตถุหรือวัสดุอื่นๆ	"	"	-	3	45	D	15 ตรม. /คัน
	รวม						299.5		
7. ส่วนกิจกรรม	- ส่วนบริการร้านค้า	- จำหน่ายของจากกลุ่มชมรมและสหกรณ์	9.00-17.00	ผู้ใช้	100	1	64		0.64 ตรม. /คน
	- โถงร้านค้า		"	"	-	-	-		
	- พักคอยร้านค้า		"	งานท.	5	5	32.5		
	- ส่วนลานแสดง (ในร่ม)	- งานกิจกรรมการแสดง การละเล่น	9.00-17.00	ผู้ชม	500	1	265		6.50 ตรม. /คน
	- เวที (20%)		"	"		1	53		0.53 ตรม. /คน
	- ส่วนลานแสดง (กลางแจ้ง)	- งานกิจกรรม	9.00-02.00	ผู้ชม	1000	1	530		
	- เวที (20%)	- การแสดง การละเล่น	"	"	-	1	106		
	รวมพื้นที่ส่วนกิจกรรม 1495.65 ตรม.	- โรงหนังตะลุง	- แสดงหนังตะลุง	9.00-17.00	"	-	1	30	
	- โรงมโนราห์	- แสดงมโนราห์	"	"	-	1			
	รวม +CIR 30%						1150.5 1495.6		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุป	พื้นที่ใช้สอยองค์ประกอบพื้นฐานโครงการศูนย์ศึกษاب้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา	
ส่วนบริการสาธารณะ	764.05	ตารางเมตร
ส่วนบริการการศึกษา	411	ตารางเมตร
ส่วนวิชาการ	335.8	ตารางเมตร
ส่วนสำนักงาน	603.8	ตารางเมตร
ส่วนบริการ	398	ตารางเมตร
ส่วนจอดรถ	299.50	ตารางเมตร
ส่วนกิจกรรม (ในร่ม, กลางแจ้ง)	1495.65	ตารางเมตร
รวม	4,307	ตารางเมตร

4.5 การเลือกที่ตั้งโครงการ

การศึกษาในด้านการคัดเลือก ที่ตั้งโครงการศูนย์ศึกษاب้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา เพื่อการปรับเปลี่ยนและเข้าใช้พื้นที่ให้ได้ประโยชน์และความสวยงาม ตรงตามจุดประสงค์ของโครงการสูงสุด โดยมีสาระสำคัญดังนี้

4.5.1 หลักในการเลือกที่ตั้งโครงการ

1. การเข้าถึงโครงการ โดยตำแหน่งของโครงการ มีการเข้าถึงได้สะดวก ทั้งต่อชุมชน และต่อสภาพของโครงการเอง
2. ความสัมพันธ์กับองค์ประกอบ โดยโครงการอยู่ในทำเลที่มีทางคมนาคมไปมาสะดวก และอยู่ทางเดียวกันกับสถาบันการศึกษา
3. ความเหมาะสมกับพื้นที่ ไม่อยู่ในย่านการค้า ย่านโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจราจรคับคั่ง และยากต่อการป้องกันอัคคีภัย
4. การบริการชุมชน ให้บริการต่อชุมชนในทุกๆระดับของสังคม
5. คุณค่าทางทัศนียภาพและสภาพแวดล้อม โดยโครงการตั้งอยู่ในทำเลที่ร่มรื่น เยียบสงบ
6. การขยายตัวในอนาคต โครงการควรมีพื้นที่กว้างพอที่จะขยายได้ในอนาคต

4.5.2 ที่ตั้งโครงการ

1. ที่ตั้ง 1
2. ที่ตั้ง 2
3. ที่ตั้ง 3

ตารางที่ 4.3 แสดงหลักในการเลือกที่ตั้งโครงการ

หลักในการเลือกที่ตั้งโครงการ	พื้นที่ 1	พื้นที่ 2	พื้นที่ 3
1. การเข้าถึงโครงการ	3	2	1
2. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ	3	1	2
3. ความเหมาะสมกับพื้นที่	3	2	1
4. การบริการชุมชน	3	2	1
5. คุณค่าทางทัศนียภาพและสภาพแวดล้อม	2	1	3
6. การขยายตัวในอนาคต	3	3	3
รวม	17	11	11

ค่า 1 เท่ากับ น้อย

ค่า 2 เท่ากับ ดี

ค่า 3 เท่ากับ ดีมาก

สรุปผลในการเลือกพื้นที่ตั้งโครงการศูนย์ศึกษานานาชาติใต้รอบทะเลสาบสงขลา คือ พื้นที่หมายเลข 1 (17 คะแนน)

สรุปผลแนวความคิดในการออกแบบ

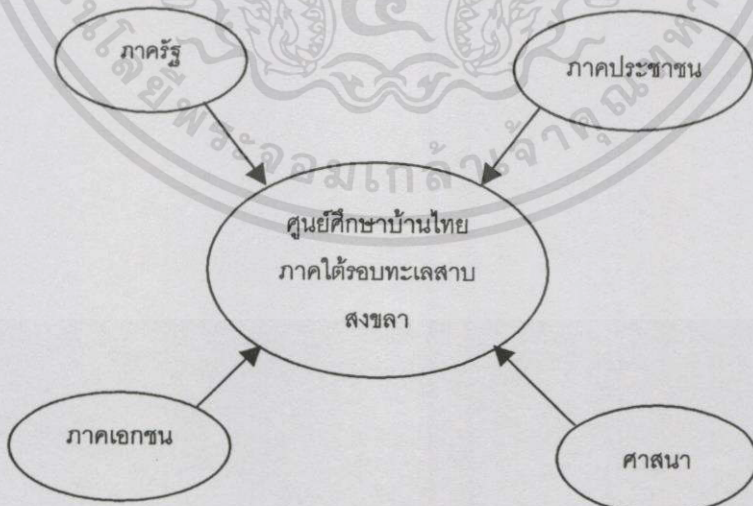
ศูนย์ศึกษายานไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา เป็นสถานที่จัดแสดงบ้านไทยรอบทะเลสาบสงขลา ในลักษณะการเผยแพร่ให้ความรู้ เป็นแหล่งข้อมูลแสดงซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าของบ้าน ในเรื่องราวของสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรและวัตถุ การดำเนินชีวิตและความเชื่อ คตินิยมและวัฒนธรรม

โดยมีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนองค์กรบริหารท้องถิ่น และสนับสนุนด้วยงานของรัฐ ซึ่งมีความคิดต่างๆดังนี้

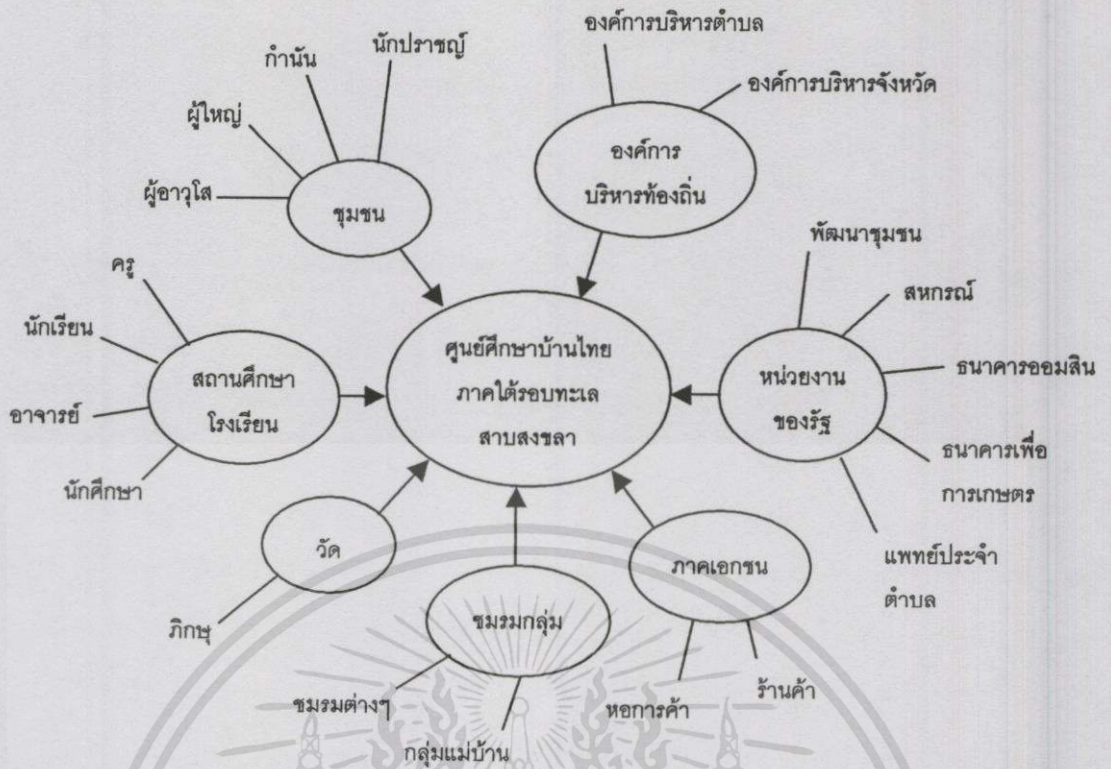
- 5.1 สรุปแนวความคิดในการบริหารศูนย์ศึกษา
- 5.2 สรุปแนวความคิดในการจัดแสดง
- 5.3 สรุปแนวความคิดในการออกแบบ

5.1 สรุปแนวความคิดในการบริหารศูนย์ศึกษา

แนวความคิดของศูนย์ศึกษายานไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา มีความคิดมาจาก 4 ประสาน คือ ภาครัฐ เอกชน ศาสนา และประชาชน

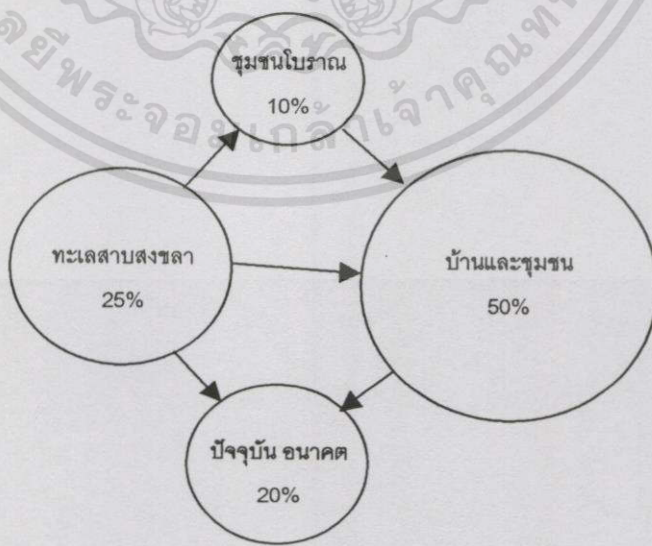
ภาพที่ 5.1 แนวความคิดเบื้องต้นการบริหาร

ภาพที่ 5.2 แนวความคิดการบริหารศูนย์

5.2 สรุปแนวความคิดในการจัดแสดง

สรุปแนวความคิดในการจัดแสดงนิทรรศการของศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา มีสัดส่วนตามความสำคัญของเนื้อหาการจัดแสดง ดังต่อไปนี้

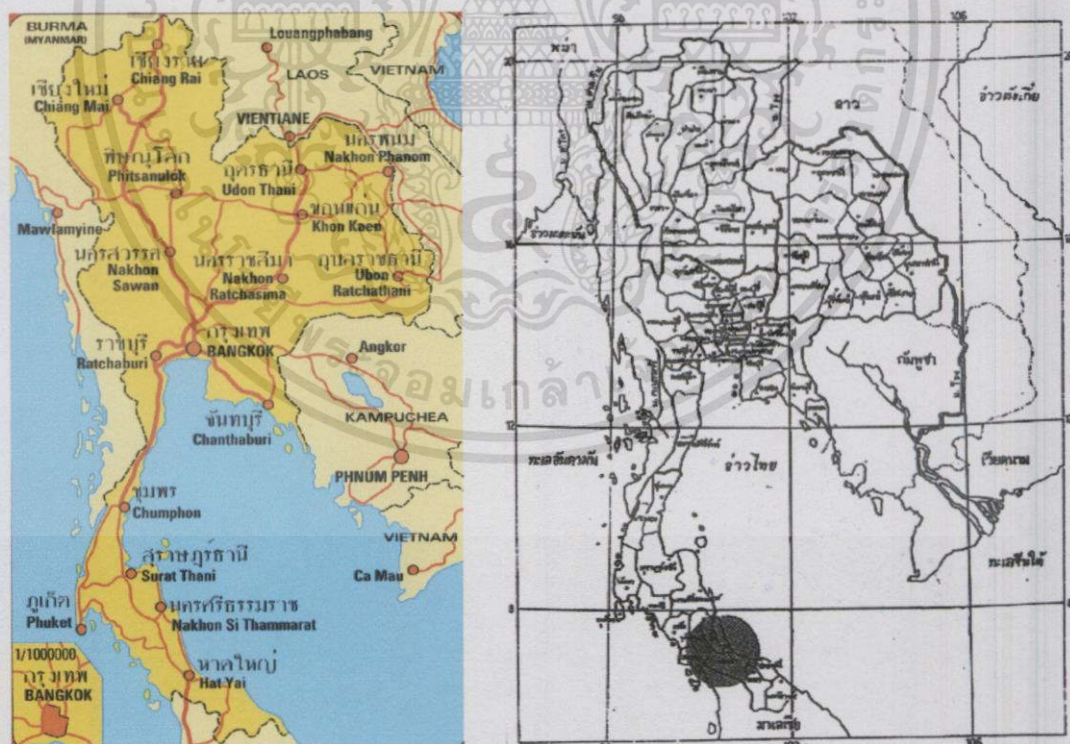
ภาพที่ 5.3 แสดงสรุปแนวความคิดในการจัดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากแนวความคิดของการจัดศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา จึงต้องศึกษาหัวข้อจัดแสดง ดังต่อไปนี้

5.2.1 โลกของกลุ่มทะเลสาบสงขลา

ภาคใต้ของประเทศไทย เริ่มจากจังหวัดชุมพรลงไปทางใต้จรดเขตแดนประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย เป็นส่วนหนึ่งซึ่งเรียกว่า “คอคออดกระ” (Kra Isthmus) โดยตั้งอยู่ที่เส้นรุ้ง 5 องศา 30 ลิปดาเหนือ ขึ้นมาจนถึงเส้นรุ้งที่ 11 องศาเหนือ มีลักษณะประเทศเป็นแผ่นดินแคบ เป็นคาบสมุทรทอดยาวลงทางใต้ มีที่ราบชายฝั่งทะเลทางด้านตะวันออกซึ่งหันไปสู่อ่าวไทย ทางด้านตะวันตกของภาคมีเทือกเขาตะนาวศรี ถึงจังหวัดกระบี่ จากนั้นก็มีเทือกเขานครศรีธรรมราชและกาลาคีรี ภาคใต้ยังประกอบด้วยลำน้ำสายต่างๆที่ไหลผ่านที่ราบลุ่มไปออกทะเลที่อ่าวไทยทางตะวันออก และยังปรากฏว่าบริเวณปากน้ำแม่น้ำบางแห่ง ยังมีลักษณะภูมิประเทศเป็นอ่าวเหมาะแก่การจอดเรือเป็นอย่างดี เช่น อ่าวชุมพร อ่าวบ้านดอน อ่าวนครศรีธรรมราช และอ่าวสงขลา เป็นต้น ส่วนด้านตะวันตกของคาบสมุทร ซึ่งอยู่ใกล้ๆเทือกเขาที่มีที่ราบลุ่มน้อย ภูมิประเทศส่วนใหญ่สูงๆต่ำๆ แต่ขณะเดียวกันก็มีแร่ธาตุต่างๆ เป็นแหล่งที่ตั้งชุมชนที่ทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่แต่โบราณ (ปรีชา นุ่นสุข 2534 : 7)

ภาพที่ 5.4 แสดงภาคใต้ของประเทศไทย

ที่มา : กรมทางหลวง 2536

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดินแดนรอบๆทะเลสาบ ซึ่งปัจจุบัน คือ พื้นที่จังหวัดพัทลุง อำเภอควนขนุน อำเภอเมือง อำเภอเขาชัยสน อำเภอบางแก้ว อำเภอปากพะยูน อำเภอชะอวด อำเภอหัวไทร จังหวัด นครศรีธรรมราช, และอำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสะทิงพระ อำเภอสิงหนคร อำเภอ เมือง อำเภอหาดใหญ่ อำเภอควนเนียง จังหวัดพัทลุง

ตามหลักฐานแผนที่ของชาวต่างประเทศ แสดงพื้นที่บริเวณช่วงประมาณปลายพุทธ ศตวรรษที่ 22 เป็นต้นมา มีลักษณะแตกต่างกับปัจจุบันพอสมควร โดยเฉพาะอำเภอหัวไทร อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสะทิงพระ และอำเภอสิงหนคร

ในแผนที่ที่ปรากฏ แต่เดิมต่างขนาดกัน 2 เกาะ ซึ่งพอสันนิษฐานได้ว่า เกาะขนาดใหญ่ น่าจะเป็นพื้นที่อำเภอหัวไทร (นครศรีธรรมราช) ไปจนถึงอำเภอสิงหนคร (สงขลา) ส่วนเกาะขนาดเล็กดูตามตำแหน่งแล้วคงจะเป็น “เกาะใหญ่” ในเขตอำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา เกาะที่ว่านี้ เกิดจากการลดลงของระดับน้ำทะเลเมื่อหลายพันปีมาแล้ว การลดลงของระดับน้ำ ดังกล่าว ทำให้พื้นดินเดิมได้นำโคลนขึ้นมาเป็นภูเขาเตี้ยๆ เมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดเอาทรายทะเลเข้ามา ทับถม ทางด้านซีกตะวันออกก็เกิดสันทรายออกไปเรื่อยๆ ในขณะที่ซีกตะวันตกก็เกิดการทับถมของ ดินตะกอนจากลำน้ำสายสั้นๆ ที่ไหลมาจากภูเขาบรรทัด ทำให้ภูเขาเตี้ยๆนั้น แผ่กว้างออกไปทั้ง 2 ด้านจนกลายเป็นเกาะในที่สุด เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมเป็นแหล่งกำบังลมอย่างดี ทำให้เกาะดังกล่าวเป็นที่น่าสนใจของนักเดินเรือข้ามสมุทรโบราณ เพื่อต้องการพักเรือและเตรียมเสบียงและน้ำจืด และรวบรวมมรสุมเปลี่ยนทิศทาง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้คงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสถานีพักเดินเรือ ก่อนจะกลายเป็นที่ตั้งถิ่นฐานและพัฒนาเป็นชุมชน ต่อมาสันทรายทางตอน เหนือออกไปจนสามารถติดต่อกับแผ่นดินใหญ่ ทำให้บริเวณดังกล่าวพัฒนาไปเป็นคาบสมุทร ขณะเดียวกันปิดล้อมกลายเป็นแอ่งน้ำจืด

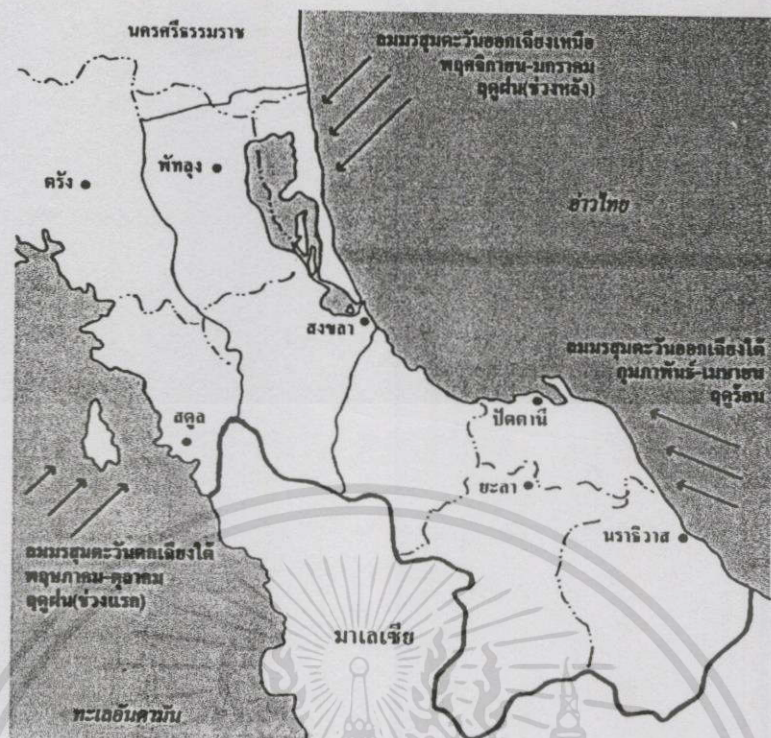
ทะเลสาบสงขลา เป็นทะเลสาบน้ำเค็มที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้ง อยู่ในเขตจังหวัดสงขลา, จังหวัดพัทลุงและจังหวัดนครศรีธรรมราช ในตำแหน่งเส้นแวงที่ 10 องศา 4 ลิปดาตะวันออกและเส้นรุ้งที่ 7 องศา 5 ลิปดาเหนือปากทะเลติดต่อกับอ่าวไทยในเขตอำเภอ สงขลา ระดับน้ำลึก 1-2 เมตร ลักษณะตอนกลางเป็นที่ลุ่มคล้ายท้องกระทะ มีลำคลองหลายสาย ไหลลงสู่ทะเลสาบแห่งนี้ ความเค็มของน้ำมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากน้ำมีการผสม กับน้ำทะเลที่เอ่อเข้ามาเป็นระยะๆ

ทะเลสาบสงขลามีพื้นที่ประมาณ 1,040 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 616,750 ไร่ความ กว้างจากทิศตะวันออกประมาณ 20 กิโลเมตร ส่วนความยาวจากทิศเหนือไปยังทิศใต้ประมาณ 75 กิโลเมตร แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ทะเลสาบตอนล่าง, ทะเลสาบตอนบนและทะเลน้อย

ลักษณะทางนิเวศวิทยาของสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ จะมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละตอน ทั้งนี้เพราะพื้นที่และดินฟ้าอากาศแตกต่างกัน น้ำในทะเลสาบก็เปลี่ยนแปลงทดแทนกันได้รวดเร็ว เนื่องจากมีลำคลองส่งน้ำจืดมาหล่อเลี้ยงมากมายและมีลักษณะเป็นทะเลสาบเปิดมีทางออกติดต่อกับอ่าวไทย ดังนั้นทะเลสาบตอนเหนือสุดและทะเลน้อยจึงมีลักษณะเป็นน้ำจืด ความเค็มของน้ำค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับจนถึงปากทะเลสาบ

เนื่องจากปริมาณน้ำจืดเกือบทั้งหมดที่ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลามาจากลำคลองหลายสายในเขตจังหวัดพัทลุงและสงขลาลงสู่ทะเลสาบตอนบนและตอนกลาง ดังนั้นปริมาณน้ำจืดจากทะเลสาบที่ไหลลงสู่อ่าวไทยจะมีปริมาณมากน้อยเท่าใดจึงขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำจืดในลำคลองต่าง ๆ ซึ่งมีแหล่งสำคัญคือ น้ำฝนปริมาณฝนตกในบริเวณโดยรอบทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อปริมาณน้ำจืดในทะเลสาบสงขลา

รอบ ๆ ทะเลสาบจะมีน้ำฝนตกโดยเฉลี่ยประมาณ 400 มิลลิเมตร ต่อเดือน (ตุลาคม - ธันวาคม) ปริมาณฝนตกน้อยที่สุดในช่วงฤดูแล้ง (กุมภาพันธ์ - เมษายน) ประมาณ 70 มิลลิเมตร ต่อเดือนดังนั้นปริมาณน้ำจืดในทะเลสาบจะมีปริมาณมากที่สุดในฤดูฝนและน้อยที่สุดในฤดูแล้ง ส่วนช่วงเวลาที่เหลือเป็นเวลาที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนมรสุมมีฝนตกปานกลางประมาณ 100 มิลลิเมตรต่อเดือน แหล่งหรือที่มาของน้ำในทะเลสาบมีด้วยกัน 3 ลักษณะ คือ ในรูปของน้ำฝนที่ตกลงสู่ทะเลสาบโดยตรง น้ำท่า และน้ำใต้ดิน เนื่องจากทะเลสาบสงขลาตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศจึงมีโอกาสที่จะรับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ทำให้ปริมาณฝนตกหนักในเดือนตุลาคม พฤศจิกายน และธันวาคม และน้อยที่สุดในเดือนกุมภาพันธ์ และมีนาคม ปริมาณฝนของทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกโดยเฉลี่ยประมาณ 2000 มิลลิเมตรต่อปี หรือคิดเป็นปริมาณฝนที่ตกลงสู่ทะเลสาบโดยตรงประมาณ 2000 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

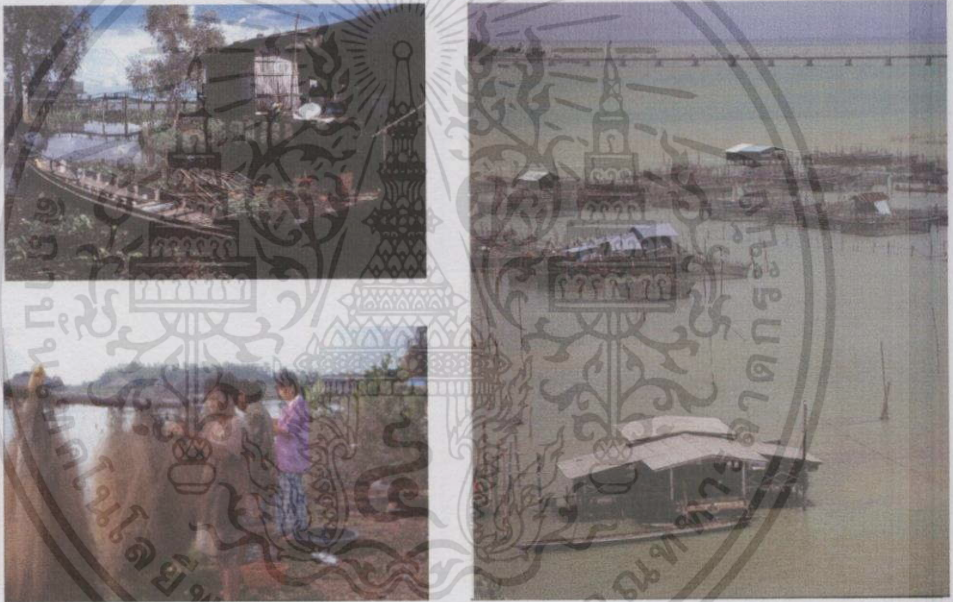
ภาพที่ 5.6 แสดงที่ตั้งของกลุ่มน้ำทะเลสาบ และทิศทางของลมมรสุมที่พัดผ่านทะเลสาบ สงขลา 3 ช่วงฤดูกาล

ฝนที่ตกลงสู่พื้นดินในที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำนั้น เมื่อดินดูดซึมไว้เต็มที่แล้ว น้ำที่เหลือส่วนหนึ่งก็จะไหลผ่านไบบนพื้นผิวดินลงสู่ที่ลุ่ม แม่น้ำลำคลองและไหลลงสู่ทะเลสาบในรูปของน้ำท่าอีกไม่น้อยกว่าปีละ 1800 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปีทุกปี อีกส่วนหนึ่งนั้นก็ยังมีแหล่งน้ำใต้ดินซึ่งเกิดจากการไหลของน้ำผิวดินหรือน้ำท่าลงไปเก็บขังอยู่ใต้ผิวดิน น้ำใต้ดินนี้จะค่อย ๆ ไหลลงสู่ทะเลสาบมากขึ้นเป็นไปตามฤดูกาล แต่มีปริมาณน้อยมาก เมื่อเทียบกับแหล่งที่มาจากน้ำฝนและน้ำท่าจนอาจถือได้ว่าไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อปริมาณน้ำในทะเลสาบแต่อย่างใด ในด้านความจุของน้ำในทะเลสาบนั้น มีอยู่โดยเฉลี่ยประมาณ 1600 ล้านลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำที่ระเหยไปจากทะเลสาบตลอดปีเฉลี่ยประมาณ 700 ล้านลูกบาศก์เมตร

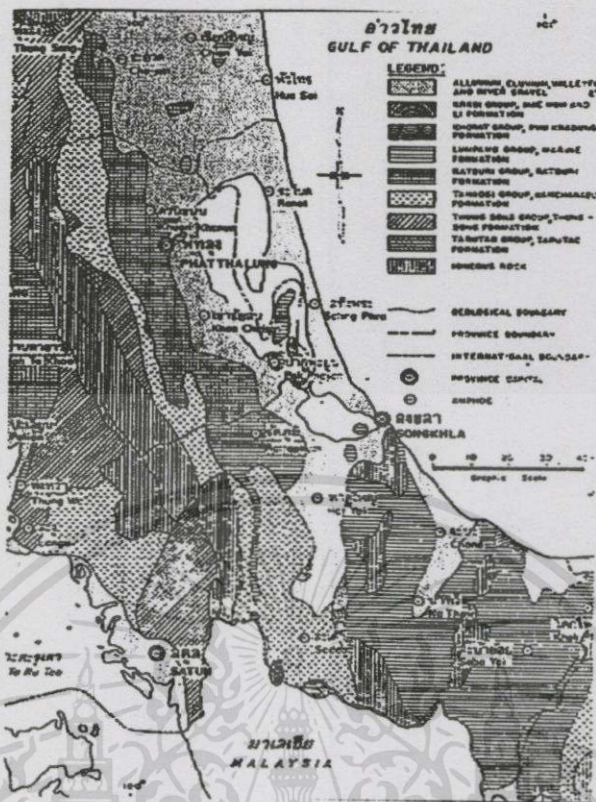
ทะเลสาบสงขลามีความลึกประมาณ 1.5 – 2.5 เมตร ตลอดทั้งปีโดยความลึกในแต่ละเดือนของ 2 ปี (พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2521) มีความแตกต่างกันในบางเดือน ทะเลสาบตอนล่างจะลึกที่สุด ส่วนทะเลสาบตอนกลางจะตื้นที่สุด โดยมีค่าความลึกสูงสุดถึง 9.09 เมตร และตื้นที่สุด 0.55 เมตร

ระดับน้ำขึ้นน้ำลงในทะเลสาบสงขลาค่อนข้างแคบแตกต่างกันอยู่ระหว่าง 50 เซนติเมตร การไหลของน้ำในทะเลสาบสงขลาขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนที่ไหลลงสู่ทะเลสาบอย่างมากดังกล่าวแล้ว

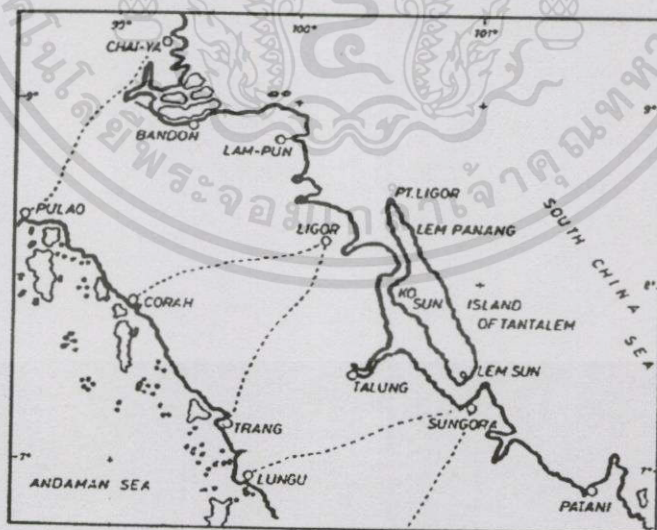
ข้างต้น Limpadanai (ค.ศ. 1977) อ้างถึงข้อมูลจากกรมเจ้าท่าพบว่าปริมาณน้ำทั้งหมดที่ไหลออกจากทะเลสาบสงขลาลงสู่อ่าวไทยในปี พ.ศ. 2516 มีจำนวน 12.055 ล้านลูกบาศก์เมตรด้วย อัตราไหลระหว่าง 0 - 2545 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที จากการไหลในอัตรานี้ เขาพบว่าจะทำให้ อัตราการตื่นขึ้นของทะเลสาบสงขลาช้าลงกว่าที่ควรจะเป็น แต่ในเดือนมีนาคม กรกฎาคม กันยายน และตุลาคม ซึ่งน้ำจืดในทะเลสาบมีปริมาณน้อย ขบวนการกลับกันจะเกิดขึ้น คือ น้ำทะเลจากอ่าวไทยจะไหลเข้าสู่ทะเลสาบสงขลา จำนวน 2164 , 154 , 1328 และ 958 ล้านลูกบาศก์เมตร ตามลำดับ ซึ่งจะทำให้มีการพัดพาตะกอน 93444 ตันเข้ามาภายในทะเลสาบสงขลา

ภาพที่ 5.7 สภาพแวดล้อมวิถีชีวิตโดยรอบทะเลสาบสงขลา

ภาพที่ 5.8 ลักษณะทางกายภาพบริเวณโดยรอบทะเลสาบสงขลา

ภาพที่ 5.9 แผนที่ของชาวตะวันตกที่เข้ามาสมัยรัตนโกสินทร์ แสดงให้เห็นว่าสมัยนั้นบริเวณทะเลสาบสงขลายังคงมีลักษณะเป็นเกาะอย่างชัดเจน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.10 แสดงแนวชายฝั่งทะเลในภาคใต้ของประเทศไทย ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19

ทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่มีทั้งน้ำจืด น้ำกร่อยและน้ำเค็มติดต่อกัน เป็นแหล่งทำการประมง และให้อาหารโปรตีนแก่ชุมชนโดยรอบที่อุดมสมบูรณ์มาแต่โบราณ จากข้อมูลของสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ (พ.ศ.2525) สามารถรวบรวมชนิดของปลาที่จับได้ในทะเลสาบสงขลาถึง 134 ชนิด ไม่รวมพันธุ์ปลาที่ไม่สามารถหาได้จากทะเลสาบแล้วในปัจจุบัน เช่น ปลาดุกร้าพัน (*Prophagorus nieuhofii*) หรือปลาดู่ม (*Puntius buru*) เป็นต้น จากข้อมูลพบว่าประกอบด้วยปลาน้ำจืด 37 ชนิด ปลาน้ำกร่อย 97 ชนิด เป็นปลากินพืช 22 ชนิด และปลากินสัตว์ 11 ชนิด ปลาน้ำจืดจะมีอัตราส่วนปลากินพืชต่อปลากินสัตว์สูงกว่าในปลาน้ำกร่อย

นอกจากจะมีปลาชนิดต่าง ๆ แล้วยังพบว่าทะเลสาบสงขลาเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำที่มีราคาแพง เช่น กุ้งทะเล 6 ชนิด ปู ปลาหมึก เคย กุ้งและสัตว์น้ำอื่น ๆ 7 family โดยมีกุ้งในตระกูล *Metapenaeus* อยู่มากที่สุด (ร้อยละ 96.1) เฉลี่ย 1,146.5 ตัวต่อปริมาตรน้ำ 1,000 ลูกบาศก์เมตร นอกจากนี้ทะเลสาบสงขลาเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำสำคัญอื่น ๆ อีกเช่น เต่ากระฮาน (*Batagur basga*) จระเข้ (*Crocodylus* sp.) และงูน้ำชนิดต่าง ๆ

ผลผลิตของสัตว์น้ำทั้งทะเลสาบสงขลาซึ่งส่วนใหญ่เป็นปลาจากการคำนวณของไพโรจน์ สิริมนตราภรณ์ และคณะ (พ.ศ.2523) ประมาณได้ถึง 1,605 ตันต่อปีสำหรับในทะเลน้อยซึ่งเป็น

ส่วนหนึ่งทะเลสาบตอนบนเพียงแห่งเดียวคิดว่าจะมีการจับปลาเฉลี่ยวันละ 7,360.6 กิโลกรัม หรือ 260.66 ตันต่อปี โดยมีชาวประมงผู้ได้ประโยชน์จากการนี้ถึง 1,225 ครอบครัว (สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 4 หน้า 1411-1466)

ประชากรโดยรอบทะเลสาบสงขลา ตัวเลขประชากรโดยรอบทะเลสาบสงขลาที่มีการสำรวจล่าสุดเป็นตัวเลขจากการสำรวจระหว่างปี 2527-2529 พบว่ามีหมู่บ้านชาวประมง 150 หมู่บ้านคิดเป็น 18,636 ครอบครัวจำนวนประชากรทั้งสิ้น 79,176 คนคิดเป็น (1.2%) ของประชากรภาคใต้เป็นครัวเรือนที่ทำการประมง 10,363 ครอบครัว(55.6%) ประชากร 42,765 คน(54%)เป็นครัวเรือนชาวประมงในทะเลสาบสงขลาตะวันออก 2,972 ครอบครัว(28.7%)ทะเลหลวง 6,571 ครอบครัว(63.4%)และทะเลน้อย 820 ครอบครัว(1.9%)

สำหรับประชากรในกลุ่มทะเลสาบสงขลาซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 5 ล้านไร่(9000 ตารางกิโลเมตร)นั้นตัวเลขจากการสำรวจในปี พศ.2528 พบว่ามีประชากรทั้งสิ้น 1,250,000 คนหรือ(19.4%)ของจำนวนประชากรภายในประเทศ (ทักษิณคดี.2535-2536=10)

ทรัพยากรที่มีความสำคัญของทะเลสาบสงขลาสัตว์น้ำ จากข้อมูลของสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดสงขลา สามารถรวบรวมชนิดของสัตว์น้ำที่จับได้ในทะเลสาบประมาณ 700ชนิดแยกเป็นปูและกุ้ง 20ชนิดพันธุ์ไม้น้ำและสาหร่ายประมาณ 57ชนิดพบว่าภายในจังหวัดพัทลุงจะจับสัตว์น้ำได้ประมาณ 80% ของปริมาณสัตว์น้ำทั้งหมด ในขณะที่จังหวัดสงขลาจะจับได้ประมาณ 20% นอกนั้น จากการสำรวจของคณะกรรมการโครงการศึกษาระบบนิเวศนิเวศวิทยาเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำในทะเลสาบสงขลา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยพบว่าในกลุ่มทะเลสาบมีนกน้ำประมาณ 44 วงศ์ 137 สกุลและ219 ชนิด

ทะเลสาบสงขลาายังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชนที่อยู่รอบๆ โดยเป็นแหล่งอาหารโปรตีนและแหล่งทำมาหากิน ของประชากรไม่น้อยกว่า 7,500 ครอบครัว ที่อาศัยทรัพยากรจากทะเลสาบทั้งพืชและสัตว์ และเป็นประโยชน์ทางอ้อมแก่ประชากรไม่น้อยกว่า 100,000 ครอบครัว

5.2.2 ชุมชนโบราณรอบทะเลสาบสงขลา

วัฒนธรรมของแต่ละสังคมย่อมเกิดขึ้นด้วยการสั่งสมและสืบต่อกันมานาน วัฒนธรรมด้านหนึ่งย่อมเป็นผลจากวัฒนธรรมหลายด้าน (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2541 : 9)

คาบสมุทรทะเลสงขลา ได้รับอารยธรรมจากอินเดีย ตั้งแต่อำเภอระโนด ไปจนถึงอำเภอสิงหนคร มีโบราณวัตถุและโบราณสถานในศาสนาฮินดู เช่น พระนารายณ์สวมหมวกแขก ฯลฯ ส่วนหลักฐานพุทธศาสนาก็มีเจดีย์ทรงกลม ตั้งอยู่บนฐานทักษิณกลางเจดีย์สี่ทิศ เช่น วัดเขาน้อย วัดสทิงพระ เจดีย์วัดพะโค

ด้านฝั่งตะวันตกรอบทะเลสาบ ก็พบพระพุทธรูปหินทรายแดง เช่น วัดเขียนบางแก้ว (อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง) เครื่องปั้นดินเผาของจีน ราชวงศ์ซ่งถึงราชวงศ์หมิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลักฐานโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ดังกล่าว แบ่งได้ 3 ช่วง เวลาตามลักษณะ วัฒนธรรม ดังนี้

ช่วงแรก ราวประมาณพุทธศตวรรษที่ 11-13 เป็นพระพุทธรูปพระนารายณ์สวม หมวกแขก ศิวลึงค์ เทวรูป พระพิฆเนศ ซึ่งประเมินว่าเป็นฮินดู

ช่วงที่สอง ราวประมาณพุทธศตวรรษที่ 14-17 พบศาสนวัตถุของพุทธศาสนา มหายาน และฮินดู ปรากฏอยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่ศิลปกรรมที่เรียกว่า “ศรีวิชัย”

ช่วงที่สาม ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา พบว่าร่องรอยแถบนี้ (ทั้งบริเวณ คาบสมุทระและรอบๆทะเลสาบสงขลา) โดยเป็นบ้านเมืองหรือชุมชนโบราณมาก่อน นอกจากนี้ยัง พบวัตถุอีกมากมาย

จากหลักฐานโบราณคดี จะเห็นว่าชุมชนหนาแน่นในบริเวณรอบทะเลสาบสงขลามามากแล้ว ตั้งแต่ยุคสุโขทัย โดยเฉพาะ “แผ่นดินบก” (ซึ่งแผ่นดินบกเป็นคำเรียกคาบสมุทรมิงพระ) ซึ่งมี หลักฐานว่าเป็นเมืองมาก่อน เช่น เมืองสะทิงพระ เมืองพังงาย และชุมชนวัดสี่หยัง ส่วนชุมชนฝั่ง ตะวันตกของทะเลสาบ คือ ชุมชนวัดเขียนบางแก้ว (ใต้) และวัดสทัง ชุมชนเหล่านี้ได้สร้างวัดใน พุทธศาสนาเถรวาทขึ้นเป็นศูนย์กลางชุมชน

สะทิงพระ เป็นเมืองค้าขายจึงมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ส่วนด้านการเมืองอาจตกอยู่ ภายใต้อิทธิพลของนครศรีธรรมราช

พัทลุง โดยตำนานและหลักฐานอื่นๆ เชื่อว่าเริ่มที่บางแก้ว(ใต้) ใกล้ๆกับวัดเขียน หลักฐาน ที่เหลือ คือ เนินดิน ที่เรียกว่า โคกเมือง หรือ ไนเมือง พบด้วยขามในราชวงศ์ข่ง ราชวงศ์หมิง และ ราชวงศ์ชิง รวมถึงขามสังคโลกด้วย จากหลักฐาน เชื่อว่าเมืองพัทลุงที่บางแก้วเป็นเมืองร่วมสมัย สุโขทัย คือ ประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 เมืองพัทลุงที่บางแก้วเจริญรุ่งเรืองเป็นเมืองท่า ต่อจาก เมืองสะทิงพระ ติดต่อกับจีนและเวียดนาม ยังติดต่อกับฝากสมุทตะวันตก คือ เมืองปะเหลียน ด้วย โดยราว ปีพ.ศ. 1990 เป็นต้นมา

พัทลุงเป็นเมืองขึ้นต่ออยุธยาในฐานะเมืองตรี ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ ไม่ได้มีอำนาจ ปกครองโดยตรง พัทลุงปกครองโดยเมืองนครศรีธรรมราชคอยดูแล

ในช่วงตั้งแต่ประมาณต้น พุทธศตวรรษที่ 21 พัทลุงได้รุ่งเรืองขึ้นด้วยการค้าขายและการ เกษตร ได้รับการเกื้อหนุนทางด้านการเมืองจากนครศรีธรรมราช ให้มีอำนาจควบคุมเมืองสงขลา ซึ่งกำลังเติบโตมาทางปลายคาบสมุทระและยังได้รับความเอื้อเฟื้อทางด้านศาสนาจากอยุธยา ทำให้พุทธศาสนาเถรวาทได้มีบทบาทและเกิดการผสมกับลัทธิฮินดูกับความเชื่อดั้งเดิมจน กลายเป็นวิถีชีวิตของผู้คนในแถบนั้น

นอกจากศาสนาฮินดูจะผสมผสานกับพุทธศาสนาเถรวาท ศาสนาอิสลามก็เข้ามา ปะปนอยู่มากพอสมควร เพราะในบางสมัยเจ้าเมืองพัทลุงก็เป็นมุสลิมทำให้ชาวมุสลิมมีบทบาท

มากขึ้น ทำให้แถบนั้นเป็นรอยต่อของศาสนาและวัฒนธรรมสองแบบ คือ พุทธผสมพราหมณ์และผสมอิสลามอย่างชัดเจน

การเติบโตของพัทลุงและสงขลา ซึ่งมีผลจากการค้าขายโดยตรง ในช่วงแรกพัทลุงเป็นศูนย์กลางของบริเวณรอบทะเลสาบเพราะได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ คือ มีเกาะ (คาบสมุทรสะทิงพระในปัจจุบัน) เป็นที่กำบังลม การเข้าออกสะดวกเพราะสามารถเข้าออกได้ 2 ทางคือ ปากน้ำระโนด และปากน้ำเมืองสงขลา แต่ภายหลังพุทธศตวรรษที่ 22 เป็นต้นมา คลองระโนดเกิดตะกอนทับถมปิดเส้นทางเข้าออกทำให้การเดินทางไม่สะดวก ศูนย์การค้าต้องเปลี่ยนไปอยู่สงขลา

เมื่อสภาพทางภูมิศาสตร์เปลี่ยนแปลงไป สงขลาได้เปรียบพัทลุงเพราะเรือสินค้าจากไทรบุรีก็สามารถเดินทางเข้ามาค้าขาย คือ ทางสงขลา-สตูล และ ไทรบุรี-สงขลา ในขณะที่พัทลุงต้องเปลี่ยนสภาพเป็นเมืองด่านในและมีบทบาทเป็นที่รวบรวมสินค้าส่งออกสงขลา และรับสินค้าจากภายนอกอีกต่อหนึ่ง

ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22 หัวเมืองต่างๆในคาบสมุทรมลายูต่างก็หวาดกลัวภัยจากพวกโจรสลัดอะเจห์กันมาก หลังจากที่บ้านเมืองเสียหายจากการรุกราน เมืองพัทลุงที่บางแก้ว(ใต้) ก็เสื่อมลงจึงต้องหาเมืองใหม่ คือ “เมืองควนแร่” (ปัจจุบันตำบลควนมะพร้าว) ในราวพุทธศักราช 2185

สรุป ชุมชนโบราณฝั่งทะเลสาบด้านตะวันตกรอบทะเลสาบ มีดังนี้

1. ชุมชนบ้านบางแก้ว (ใต้) อยู่ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
2. ชุมชนลำปำ ตำบลลำปำ จังหวัดพัทลุง
3. ชุมชนเมืองสทิง ตำบลน่านโพธิ์ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
4. ชุมชนเมืองพระเกิด ตำบลฝาละมี อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

ชุมชนโบราณคาบสมุทรสงขลา

การเกิดแผ่นดินที่คาบสมุทรสะทิงพระในปัจจุบันในยุคโฮโลซีน (เมื่อ 10,000 ถึง 5,000 ปี) เป็นข้อมูลทางธรณีวิทยา

คาบสมุทรสะทิงพระ เป็นแผ่นดินเกิดใหม่ เป็นลักษณะที่แคบ - ยาว มีรั้วสันทรายเป็นแนวโค้งหลังเต่าสูงกว่าบริเวณที่ลุ่มรอบๆ ซึ่งใช้เป็นพื้นที่ๆใช้ในการกสิกรรมได้และต่อไปเป็นพื้นที่ติดทะเลสาบซึ่งลุ่มต่ำกว่าบริเวณอื่น ดังนั้นการพิจารณาเลือกตั้งชุมชนโดยเฉพาะอย่างชุมชนใหญ่ จะเลือกที่ตั้งศูนย์กลางของชุมชนบนสันทราย ซึ่งเป็นพื้นที่สูงกว่าบริเวณข้างเคียงโดยเว้นพื้นที่ลุ่ม รอบๆ(สงวน) ไว้เป็นพื้นที่ทำการกสิกรรมเลี้ยงชุมชน

ดังนั้นเส้นทางที่ติดต่อกับชุมชนหรือดินแดนอื่น มักจะใช้เส้นทางน้ำ เพราะเส้นทางบกมีเพียงทางเดียว คือ ตอนบนคาบสมุทรที่ติดต่อกับผืนแผ่นดินใหญ่ นครศรีธรรมราช

ชุมชนคาบสมุทรสะทิงพระ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มอย่างกว้าง คือ ชุมชนแรกเริ่มประวัติศาสตร์จนถึงชุมชนสุโขทัยและชุมชนร่วมสมัยอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์

ชุมชนเมืองสะทิงพระ

เมืองสะทิงพระอยู่บริเวณแผ่นดินบก มีอาณาเขตคลุมไปถึงฝั่งตะวันตกของทะเลสาบ เป็นชุมชนโบราณของภาคใต้ รองลงมาจากตามพรลิงค์ เป็นเมืองรองระดับไชยา ซึ่งทุกวันนี้ ได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอสะทิงพระ จังหวัดสงขลา (วัดเจติยงาม วัดสะทิงพระ เป็นสำคัญ) กับท้องที่จังหวัดพัทลุง (วัดตะเคียนบางแก้ว เป็นสำคัญ) (ประชุม ชุมเพ็งพันธ์ ล.ด. หน้า 4) ในพุทธศตวรรษที่ 11 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 13

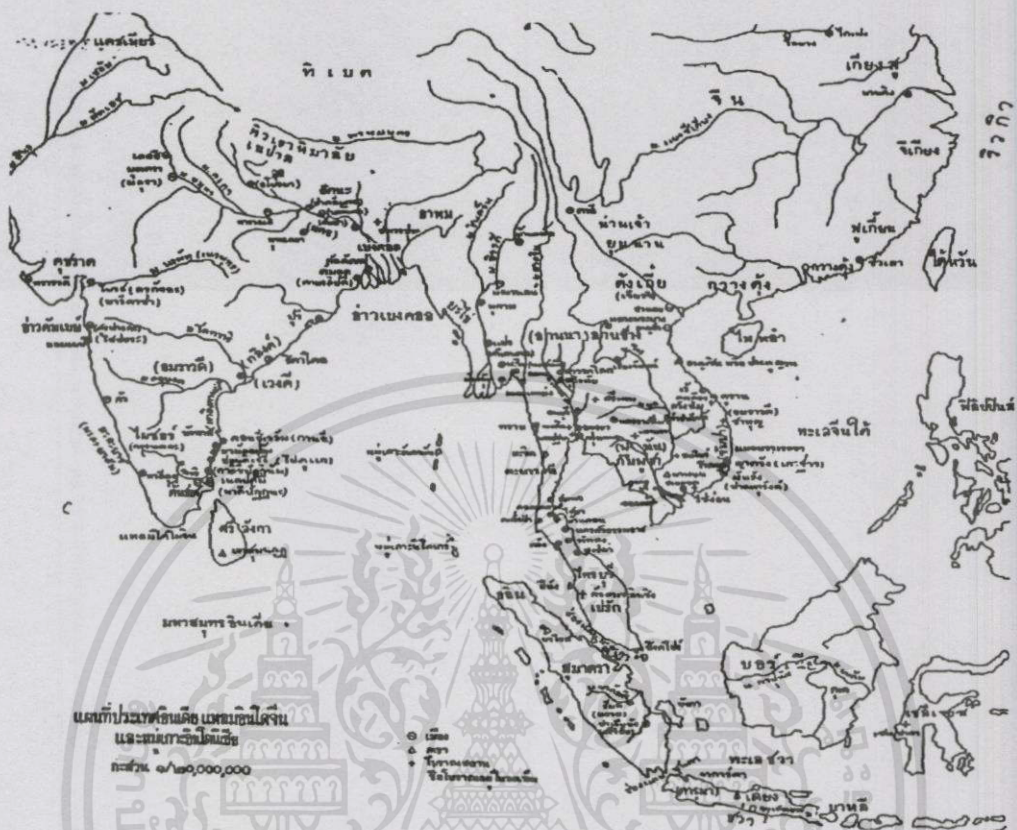
เมืองสะทิงพระเป็นเมืองเกษตรกรรมและเมืองท่า เป็นศูนย์กลางการค้าขาย รวมถึงเป็นแหล่งผลิตภาชนะดินเผาในสมัยศรีวิชัย

ต่อมาพุทธศตวรรษที่ 18 เมืองสะทิงพระได้เจริญมีการขยายชุมชนออกไปกระจัดกระจายโดยรอบทะเลสาบสงขลาและริมทะเลหลวงทั้งเขตอำเภอสะทิงพระ และอำเภอระโนด ทำให้เกิดเมืองขนาดเล็กขึ้นอีก คือ เมืองพังยาง อยู่ทางทิศเหนือสะทิงพระ ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอระโนด (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2541 : 9-16)

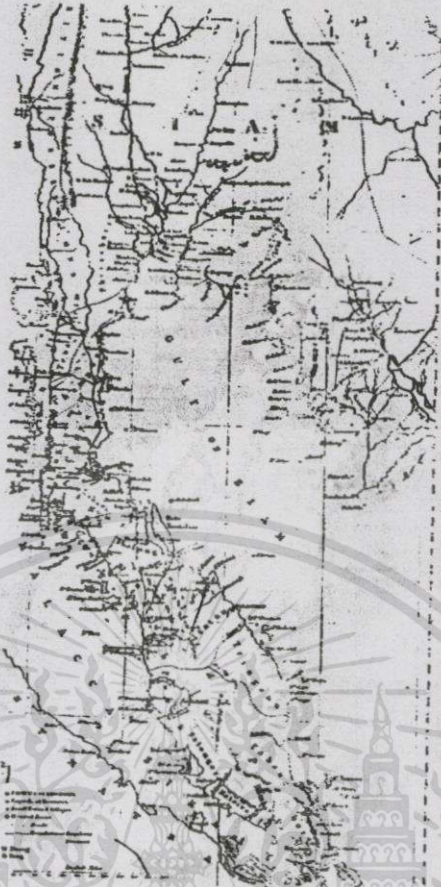
สรุปชุมชนโบราณคาบสมุทรสงขลา มีดังนี้

1. ชุมชนโบราณอยู่ตะเภา-ระโนด อยู่ในแนวท่างน้ำบริเวณคลองอยู่ตะเภา และคลองระโนด ในเขตตำบลระโนด ตำบลท่าบอน ตำบลปากแตร
2. ชุมชนโบราณพังยาง ในเขตตำบลพังยาง อำเภอระโนด ลุ่มน้ำพังยาง คลองโกคา และคลองบ้านโพธิ์
3. ชุมชนโบราณสีหยัง-เจติยงาม ในเขตตำบลป่อตรุ อำเภอระโนด บ้านเจติยงาม, บ้านสีหยัง
4. ชุมชนโบราณคูหา-ชะแม อยู่ในเขตตำบลชุมพล ตำบลดีหลวง อำเภอสะทิงพระ เช่น เขาคูหา เขาพะโค บ้านชะแม บ้านวัดกระ
5. ชุมชนโบราณสะทิงพระ เป็นชุมชนโบราณเขตตำบลกระดังงา ตำบลสะทิงพระ ตำบลปอดาน ตำบลปอดแดง ตำบลคูขุด อำเภอสะทิงพระ จังหวัดสงขลา
6. ชุมชนโบราณปะโว ตำบลม่วงงาม ตำบลรำแดง ตำบลวัดขนุน ตำบลหัวเขา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

(สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 6 หน้า 3650-3652)

ภาพที่ 5.11 ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ ถึง พ.ศ. 2000 ค.ม.จ. สุกัทรดิศ ดิศสกุล

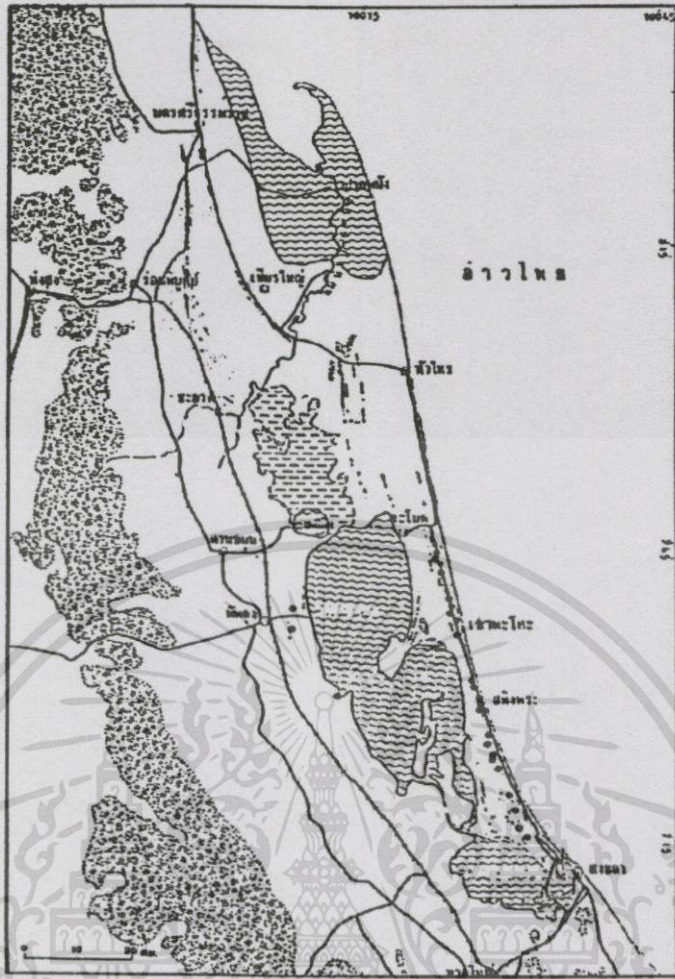

ภาพที่ 5.12 อาณาจักรและประชาชนในสยาม

ภาพที่ 5.13 คาบสมุทรทะเลจีนใต้ บันทึกโดยชาวฝรั่งเศส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.15 แสดงสภาพภูมิประเทศในชุมชนโบราณรอบทะเลสาบสงขลา

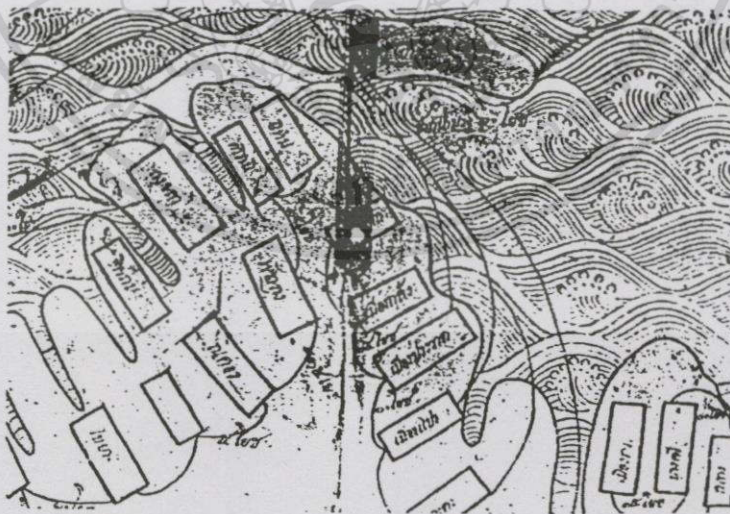

ภาพที่ 5.16 ผังเมืองพัทลุงในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เขียนโดยนายลามาร์ วิศวกรชาวฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2230

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

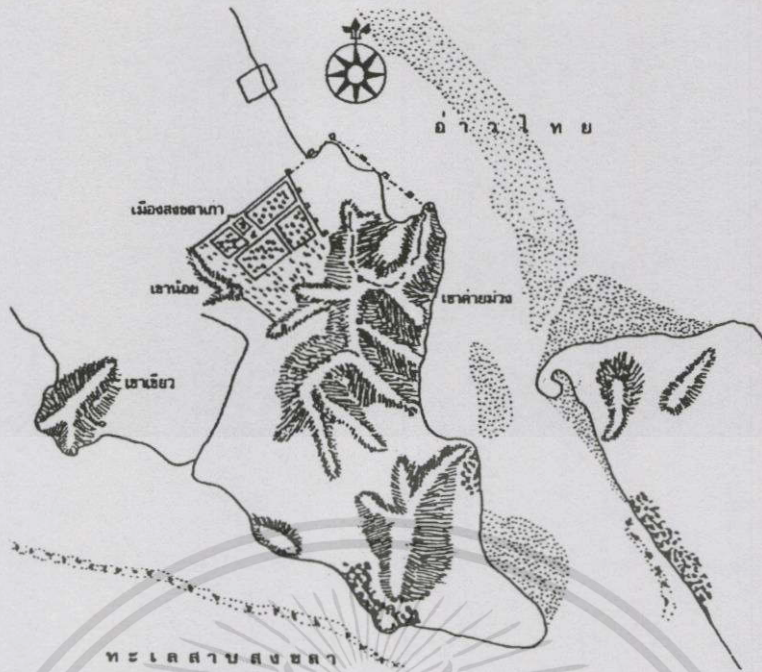

ภาพที่ 5.17 ผังเมืองสงขลาริมเขาแดง เขียนโดยนายลามาร์ วิศวกรชาวฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2230

ภาพที่ 5.18 เมืองสงขลาและเมืองชายฝั่งทะเลตะวันออกจากสมุดภาพไตรภูมิกรุงธนบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.19 แผนที่จำลองจากพื้นที่เดอลามา วิศวกรชาวฝรั่งเศสซึ่งทำไว้เมื่อ พ.ศ. 2230 แสดงให้เห็นเมืองป้อมและท่าเรือที่เขาหัวแดง

5.2.3 บ้านชุมชนรอบทะเลสาบ

5.2.3.1 รูปแบบบ้านรอบทะเลสาบสงขลา

1. ลักษณะทางกายภาพของกลุ่มหมู่บ้าน

- กลุ่มบ้านทะเลน้อย
- กลุ่มบ้านฝั่งตะวันตกทะเลสาบสงขลา
- กลุ่มบ้านฝั่งตะวันออกทะเลสาบสงขลา
- กลุ่มบ้านทะเลสาบสงขลาตอนล่าง

2. ลักษณะทางกายภาพของบ้าน

- เรือนเดี่ยว
- เรือนคู่
- เรือนหมู่

3. ลักษณะของบ้าน

- การจัดพื้นที่
- รูปร่างและรูปแบบ
- องค์ประกอบ

4. โครงสร้างและการปลูกเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อลักษณะของเรือน

- ปัจจัยด้านสภาพภูมิประเทศ และอากาศ
- ปัจจัยด้านทรัพยากรและวัสดุ
- ปัจจัยการดำรงชีวิต
- ปัจจัยด้านความเชื่อ คตินิยม วัฒนธรรม

5.2.3.2 คติความเชื่อและการปลูกเรือน

1. ความเชื่อ

ความเชื่อมีเหตุปัจจัยเบื้องต้นและพัฒนาการค่อนข้างเป็นระบบ ซึ่งมีเงื่อนไขมาจากสภาพแวดล้อม และทรัพยากร ขีดจำกัดในวิชาการ และเทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนาการทางสังคม และการปกครอง

อุทาหรณ์ที่ 1

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ กล่าวว่า การเลือกที่ตั้งบ้านเรือนต้องเลือกสถานที่ “แค່ทาง แค່ท่า แค่นา แค่วัด” เพราะส่วนใหญ่ชุมชนตั้งอยู่ริมทะเลสาบ และลำคลองใกล้ทะเลสาบ เพราะในการเสาะหาปัจจัยการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน คือ การสัญจร การค้าเลี้ยงขนถ่าย และเนื่องจากเป็นสังคมเกษตรกรรม ทำนาและประมง จึงต้องสร้างบ้านใกล้แหล่งทำมาหากิน และเนื่องจากการสันทนนาการการประกอบพิธีกรรมความเชื่อเพื่อความสุขทางใจ จึงต้องใช้วัดเป็นจุดศูนย์รวม

อุทาหรณ์ที่ 2

ชาวบ้านรอบทะเลสาบสงขลา มีความรู้และประสบการณ์ว่า “ปลูกเรือนตามตะวัน” (ลอยหวัน) ทำให้บังแดดและถูกทางลม ทำให้อยู่สบาย ปลอดภัย “เป็นมงคล” ถ้าปลูกบ้านขวางตะวัน (ขวางหวัน) ทำให้รับแดดและปะทะลมฝนแรง ไม่สะดวกสบายไม่ปลอดภัย “เป็นอัปมงคล” (พัฒนาทางวัฒนธรรม : ทัศนศึกษา 2534 : 48-49)

2. ฤกษ์ยามปลูกเรือน

ทัศนคติ : โลกทัศน์ไทยภาคใต้ (2527 : 121-123) ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม คือเชื่อเรื่องเวลา ซึ่งเหมาะเป็นชัยมงคล หรือเป็นการอัปมงคลในการประกอบการใดการหนึ่ง

การประกอบการแต่ละเรื่องต้องเหมาะเฉพาะฤกษ์นั้น เช่น จะทำให้กล้าต้องเพชรฤกษ์ ทำให้โด่งดังต้องราชาฤกษ์ ทำให้อ่อนนวลน่ารักต้องนารีฤกษ์ เป็นต้น

ส่วนยาม เป็นการถือเวลาย่อยลงไปอีก แล้วแต่จะถือเอายามอะไรเป็นหลัก เพื่อการใด เช่น ยามอุบากอง ยามพม่าแหกคุก ยามบึงกะริมา ยามมหาโจร ยามสามตา ยามเถรสามทอง ยามอัศการ ยามดำเนินพระราม ยามสุริย์จันทร์กาลา จึงจะขยายความเรื่องฤกษ์ยามปลูกเรือน

“ สิทธิการียะ ถ้าผู้ใดปลุกเรื่อนปีชวด จะบังเกิดมั่งมีสวัสดิ มีชัยชนะแก่ศัตรู ถ้าใครต่อสู้อวดม้วยมรณา

ปลุกเรื่อนปีชวดถนัดนั้นออกไป จะเป็นสุขเย็นใจสำราญนักรหา ลากสการมานาน

ปลุกเรื่อนปีชวดท่านยอมห้ามปราม อยู่ไม่สำราญอย่าได้ปลุกเอย

ปลุกเรื่อนปีเถาะท่านว่าดีเหมาะ จำเพาะเกิดลาภแล เกิดบุตรสมบุรณ์เพิ่มพูนนานา

ปลุกเรื่อนปีมะโรงท่านว่าโอโงะ เพิ่มพูนวัวควาย เต็มถุนข้าไทมามากมาย

ปลุกเรื่อนปีมะเมีย ท่านว่าคอยบุญ แม้ว่าเป็นตระกูลจะตกร้ายหนักหนา

ปลุกเรื่อนปีมะแม ท่านผู้แก้วว่ามีทรัพย์ ถ้ามั่นเป็นข้าจะได้เป็นนาย เงินทองเหลือหลายยศศักดิ์เพิ่มพูน

ปลุกเรื่อนปีระกาท่านว่าวาสนา ทรัพย์สินเพิ่มพูน ไหลมาทุกทิศ ของหายไม่สูญยอมมานุกูลสวัสดิมีชัย

ปลุกเรื่อนปีจอ ท่านว่ามักก่อโทษภัยลูกหลาน อาจารย์ท่านว่า มักเกิดถ้อยความสุขทุกข์ระการ

ปลุกเรื่อนปีกุน ท่านว่าสาธารณ์ ห้ามปราม มิติเลยหนา ทุกข์ภัยนานา ย่อมมาเป็ยตัวสิทธิการียะท่านให้ดูเดือนปลุกเรื่อน แลดีร้ายมีอยู่มาก

เดือน 1 ปลุกเรื่อนดีมีทรัพย์

เดือน 2 ปลุกเรื่อนมีชัยชนะแก่ศัตรูอยู่เป็นสุขแล

เดือน 3 ปลุกเรื่อนไฟไหม้ ถ้ามีดั่งนั้นจะจากกัน จะต้องความ

เดือน 4 ปลุกเรื่อนดินถล่มแต่มีเป็นของสง

เดือน 5 ปลุกเรื่อนจะไฟไหม้ ถ้ามีดั่งนั้นจะจากกัน จะต้องความ

เดือน 6 ปลุกเรื่อนมีสิ่งสินมาก

เดือน 7 ปลุกเรื่อน ถอยทรัพย์ถอยอายุ ฯ “

เมื่อถึงเดือน 12 แล้ว ขึ้นวันที่ห้ามปลุกเรื่อน เช่น

“ เดือน 5 ห้ามวัน 2

เดือน 6 ห้ามวัน 3

เดือน 7 ห้ามวัน 4 ฯลฯ “

และระวันที่เป็นมงคลและเป็นอัปมงคล เช่น

“ วัน 1 ปลุกเรื่อนจะเกิดโรคมาเบียดเบียน อยู่มิถึงปีจะเจ็บไข้หนักแล

วัน 2 ปลุกเรื่อนจะได้สมบัติมากกว่าคนทั้งหลาย เพราะเรื่อนของตน

นั้นแล ฯ

วัน 3 ปลุกเรณุมิติ ไฟไหม้ให้แกรงนั๊กแล ฯลฯ “
และให้ยกเสาเรณูตามเดือน เช่น

“ เดือน 4, 5, 6 ยัดเสอาคเนย์ก่อน

เดือน 7, 8, 9 ยัดเสาทิศจะมีข้าวของมาก ฯลฯ “

การยัดเสारेณู ให้ดูเดือน เช่น

“ เดือน 4, 5, 6 ให้ยกอาคเนย์ก่อนจึงจะจำเรณู จะได้สมบัติ

เดือน 7, 8, 9 ให้ยกเสาศิวะก่อน จึงจะมีลาภจำเรณู ลั่นแล ฯลฯ “

3. การเลือกไม้ในการปลูกบ้าน

โบราณได้กำหนดการเลือกไม้ในการสร้างบ้านเรือน เป็นภูมิปัญญาอันฉลาดประการหนึ่งของบรรพบุรุษ ในการอนุรักษ์ธรรมชาติป่าไม้ให้ลูกหลานได้มีโอกาสใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนมาจนปัจจุบันนี้ ต้นไม้ต่างๆ ที่เห็นยืนต้นอยู่นั้นมิใช่จะตัดมาใช้ง่าย ๆ เลย

สมุดข่อยในภาคใต้ได้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์เอาไว้อย่างแน่นอนว่า ไม้ที่จะตัดเอามาสร้างบ้านเรือนมีเพียง 2 ประการ คือ

1. ไม้ที่มีลักษณะต้นใหญ่ปลายน้อย อันมีชื่อว่า “ พกกษณารี “

2. ไม้ที่มีลักษณะต้นปลายเสมอกันอันมีชื่อว่า “ บุษวลักษณะ “

ไม้อื่นๆ ที่มีลักษณะแปลกไปจากดังกล่าวห้ามตัดเด็ดขาดเพราะไม่เป็นมงคล ได้แก่ไม้ที่มีลักษณะดังนี้

1. ไม้ไม่ได้ขนาด	14. ไม้อยู่กลางทุ่ง
2. ไม้ตลอดวง	15. ไม้เป็นกาบ
3. ไม้บิดต้น	16. ไม้ตายเอง
4. ไม้เป็นคอโกชัน	17. ไม้ร่มคลอง
5. ไม้คอม้า	18. ไม้ฟ้าผ่า
6. ไม้เป็นน่องกระปือ	19. ไม้ต้นน้อยปลายใหญ่
7. ไม้รักแร้	20. ไม้ใกล้เปรว
8. ไม้อมเปลือก	21. ไม้ไฟไหม้
9. ไม้จุมูกงเหลือม	22. ไม้เป็นเคง
10. ไม้ใกล้เทพฤกษ์	23. ไม้กงเดียวอันขึ้นไป
11. ไม้อยู่กลางทาง	24. ไม้เป็นโพรง
12. ไม้สีผึ้ง	25. ไม้ปุ่มกลางลำ
13. ไม้อยู่กลางตลาด	26. ไม้ปลายลงแผ่นดิน

ถ้าจะพิจารณาไม้ที่ห้ามตัดมีอยู่จำนวนมากพอจะแบ่งกลุ่มได้ดังนี้

1. ไม้ไม่ได้ขนาด หมายถึงยังไม่ถึงเวลาที่จะตัดได้ แม้ว่าไม้นั้นจะเข้าลักษณะพฤษภาคมหรือบุรุษลักษณะก็ตาม อาจอ่อนเกินไป ความคงทนแข็งแรงไม่เพียงพอ
2. ไม้ใกล้เทพฤกษ์ หมายถึงไม้ที่อยู่ใกล้เทวดาอารักษ์ทั้งหลายที่ชาวบ้านเคารพบูชา ถือว่าเป็นที่สิ่งสถิตของเทวดา
3. ไม้กลางทาง, ไม้กลางตลาด, ไม้กลางทุ่ง สถานที่ดังกล่าวถือว่าเป็นสาธารณะ เป็นทางสัญจรของผู้คนและญาติมิตร ไม่เป็นมงคล ประโยชน์อีกประการหนึ่งที่ห้ามตัดคือ สามารถใช้เป็นร่มเงาในเวลาเดินทางได้
4. ไม้ร่มคดอง การห้ามตัดไม้ร่มคดองเป็นภูมิปัญญาอีกซึ่งประการหนึ่ง นอกจากอนุรักษ์ต้นไม้แล้ว ยังอนุรักษ์ดินและน้ำด้วย คือ ต้นไม้ให้ความชุ่มชื้นและช่วยยึดดินมิให้พังทลาย ล้าคดองจะมีน้ำไหลอยู่ตลอดปี
5. ไม้ใกล้เปรว (ดู - ป่าช้าชาวบ้าน)
6. ไม้ไฟไหม้, ไม้ฟ้าผ่า, ไม้ตายเอง ไม้เหล่านี้ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เป็นมงคล ยังถือว่าเป็นไม้มีผีด้วย หมอทางไสยศาสตร์อาจเอาไม้เหล่านี้ไปใช้บ้างบางกรณี แต่จะต้องมีเช่นสรวงบูชาขอไปเพื่อใช้การ ตามปกติไม้จำพวกนี้ลำต้นยังไม่สมบูรณ์ เช่น อาจแตกหรือผุพังบางส่วนไม่เหมาะแก่การก่อสร้าง
7. ไม้ที่มีลักษณะไม่สมบูรณ์ ประเภทนี้มีมากคือคดๆ งอๆ ลำบากในการตกแต่ง สมัยก่อนเครื่องมือที่ใช้ก็มีน้อย จึงจัดอยู่ในประเภทไม้ที่ไม่สมควรตัดมาใช้ ไม้ทั้ง 26 ชนิดที่ชาวบ้านไม่ตัดมาใช้นี้ลองพิจารณาดูว่าในปีหนึ่งๆ จะแตกดอกออกผลแพร่พันธุ์ไปจำนวนมากมหาศาล เป็นการเพิ่มปริมาณมากขึ้น เพื่อจะทดแทนรุ่นที่ล้มหายตายไป เป็นระบบหมุนเวียนอยู่เช่นนั้นตลอดไป

4. ความเชื่อเรื่องไม้มงคล

กลิน คงเหมือนเพชร (ทักษิณคดี 2540 : 68) บ้านไทยสมัยก่อนมักมีบริเวณกว้างขวางพอสมควร นโยบายการให้ชาวบ้านใช้พื้นที่ให้เป็นประโยชน์เกิดขึ้นในรูปแบบความเชื่อการปลูกไม้มงคลบริเวณบ้าน ในสมุดข่อยภาคใต้พบได้ทั่วไป ชื่อต้นไม้อาจผิดแปลกไปบ้างตามท้องถิ่น ข้อมูลจากสมุดข่อยฉบับหนึ่งระบุไม้มงคลไว้ดังนี้

- “ ทิศบูรพา ท่านให้ปลูกไม้ไผ่, ต้นกุ่ม, มะพร้าว จะป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ
 ทิศอากาศเนย์ ท่านให้ปลูกสารภี, ยอ, ป้องกันเสนียดจัญไรเภทภัยต่างๆ
 ทิศทักษิณ ท่านปลูกมะม่วง, มะพลับ ป้องกันคนรังแกรังควาน
 ทิศหรวดี ท่านให้ปลูกขนุน, คุณ (ราชพฤกษ์), สะเดา ป้องกันอันตรายคนใส่ร้ายป้ายสี
 ทิศประจิม ท่านให้ปลูกมะขาม, มะยม ป้องกันภัยคดีความ ผีเข้าตำพอลอยต่างๆ คุณไสย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทิศพายัพ ท่านให้ปลูกพุทรา, มะกรูด, มะนาว, ส้มเขียวหวาน ป้องกันศัตรู ปัจจุบันตริดร้าย

ทิศอุดร ท่านให้ปลูกฝรั่ง, ว่าน ป้องกันอาคมเวทมนต์คุณไสยคนคิดร้ายต่างๆ

ทิศอีสาน ท่านให้ปลูกทุเรียน (และให้ขุดร่องน้ำไว้ข้างต้น) ท่านว่าป้องกันโรคห่า โรคระบาดอันเกิดกับคนในบ้าน "

ลองคิดดูเถิดว่า ผู้ที่เชื่อถือเรื่องพืชมงคลดังกล่าวจะมีต้นไม้ในบ้านกี่ชนิด สังเกตดูจะมีทั้งพืชที่ให้ผลกินได้ ให้หน่อกินได้ ส่วนหนึ่งเป็นพืชสมุนไพร บ้านใดปลูกไว้อย่างน้อยบ้านละต้นสองต้น จะป้องกันโรคพยาธิได้ดังว่าหรือไม่ก็ลองคิดดูเอง แต่ที่แน่มงคลต่อไปนี้ก็จะเกิดคือ ป้องกันโรคคุด คือเมื่อต้นไม้ให้ผลก็ได้กินกันทั้งครอบครัว แถมแจกจ่ายให้เพื่อนฝูงได้ด้วย

5.2.3.3 รูปแบบและโครงสร้าง

1. รูปทรงอาคารและระบบการปลูกสร้าง เรือนไทยภาคใต้เป็นอาคารมีความกว้างยาว เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า เริ่มปลูกสร้างแบบเรือนเดี่ยวหลังเดียว แบบ 2 หรือ 3 ช่วงเสา แล้วจึงค่อยปลูกสร้างต่อเติมเป็นครัวโดยต่อหลังคาทับเสาต้านจั่วหลัง เป็นระเบียบตามยาวของตัวเรือน โดยต่อหลังคาต้านข้างคลุมลงมา

เรือนไทยภาคใต้แบบดั้งเดิมนิยมใช้เสาแบบเจาะ มีรอด 2 ชนิด คือ รอดยาววางตามแนวของตัวเรือนทำหน้าที่เหมือนคานรับแรง อีกชนิดหนึ่งเป็นรอดสั้นหรือรอดเรียงวางตามแนวกว้างของตัวเรือน ทำหน้าที่รับพื้นเหมือนตง รอดทั้ง 2 ชนิดเฉพาะคันทันที่ตรงกับเสาจะใช้สอดเข้ารูเสาที่เจาะเอาไว้แล้วอุดด้วยลิ่มให้แน่น ชื่อมี 2 ชนิดเหมือนกัน คือ ชื่อยาว บางแห่งเรียกว่า "บี" วางในระดับหัวเสาตามแนวยาวของตัวเรือน ทำหน้าที่เป็นชื่อรับตั้ง การปลูกสร้างต่อเติมในส่วนที่เป็นระเบียบและชาน นอกจากจะเจาะเสาเดิมแล้วสอดรับพื้นแล้วในกรณีเสาที่มีขนาดเล็ก

2. รูปทรงหลังคาจั่วและโครงสร้าง สำหรับหลังคาแบบจั่วจะมีตั้งเป็นตัวหลักรับโครงสร้างหลังคาทั้งหมด ตั้ง หรือ เสาตั้ง จะมี 2 แบบคือ ตั้งที่สูงจากรอดถึงแปทหรืออกไก่ และตั้งที่สูงจากช่อหรือคอสองถึงแปท เรียกว่า ตั้งลอย เรือนไทยภาคใต้แบบดั้งเดิมจะเป็นแบบแรกโดยตั้งจะวางคร่อมรอดขึ้นไปรับแปท มี 2 ลักษณะ ลักษณะแรกจะเป็นตั้งที่เจาะให้ช่อและคอสอง (ต่ำลงจากช่อ 1 คอก) สอดผ่านเข้ารูตั้งเรียก "ช่อเสียบตั้ง" ช่อจะวางเอาน้ำหน้าขึ้นปลายทั้งสองเสียบเข้ารูเสาด้านข้าง (หรือเสามุม) ลักษณะแบบนี้พบทุกแห่ง โดยเฉพาะภาคใต้ตอนบน ลักษณะหลังส่วนของตั้งจากช่วงช่อถึงแปทจะถูกถากแต่งให้แบนเรียกใบตั้ง สำหรับสอดผ่านรูเจาะตรงกลางช่อเรียก "ตั้งเสียบช่อ" โดยช่อจะวางเอาน้ำกว้างขึ้น ปลายทั้งสองวางบนปลายเสาด้านข้าง (หรือเสามุม) ซึ่งทำเป็นเดือยรับเสียบเข้าช่อพอดี

กระเบื้องมุงหลังคา มี 3 ชนิด คือกระเบื้องขอ มีทั้งแบบดินเผา (นิยมมากที่สุด) และแบบปูนผสมทราย (พบน้อยที่สุด) กระเบื้องว่าว เรียกกระเบื้องพิมพ์

3. ลักษณะพื้นเรือนไทยภาคใต้และโครงสร้าง ลักษณะพื้นและโครงสร้างเรือนไทยภาคใต้ ทั้งแบบดั้งเดิมและแบบยุคหลังยังคงใช้ระบบเสาและคานารับแรง เพียงแต่การกำหนดขนาดหน้าไม้มีแนวโน้มที่สัมพันธ์กับหลักการถ่ายรับแรงมากขึ้น เช่น คาน (รอด) ตง หรือแป

4. ลักษณะฝาผนัง จะสังเกตเห็นได้ชัดว่า ฝาผนังเรือนไทยภาคใต้ที่เป็นเรือนเครื่องสับนั้น ลักษณะการจัดวางกระดานที่นำมาขึ้นเหมือนกันเหมือนกับการเรียงจากกันฝาผนังของเรือนเครื่องผูก ลักษณะฝากระดานจะกันเรียงในแนวนอนแบบตีเกล็ด คือ เรียงทับขึ้นไปเรื่อยๆโดยใช้ตะปูยึด ยังมีผู้นิยมทำฝาผนังด้วยไม้ไผ่สาน มีบางหลังที่กันในแนวยืนแบบถอดใส่ที่ละแผ่นได้ตรงฝาผนังด้านที่เรียกว่า “หน้าถึง”

5. ลักษณะของเสา ตีนเสาและบันได เป็นเรือนยกพื้นสูง เสาจึงเป็นโครงสร้างหลักซึ่งทำหน้าที่รับแรงที่สำคัญรวมไปถึงตีนเสาด้วย จึงนิยมทำเป็นเสาสี่เหลี่ยม เสาแปดเหลี่ยมและเสากลม

บันไดเรือนไทยภาคใต้ ต่อมาสมัยนิยม แม้บันไดและขั้นบันไดเป็นบันไดแบบใช้ไม้แปรรูปขั้นบันไดก็มีลักษณะเป็นแผ่นไม้ที่สะดวกต่อการย่างเหยียบขึ้นบนเรือน การประกอบบันไดก็ใช้วิธีการบาก ต่อมาเกิดการเทศอนกิริตทำเป็นฐานบันไดและตกแต่งเป็นอ่างสี่เหลี่ยม มีน้ำขังสำหรับล้างเท้าแทนการใช้ตุ่มหรือไห

การปลูกสร้างเรือนไทยภาคใต้

การปลูกสร้างเป็นคำที่ใช้ในความหมายของการสร้างอาคารที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมที่ไม่ได้เน้นถึงกฎเกณฑ์และหลักการทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมมาก เท่ากับการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนปัจจุบัน คำว่า ปลูกสร้าง ยังปรากฏในคำพังเพยไทยสมัยหนึ่งที่ว่า “ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่ มีคู่ตามความพอใจ” มีคำภาษากันได้อีกคำหนึ่ง คือ “ยกเรือน” ซึ่งมีความหมายถึง การปลูกสร้างเรือนพักอาศัยเหมือนกัน แต่ละคำที่ยกมาแฝงไว้ด้วยลักษณะที่เป็นกรรมวิธีในการปลูกสร้างเอาไว้ด้วย การปลูกสร้างเรือนไทยภาคใต้ที่จะนำเสนอในงานศึกษานี้พยายามที่จะเลือกเฟ้นและเน้นที่กระบวนการปลูกสร้างที่เป็นวิธีดั้งเดิมซึ่งแตกต่างไปจากเทคนิควิธีการก่อสร้างในปัจจุบันให้เห็นชัดเท่าที่จะเป็นไปได้

เรือนไทยภาคใต้ที่เป็นเรือนเครื่องสับหลังคาทรงจั่วแบบดั้งเดิม มีวิธีการปลูกสร้างเป็นขั้นตอนที่มีลักษณะเฉพาะตัว วัสดุปลูกสร้างแต่ละส่วนบางส่วนจะมาเป็นแบบสำเร็จรูปเพียงแต่ยกขึ้นไปประกอบเป็นตัวอาคารเรือนได้เลยโดยเฉพาะโครงสร้างซึ่งขั้นตอนการปลูกสร้างเป็นดังนี้

1. เตรียมพื้นที่บริเวณที่จะปลูกสร้าง วางดินเสาที่เตรียมไว้ให้เข้าที่ ถูกทิศทางและได้ระดับ

2. ยกเสาที่เตรียมมาเจาะไว้เรียบร้อยแล้วขึ้นที่ละคู่ สอดรอด (รอดยาวและรอดเรียง) ให้เข้าช่องเสา อัดลิ่มไว้เบาๆก่อนให้เสาได้แนวและได้ระดับ ใช้ค้ำยันช่วยตรึงไม่ให้ลิ่มหรือเอียง
3. ยกเสาดังที่เตรียมไว้ขึ้นคร่อมรอด สอดเต้าที่เสาสำหรับขึ้นไปสอดซื้อผ่านเจาะช่องที่เสาดัง ปลายซื้อทั้งสองไปเข้าช่องเจาะเสาทั้งสองข้าง สอดเต้าหรือคอกสอง (ถ้ามี) เข้าลิ่ม
4. ตัดจันทันคู่ เข้ากับยอดเสาดัง วางโคนข้างหนึ่งวางลงที่ปลายซื้อ วางแปหัวเสา แผลาน และอกไก่ ตรึงแต่ละช่วงเสาเข้าด้วยกัน
5. วางพานหนูทาบไปบนปลายเต้ารับปลายกลอนทุกดุ้นที่เรียงลงมาจากอกไก่ เข้าเดือยให้แน่นติดระแนง มุงกระเบื้อง ตัดบันลมและชิงชาย
6. ปูพื้น
7. ประกอบพริ้ง (วัดเอว) ติดเคร่าฝา กั้นทึบแบบตีเกล็ดในแนวนอน
8. ประกอบประตูหน้าต่าง ตัดบานประตู หน้าต่าง แบบใช้เดือยเป็นแกนหมุน เปิดเข้าใน

ส่วนขั้นตอนการปลูกสร้างเรือนไทยภาคใต้ยุคหลังนั้น ไปแตกต่างไปจากการปลูกสร้างบ้านเรือนปัจจุบัน ซึ่งยังคงใช้ระบบเสาและคานรับแรงอยู่แต่มีขั้นตอนที่แตกต่างไปจากการปลูกสร้างเรือนไทยภาคใต้แบบดั้งเดิมอยู่บ้างในเรื่องของการประกอบโครงสร้าง เพราะการปลูกสร้างเรือนไทยภาคใต้ยุคหลังไม่นิยมการเจาะเข้าลิ่ม เข้าเดือย แต่ส่วนใหญ่อาศัยการบากประกบ ใช้ตะปูไม่มีการทำแบบสำเร็จรูปแล้วยกขึ้นไปติดตั้งประกอบการเตรียมวัสดุให้ได้ที่ได้ขนาดคงมีเพียงโครงสร้างที่เป็นเสาเท่านั้น นอกนั้นจะทยอยขึ้นไปประกอบแต่ละชิ้น โดยการขีด วัด ตัดต่อกันไปที่ละส่วน แล้วจึงมุงหลังคา ปูพื้น กั้นฝา ประกอบประตู หน้าต่าง ช่องลม ลูกกรง ส่วนที่เป็นระเบียงหรือชานเรือนส่วนใหญ่จะปลูกสร้างพร้อมๆกันไปกับเรือนพักอาศัยโดยลดพื้นลดระดับกันไปในตัว แต่ที่มีการปลูกสร้างต่อเติมทีหลังแบบเรือนไทยภาคใต้ดั้งเดิมก็มี

(มโน พิสุทธิรัตนานนท์ ,ครั้น มณีโชติ .เรือนไทยภาคใต้ พ.ศ.2535 : 68-91)

5.2.4 ปัจจุบันและอนาคต

กล่าวถึง ชุมชนรอบทะเลสาบสงขลาโดยรวมๆว่า ชุมชนที่อยู่รายรอบทะเลสาบสงขลาเป็นชุมชนโบราณที่รู้จักกันในนาม “หมูเล” หรือ “หมูนอก” หรืออีกชื่อหนึ่งเรียกว่า “หมูท่านอก” (ทางด้านตะวันออก) ของชุมชน “หมูทุ่ง” และ “หมูเหนือ” ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของทะเลสาบสงขลาหรือทิศตะวันออกของเทือกเขาพับผ้าในจังหวัดพัทลุงทั้งสอง “หมู” (กลุ่ม,พวก) ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีตในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน แลกเปลี่ยนสินค้ากัน อีกทั้งเชื่อกันว่าเป็นชุมชนที่มีพื้นเพดั้งเดิมมาจากแหล่งเดียวกัน นั่นคือเริ่มต้นตั้งหลักแหล่งที่บริเวณริมฝั่ง

ทะเลสาบสงขลา ก่อน ต่อมาอพยพขยายไปยังทุ่งราบตอนกลางและเขตเขาควนทางทิศตะวันตก ด้วยความจำเป็นบางประการ

1. แผ่นดินแห่งอดีต : ครั้งไตรหัวหงส์ยังคงอยู่คู่เขียนหมาก

หัวเมืองชายทะเลริมฝั่งทะเลสาบสงขลา เป็นเส้นทางเดินเรือสายสำคัญในประวัติศาสตร์เชื่อมต่อไปยังนครศรีธรรมราชทางปากคลองคูตะกา

2. ทุ่งทอง ทะเลเงิน : ก่อนเริ่มยุคแห่งความทุกข์ยาก

มีความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา

2.1 การคมนาคมขนส่งสะดวก

2.2 เป็นชุมชนขนาดใหญ่

2.3 ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นน้ำจืด สัตว์น้ำ และความอุดมสมบูรณ์ของผืนแผ่นดิน มีการประกอบอาชีพ ประมง เพาะปลูก ป่าดตาล (เพื่อเปลี่ยนรูปเป็นน้ำตาลแว่นและน้ำตาลปีบ) และเลี้ยงสัตว์

3. ปีโรงน้ำแดง : พัดพาไตรหัวหงส์พัดหลงกับเขียนหมาก

วาทภัยครั้งร้ายแรงที่สุดที่เรียกว่า "ปีโรงน้ำแดง" (เพราะน้ำมีสีแดงด้วยขุ่นตะกอนที่เกิดจากความรุนแรงของคลื่นลม) เกิดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2505 ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคใต้ คือ นครศรีธรรมราช ชุมพร ระนอง กระบี่ พังงา ตรัง พัทลุง และนราธิวาส

4. ชลประทาน : บาดแผลจากการพัฒนา

ทางราชการได้ดำเนินการปิดทางติดต่อระหว่างทะเลสาบตอนบนกับอ่าวไทย เพื่อป้องกันน้ำเค็มรุกล้ำเข้ามาในทะเลสาบ ดังที่ เจริญชัย ตันสกุล ระบุเอาไว้ว่ามี 5 จุด คือ เขื่อนบางแพรกเมือง เขื่อนปากกระวะ ฝ่ายรับแพรก ฝ่ายปากแตระ และฝายน้ำล้นบ้านระวะ

ผลกระทบจากการปิดเขื่อนหรือฝายที่เป็นทางน้ำเชื่อมต่อบetweenทะเลสาบกับอ่าวไทย ดังกล่าว ทำให้จำนวนสัตว์น้ำในทะเลสาบลดลงไปเรื่อยๆ

1. ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ก่อนปิดปากกระวะที่จำนวนมากทุกปี แต่หลังจากปิดปากกระวะ จำนวนสัตว์น้ำกลับลดลงอย่างรวดเร็ว

2. ปริมาณสัตว์น้ำเค็มในทะเลสาบตอนในลดลงก่อน ต่อมาสัตว์น้ำกร่อยก็ค่อยๆ ลดลงตามมา

3. ในช่วงระยะเวลา 5 ปี หลังจากปิดปากกระวะ การจับสัตว์น้ำของชาวประมงเป็นแบบเดียวกัน จำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อจับสัตว์น้ำได้น้อยลง ชาวประมงก็ลดจำนวนลงไปด้วย เนื่องจากบางรายต้องเลิกหาไปแต่ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ก็ไม่เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

4. แม้ว่ากรมประมงจะกวาดจับและควบคุมการจับสัตว์น้ำมากขึ้น มีการอนุรักษ์การจับสัตว์น้ำมากขึ้น แต่จำนวนสัตว์น้ำก็ยังลดลงเรื่อยๆและบางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว เช่น ปลาลำพัน ปลาดุ่ม ปลาพรม เป็นต้น

5. เมื่อปากกระวะเปิดหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ปากวะแตก” ในฤดูที่มรสุมตะวันตกเฉียงเหนือพัดผ่าน ระดับน้ำในอ่าวไทยสูงกว่าระดับน้ำในทะเลสาบ คลื่นลมแรงจัดทำให้น้ำเค็มในอ่าวไทยหนุนเข้าสู่ทะเลสาบ และพัดพาสัตว์น้ำเข้ามาอย่างมากมายจนสิ้นฤดูกาล

การปิดปากกระวะและเขื่อนและฝายในจุดอื่นๆ อีก 4 จุดดังกล่าวมิได้ก่อผลกระทบเฉพาะปริมาณของสัตว์น้ำเพียงอย่างเดียว แต่ระบบนิเวศน์ทั้งระบบของทะเลสาบสงขลาได้รับความเสียหายอย่างมากด้วย อันนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาในปัจจุบัน จนยากที่จะฟื้นฟูให้คืนสภาพเดิมได้อีก

ประการแรก ทะเลสาบสงขลาตื่นเขินอย่างรวดเร็ว

ประการสอง เนื่องจากกระวะหลังปริมาณน้ำจืดที่ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา มี

น้อยลง

ประการที่สาม เมื่อน้ำเค็มรุกล้ำเข้ามาถึงบริเวณทะเลสาบตอนบนหรือทะเล

หลวง

5. นาุ้ง : น้ำเค็มล้นค่านาข้าว

ผลกระทบจากการทำนาุ้ง ทำให้คุณสมบัติทางเคมีและทางกายภาพในพื้นที่เพาะเลี้ยงและบริเวณใกล้เคียง เปลี่ยนไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต

ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการทำนาุ้งกุลาดำ พอสรุปได้ว่ามีผลกระทบทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม เริ่มตั้งแต่การตัดแปลงพื้นที่เพื่อใช้เป็นบ่อเลี้ยงกุ้ง ทำให้โครงสร้างของดินเปลี่ยนไป

2. ผลกระทบทางกายภาพ ดิน เมื่อเปลี่ยนสภาพเป็นบ่อเลี้ยงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่างๆ น้ำ คุณภาพของน้ำเสื่อมลง

3. ผลกระทบด้านชีวภาพ การเปลี่ยนแปลงชนิดของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ชายฝั่ง

4. ผลกระทบทางด้านสังคม ความขัดแย้งทางสังคม

6. การอพยพย้ายถิ่นครั้งใหญ่

ชุมชนเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาและทำประมงในทะเลสาบสงขลา ตลอดจนในแหล่งน้ำลำคลองต่างๆ เมื่อปริมาณน้ำจืดในบริเวณทะเลสาบตอนบนลดน้อยลง ก็ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำมาหากินของชาวบ้านทั้งในส่วนของการทำนาและการหา

ปลา ประกอบกับต้องประสบปัญหาจากความแห้งแล้งหรือภัยแล้งรุนแรงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2533 มีปริมาณฝนตกน้อยที่สุดในรอบ 13 ปี คือตกเพียง 1,857.9 มิลลิเมตร

7. ภัยแล้งจากการพัฒนาแบบไร้เคียงสาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลกระทบจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาดังกล่าว มีอยู่โดยทั่วไปและเพิ่มเติกรึ ความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1. วิกฤติสิ่งแวดล้อม เกิดจากการทุ่มเททรัพยากรธรรมชาติมากมายมหาศาล เพื่อสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการเป็นด้านหลัก ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ ทุกชนิด เช่น ป่าไม้ สัตว์น้ำ ที่ดิน และแหล่งน้ำ ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว

2. วิกฤติความยากจน เกิดจากการจัดการทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม ขาดประสิทธิภาพ ประชาชนในภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศถูกทอดทิ้ง

3. วิกฤติทางวัฒนธรรม เกิดจากสถาบันครอบครัวของชนบทล่มสลาย ชุมชน สูญเสียความเป็นชุมชน

8. ทางออกสำหรับความอยู่รอดของชุมชน

จากสภาพปัญหาของชุมชน มาจากหลายสาเหตุ ดังนั้นทางออกสำหรับความอยู่รอดหรือเพื่อแก้ปัญหาแต่ละปัญหาจึงต้องเป็นไปตามสภาวะเงื่อนไขของแต่ละปัญหาแต่ละสาเหตุ คือ ต้องแก้ปัญหาที่ต้นตอหรือรากเหง้าของปัญหาเป็นสำคัญ

หากมองถึงปัจจัยและข้อจำกัดของชุมชน ในการพัฒนา ก็พอจะจำแนกได้ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนมีทะเลสาบ สงขลาเป็นแหล่งน้ำสำคัญ มีพื้นที่ประมาณ 1,040 ตารางเมตร หรือ 616,750 ไร่ ปริมาณน้ำฝน เฉลี่ยประมาณ 400 มิลลิเมตร/เดือน (ตุลาคม-ธันวาคม) อุดมด้วยพันธุ์ปลาประมาณ 134 ชนิด เป็นปลาน้ำจืด 37 ชนิด ปลาน้ำกร่อย 97 ชนิด ปลากินพืช 22 ชนิด สภาพดินเป็นดินเหนียวและ ดินพรุ มีน้ำท่วมปีละ 15-20 วัน บางปีน้ำท่วมนาน 2 เดือน

ปัจจุบันหน้าดินลดความอุดมสมบูรณ์ลงเพราะการใช้ดินอย่างผิดวิธี การใช้ปุ๋ย เคมีและผลกระทบจากการทำนาทุ่งได้สร้างความเสียหายให้แก่ดินที่เคยมีความสำคัญในการเพาะ ปลูกในอดีตอย่างมหาศาล และต้องใช้เวลายาวนานกว่าจะฟื้นฟูให้กลับมามีคุณภาพดังเดิมได้

2. ปริมาณฝนและปริมาณน้ำจืดในบริเวณทะเลสาบสงขลา เนื่องจากอยู่ใน เขตอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงมีฝนตกชุก ระหว่างเดือนตุลาคม-มีนาคม และระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายนของทุกปี ปริมาณฝนในฤดู ฝน (ตุลาคม-ธันวาคม) ประมาณ 400 มิลลิเมตร/เดือน และในฤดูแล้ง (กุมภาพันธ์-เมษายน) ประมาณ 100 มิลลิเมตร/เดือน ปริมาณฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 2,000 มิลลิเมตร มีปริมาณฝนไหล ลงทะเลสาบ ปีละประมาณ 2,000 มิลลิเมตร น้ำจืดจากแหล่งน้ำลำคลองอีกประมาณ 1,800 ล้าน

ลูกบาศก์เมตรปี ทะเลสาบสงขลาจุน้ำได้ประมาณ 1,600 ล้านลูกบาศก์เมตร (มีน้ำระเหยออกจากทะเลสาบประมาณ 700 ลูกบาศก์เมตรปี) ในฤดูฝนน้ำไหลออกจากทะเลสาบสู่อ่าวไทย ปริมาณน้ำจืดเป็นตัวกำหนดสภาพการเปลี่ยนแปลงของความเค็มของน้ำในทะเลสาบสงขลา และส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวันของชุมชน

3. ประชากรของชุมชน จากการสำรวจประชากรรอบทะเลสาบสงขลา ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2529 พบว่ารอบทะเลสาบสงขลามีหมู่บ้านชาวประมง 150 หมู่บ้าน จำนวน 1,8636 ครอบครัว จำนวนประชากร 7,9173 คน เป็นครัวเรือนที่ทำประมง 10,363 ครอบครัว ประชากร 42,185 คน อยู่ในเขตทะเลหลวงหรือทะเลสาบตอนบน 6,517 ครอบครัว

4. ทรัพยากรด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรม สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้พอจะสรุปได้ว่า ชุมชนรอบทะเลสาบสงขลาอยู่ระหว่างวัฒนธรรมใหญ่ของภาคใต้ คือตามพรลิงค์หรือนครศรีธรรมราชทางทิศเหนือกับลังกาสุกะทางทิศใต้ ทรัพยากรทางภูมิปัญญาของชาวบ้านที่เกี่ยวกับความเชื่อ คตินิยม และประเพณีต่างๆ โดดเด่นไปทางพุทธศาสนานิกายมหายานที่มีคติพราหมณ์และความเชื่อดั้งเดิมแทรกผสม ภูมิปัญญาด้านอื่นๆค่อยเสริมสร้างขึ้นจากทรัพยากรบุคคลภายใน โดยสังเคราะห์ขึ้นจากความรู้ ประสบการณ์ และญาณทัศนะจากความเชื่อและศรัทธาดังกล่าวสอดประสานกับบริบทอื่นๆของสถาบันพื้นบ้าน

จากปัจจัยดังกล่าวและบทเรียนของการพัฒนาที่ประสบกับความล้มเหลวมากมาย ทางออกสำหรับชุมชนในวันนี้ กับทางเลือกใหม่ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ เมื่อปัจจัยสนับสนุนทางด้านทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาในภาคเกษตรกรรม

2. ด้านการเมืองการปกครอง ทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ต้องกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้แก่ชุมชน

3. ด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาสำคัญของสิ่งแวดล้อมคือ ปัญหาน้ำเค็มเนื่องจากปริมาณน้ำจืดในทะเลสาบลดลง ทะเลตื้นเขินเพราะตะกอนทับถมเนื่องจากไม่มีกระแสน้ำช่วยพัดพาออกไปยังอ่าวไทย

4. ด้านภูมิปัญญาชาวบ้านและวัฒนธรรมพื้นบ้าน รอบทะเลสาบสงขลา เป็นอู่วัฒนธรรมที่สำคัญของภาคใต้ เป็นจุดผ่านทางวัฒนธรรมมาแต่โบราณ มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธ และความเชื่อต่ออำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติและเหนือนมนุษย์ด้วยกัน มีลักษณะพึ่งตัวเองสูง มีดุลยภาพกับธรรมชาติรอบตัว ใช้สิ่งเหนือธรรมชาติบางส่วนมาควบคุมบรรทัดฐาน

9. สรุป : คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน

โดยธรรมชาติของคนในชุมชนเกษตรกรรมมักจะมี ความผูกผันอยู่กับแผ่นดินเกิด อย่างที่เรียกว่า "ที่ฝังรกราก" หรือ "บ้านเกิดเมืองนอน" ความรู้สึกอันนี้ของคนในชุมชนชนบทมีมากกว่าชุมชนเมือง ดังนั้น การที่คนในชุมชนเกษตรหรือชนบทอพยพออกจากที่ฝังรกราก ก็ยอมแสดงให้เห็นว่าน่าจะมีเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลบีบบังคับอย่างหนักหน่วง จึงต้องตัดสินใจจากบ้านเกิดเมืองนอนไปตายเอาดาบหน้าและปัจจัยดังกล่าวน่าจะมาจากความอึดคัดแร้นแค้นในเรื่องการทำมาหากิน หรือปัญหาปากท้องอันเกิดจากการกระทำของธรรมชาติและมนุษย์ด้วยกัน

ตารางที่ 5.1 แสดงลำดับการจัดแสดงภายในศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา

ลำดับการจัดแสดง	หัวข้อ	การจัดแสดง
1. โลกของกลุ่มทะเลสาบสงขลา	- ทะเลสาบสงขลา	- ภูมิประเทศ - ที่ตั้ง - องค์ประกอบ . ทะเลน้อย . ทะเลสาบตอนบน . ทะเลสาบตอนล่าง - ภูมิอากาศ - ระบบนิเวศวิทยา - สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ - ทรัพยากรธรรมชาติ
2. ชุมชนโบราณ	- ภาคใต้ในอดีต - ชุมชนในอดีต	- แผนที่ภาคใต้ - คอคอดกระ - ลักษณะภูมิประเทศ - เทือกเขา - แม่น้ำ - ท่าจอดเรือ - คาบสมุทรฝั่งตะวันตก - คาบสมุทรฝั่งตะวันออก - ยุคสมัยต่างๆของชุมชน - ลักษณะชุมชนฝั่งตะวันออก และตะวันตกของทะเลสาบสงขลา - ลักษณะที่ตั้งและสภาพแวดล้อม - การเดินเรือในทะเลสาบ

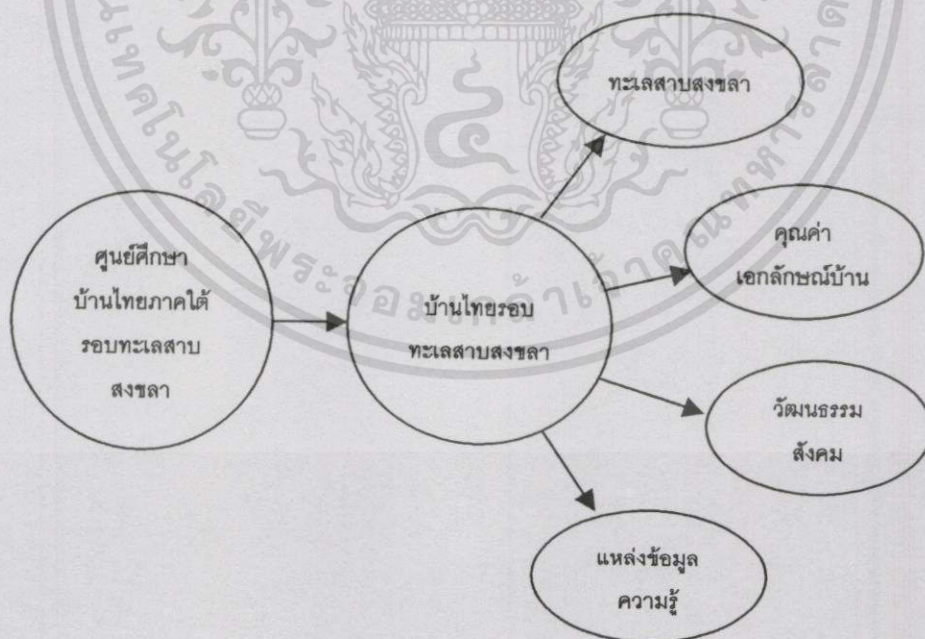
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ลำดับการจัดแสดง	หัวข้อ	การจัดแสดง
3. บ้านและชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะที่ตั้งของชุมชน - บ้าน - การปลูกเรือน 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่และลักษณะที่ตั้งของชุมชน - บ้านรอบทะเลสาบสงขลา - ประเภท - ลักษณะ - องค์ประกอบของบ้าน - คตินิยมและวิธีการปลูกเรือน
4. ปัจจุบันและอนาคต	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพปัจจุบันของทะเลสาบสงขลา - สภาพอนาคตของบ้านรอบทะเลสาบสงขลา 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบของชุมชนในการปัจจุบัน - การเปลี่ยนแปลงของทะเลสาบ - บ้านในปัจจุบัน - รูปแบบ ตัวอย่างในอนาคต

5.3 สรุปแนวความคิดในการออกแบบ

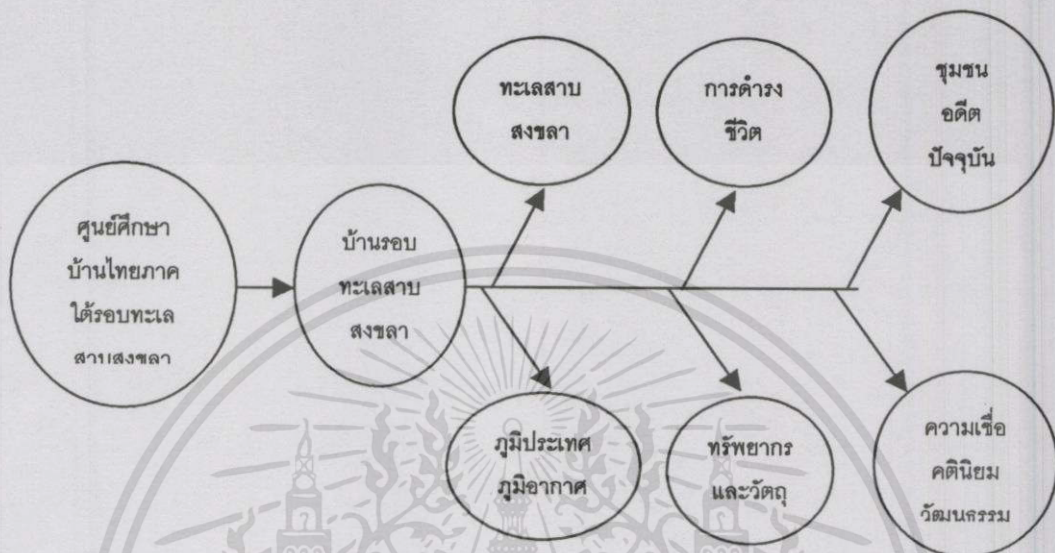
แนวความคิดในการออกแบบ (Concept Design) ศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา เพื่อบรรลุตามแนวทางการวิจัย โดยมีความคิดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5.20 จุดประสงค์ของศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา

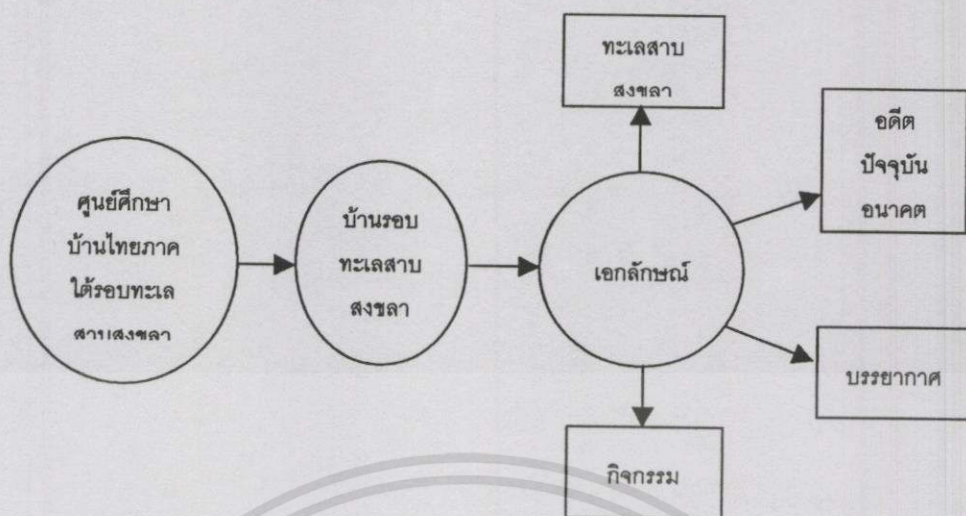
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วยบริเวณโดยรอบทะเลสาบสงขลา เป็นทะเลสาบแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีชุมชน แหล่งโบราณสถาน สถานที่ท่องเที่ยว บ้านเรือน และวิถีชีวิต ยังดำเนินอยู่ ตลอดจนถึงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดที่ควรนำมาแสดงซึ่งเอกลักษณ์คุณค่า ความเป็นบริเวณรอยทะเลสาบ ดังแนวความคิดดังนี้

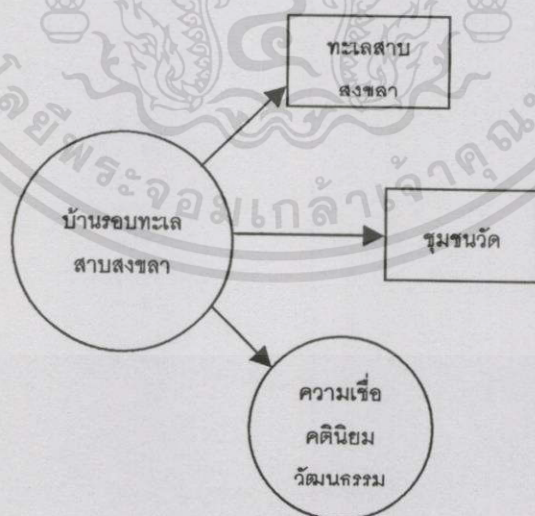
ภาพที่ 5.21 แสดงแนวความคิดในการหารูปแบบ

ศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา เป็นของคนและชุมชนโดยรอบทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับ 2 จังหวัด คือ จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา ที่ใช้ทะเลสาบสงขลาเป็นตัวดำเนินชีวิต ดังนั้นศูนย์ศึกษาจึงมีแนวความคิด (Concept Design) คือ ความเป็นทะเลสาบสงขลา แต่ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบ้าน สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น จึงเชื่อมโยงมาสู่แนวความคิดในการหาเอกลักษณ์ แต่บ้านอยู่อย่างเดียวนั้นไม่ได้ต้องประกอบด้วยชุมชน วัดอันเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจและศูนย์กลางกิจกรรมต่างๆ ฉะนั้น การเชื่อมโยงแนวความคิด ดังนี้

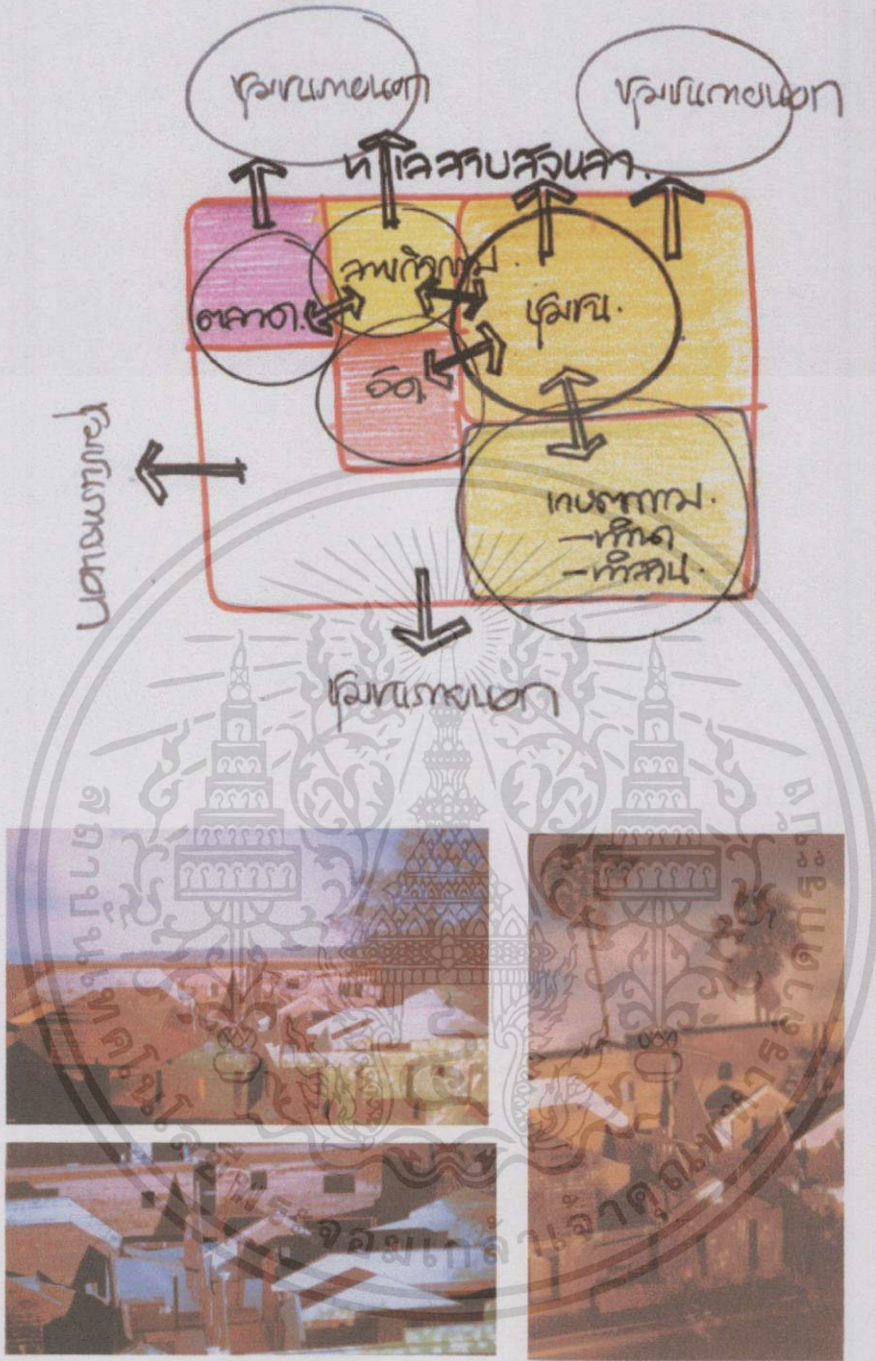
ภาพที่ 5.22 แสดงแนวความคิดในการหารูปแบบ

ศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้รอบทะเลสาบสงขลา คือ สถานที่จัดแสดง ลักษณะทางกายภาพของบ้านรอบทะเลสาบสงขลา โดยมีแนวความคิดที่บ่งบอกเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และมีแนวความคิดในการวางผังศูนย์ศึกษาในองค์รวม (Zonning Area) ที่มีความเชื่อมโยงของทะเลสาบ วิถีชีวิตของชุมชน ความเชื่อ คตินิยม วัฒนธรรม มาเป็นเนื้อเรื่องการจัดแสดง (Themes)

ภาพที่ 5.23 สรุปแนวความคิดการออกแบบศูนย์

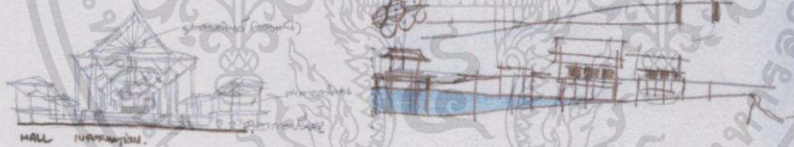
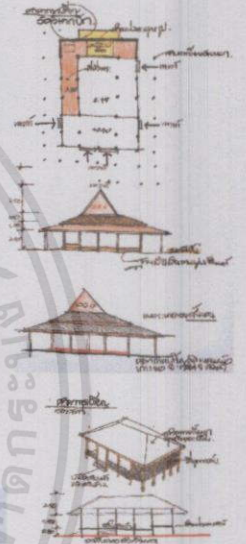
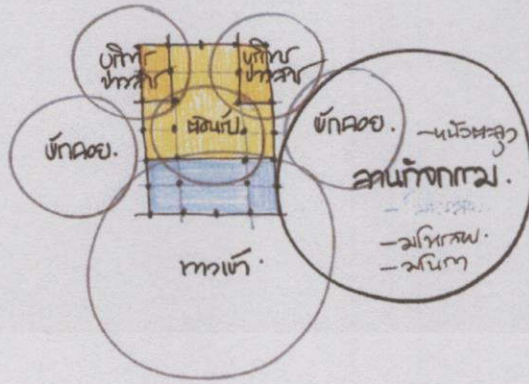
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

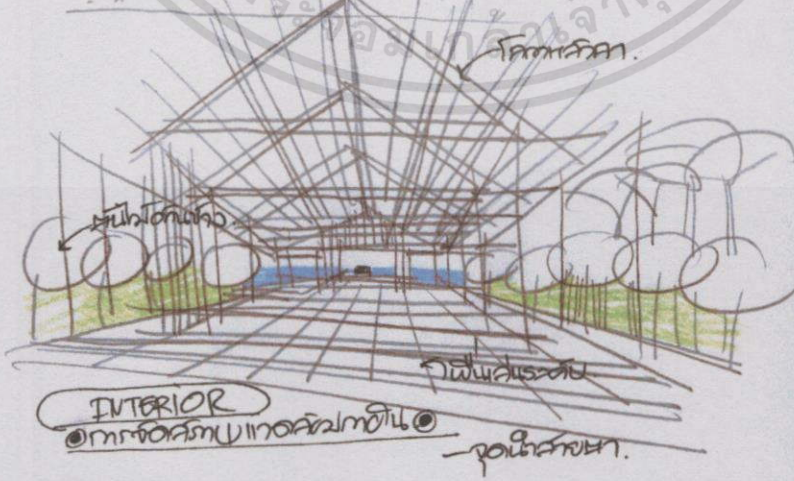
ภาพที่ 5.24 แนวความคิดในการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารวัฒนธรรมท้องถิ่น

รูป 3 แนวโครงสร้างในพจนานุกรม.

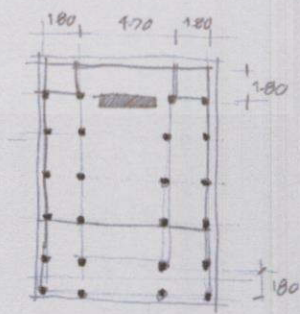
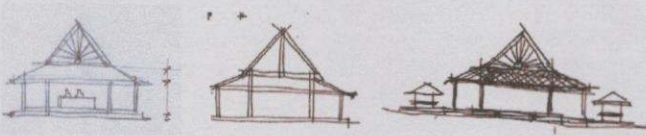
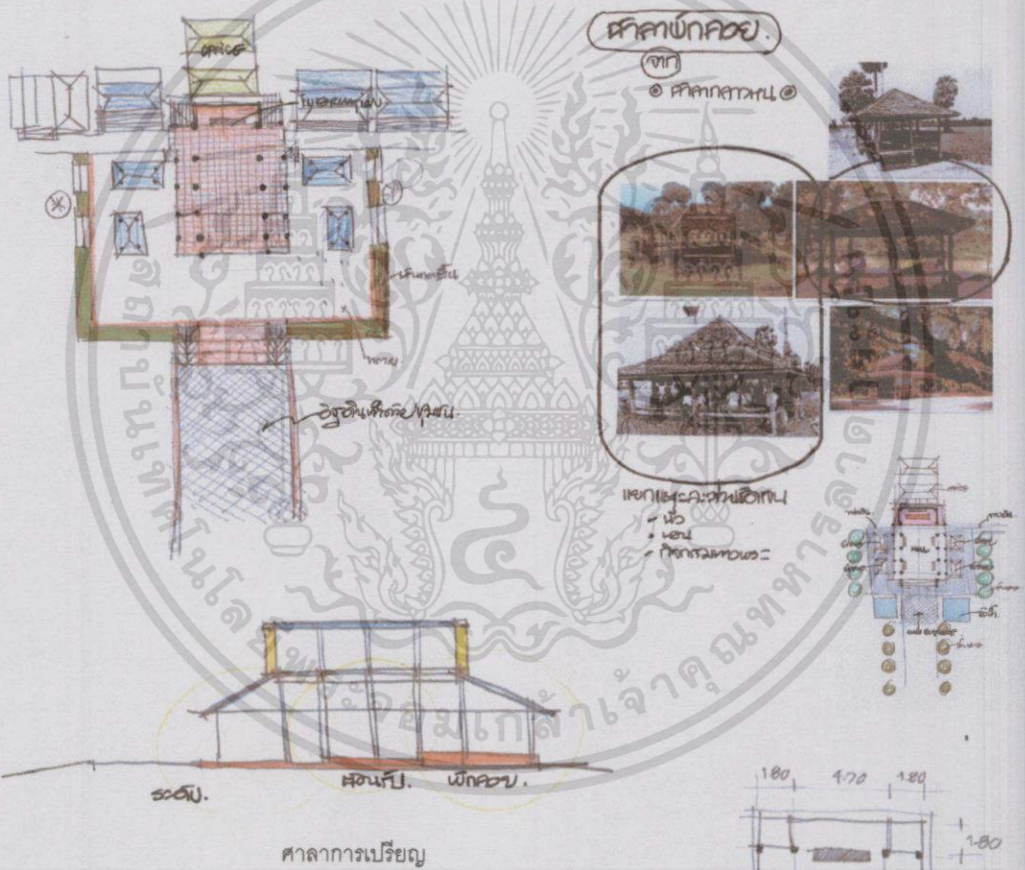

ภาพที่ 5.24 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

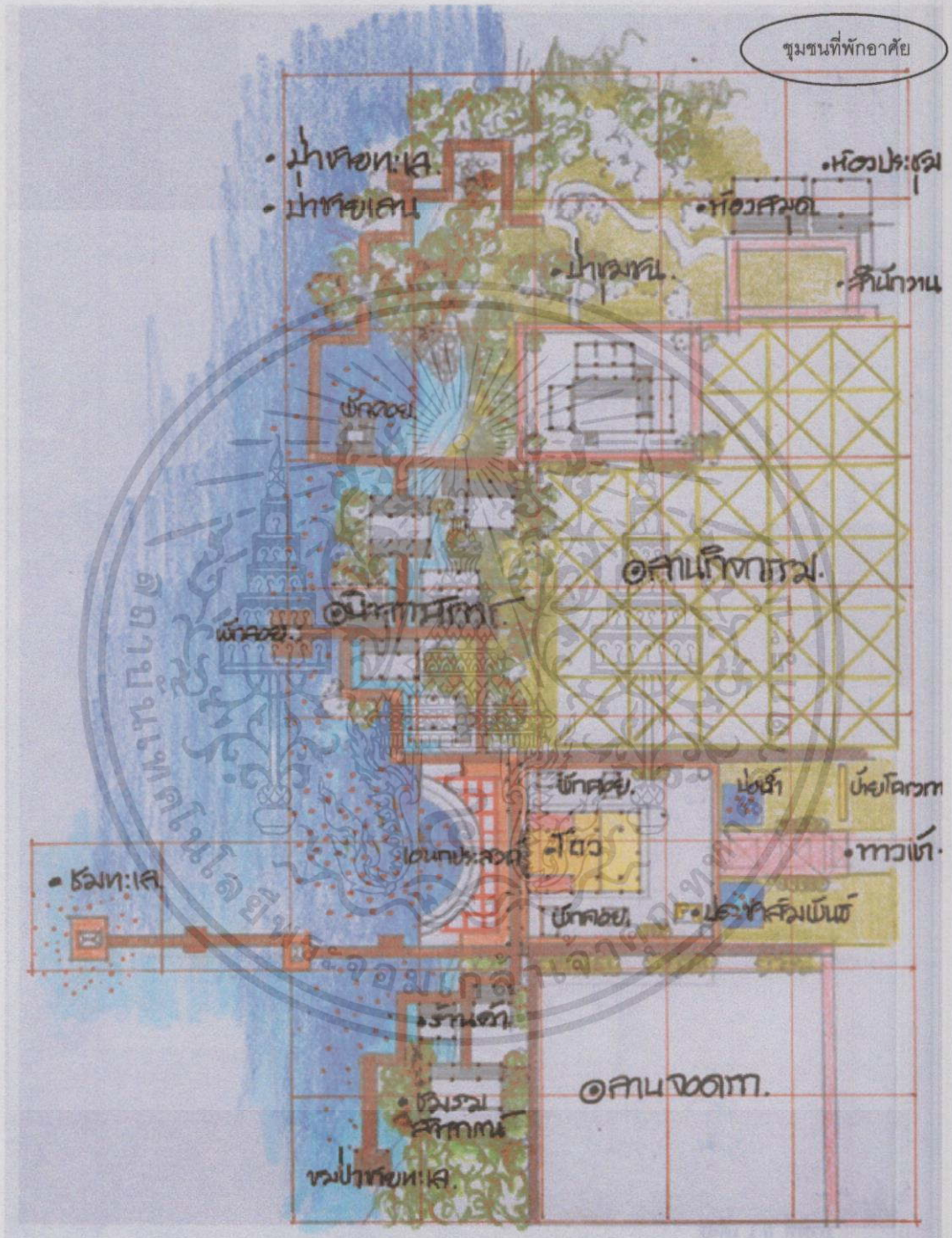

โถงบริการสาธารณะ

ภาพที่ 5.24 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.27 แสดงแปลนการจัดแสดงนิทรรศการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

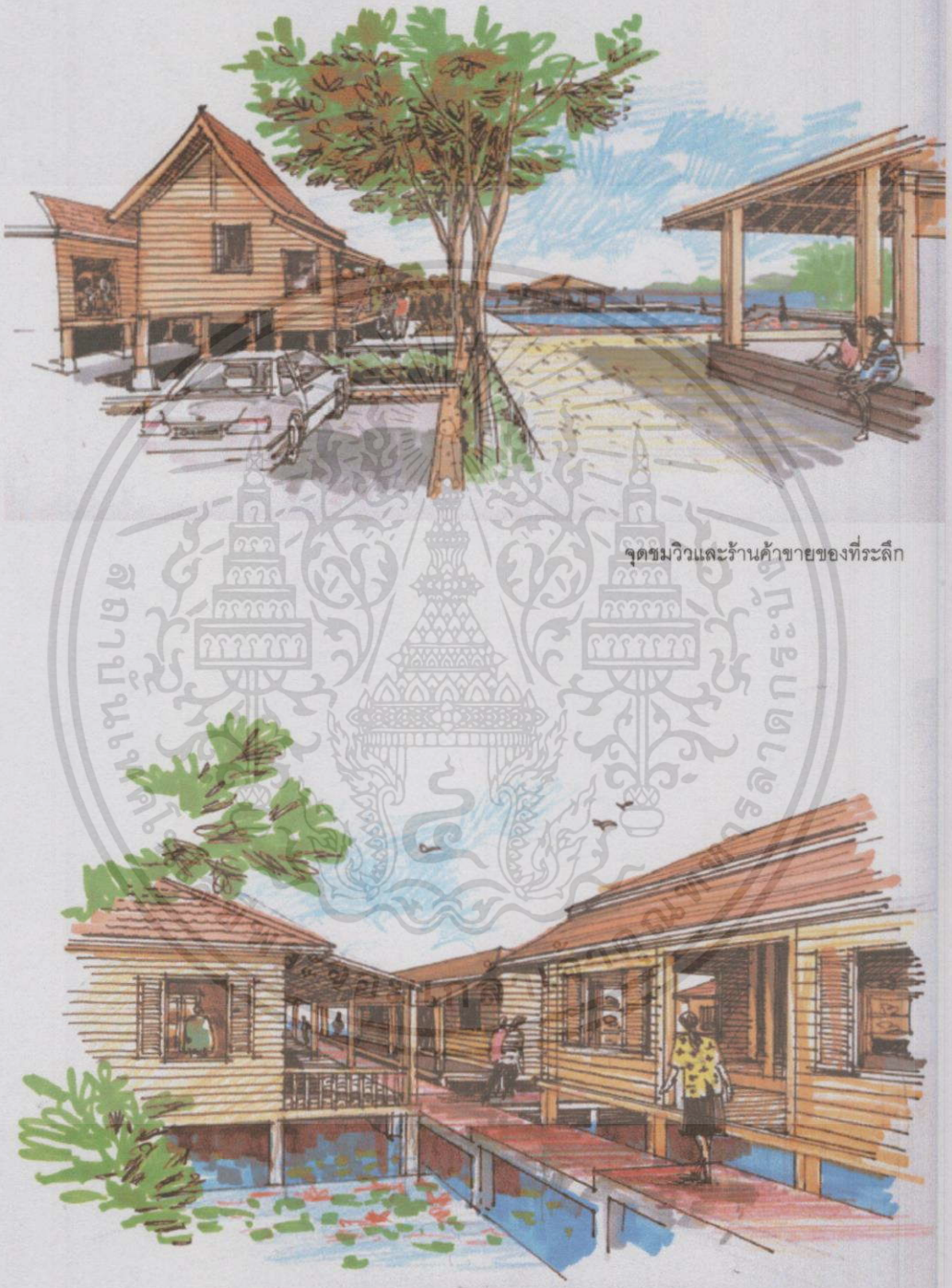
โถงบริการสาธารณะ

ภายในอาคารโถงบริการ

ภาพที่ 5.28 แสดงทัศนียภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

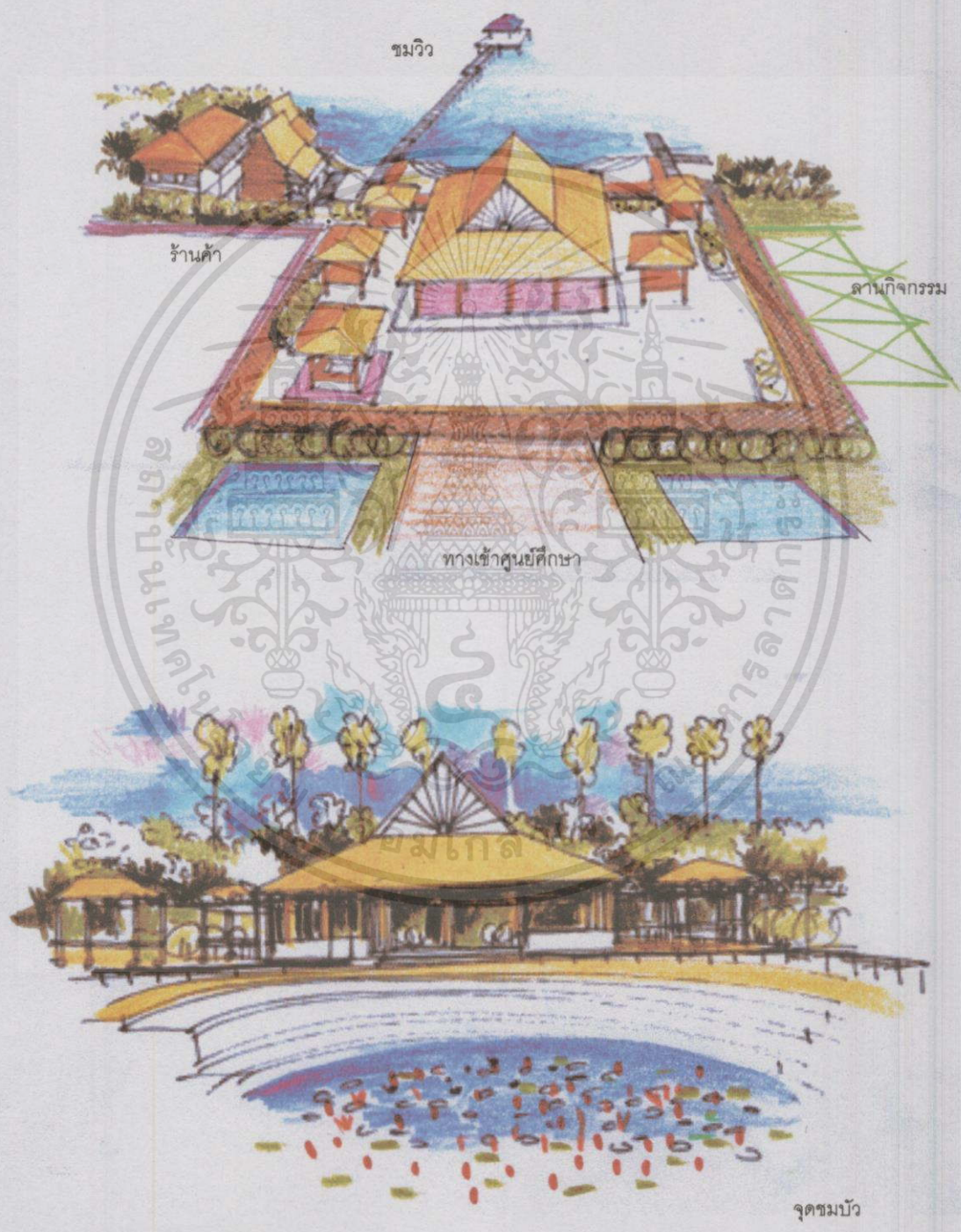

จุดชมวิวกและร้านค้าขายของที่ระลึก

บรรยากาศสวนนิทรรศการเรือนบ้าน

ภาพที่ 5.28 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.28 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

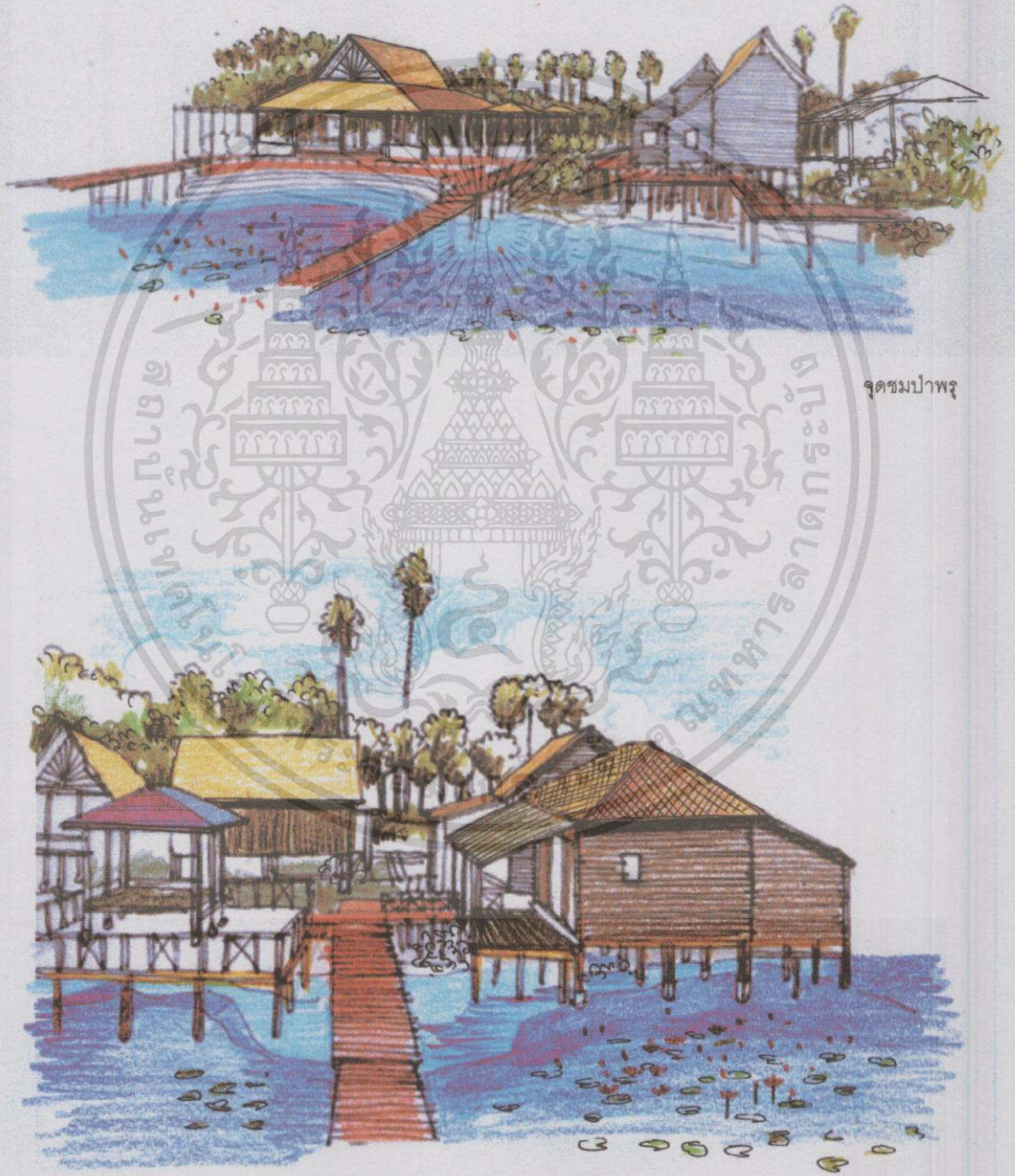

กลุ่มนิทรรศการบ้าน

กลุ่มนิทรรศการบ้าน

ภาพที่ 5.28 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

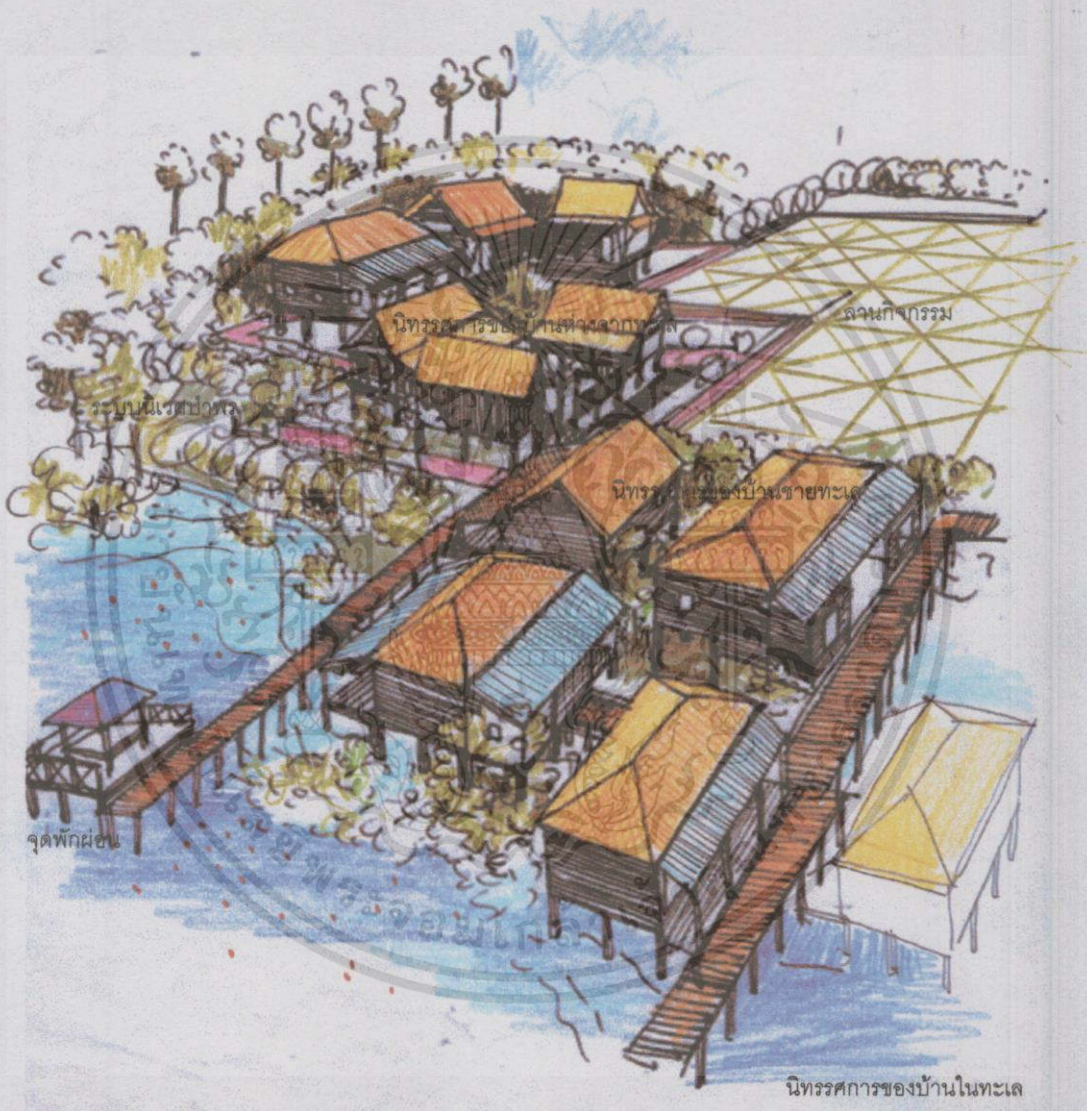

จุดชมป่าพรุ

ส่วนนิทรรศการของบ้าน

ภาพที่ 5.28 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.28 (ต่อ)

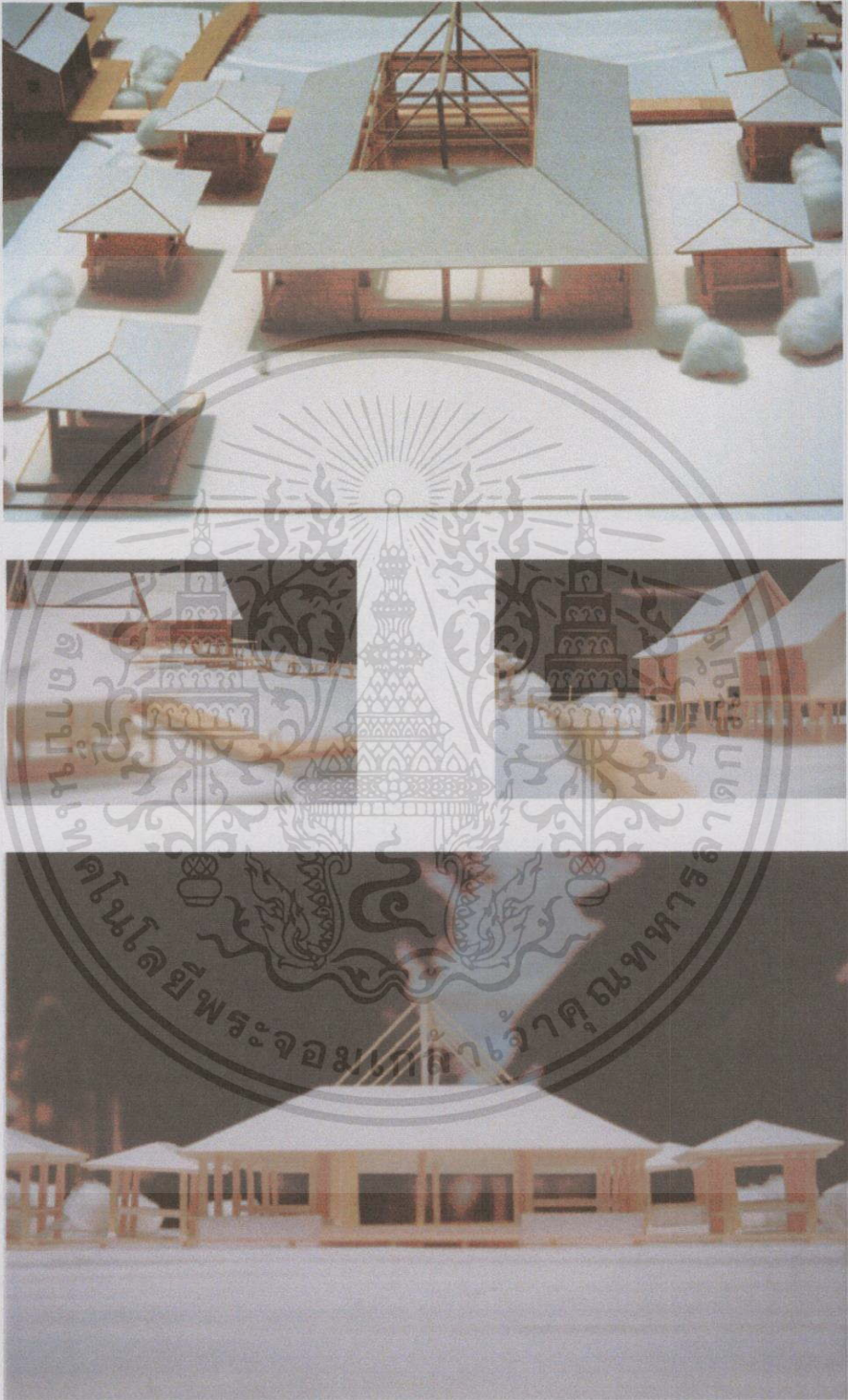
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มนิทรรศการบ้าน

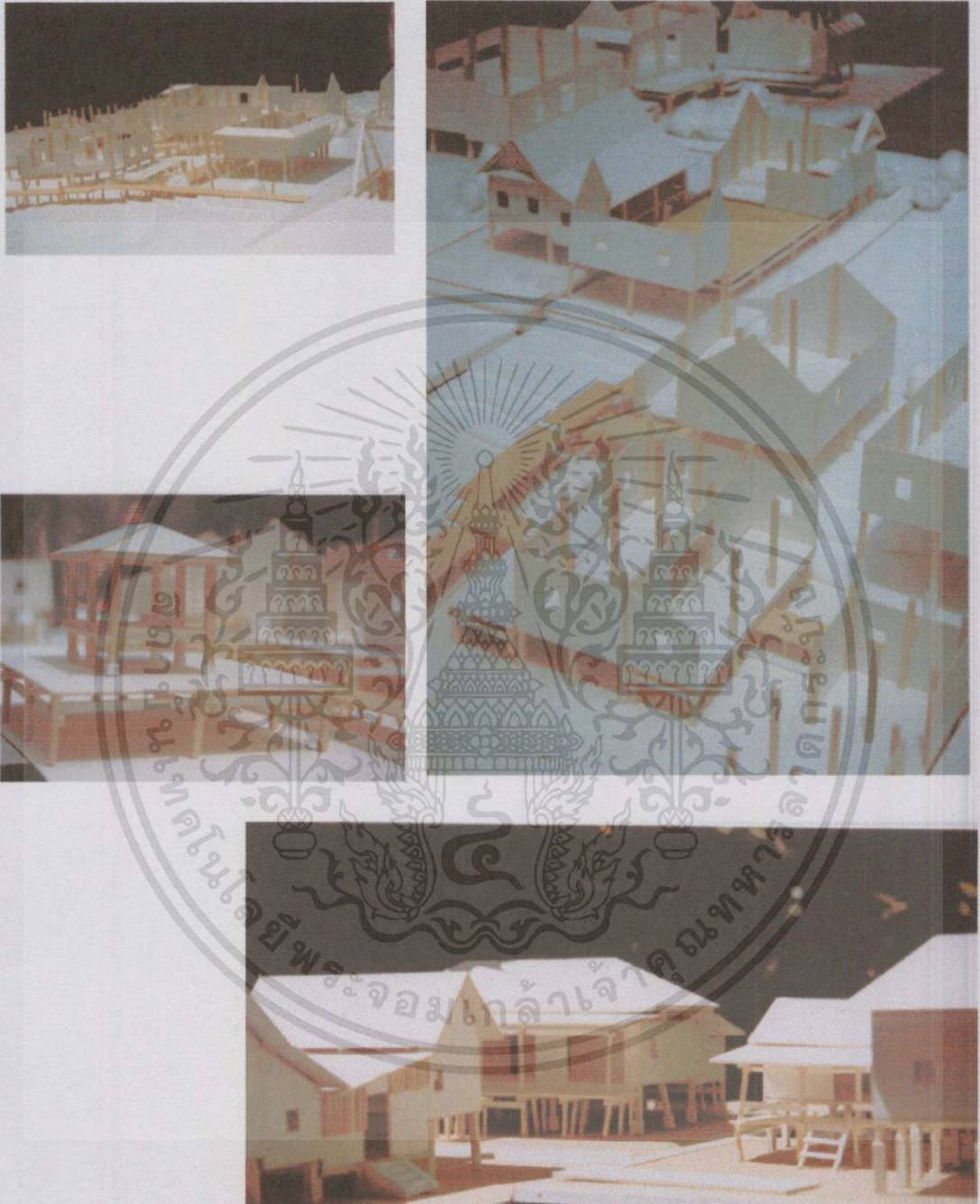
ภาพที่ 5.28 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

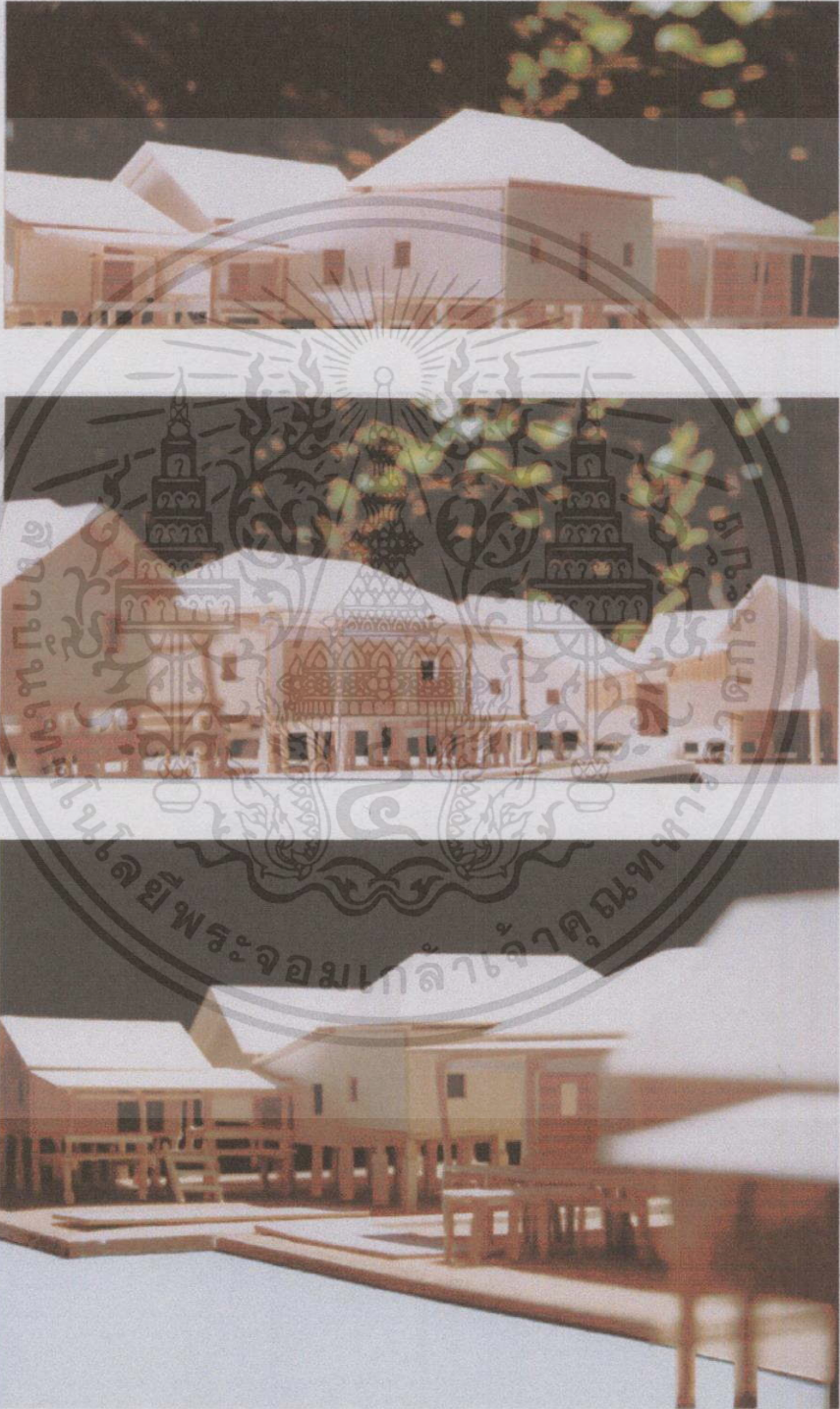
ภาพที่ 5.29 แสดงหุ่นจำลอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.29 แสดงหุ่นจำลอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.29 แสดงหุ่นจำลอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในการออกแบบโครงการเสนอแนะเพื่อการออกแบบศูนย์ศึกษาน้ำบ้าน ไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา

การทำวิทยานิพนธ์นี้ในหัวข้อเรื่อง โครงการเสนอแนะเพื่อการออกแบบศูนย์ศึกษาน้ำบ้านไทยภาคใต้ มีประเด็นหลักในการทำโครงการที่น่าสนใจ เพื่อนำไปพัฒนาในการออกแบบศูนย์ศึกษาน้ำบ้านไทยต่อไปได้ดังนี้

1. เนื้อหาทางประวัติศาสตร์ ที่มีชีวิตและวิวัฒนาการของแต่ละยุคสมัยจากเดิมจนถึงปัจจุบัน
2. บ้านและชุมชนพื้นถิ่นในปัจจุบัน จัดเป็นศูนย์ศึกษาและเป็นแหล่งความรู้ของท้องถิ่น
3. วิถีชีวิตของชุมชน ฝีมือ วิถีทำ กิจกรรมความเป็นอยู่ ที่มีเอกลักษณ์ชัดเจนที่น่าสืบสานและส่งเสริมต่อไป
4. งานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์ชัดเจน มีการเน้นถึงภูมิปัญญาและวิถีคิดของชุมชนพื้นเมืองที่สร้างให้สอดคล้องกับภูมิประเทศและสภาพแวดล้อม มีความสวยงามที่น่าศึกษา ค้นคว้าและอนุรักษ์ต่อไป
5. การสร้างจิตสำนึกถึงคุณค่ากับสิ่งที่มีอยู่ เพื่อให้ชนรุ่นหลังตระหนัก หวงแหน และรู้จักคุณค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างมา เพื่ออนุรักษ์และนำไปพัฒนาในแนวทางที่เหมาะสมอย่างมีคุณค่าต่อไป

ข้าพเจ้าหวังว่า วิทยานิพนธ์นี้จะมีข้อมูลประเด็นหรือการจุดประกายให้ผู้สนใจนำไปพัฒนาในการออกแบบศูนย์ศึกษาน้ำบ้านไทย ในท้องถิ่น จังหวัดหรือภูมิภาคต่อไป

บรรณานุกรม

- กมลพร สันทนาคณิต. 2534. **สรุปสภาพโครงสร้างเศรษฐกิจของภาคใต้** หน้า160-170. ใน รายงานการสัมมนาเรื่องพัฒนาทางวัฒนธรรม. กรณีศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมศิลปากร. 2537. **คู่มือการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เมือง**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร. (อัดสำเนา)
- _____ . 2538. **สถาปัตยกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, (เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี).
- กรมศิลปากร กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. 2540. **วัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์. ความคล้ายคลึงในวิถีชีวิต**. กรุงเทพฯ : สยามบุ๊คส์ แอน พับลิเคชั่น.
- กลิ่น คงเหมือนเพชร. 2540. "ระบบการจัดการทรัพยากรต้นไม้ในหมู่บ้านตามประสาชาวบ้าน". **วารสารทักษิณคดี**. ปีที่4 ฉบับที่3 (กุมภาพันธ์-กรกฎาคม) : 65-78
- เขมา นันทะ. 2543. **ทะเลสาบสงขลา มรดกธรรมชาติและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2541. **แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ดี.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 2525. **สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น**. กรุงเทพฯ : การเคหะแห่งชาติ.
- คำนวน นวลสนอง. 2540. **ชีวิตที่เปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรมในภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา**. สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- งามพิศ สัตย์สงวน. 2539. **มิติทางวัฒนธรรมในการจัดทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น**. หน้า 11-22 ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จดหมายข่าวสถาบันชุมชนท้องถิ่น (ส.ท.พ.). ทิศทางไทย "หัวเมืองกับชนบทไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลงโลก". ฉบับที่ 8-9 (กันยายน 2537). กรุงเทพฯ.
- จิรา จงกล. 2532. **พิพิธภัณฑ์สถานวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง (พิมพ์ในงานอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนางจิรา จงกล).
- จันทน์ เพชรานนท์. 2542. **การทำรายละเอียดประกอบโครงการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

- จิระโชค วีระสัย. 2539. **มิติทางวัฒนธรรมในการจัดทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น**. หน้า 23-26 ใน เอกสารสัมมนาทางวิชาการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2533. **เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมู่บ้าน.
- ชุมศรี ศิวะศิริยานนท์. 2537. **สถาปัตยกรรมไทยพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ชัยยุทธ พิชะกุล. 2522. **ความรู้เรื่องเมืองพัทลุง**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ดุขฎิ ทายตะคุ " การสืบสานมรดกและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเมือง ". **วารสารวิชาการสถาปัตยกรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ปีการศึกษา. 2539, ฉบับภาควิชาเคหะการวางแผนภาคและเมือง . ปีการศึกษา 2539 : 27-56.
- ทวี บูรณเขตต์. 2539. **พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี อีกตัวอย่างหนึ่งของการสร้างสรรค์เพื่อแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น** หน้า 27-34 ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทองใหญ่ ทองใหญ่, มรว. 2527. " **เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม** " ในเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมในประเทศไทย. หน้า 90-101. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธราพงศ์ ศรีสุชาติ. 2525. **ชุมชนแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์ บริเวณวัดพะโคะและใกล้เคียง** หน้า 6-14 ในหนังสือวัดพะโคะ ที่ระลึกเนื่องในโอกาสบูรณะปฏิสังขรณ์วัดราชประดิษฐาน (พะโคะ). (อัตลำนาน).
- _____. 2529. " **สิ่งที่พระ : ชุมชนโบราณ** " สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. 9 : 3650-3663
- _____. 2534. **หลักฐานโบราณคดี เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของผู้คนในภาคใต้** หน้า 42-47 ในรายงานการสัมมนา เรื่องพัฒนาการทางวัฒนธรรม. กรณีทักษิณ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นฤกุล ชมภูนิช . 2530. **บ้านไทยเอกลักษณ์ของชาติ**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- น. ณปากน้ำ. 2538. **แบบแผน บ้านเรือนในสยาม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- นิคม มุสิกคามะ. และคณะ. 2521. **วิชาการพิพิธภัณฑ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- นิคม มูลิกะคามะ. 2536. **คู่มือการปฏิบัติการของภัณฑารักษ์พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร**, กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง (เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระเกียรติ 100 ปี พระบรมราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว 8 พฤศจิกายน 2536).
- บรรจง นະเส. 2543. **การพัฒนาภาคใต้ตามแนวทางวัฒนธรรมชุมชน** หน้า 109-120 ใน **พื้บ้านพื้เมือง ถิ่นไทยทักษิณ**. หนังสือที่ระลึกในโอกาสเปิดพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา. สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- ปราณี กล้าส้ม. 2543. "เหนือพื้ น้ำทะเลสาบสงขลา". **วารสารเมืองโบราณ**. ปีที่ 26, ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม) : 59-66
- ประทีป มาลากุล. 2530. **พัฒนาการบ้านของคนไทยภาคกลาง**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสม รังสิโรจน์. **สถาปัตยกรรมกับการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. น.ป.ป.
- ปรีชา นุ่นสุข. 2534. **พัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานในภาคใต้** หน้า 7-41 ในรายงานการสัมมนา เรื่องพัฒนาการทางวัฒนธรรม. กรณียทักษิณ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระครูนิวสุธรรมขันธ (เจริญ มุนิจาริ) และคณะ. 2542. **หนังสือที่ระลึกในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในพระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน**. 14 กรกฎาคม 2542. กรุงเทพฯ : ยิงเจริญการพิมพ์.
- พระครูนิวสุธรรมขันธ (เจริญ มุนิจาริ). 2544. **เจ้าอาวาสวัดจันเสน ตำบลจันเสน อำเภอตากดี จังหวัดนครสวรรค์**. สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์.
- พรศักดิ์ พรหมแก้ว. 2543. **ศาสตร์แห่งวัฒนธรรมพื้บ้าน** หน้า 19-30 ใน **พื้บ้านพื้เมือง ถิ่นไทยทักษิณ**. หนังสือที่ระลึกในโอกาสเปิดพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา. สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. 2534. **ระบบความเชื่อ** หน้า 52-54 ในรายงานการสัมมนา เรื่องพัฒนาการทางวัฒนธรรม. กรณียทักษิณ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะสถาปัตยกรรม. 2543. **เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ ความหลากหลายของเรือนพื้ดินไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มานิต วัลลิโกดม. 2530. **ทักษิณรัฐ**. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- มโน พิสุทธิรัตนานนท์ และศรีน มณีโชติ. 2535. **เรือนไทยภาคใต้สงขลา**. โรงพิมพ์สถาบัน
ทักษิณคดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
เมืองโบราณ. 2531. **พิพิธภัณฑ์ วัฒนธรรมพื้นบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์.
ยงยุทธ ชูแฉ่น (ผู้รวบรวม). 2541. **โลกของกลุ่มทะเลสาบ**. ปทุมธานี : นาค.
- เริงชัย ต้นสกุล. 2535. "ทะเลสาบสงขลาและศักยภาพในการพัฒนา". วารสารทักษิณคดี
3(1) : 39-54 มกราคม-มีนาคม 2535-2536.
- วนิดา พึ่งสุนทร. 2539. **ออกแบบและก่อสร้าง พระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน**. หน้า 284-
300 ในสังคมและวัฒนธรรมจันเสนเมืองแรกเริ่มในลุ่มลพบุรี-ป่าสัก. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว
การพิมพ์.
- _____. 2543. "สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้" **วารสารอาษา** 2543, ฉบับสิงหาคม :58-63
- วัลภา ขวัญยืนและคณะ. 2539. **พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น : การจัดตั้ง ดำเนินการ การจัดการ
การให้บริการ** หน้า 63-78 ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- วิมลลลิตี หรยางกูร. 2528. **การจัดรายละเอียดโครงการเพื่อการออกแบบงาน
สถาปัตยกรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรฒ ศรีสุโร. 2543. "สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้น สำคัญไฉน?". หน้า 23-33. ในความหลากหลาย
ของเรือนไทยพื้นถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, (ผู้รวบรวม). 2540. **คู่มือนำชมพิพิธภัณฑ์จันเสน**. กรุงเทพฯ : ยิ่งเจริญ
การพิมพ์.
- วิวัฒน์ เตมียพันธ์. 2530. "แนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น" หน้า 117-127 ใน
สถาปัตยกรรมอีสาน. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกสถาน สมาคมสถาปนิกสยาม ใน
พระบรมราชูปถัมภ์.
- _____. 2537. **ความสำคัญของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น**, อาษา วารสารสถาปัตยกรรม.
- _____. 2543. "สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น : ฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมกับการออกแบบ
แบบปัจจุบัน และ ความหมายของที่อยู่อาศัยตามโลกทัศน์ล้านนาโบราณ" หน้า 5-
18 ใน ความหลากหลายของเรือนไทยพื้นถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. 2534. **การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่
ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลง** หน้า 3-6 ในรายงานการสัมมนา เรื่อง
พัฒนาการทางวัฒนธรรม. กรณียกษิณ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศรีศักร วัลลิโภดม. มองอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา.

_____. 2537. **เรือนไทย บ้านไทย**. กรุงเทพฯ : กองประชาสัมพันธ์ การเคหะแห่งชาติ.

_____. 2539. **ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมพื้นบ้าน : การศึกษาเพื่อการพัฒนา** หน้า 35-52 ในทัศนะนกรัต สัจคม วัฒนธรรมในวิถีอนุรักษ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์. 2543.

_____. 2539. **พัฒนาการของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย** หน้า 3-6 ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. 2539. **जनсен : พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแห่งแรกในกลุ่มลพบุรี-ป่าสัก** หน้า 80-87 ในทัศนะนกรัต สัจคม วัฒนธรรมในวิถีอนุรักษ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์. 2543.

ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ. 2539. **ขั้นตอนการจัดทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง** หน้า 123-129 ภาคผนวก ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศรีศักร วัลลิโภดม. 2540. **พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกับการสังคมและพัฒนาภูมิปัญญา** หน้า 74-79 ในทัศนะนกรัต สัจคม วัฒนธรรมในวิถีอนุรักษ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์. 2543.

_____. 2542. **การอ้างเอกลักษณ์ท้องถิ่นในสังคมไทย** หน้า 66-73 ในทัศนะนกรัต สัจคม วัฒนธรรมในวิถีอนุรักษ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์. 2543.

_____. 2543. **ท้องถิ่นวัฒนา** หน้า 1-4 ในความหลากหลายของเรือนพื้นถิ่นไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. 2543. **“พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นด้านการสังคมและพัฒนาภูมิปัญญา”** หน้า 74-79 ในสำนักพิมพ์เมืองโบราณ. ทัศนะนกรัต สัจคม-วัฒนธรรมในวิถีการอนุรักษ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.

ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา. 2533. กรุงเทพฯ : อันลายนด์พรีนเตอร์ส (พิมพ์ในวโรกาสพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเปิดศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2533).

สงบ สงเมือง. 2529. “ความเชื่ออันเนื่องแต่ลัทธิและศาสนาของชาวดั” **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 2 : 478-651

_____. 2529. “ประวัติศาสตร์ภาคใต้” **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้** 5 : 1976-1992

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุจิตต์ วงษ์เทศ, บรรณาธิการ. 2539. **สังคมและวัฒนธรรมจีนเสนเมืองแรกเริ่มในลุ่มลพบุรี-ป่าสัก**. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

_____. 2543. **ศรีวิชัยในสยาม**. ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ศรีพันธุ์ตั้งเซ็นเตอร์.

สถาพร ศรีสังข์. 2529. "บ้านวิภาวดีรังสิต" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 5 : 1875-1976

_____. 2535. " ข้อมูลจำเพาะลุ่มทะเลสาบสงขลา " **วารสารทักษิณคดี**. ปีที่3, ฉบับที่1 (ตุลาคม-มีนาคม) : 9-18

สถาบันทักษิณคดีศึกษา. 2535. **สงขลาศึกษา "ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลา"** กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 2541. **คู่มือเรียบเรียงวิทยานิพนธ์**.

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, สมาคม. 2530. **สถาปัตยกรรมอีสาน**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

_____. 2530. **สถาปัตยกรรมกับการพัฒนาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

_____. 2542. "บ้านเรือนที่พักอาศัยและสถาปัตยกรรมเกี่ยวเนื่องตามวิถีไทย ".

กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

_____. 2542. **ฟื้นฟูอยู่อย่างไทย**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

_____. 2542. **พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต ปัจจุบันและอนาคต**. กรุงเทพฯ. ม.ป.ท.

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2525. **วัฒนธรรมพื้นบ้าน แนวปฏิบัติภาคใต้**. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2529. "คำชี้แจง" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 1 : 7

_____. 2529. "กระจุ๊ด : หัตถกรรมพื้นบ้าน" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 1 : 8-35

_____. 2529. "ความเชื่อที่เกี่ยวกับจรรย์วัตรของชาวใต้" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 2 : 472-474

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์ และสถาพร ศรีสังข์. 2529. "เคี่ยม : พืช" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 2 : 651-652

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2529. "ตีนเสา" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 4 : 1313-1314

_____. 2529. "ทำนา" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 4 : 1547-1553

_____. 2529. "ทะเลสาบสงขลา" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 4 : 1461-1495

_____. 2529. "อุทยานนกน้ำทะเลน้อย" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 10:4283-4284

_____. 2529. "ศาลากลางหน" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้**. 8 : 3407-3410

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2529. "สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. 9 : 3632-3645
- _____. 2529. "สthingพระ, อำเภอ" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. 9 : 3663-3671
- _____. 2543. พุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตกสมัยกรุงศรีอยุธยา. สงขลา : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. 2543. พัฒนาการทางวัฒนธรรมของภาคใต้. ระบบความเชื่อ หน้า 48-51 ในรายงานการสัมมนาเรื่องพัฒนาการทางวัฒนธรรม. กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุนทร บุญญาธิการ. 2542 "เทคโนโลยีบ้านยุคใหม่ปี 2000กับอัจฉริยะภาพของไทยในอดีต". วารสารวิชาการ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาธารณศาสตร์สถาปัตยกรรม, ฉบับที่ 1 : 105-119
- สิปปนนท์ เกตุทัต. 2533. ปฏิรูปการศึกษาเพื่อปวงชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ม.ป.ป.
- สุภาคย์ อินทองคง. 2529. "เขียนบางแก้ว, วัด" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. 1 : 396-370
- _____. 2529. "เขตอนุรักษ์น่าน้ำในทะเลสาบ" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. 1 : 366-370
- _____. 2529. "ลอมหัว" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. 8 : 3133-3134
- สุภาคย์ อินทองคง และสงบ ส่งเมือง. 2529. "กระเบื้องดินเผาเมืองสงขลา" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. 1 : 35-40
- สุรพงษ์ ดาวโรจน์. 2542. แนวทางการออกแบบบ้านพักอาศัยที่ใช้พลังงานต่ำในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมเขตร้อน บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สุวิทย์ จิระมณี. 2530. ประเพณี คติความเชื่อ มีอิทธิพลต่องานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสาน หน้า 1-7 ในสถาปัตยกรรมอีสาน สมาคมสถาปนิกสยาม.
- สุวรรณค์ ตั้งตรงสิทธิกุล. 2540. "การเสนอแนะเพื่อการออกแบบศูนย์ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์". วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สำนักนายกรัฐมนตรื. 2541. แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี.
- อิงอร เทรบุยส์ และอุดม หนูทอง. 2529. "ตาลโตนด" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. 3 : 1267-1272

- อนุกรรมการส่งเสริมสถาบันชาติ และคณะ. 2527. เอกสารวิชาการและสรุปผลการสัมมนา "เรื่อง
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมในประเทศไทย," กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. 2512. **สถาปนิก สถาปัตยกรรมและแบบแผนนิยม ข้อเขียนและบท
 แปลทางสถาปัตยกรรม.** พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : กุศลสยามการพิมพ์.
- _____. 2529. "สถาปัตยกรรมคาบสมุทรภาคใต้" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้.** 9 :
 3626-3632
- _____. 2529. "แนวการศึกษาและการวิจัยสาขาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมในประเทศไทย"
วารสารหน้าจั่ว. ปีที่ , ฉบับที่ (เดือน) : 79-93
- _____. **รวมบทความการศึกษาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทยและเอเชีย
 อากเนย์.** กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์. 2521. **เรือนล้านนาไทยและประเพณีปลูก
 เรือน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- อรรถพร เพชรานนท์. 2539. **การออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คณะ
 สถาปัตยกรรมศาสตร์.
- อภิญา บัวสรวง. 2539. "บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น" หน้า 51-61 ในพิพิธภัณฑ์
 ท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. 2539. **เอกสารประกอบคำบรรยาย บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น**
 หน้า 113-121 ภาคผนวก ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย
 ไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร.
- อภิสิทธิ์ ธีระจารุวรรณ. 2540. **พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน** หน้า 79-106 ในวารสาร
 ศิลปวัฒนธรรม ปีที่18 ฉบับที่8 เดือนมิถุนายน 2540. กรุงเทพฯ : พิมพ์สด ฟันตั้ง.
- อรศิริ ปาณินท์. 2538. **มนุษย์กับการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยรังสิต.
- _____. 2538. **ที่ว่างทางสถาปัตยกรรม.** พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- _____. 2538. **บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. 2539. **การศึกษาหมู่บ้าน บ้าน และเทคโนโลยีการก่อสร้างของหมู่บ้าน จีน
 ช่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. 2541. **เรือนพื้นถิ่นละแวกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา.** กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาษา **วารสารสถาปัตยกรรม, แกรับเชิญ "สถาปัตยกรรมไทย".** สิงหาคม 2537.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2543. ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น. บทบาทที่เป็นอยู่และควรเป็น หน้า 75-80 ในพื้บ้านพื้เมือง ถิ่นไทยทักษิณ. หนังสือที่ระลึกในโอกาสเปิดพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา. สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

ฤทัย ใจจงรัก. 2518. เรือนไทยเดิม. พิมพ์ครั้งที่3. 2543. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. 2525. "ที่ว่างในงานสถาปัตยกรรมไทย" วารสารหน้าจั่ว_11-22.

Bovill, C. Architectural Design : Intergration of Sturctural and Environment Systems. New York : Van Nostrand Reinhold , 1991.

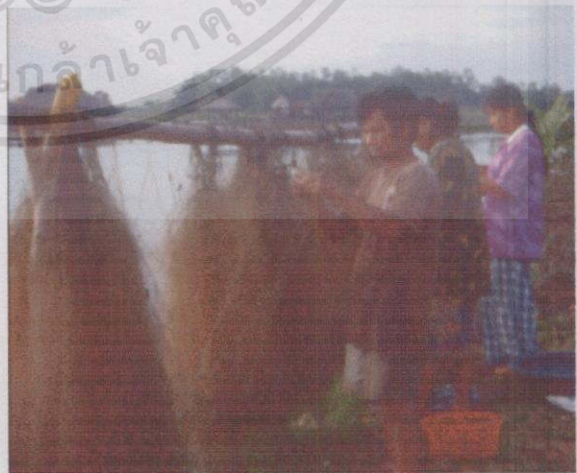
De chiara , J. and Handkock , C.J. Time – Saver Standards for Building Types. 2nd ed. Singapore : Mc Graw – Hill International Book Co., 1983.

De chiara , J., Panero, J. and Zelnik , M. Time – Saver Standards for Interior Design and Space Planning. Singapore : Mc Graw – Hill. International Editions , 1992.

Panero , J. and Zelnik M. Human Dimension & Interior Space. London : The Architectural Press Ltd., 1979.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

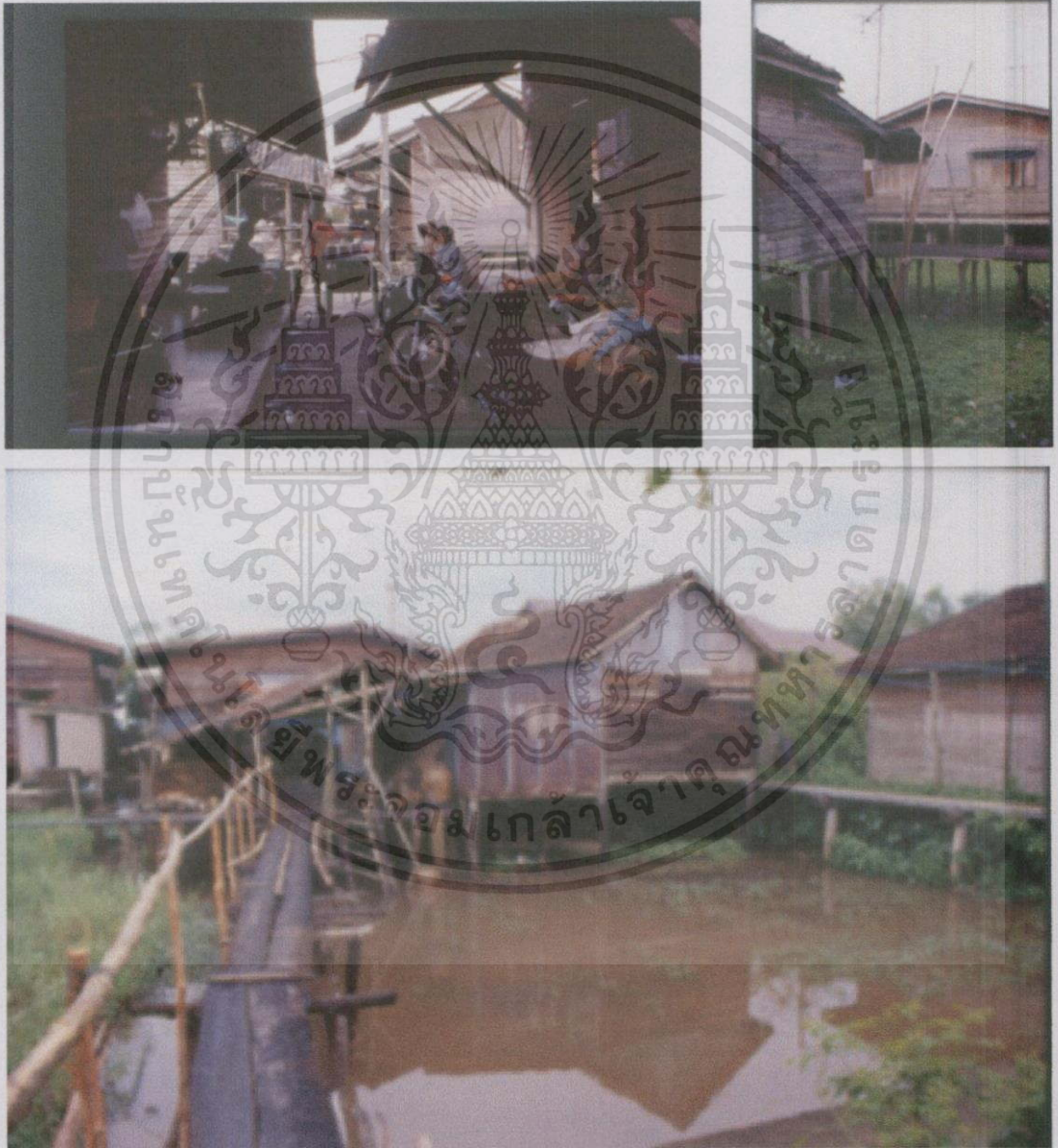

ภาพที่ ผ. 1 วิถีชีวิตชาวทะเลน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

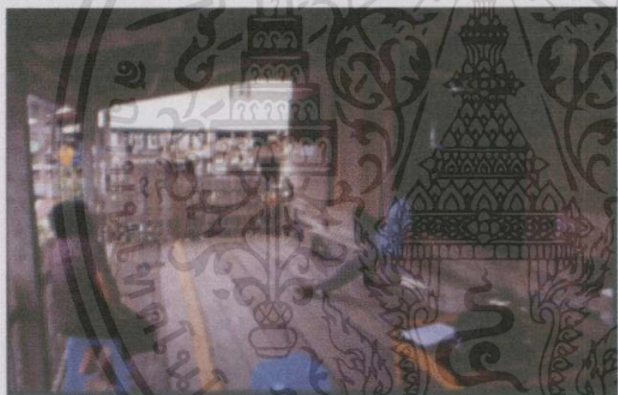

วัดทะเลน้อย

ภาพที่ ผ. 2 ชุมชนบ้านทะเลน้อย ต.พนางตุง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ผ. 3 ลักษณะบ้านของชุมชนทะเลน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

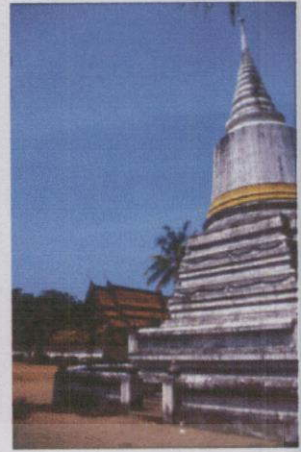

ภาพที่ ผ. 4 ชุมชนลำป่า ต. ลำป่า อ. เมือง จ. พัทลุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

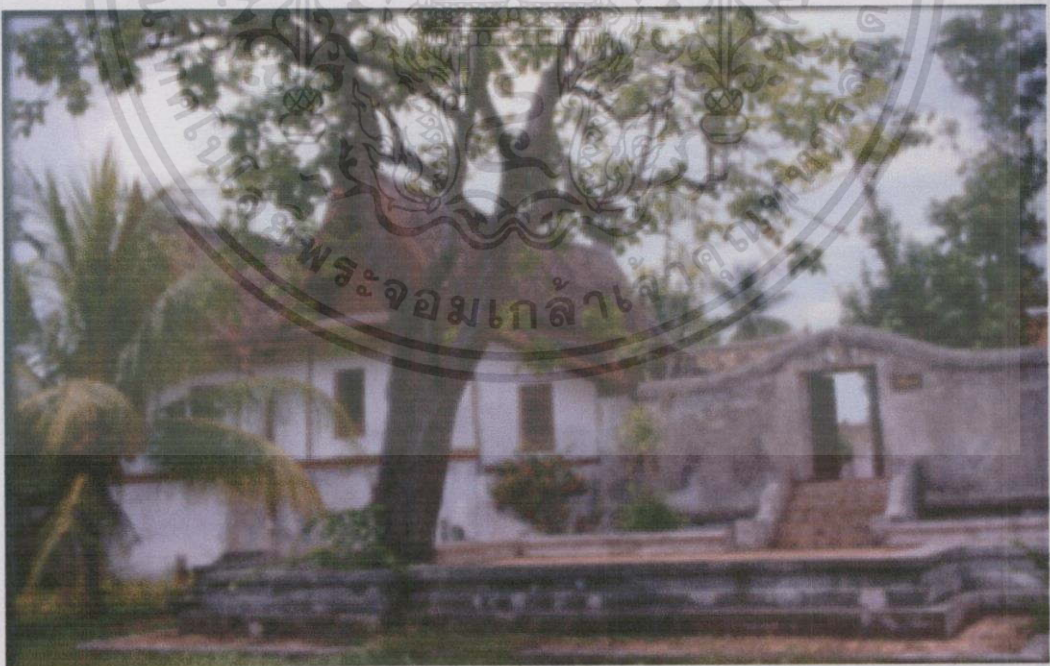
วัดวิหารเม็ก

วัดวัง

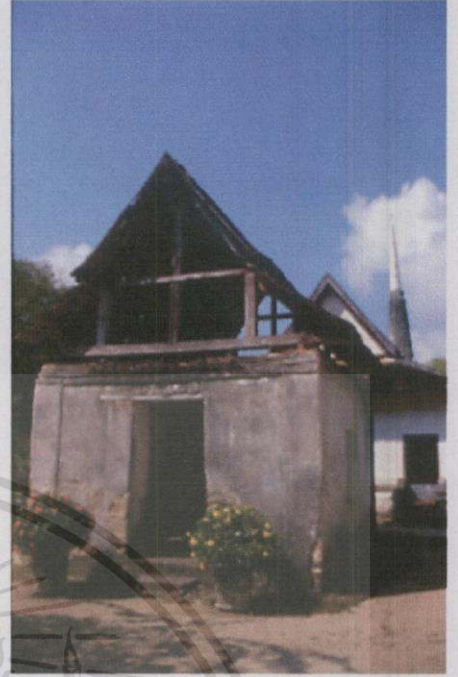
วัดยาง

วังเก่าเจ้าเมืองพัทลุง

ภาพที่ ผ. 5 วัดชุมชนบ้านลำปำและวังเจ้าเมืองพัทลุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ผ. 6 ชายฝั่งภาคตะวันตกทะเลสาบสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ผ. 7 ชุมชนริมทะเลสาบสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ผ. 8 บ้านชายฝั่งตะวันตกทะเลสาบสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

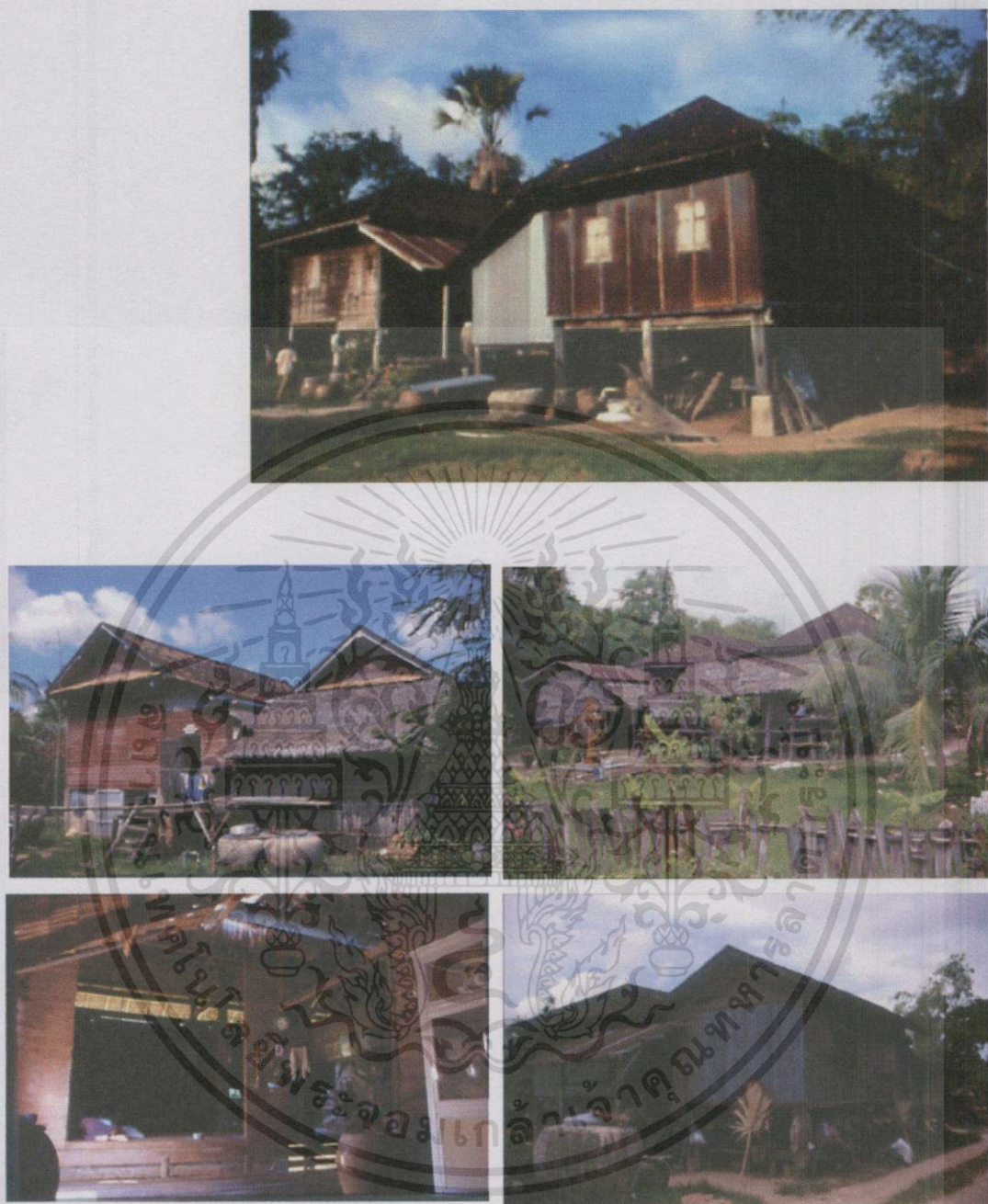

ชายทะเลฝั่งตะวันออกทะเลสาบ

ภาพที่ ผ. 9 บ้านฝั่งทะเลตะวันออกทะเลสาบสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ผ. 9 (ต่อ)

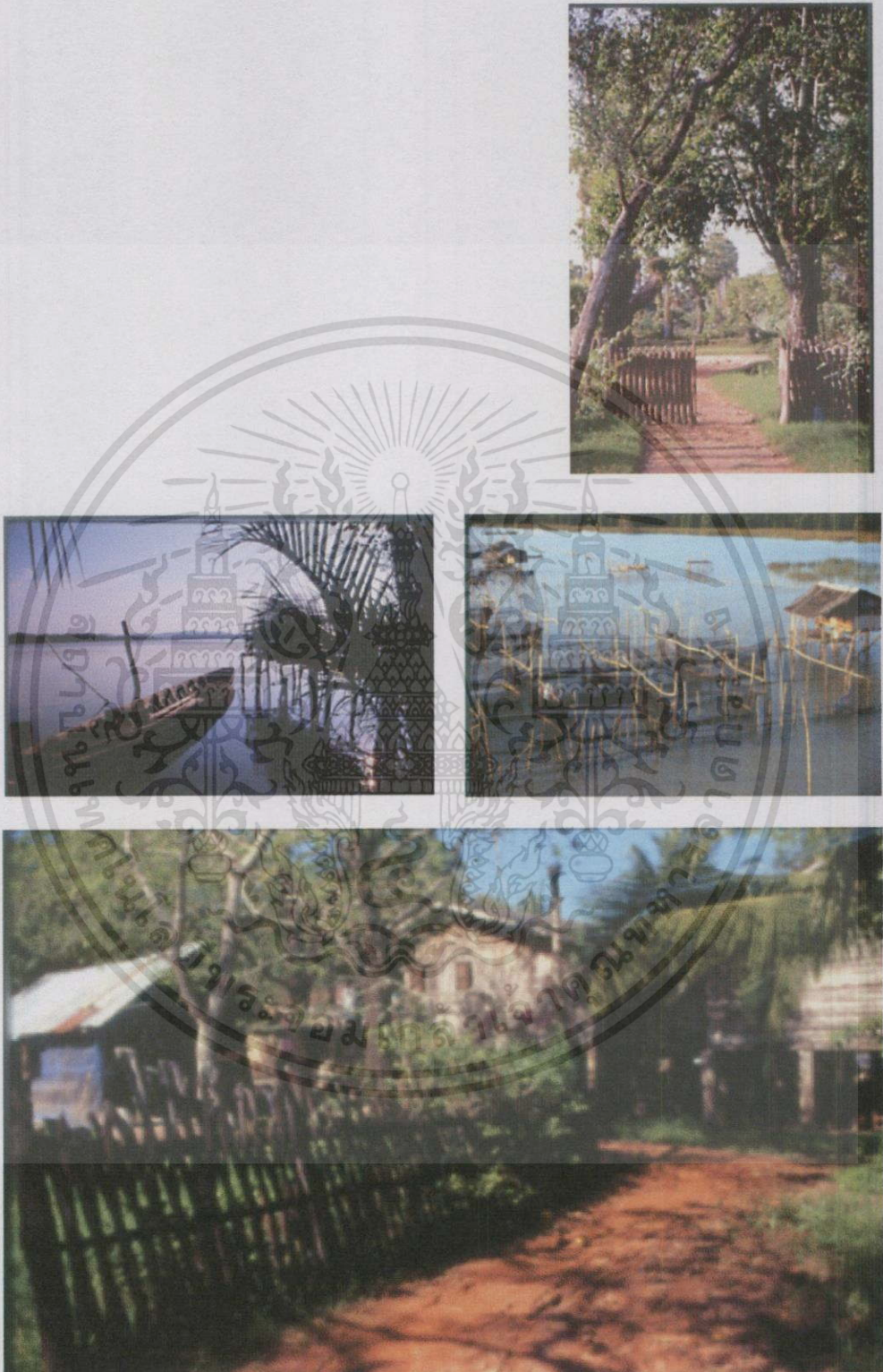
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดพระโคะ

ภาพที่ ผ. 10 สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศชายฝั่งทะเลตะวันออกทะเลสาบสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ผ. 10 (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดท้ายยอ

วัดแหลมพ้อคะ

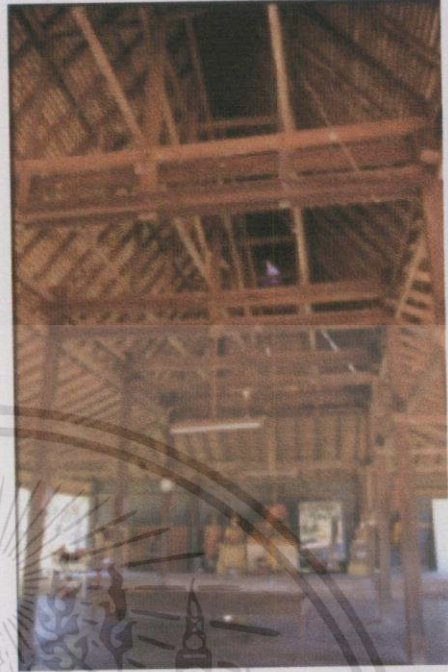
ภาพที่ ผ. 11 วัดในตำบลเกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

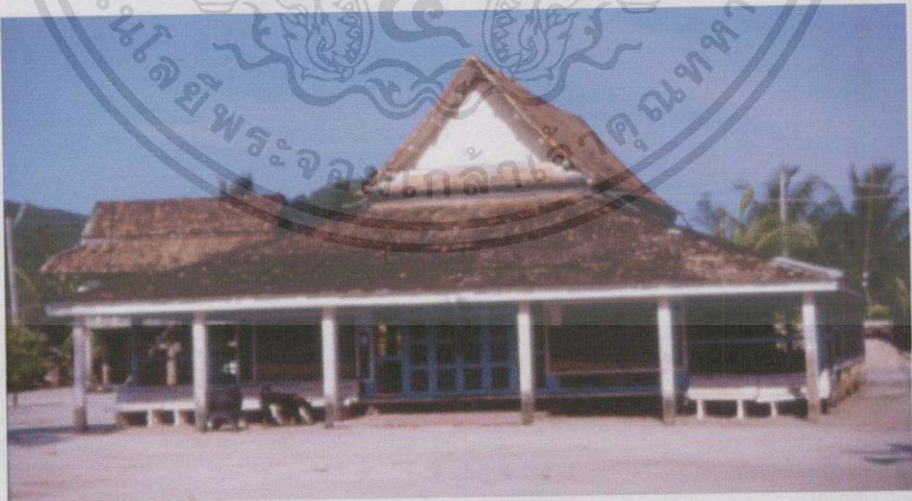

ภาพที่ ผ. 12 บ้านบนเกาะยอด ต. เกาะยอด อ. เมือง จ. สงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดวิหารเม็ก

วัดท้ายขอ

ภาพที่ ผ. 13 ศาลาการเปรียญวัดโดยรอบทะเลสาบสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ผ. 14 ศาลากลางหน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล นายพงศ์ทิพย์ อินทร์แก้ว

วัน เดือน ปีเกิด 14 มกราคม 2508

สถานที่เกิด จังหวัดพัทลุง

ที่อยู่ปัจจุบัน 61/101 หมู่บ้านโรมอนพาร์ค ถนนเทพารักษ์ แขวงบางปลา
เขตบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540

ประวัติศึกษา ประถมศึกษา โรงเรียนวัดท่าสำเภาใต้ จังหวัดพัทลุง

มัธยมศึกษา โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ประโยควิชาชีพ(ปวช.) โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์ กรุงเทพฯ

ประโยควิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง
แผนกออกแบบตกแต่ง

ปริญญาตรี(คอบ.) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาด
กระบัง คณะครุศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน

ปัจจุบันทำงาน อาจารย์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ